

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

اربعین
علیه السلام

www.ghaemiyeh.com
www.ghaemiyeh.org
www.ghaemiyeh.net
www.ghaemiyeh.ir

اوصاف الہدی

در بیان اسامی، القاب، اوصاف
و کنیت‌های امام زمان^ع

احمد سعیدی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اوصاف المهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف

نویسنده:

احمد سعیدی

ناشر چاپی:

مسجد مقدس جمکران

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

فهرست	۵
اوصاف المهدی علیه السلام: در بیان اسامی، القاب، اوصاف و کنیه های امام زمان علیه السلام	۲۶
مشخصات کتاب	۲۶
اشاره	۲۶
مقدمه ناشر	۲۹
مقدمه مؤلف	۳۰
۱ - آیت	۳۴
۲ - ابی‌صالح	۳۴
۳ - ابن احمد	۳۴
۴ - ابن الائمه الطاهرين	۳۵
۵ - ابن الائمه المعصومين	۳۶
۶ - ابن الاعلام الباهره	۳۶
۷ - ابن الانوار الزاهره	۳۷
۸ - ابن الحسن	۳۷
۹ - ابن الحسين	۳۷
۱۰ - ابن العترة الطاهره	۳۸
۱۱ - ابن التبی	۳۸
۱۲ - ابن اولیاء الله	۳۸
۱۳ - ابن بنت نبی الله	۳۹
۱۴ - ابن خدیجه	۳۹
۱۵ - ابن خیرة الاماء	۴۰
۱۶ - ابن علی	۴۰
۱۷ - ابن فاطمه	۴۰
۱۸ - ابوابراهمیم	۴۱

١٩ - ابوالقاسم	٤١
٢٠ - ابوبكر	٤٢
٢١ - ابوتراب	٤٢
٢٢ - ابوجعفر	٤٢
٢٣ - ابوعبدالله	٤٢
٢٤ - ابومحمد	٤٣
٢٥ - احسان	٤٣
٢٦ - احمد	٤٣
٢٧ - اُذن سامعه	٤٤
٢٨ - اصل	٤٤
٢٩ - امام	٤٤
٣٠ - امام الانس والجنان	٤٥
٣١ - امام المنتظر	٤٥
٣٢ - امام المؤمنين	٤٥
٣٣ - امام ثاني عشر	٤٦
٣٤ - امام زمان	٤٦
٣٥ - امامنا	٤٧
٣٦ - امام هادي	٤٧
٣٧ - امام مهدي	٤٧
٣٨ - امام همه خلايق	٤٧
٣٩ - امام الذي يفوز به المؤمنون	٤٨
٤٠ - امام الذي يهلك على يديه الكافرون	٤٨
٤١ - امان	٤٩
٤٢ - امرالله	٤٩
٤٣ - امير	٥٠
٤٤ - امير الامر	٥٠

۴۵ - امین	۵۰
۴۶ - اوقیدمو	۵۰
۴۷ - ایدی	۵۱
۴۸ - ایزدشناس - ایزدنشان	۵۱
۴۹ - ایستاده	۵۱
۵۰ - باب الله	۵۱
۵۱ - باب المقام	۵۲
۵۲ - باسط	۵۲
۵۳ - باطن	۵۳
۵۴ - بِئْر مُعْطَلَه	۵۳
۵۵ - بَخر القَمَقام	۵۳
۵۶ - بَذْر التَّمَام	۵۴
۵۷ - بَرَكْتَ اللهُ	۵۴
۵۸ - برهان الله	۵۵
۵۹ - بقیه الله	۵۵
۶۰ - بقیه الله فی ارضه	۵۶
۶۱ - بقیه الله فی بلادہ	۵۶
۶۲ - بقیه الانبیاء	۵۶
۶۳ - بقیه الاخیار	۵۷
۶۴ - بَلَدُ الْأَمِین	۵۷
۶۵ - بنده یزدان	۵۷
۶۶ - بَوار الکافرین	۵۷
۶۷ - بَوار أَعْدَائِهِ	۵۸
۶۸ - بهرام	۵۸
۶۹ - پرویز (یا برویز)	۵۸
۷۰ - پسر انسان	۵۸

٥٩	٧١ - تالى كتاب الله
٥٩	٧٢ - تأييد
٦٠	٧٣ - ترجمان كتاب الله
٦٠	٧٤ - تقى
٦١	٧٥ - تِلَادِ نَعَم
٦١	٧٦ - تمام
٦١	٧٧ - نائر
٦٢	٧٨ - نَائِرِ بِأَمْرِكَ
٦٢	٧٩ - ثابت
٦٣	٨٠ - نَارِ الله
٦٣	٨١ - جابر
٦٣	٨٢ - جامع الكلم
٦٤	٨٣ - جامع الكلمه
٦٤	٨٤ - جانب
٦٤	٨٥ - جَخْجَاجِ الْمَجَاهِد
٦٤	٨٦ - جعفر
٦٥	٨٧ - جمعه
٦٥	٨٨ - جَنْبُ الله
٦٦	٨٩ - جَوَارِ الْكُنُوسِ
٦٦	٩٠ - حاشر
٦٦	٩١ - حاصد
٦٧	٩٢ - حاضر
٦٧	٩٣ - حافظ
٦٧	٩٤ - حامد
٦٧	٩٥ - حِجَابِ الله
٦٨	٩٦ - حِجَاج

٦٨	٩٧ - حَجَّتْ
٦٩	٩٨ - حُجَّه الغائب
٦٩	٩٩ - حُجَّه القائم
٦٩	١٠٠ - حُجَّه المَغْبُود
٧٠	١٠١ - حُجَّه بِنِ الحسن
٧٠	١٠٢ - حجه الله
٧٢	١٠٣ - حجه الْخِصَام
٧٣	١٠٤ - حجه رَبِّ العالمين
٧٣	١٠٥ - حَقَّ
٧٤	١٠٦ - حليم
٧٤	١٠٧ - حمد
٧٤	١٠٨ - حى
٧٥	١٠٩ - خائف
٧٥	١١٠ - خاتم الائمه
٧٥	١١١ - خاتم الاوصياء
٧٦	١١٢ - خازن
٧٦	١١٣ - خالص (يا خالصه الله)
٧٦	١١٤ - خجسته
٧٧	١١٥ - خدائشناس
٧٧	١١٦ - خسرو
٧٧	١١٧ - خَلَفَ
٧٨	١١٨ - خَلَفَ الباقي
٧٨	١١٩ - خَلَفَ الحسن
٧٩	١٢٠ - خَلَفَ سَلَفَ
٧٩	١٢١ - خلف صالح
٧٩	١٢٢ - خليفه

٨٠	١٢٣ - خليفه الله
٨٠	١٢٤ - خليفه الاتقيا
٨١	١٢٥ - خليل
٨١	١٢٦ - حُئْس
٨٢	١٢٧ - حَوَاضُ الْعَمَرَات
٨٢	١٢٨ - حَير
٨٢	١٢٩ - حَير مَن تَقَمَّص وَارْتَدَى
٨٣	١٣٠ - حَيْرُهُ الله
٨٣	١٣١ - دَابَّةُ الارض
٨٤	١٣٢ - داعى
٨٤	١٣٣ - دافع البلا
٨٥	١٣٤ - دليل
٨٥	١٣٥ - ديان
٨٦	١٣٦ - دين المأثور
٨٦	١٣٧ - ذات انتقام الله
٨٦	١٣٨ - ذوالبِر
٨٧	١٣٩ - ذوالتَّقوى
٨٧	١٤٠ - ذوالجَلْم
٨٧	١٤١ - ذوالسَّيف
٨٨	١٤٢ - ذوالفقار
٨٨	١٤٣ - راهنما
٨٨	١٤٤ - رَبَّانِي
٨٨	١٤٥ - رَبُّ الارض
٨٩	١٤٦ - رَبِيعُ الانام
٨٩	١٤٧ - رَجاءُ الأُمَّه
٩٠	١٤٨ - رجل

٩١	١٤٩ - رحمت واسعه
٩١	١٥٠ - رشيد
٩١	١٥١ - رضى
٩٢	١٥٢ - رُكن الأَنام
٩٢	١٥٣ - ركن الايمان
٩٢	١٥٤ - زكى
٩٣	١٥٥ - زند افریس
٩٣	١٥٦ - سابق
٩٣	١٥٧ - ساعه
٩٥	١٥٨ - سبب المُتصل
٩٥	١٥٩ - شُبُعُ المُثنائى
٩٦	١٦٠ - سبيل الله
٩٦	١٦١ - سِتْرُ الله
٩٦	١٦٢ - سِدْرَةُ الْمُنتَهَى
٩٧	١٦٣ - سديد
٩٧	١٦٤ - سِراجُ الله
٩٧	١٦٥ - سِرُّ الله
٩٨	١٦٦ - سروش ايزد
٩٨	١٦٧ - سفينهُ التَّجَاه
٩٩	١٦٨ - سُلَالَةُ النَّبُوْه
٩٩	١٦٩ - سلطان مأمول
٩٩	١٧٠ - سناء
١٠٠	١٧١ - سيد
١٠٠	١٧٢ - سيد الأمّه
١٠١	١٧٣ - سيد الخلق
١٠١	١٧٤ - سيدنا

١٠١	١٧٥ - سيد هُمام
١٠١	١٧٦ - سيفُ الشَّاهر
١٠٢	١٧٧ - سيفُ الله
١٠٢	١٧٨ - شافع
١٠٣	١٧٩ - شاهد
١٠٣	١٨٠ - شَريد
١٠٤	١٨١ - شريك القرآن
١٠٤	١٨٢ - شُكور
١٠٥	١٨٣ - شِماطيل
١٠٥	١٨٤ - شَمسُ الشُّموس
١٠٥	١٨٥ - شَمسُ الطَّالِعه
١٠٥	١٨٦ - شَمسُ الظَّلام
١٠٦	١٨٧ - شهاب الثاقب
١٠٦	١٨٨ - صابر
١٠٧	١٨٩ - صاحب
١٠٧	١٩٠ - صاحب الأمر
١٠٧	١٩١ - صاحب الدَّار
١٠٨	١٩٢ - صاحب الدَّولَةُ الزَّهراء
١٠٨	١٩٣ - صاحب الدُّهور
١٠٩	١٩٤ - صاحب الدِّين
١٠٩	١٩٥ - صاحب الرِّايات
١٠٩	١٩٦ - صاحب الرِّجعِه
١١٠	١٩٧ - صاحب الزَّمان
١١١	١٩٨ - صاحب السَّيف
١١١	١٩٩ - صاحب الشَّرَف
١١٢	٢٠٠ - صاحب الضُّمَّصام

٢٠١ -	صاحب الضياء	١١٢
٢٠٢ -	صاحب العصر	١١٢
٢٠٣ -	صاحب العصور	١١٣
٢٠٤ -	صاحب الغيبه	١١٣
٢٠٥ -	صاحب الكتاب المنشور	١١٤
٢٠٦ -	صاحب الكزه البيضاء	١١٤
٢٠٧ -	صاحب اللواء	١١٥
٢٠٨ -	صاحب الناحيه	١١٥
٢٠٩ -	صاحب التور	١١٦
٢١٠ -	صاحب يوم الفتح	١١٦
٢١١ -	صادق	١١٦
٢١٢ -	صالح	١١٧
٢١٣ -	صبح مُسفر	١١٧
٢١٤ -	صذر الخلاق	١١٨
٢١٥ -	صدق	١١٨
٢١٦ -	صراط	١١٨
٢١٧ -	صخصام اكبر	١١٨
٢١٨ -	صخصام منتقم	١١٩
٢١٩ -	ضحى	١١٩
٢٢٠ -	ضرغامه	١١٩
	اشاره	١١٩
٢٢١ -	ضياء	١٢٠
٢٢٢ -	ضياء الأنور	١٢٠
٢٢٣ -	طالب	١٢٠
٢٢٤ -	طالب التراث	١٢١
٢٢٥ -	طامس	١٢١

١٢١	٢٢٦ - طاووس اهل الجنة
١٢٢	٢٢٧ - طاهر
١٢٢	٢٢٨ - طريد
١٢٣	٢٢٩ - طُلُعَةُ الرَّشِيدِ
١٢٣	٢٣٠ - طيب
١٢٣	٢٣١ - ظاهر الحجّه
١٢٤	٢٣٢ - ظفر
١٢٤	٢٣٣ - ظَهِر
١٢٤	٢٣٤ - عابد
١٢٤	٢٣٥ - عائِد
١٢٥	٢٣٦ - عاقِبَةُ الدَّار
١٢٥	٢٣٧ - عالم
١٢٦	٢٣٨ - عبدالله
١٢٦	٢٣٩ - عدل
١٢٦	٢٤٠ - عَدْلُ الْمُشْتَهَر
١٢٦	٢٤١ - عدل المنتظر
١٢٧	٢٤٢ - عذاب اكبر
١٢٧	٢٤٣ - عِزُّ الْمُوَحِّدِينَ
١٢٨	٢٤٤ - عَزَّتْ (و عزيز)
١٢٨	٢٤٥ - عصر
١٢٨	٢٤٦ - عِضْمَةُ الدِّين
١٢٩	٢٤٧ - عِضْمَةُ الْعِبَاد
١٢٩	٢٤٨ - عَقِيدَةُ الْعِزِّ
١٢٩	٢٤٩ - غلامت
١٣٠	٢٥٠ - عِلْمُ الْمُضْطُوب
١٣٠	٢٥١ - عِلْمُ الْمُنْصُوب

٢٥٢ -	عَلَمُ الثُّورِ	١٣٠ -
٢٥٣ -	عَلَمُ الْهُدَى	١٣١ -
٢٥٤ -	عِمَاد	١٣١ -
٢٥٥ -	عِمَادُ الْإِسْلَام	١٣٢ -
٢٥٦ -	غَيْبَةُ اللَّهِ	١٣٢ -
٢٥٧ -	عَيْن	١٣٣ -
٢٥٨ -	عَيْنُ اللَّهِ	١٣٣ -
٢٥٩ -	عَيْنُ اللَّهِ التَّائِظِرْهُ	١٣٣ -
٢٦٠ -	عَيْنُ الْحَيَاة	١٣٤ -
٢٦١ -	غَائِب	١٣٤ -
٢٦٢ -	غَاشِيَه	١٣٥ -
٢٦٣ -	غَايَةُ الطَّالِبِينَ	١٣٥ -
٢٦٤ -	غَايَةُ الْقُصُوى	١٣٥ -
٢٦٥ -	غَايَةُ الثُّور	١٣٦ -
٢٦٦ -	عُرَّةُ الْحَمِيدَه	١٣٦ -
٢٦٧ -	غَرِيب	١٣٦ -
٢٦٨ -	غَرِيم	١٣٧ -
٢٦٩ -	غِلَام	١٣٧ -
٢٧٠ -	عَلِيل	١٣٨ -
٢٧١ -	عَوْتُ	١٣٨ -
٢٧٢ -	عَوْتُ الْفُقَرَاء	١٣٩ -
٢٧٣ -	غِيب	١٣٩ -
٢٧٤ -	فَائِز	١٤٠ -
٢٧٥ -	فَاتِح	١٤٠ -
٢٧٦ -	فَاتِق	١٤١ -
٢٧٧ -	فَاضِل	١٤١ -

٢٧٨ - فتح	١٤١
٢٧٩ - فجر	١٤١
٢٨٠ - فرج	١٤٢
٢٨١ - فرج آل محمّد	١٤٣
٢٨٢ - فرج اعظم	١٤٣
٢٨٣ - فرج مؤمنان	١٤٣
٢٨٤ - فرخنده	١٤٤
٢٨٥ - فرد	١٤٤
٢٨٦ - فردوس اكبر	١٤٤
٢٨٧ - فرید	١٤٤
٢٨٨ - فِطْرَةُ الْاَنَامِ	١٤٥
٢٨٩ - فقيد	١٤٥
٢٩٠ - فقيه	١٤٦
٢٩١ - قَلَّاقِ الْهَامِ	١٤٦
٢٩٢ - فينموا	١٤٦
٢٩٣ - فيروز	١٤٧
٢٩٤ - قائم	١٤٧
٢٩٥ - قائم آل محمّد	١٤٨
٢٩٦ - قائم الزّمان	١٤٩
٢٩٧ - قائم به امر الله	١٤٩
٢٩٨ - قائم به قسط	١٥٠
٢٩٩ - قائم مقام	١٥٠
٣٠٠ - قابض	١٥١
٣٠١ - قَاتِلُ الْكُفْرِ	١٥١
٣٠٢ - قاصم	١٥١
٣٠٣ - قاطع	١٥٢

١٥٣	٣٠٤ - قسَط
١٥٣	٣٠٥ - قَصْر مَشِيد
١٥٤	٣٠٦ - قُطْب
١٥٤	٣٠٧ - قَمَر الزَّاهِر
١٥٥	٣٠٨ - قِوَام
١٥٥	٣٠٩ - قَوَّه
١٥٦	٣١٠ - قِيَامَت
١٥٦	٣١١ - قَيْم الزَّمان
١٥٦	٣١٢ - كاز
١٥٧	٣١٣ - كاشِفُ البُلُوى
١٥٧	٣١٤ - كاشِفُ الغِطاء
١٥٧	٣١٥ - كتاب مستور
١٥٧	٣١٦ - كتاب مسطور
١٥٨	٣١٧ - كرار
١٥٨	٣١٨ - كريم
١٥٨	٣١٩ - كلمه الله
١٥٩	٣٢٠ - كلمه الحق
١٦٠	٣٢١ - كلمه المحمود
١٦٠	٣٢٢ - كلمه باقيه
١٦١	٣٢٣ - كمال
١٦١	٣٢٤ - كو كما
١٦١	٣٢٥ - كهف
١٦٢	٣٢٦ - كيقباد دوم
١٦٢	٣٢٧ - لا شبيه له
١٦٢	٣٢٨ - لسان الصدق
١٦٣	٣٢٩ - لسان الله

١٦٤	٣٣٠ - لنديطارا
١٦٤	٣٣١ - لوى اعظم
١٦٤	٣٣٢ - ماءٍ مَعِين
١٦٥	٣٣٣ - ماشع
١٦٥	٣٣٤ - مالک
١٦٥	٣٣٥ - مأمور
١٦٦	٣٣٦ - مأمول
١٦٦	٣٣٧ - مأمون
١٦٧	٣٣٨ - مَبَانِى الْآيَات
١٦٧	٣٣٩ - مُبْدِئُ الْآيَات
١٦٧	٣٤٠ - مُبْطِل
١٦٨	٣٤١ - مُبْنِى السَّرَائِر
١٦٨	٣٤٢ - مُبِيد
١٦٨	٣٤٣ - مُبِير الْكَافِرِينَ
١٦٩	٣٤٤ - مُتَرَقِّب
١٦٩	٣٤٥ - مُجَاب
١٧٠	٣٤٦ - مُجَازِى بِالْأَعْمَال
١٧٠	٣٤٧ - مُجَاهِد
١٧٠	٣٤٨ - مُجْتَهِد
١٧١	٣٤٩ - مُجَدِّد
١٧١	٣٥٠ - مُجَلِّى الظَّالِمَةِ
١٧٢	٣٥١ - مُجَلِّى النِّمَى
١٧٢	٣٥٢ - مُجْهول
١٧٢	٣٥٣ - مُخْتَجِب
١٧٣	٣٥٤ - مُحْسِن
١٧٣	٣٥٥ - مُحْفُوظ

١٧٣		اشاره
١٧٤		٣٥٦ - محقق
١٧٤		٣٥٧ - محمد
١٧٥		٣٥٨ - محيط
١٧٥		٣٥٩ - مُحَيِّ
١٧٧		٣٦٠ - مُحَيِّ الْمُؤْمِنِينَ
١٧٧		٣٦١ - مُخْبِر
١٧٧		٣٦٢ - مُخْزُون
١٧٨		٣٦٣ - مِدَار الدَّهْرِ
١٧٨		٣٦٥ - مُدَّخِر
١٧٨		اشاره
١٧٩		٣٦٤ - مَدْبِر
١٧٩		٣٦٦ - مُدِيل
١٧٩		٣٦٧ - مُذَكِّر
١٧٩		٣٦٨ - مُذَلِّ
١٨٢		٣٦٩ - مُرَابِط
١٨٢		٣٧٠ - مُرْتَجِي
١٨٢		٣٧١ - مُرْتَقِب
١٨٣		٣٧٢ - مرشد
١٨٣		٣٧٣ - مَرْضَى
١٨٤		٣٧٤ - مُزِيل الهم
١٨٤		٣٧٥ - مُسْتَأْصِل
١٨٥		٣٧٦ - مستتر
١٨٦		٣٧٧ - مُسْتَنْصِر
١٨٦		٣٧٨ - مُسْتَوْدِع الحكمة
١٨٦		٣٧٩ - مستور

١٨٧	٣٨٠ - مُسِيح الزَّمان
١٨٧	٣٨١ - مُشْتَهَر
١٨٨	٣٨٢ - مشهود
١٨٨	٣٨٣ - مُشِيد
١٨٨	٣٨٤ - مُضْبَاح الدُّجى
١٨٩	٣٨٥ - مصباح شديد الضياء
١٨٩	٣٨٦ - مُضْدَرُ الأمور
١٨٩	٣٨٧ - مُضْطَر
١٩٠	٣٨٨ - مُطَاع
١٩٠	٣٨٩ - مُطَهَّر
١٩١	٣٩٠ - مُطَهَّر الارض
١٩١	٣٩١ - مُظَفَّر
١٩٢	٣٩٢ - مُظَفَّر بِالشَّعاده
١٩٢	٣٩٣ - مظلوم
١٩٢	٣٩٤ - مُظَهِّرُ الايمان
١٩٣	٣٩٥ - مُظَهِّرُ الحق
١٩٣	٣٩٦ - مُظَهِّرُ الْقَضائِح
١٩٣	٣٩٧ - مُعَاذ
١٩٤	٣٩٨ - مُعْتَبَر
١٩٤	٣٩٩ - مُعْتَصِم
١٩٤	٤٠٠ - مُعَدَّ
١٩٥	٤٠١ - مُعَدِن العلوم
١٩٥	٤٠٢ - مُعِزّ
١٩٦	٤٠٣ - معصوم
١٩٦	٤٠٤ - مُعِلِن
١٩٧	٤٠٥ - مُعِيدُ الاسلام

١٩٧	٤٠٦ - مُغَيَّب
١٩٨	٤٠٧ - مُفْتاح الكلام
١٩٨	٤٠٨ - مُفَزَّج اعظم
١٩٨	٤٠٩ - مُفَزَّج الكُزْب
١٩٩	٤١٠ - مُفَزَّج الكُزْبَات
٢٠٠	٤١١ - مُفَزَّع
٢٠٠	٤١٢ - مُفْضِل
٢٠٠	٤١٣ - مُقْتَصِر
٢٠٠	٤١٤ - مُقْدِرُه
٢٠١	٤١٥ - مُقَدَّم
٢٠١	٤١٦ - مُلَاذ
٢٠١	٤١٧ - مُلْقِن احكام
٢٠٢	٤١٨ - ملك
٢٠٢	٤١٩ - مَتَان
٢٠٢	٤٢٠ - مِنْ اولاد الكرام
٢٠٣	٤٢١ - مُنْتَصِر
٢٠٣	٤٢٢ - مُنْتَظَر
٢٠٤	٤٢٣ - مُنْتَظِر
٢٠٤	٤٢٤ - مُنْتَقِم
٢٠٥	٤٢٥ - مُنْصُور
٢٠٦	٤٢٦ - مُنْعِم
٢٠٦	٤٢٨ - مُنْفِذُ الأَمَّة
٢٠٦	اشاره
٢٠٧	٤٢٧ - مُنْقَس الخسرات
٢٠٧	٤٢٩ - مُنِير الحَقِّ
٢٠٧	٤٣٠ - مُنِيَّة الصَّابِرِينَ

٢٠٧	٤٣١ - موتور
٢٠٩	٤٣٢ - موجود
٢٠٩	٤٣٣ - موعود
٢٠٩	٤٣٤ - موفق
٢١٠	٤٣٥ - مولا
٢١٠	٤٣٦ - مُهْتَدِي
٢١١	٤٣٧ - مهدي
٢١٢	٤٣٨ - مهدي الأمم
٢١٢	٤٣٩ - مُهْتَدَب
٢١٣	٤٤٠ - مُهْمِيدُ الْآخِر
٢١٣	٤٤١ - ميثاق الله
٢١٣	٤٤٢ - ميزان الحق
٢١٣	٤٤٣ - مُؤْتَمِن
٢١٤	٤٤٤ - مُؤَلِّف السَّمَل
٢١٤	٤٤٥ - مُؤَمِّل
٢١٥	٤٤٦ - مُؤَيِّد
٢١٦	٤٤٧ - ناحيه مقدسه
٢١٦	٤٤٨ - نازح
٢١٦	٤٤٩ - ناشر العدل
٢١٧	٤٥٠ - ناشر رايه الهدى
٢١٧	٤٥١ - ناصح
٢١٨	٤٥٢ - ناصر
٢١٨	٤٥٣ - ناطق
٢١٩	٤٥٤ - ناظر
٢٢٠	٤٥٥ - ناقور
٢٢٠	٤٥٦ - ناموس العصر

٢٢١	٤٥٧ - نَجْم
٢٢١	٤٥٨ - نصر
٢٢١	٤٥٩ - نُضْرَةُ الايام
٢٢٢	٤٦٠ - نظام الدين
٢٢٢	٤٦١ - نِعْمَةُ الباطنه
٢٢٣	٤٦٢ - نفس
٢٢٣	٤٦٣ - نقى
٢٢٣	٤٦٤ - نقيب
٢٢٤	٤٦٥ - نور
٢٢٤	٤٦٦ - نور آل محمدعليهم السلام
٢٢٥	٤٦٧ - نُور أَبْصَارِ الْوَرَى
٢٢٥	٤٦٨ - نُورِ الْاَتْقِيَاء
٢٢٥	٤٦٩ - نُورِ الْاَرْض
٢٢٦	٤٧٠ - نُورِ الْاَصْفِيَاء
٢٢٦	٤٧١ - نور الانوار
٢٢٦	٤٧٢ - نور الباهر
٢٢٨	٤٧٣ - نور الله
٢٢٨	٤٧٤ - نور الهدى
٢٢٩	٤٧٥ - نهار
٢٢٩	٤٧٦ - وارث
٢٣٠	٤٧٧ - وارث الانبياء
٢٣١	٤٧٨ - وارث المرسلين
٢٣١	٤٧٩ - وارث ذوالفقار
٢٣٢	٤٨٠ - واقيز
٢٣٢	٤٨١ - وُثْر
٢٣٣	٤٨٢ - وُثْر

- ٢٣٣ - - ٤٨٣ - وَجْهَ اللَّهِ
- ٢٣٤ - - ٤٨٤ - وَجِيه
- ٢٣٤ - - ٤٨٥ - وَحِيد
- ٢٣٤ - - ٤٨٦ - وَصَى
- ٢٣٦ - - ٤٨٧ - وَصَى الْأَوْصِيَاءَ
- ٢٣٦ - - ٤٨٨ - وَصَى الْحَسَنَ
- ٢٣٦ - - ٤٨٩ - وَصَى بْنِ الْأَوْصِيَاءَ
- ٢٣٧ - - ٤٩٠ - وَغَدَّ اللَّهُ
- ٢٣٨ - - ٤٩١ - وَقَايَهُ اللَّهُ
- ٢٣٨ - - ٤٩٢ - وَلَى
- ٢٣٨ - - ٤٩٣ - وَلَى الْأَحْكَامَ
- ٢٣٩ - - ٤٩٤ - وَلَى اللَّهِ
- ٢٤٠ - - ٤٩٥ - وَلَى الْمُؤْمِنِينَ
- ٢٤٠ - - ٤٩٦ - وَلَى النَّاصِحَ
- ٢٤١ - - ٤٩٧ - وَلَى أَمْرَ
- ٢٤١ - - ٤٩٨ - وَلَى عَصْرَ
- ٢٤١ - - ٤٩٩ - وَهُوَ لَ
- ٢٤٢ - - ٥٠٠ - هَادِمُ الشَّرْكِ
- ٢٤٢ - - ٥٠١ - هَادِي
- ٢٤٣ - - ٥٠٢ - هَادِي مَعْصُومَ
- ٢٤٤ - - ٥٠٣ - يَدُ الْبَاسِطَةِ
- ٢٤٤ - - ٥٠٤ - يُعْشَوُّ الدِّينَ
- ٢٤٤ - - ٥٠٥ - يُعْشَوُّ الْمُتَّقِينَ
- ٢٤٥ - - ٥٠٦ - يَمِينَ
- ٢٤٥ - - ٥٠٧ - يَوْسُفَ زَهْرًا
- ٢٤٥ - - ٥٠٨ - يَوْمَ الدِّينِ

۵۰۹ - يوم الموعود ۲۴۵

فهرست تفصیلی ۲۴۷

درباره مرکز ۲۵۶

اوصاف المهدي عليه السلام: در بیان اسامی، القاب، اوصاف و کنیه های امام زمان علیه السلام

مشخصات کتاب

سرشناسه: سعیدی، احمد، ۱۳۴۶ -

عنوان و نام پدیدآور: اوصاف المهدي عليه السلام: در بیان اسامی، القاب، اوصاف و کنیه های امام زمان علیه السلام/ مولف احمد سعیدی.

مشخصات نشر: قم: مسجد مقدس جمکران ۱۳۸۶.

مشخصات ظاهری: ۲۲۶ ص.

شابک: ۱۴۰۰۰ ریال ۹۷۸-۹۶۴-۹۷۳-۰۹۰-۵:

وضعیت فهرست نویسی: فهرستنویسی توصیفی

یادداشت: کتابنامه به صورت زیرنویس.

یادداشت: نمایه.

شناسه افزوده: مسجد جمکران (قم)

شماره کتابشناسی ملی: ۱۰۸۷۲۸۹

ص: ۱

اشاره

اوصاف المهدى عليه السلام

در بیان اسامی، القاب، اوصاف و کنیه های امام زمان علیه السلام

مؤلف احمد سعیدی.

ص: ۳

پیرامون اسامی، القاب، اوصاف و کنیه های حضرت مهدی صاحب الزمان عجل الله تعالی فرجه الشریف کتاب ها و جزوه هایی تاکنون تألیف و تحقیق و به زیور طبع آراسته گردیده ولی در بررسی ها به این نتیجه رسیدیم که کتاب کامل و جامعی وجود ندارد لذا برآن شدیم تا اثر پیش روی شما ارادتمند و مشتاق ظهور حضرت مهدی علیه السلام که توسط برادر ارجمند حاج احمد سعیدی تألیف گردیده، به دست نشر بسپاریم امید است مورد رضایت حضرت حق و توجه مولانا صاحب الزمان علیه السلام واقع گردد.

از تمام عزیزان همکار به ویژه حضرت آیت الله وافی تولیت محترم مسجد مقدس جمکران که مشوق ما در نشر معارف اهل بیت علیهم السلام هستند کمال تشکر را داریم.

مدیر مسئول انتشارات مسجد مقدس جمکران حسین احمدی

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على رسوله محمد خاتم النبيين وآله

الطيبين الطاهرين لاسيما مولانا الامام المهدي ارواحنا فداه ولعنه الله على اعدائهم اجمعين.

«او خواهد آمد» این موضوعی است که تمام انسان ها در تمام مکاتب و مذاهب به آن اعتقاد دارند، هر کسی با هر عقیده و مرامی، از هر دین و آئین و ملّتی معتقد است که روزی کسی خواهد آمد و وضع جهان را تغییر خواهد داد. امّا این که او کیست؟ نامش چیست؟ از چه دین و ملّتی است؟ پدرش کیست؟ کی خواهد آمد؟ موضوعاتی است که نظرات و اقوال مختلفی را به خود اختصاص داده است.

مذهب حقّه جعفری و مکتب شیعه اثنا عشری، بر اساس الهام از کلام وحی الهی و فرمان پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله عقیده اش بر این است که:

جانشینان پیامبر خاتم صلی الله علیه وآله دوازده نفرند، همه از نسل علی و فاطمه و از فرزندان حسین بن علی می باشند. دوازدهمین ایشان فرزند حسن بن علی بن محمد بن علی بن موسی بن جعفر بن محمد بن علی بن الحسین و حسین نیز فرزند علی بن ابیطالب و زهرا دختر خاتم الانبیاست صلوات الله علیهم اجمعین.

ما معتقدیم امام دوازدهم در نیمه شعبان سال ۲۵۵ ه.ق متولد

گردیده، دارای اسم و رسم مشخص می باشد و اکنون زنده و غایب است. تولد و زندگی امام دوازدهم بنابر مصلحت الهی، پنهانی بوده، اگرچه بسیاری از مردم؛ خصوصاً شیعیان خالص، آن حضرت را مشاهده کرده اند و در طول سالیان متمادی نیز هر موقع که نیاز بوده به دستگیری محتاجان و نیازمندان، عنایت فرموده است.

گفتیم «او» فرزند امام حسن عسکری علیه السلام و از نسل امام حسین و فرزند زهرا علیهم السلام می باشد، اما این که اسم مبارکشان چیست؟ برای آن حضرت نام های متعدد و القاب گوناگون و کنیه های مختلفی بیان شده است. (۱)

هر کسی او را به اسمی می خواند؛ هر مذهبی او را به نامی صدا می زند؛ هر مکتبی لقبی بر او نهاده و هر ملت و شخصی او را به گونه ای توصیف نموده است.

بر این اساس عنایت و توفیقی حاصل شد تا به گردآوری نام ها و لقب ها و کنیه ها و توصیف های مختلفی که از آن حضرت شده بپردازم. به همین جهت به کتاب های متعددی که پیرامون زندگانی امام زمان علیه السلام نگاشته شده است مراجعه نمودم، هر کدام به مناسبت، تعدادی از اسامی و القاب آن حضرت را جمع آوری نموده، برخی به شرح و تفصیل آن پرداخته و برخی نیز فقط به ذکر نام و ترجمه آن اکتفا نموده بودند.

علاوه بر آن ها با مراجعه به کتب حدیث، دعا و زیارت، القاب و اوصاف بیشتری برای امام زمان علیه السلام مشاهده کردم که پس از مصدريابی و جست

ص: ۶

۱- ۱. خصوصاً پس از گردآوری و چاپ کتاب چهل حدیث «مهدی موعود در کلام پیامبر محمود» که توسط انتشارات مسجد مقدس جمکران منتشر گردید، متوجه این موضوع شدم.

و جو از اصل و سند آن در کتب حدیثی، آن ها را به صورت مجموعه ای که اینک آماده شده است در آمد.

چند نکته:

۱ - روش ما در این کتاب بر این بود که فقط اسم و لقب و یا کنیه امام زمان علیه السلام یا توصیفی که برای آن حضرت شده است را ذکر کنیم، سپس ترجمه نموده، اگر آیه ای از قرآن کریم بر آن اشاره داشت بیاوریم، یا اگر حدیثی از امامان معصوم علیهم السلام صادر شده و یا بخشی از دعا و زیارتی که مخصوص آن حضرت است را نقل کنیم؛ یعنی حدّ وسط بین شرح و تفصیل مفصّل و ذکر نام و فقط ترجمه آن.

۲ - برخی از این اسامی و القاب، نام هایی است که پیامبر و امامان معصوم علیهم السلام برای امام زمان علیه السلام انتخاب کرده اند و برخی را دیگران؛ چه از علمای شیعه یا علمای اهل سنت؛ حتی برخی را پیروان سایر مذاهب و مکاتب و نیز کسانی که پیرو هیچ دین و آئینی نیستند، امام زمان و مهدی موعود علیه السلام را به این اسامی نامیده اند، لذا کسی ایراد نگیرد که چرا برخی نام ها را به عنوان اسم امام زمان علیه السلام تبلیغ کرده ایم، این ها عناوینی است که دیگران بنابر مرام و مقصود خودشان، به وسیله آن امام زمان علیه السلام و آن غایب از نظر و موعود منتظر را نام گذاری کرده اند.

۳ - از آنجا که گاه تفکیک اسم از لقب و یا توصیف مشکل به نظر می رسید، تمام آن ها را به صورت الفبایی منظم کرده ایم هر چند اگر هر کدام از اسم و لقب و کنیه و وصف جداگانه و در فصل مخصوص می آمد بهتر می نمود.

ص: ۷

و اینک در ایام الله دهه مبارک فجر انقلاب اسلامی، یاد حضرت امام خمینی رحمه الله و شهدای گران قدر انقلاب اسلامی و دفاع مقدس؛ خصوصاً همزمان شهیدم: احمد قاسمیان، احمد صفاری، احمد آقایی، احمد نوروزی، احمد مقیمی و احمد خونجگری را گرامی داشته، برای طول عمر مقام معظم رهبری حضرت آیت الله خامنه ای مدّ ظله العالی و موفقیت نظام اسلامی دعا می کنیم.

در پایان از کلیه دوستانی که زمینه چاپ این اثر را فراهم نمودند؛ خصوصاً حجه الاسلام مجتبی حداد و برادران واحد پژوهش انتشارات مسجد مقدس جمکران که در مراحل مختلف همکاری نمودند، قدردانی و تشکر می شود.

احمد سعیدی

قم المقدسه

۲۲ بهمن ۱۳۸۵

ص: ۸

۱- آیت

آیه به معنای علامت و نشانه است که در حدیثی امام صادق علیه السلام کلمه «آیت» در آیه شریفه «إِنْ نَشَأْ نُزِّلْ عَلَيْهِم مِّنَ السَّمَاءِ آيَةً فَظَلَّتْ أَعْنَاقُهُمْ لَهَا خَاضِعِينَ»^(۱) را به امام زمان علیه السلام تأویل نموده و فرموده است:

«تَخْضَعُ رِقَابُهُمْ يَعْنِي بَنِي أُمِيهِ وَ هِيَ الصَّيْحَةُ مِنَ السَّمَاءِ بِاسْمِ الْقَائِمِ...»^(۲)

«امام زمان علیه السلام گردن آنان؛ یعنی بنی امیه را خاضع و خاشع خواهد کرد و آن صیحه ای از آسمان است که به نام قائم علیه السلام صدا خواهد کرد.»

۲- اباصالح

از معروف ترین کنیه های امام زمان علیه السلام اباصالح است که بیشتر در مواقع اضطرار و گم شدن در صحرا و بیابان یا گم گشتگی فکری و فرهنگی، آن حضرت را با این عنوان به استغاثة و یاری می طلبند و در شعرها و مدیحه سرایی ها نیز به کار می رود.^(۳)

و از امام صادق علیه السلام نقل شده که فرموده است:

«إِذَا ظَلَّتْ عَنِ الطَّرِيقِ فَنَادِ: يَا صَالِحُ أَوْ يَا أَبَاصَالِحٍ أُرْشِدُونَا إِلَى الطَّرِيقِ يَرْحَمُكُمُ اللَّهُ»؛^(۴)

«هرگاه از راهی گم شدید ندا کنید: ای صالح یا ای اباصالح ما را به راه هدایت کن، خدا شما را رحمت کند.»

۳- ابن احمد

یعنی فرزند احمد؛ چون او فرزند پیامبر خاتم صلی الله علیه و آله است چنان که از

ص: ۹

۱- ۲. سوره شعراء، آیه ۴.

۲- ۳. بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۴۸.

۳- ۴. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۹۱.

۴- ۵. وسائل الشیعه، ج ۱۱، ص ۴۴۳.

همان ابتدا نوید داده: **الْمَهْدِي مِنْ وَلَدِي**، مهدی از فرزندان من است. (۱) و همنام من است و احمد نام آسمانی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله است؛ چنان که قرآن فرموده:

«وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُبِينٌ» (۲)

لذا پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله فرموده است: مهدی آخرالزمان همنام و هم کنیه من است.

و در دعای ندبه نیز خطاب می کنیم:

«هَلْ إِلَيْكَ يَا بَنَ أَحْمَدَ سَبِيلٌ فَتُلْقَى» (۳)

«ای پسر احمد آیا به سوی تو راهی هست که ملاقات شوی؟!»

۴- ابن الائمه الطاهرين

«او» هم خود امام است، هم فرزند امام و فرزند امامان معصوم است؛ او از نسل امامان و از نسل پاکان عالم است.

در زیارت مخصوص آن حضرت این عبارت آمده:

«...الْأَمَامُ الْمُنتَظَرُ الْمَرْضِيُّ الطَّاهِرُ بْنُ الْأَئِمَّةِ الطَّاهِرِينَ...» (۴)

ص: ۱۰

۱- ۶. کمال الدین، ج ۱، ص ۵۳۴.

۲- ۷. و (به یاد آورید) هنگامی را که عیسی بن مریم گفت: «ای بنی اسرائیل! من فرستاده خدا به سوی شما هستم در حالی که تصدیق کننده کتابی که قبل از من فرستاده شده [= تورات] می باشم، و بشارت دهنده به رسولی که بعد از من می آید و نام او احمد است!» هنگامی که او [= احمد] با معجزات و دلایل روشن به سراغ آنان آمد، گفتند: «این سحری است آشکار!» سوره صف، آیه ۶.

۳- ۸. مفاتیح الجنان، دعای ندبه.

۴- ۹. بحار الانوار، ج ۹۱، ص ۳۱.

«... آن امام منتظر و مورد رضایت و پسندیده که پاک و طاهر است و فرزند امامان طاهر می باشد.»

و این هم قسمتی از زیارت وارث:

«أَشْهَدُ أَنَّكَ كُنْتَ نُورًا فِي الْأَصْلَابِ الشَّامِخَةِ وَالْأَرْحَامِ الْمُطَهَّرَةِ...» (۱)

گواهی و شهادت می دهم که تو نور بودی، در صلب های پاک و عالی پدران بودی، در رحم های پاک از مادران پاک و مطهر بودی ...

آری او فرزند چنین کسانی است؛ هم پدر پاک و هم مادر پاک و مطهر که هیچ گونه آلودگی ظاهری و باطنی نداشتند و همه امام بوده اند.

۵- ابن الائمه المعصومین

«او» امام معصوم و فرزند امامانی است که همه به مقام عصمت رسیدند و هادی خلق می باشند. (۲) چنان که در زیارت امام زمان علیه السلام آمده است:

«... أَلَا إمامُ الْمُنتَظَرِ الطَّاهِرُ بْنُ الْأَئِمَّةِ الْمَعْصُومِينَ...» (۳)

«... امام زمان علیه السلام آن امام منتظری است که پاک و طاهر است و فرزند امامان معصوم می باشد.»

۶- ابن الاعلام الباهره

یعنی «او» فرزند شخصیت های بزرگ است.

که در زیارت آن حضرت می خوانیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بَنَ الْأَعْلَامِ الْبَاهِرَةِ» (۴)

«سلام بر تو ای فرزند مردان بزرگ و شخصیت های بارز عالم!»

ص: ۱۱

۱- ۱۰. مفاتیح الجنان، زیارت وارث.

۲- ۱۱. مفاتیح الجنان، دعای استغاثه.

۳- ۱۲. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۹۷.

۴- ۱۳. مفاتیح الجنان، دعای استغاثه.

۷- ابن الانوار الزاهره

«او» هم خود نور است و هم فرزند نورهای درخشان است، لذا این چنین به ایشان سلام می دهیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بَنَ الْأَنْوَارِ الزَّاهِرَةِ»؛^(۱)

«سلام بر تو ای فرزند نورهای درخشان (از علم و ایمان)!»

۸- ابن الحسن

یعنی فرزند حسن؛ چون امام زمان علیه السلام فرزند امام حسن عسکری علیه السلام است؛ چنان که فریاد «یا بن الحسن» شیفتگان آن حضرت در همه جا به گوش می رسد.

لذا در زیارت آن جناب خطاب می کنیم:

«يَا مَوْلَايَ يَا بَنَ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ! جِئْتُكَ زَائِرًا لَكَ وَلِأَبِيكَ وَجَدُّكَ»؛^(۲)

«ای آقای من، ای فرزند امام حسن عسکری و فرزند امام علی النقی! من به زیارت تو آمده ام و به زیارت پدر و جدّ بزرگوارت».

۹- ابن الحسين

مهدی موعود نهمین فرزند امام حسین علیه السلام است که خبر آن را سال ها پیش از تولدش اعلان کرده بودند.

در حدیثی آمده است که پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله از حوادث آینده سخن می فرمود که یکی از فرزندان من قیام خواهد کرد، سلمان ایستاد و پرسید: از کدام فرزند شماست؟ فرمود: او از این فرزندم می باشد. و با دست بر امام حسین علیه السلام زد.^(۳)

ص: ۱۲

۱- ۱۴. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر.

۲- ۱۵. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر.

۳- ۱۶. بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۷۹.

۱۰- ابن العتره الطاهره

امام زمان و مهدی موعود علیه السلام از عترت پاک پیامبر صلی الله علیه وآله و از نسل فاطمه علیها السلام است، نه از نسل کسی دیگر و عترت پیامبر صلی الله علیه وآله پاک ترین نسل می باشند:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بَنَ الْعِترَةِ الطَّاهِرَةِ»؛ (۱)

«سلام بر تو ای فرزند عترت و اهل بیت پاک و طاهر پیامبر اکرم علیهم السلام!»

۱۱- ابن النبی

به معنای فرزند پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله؛ یعنی او هم جانشین رسول خداست و هم فرزند اوست؛ چنان که خود آن حضرت فرموده است:

«الْمَهْدِي مِنْ وَلَدِي، إِسْمُهُ إِسْمِي، وَ كُنْيَتُهُ كُنْيَتِي، أَشْبَهُ النَّاسِ بِي خَلْقًا وَ خُلُقًا...»؛ (۲)

«مهدی فرزند من است، هم نام و هم کنیه من و شبیه ترین مردم به من در آفرینش و خلق و خوی است...».

۱۲- ابن اولیاء الله

امام زمان علیه السلام، هم فرزند اولیای الهی است و هم خود ولی الله است؛ لذا این گونه به آن حضرت سلام می دهیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَلِيَّ اللَّهِ وَابْنَ أَوْلِيَاءِهِ»؛ (۳)

«درود بر تو ای ولی خدا و ای کسی که فرزند اولیاء الله هستی».

و این نیز قسمتی از زیارت آل یاسین است:

ص: ۱۳

۱- ۱۷. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر.

۲- ۱۸. کمال الدین، ج ۱، ص ۵۳۴.

۳- ۱۹. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر.

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى وَلِيِّكَ وَابْنِ أَوْلِيَّائِكَ، الَّذِينَ فَرَضْتَ طَاعَتَهُمْ»؛(۱)

«خدایا درود فرست بر ولی خودت و فرزند اولیائت، همانان که اطاعت از ایشان را بر همگان واجب کردی».

۱۳ - ابن بنت نبی الله

یعنی «او» فرزند دختر خاتم الانبیاست.

در دعای عهد با امام زمان علیه السلام که به فرمایش امام صادق علیه السلام اگر کسی چهل صبح آن را بخواند از یاوران حضرت قائم - عجل الله فرجه - خواهد شد، از خداوند می خواهیم:

«فَاطْهَرِ اللَّهُمَّ لَنَا وَلِيَّكَ وَابْنِ بِنْتِ نَبِيِّكَ»؛(۲)

«خدایا ولی خودت را برای ما ظاهر کن، او که فرزند دختر پیامبرت است».

۱۴ - ابن خدیجه

فرزند خدیجه بلند مقام؛ چون او فرزند امام حسین علیه السلام و فرزند فاطمه زهراست که دختر حضرت خدیجه می باشد و در دعای ندبه می گوئیم:

«أَيُّنَ ابْنِ النَّبِيِّ الْمُصْطَفَى .. وَابْنُ خَدِيجَةَ الْغُرَاءِ»؛(۳)

«کجاست فرزند پیامبرت مصطفی... و کجاست فرزند خدیجه والامقام!»

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله فرمود: مهدی از خاندان من و از فرزندان فاطمه علیها السلام است.

ص: ۱۴

۱- ۲۰. مفاتیح الجنان، زیارت آل یاسین.

۲- ۲۱. مفاتیح الجنان، دعای عهد.

۳- ۲۲. مفاتیح الجنان، دعای ندبه.

۱۵ - ابن خیره الاماء

به معنای فرزند بهترین کنیزان است؛ یعنی حضرت نرجس، مادر امام زمان علیه السلام که جریان خواستگاری و ازدواج امام حسن عسکری علیه السلام با ایشان داستان مفصلی دارد که در کتاب های متعددی آمده است.

همچنین عبارت «ابن خیره الاماء» به طور مکرر در احادیث امامان علیهم السلام آمده است. (۱)

۱۶ - ابن علی

این از افتخارات امیرالمؤمنین علیه السلام است که خودش خلیفه بلافصل پیامبر باشد و تمام امامان نیز از فرزندان و نسل او باشند؛ چنان که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

«عَلَى بْنِ أَبِي طَالِبٍ إِمَامٌ أُمَّتِي وَخَلِيفَتِي عَلَيْهِمْ بَعْدِي وَمِنْ وَلَدِهِ الْقَائِمُ الْمُنْتَظَرُ الَّذِي يَمْلَأُ اللَّهُ عَرْوَجَلَّ بِهِ الْأَرْضَ عَدْلًا وَقِسْطًا كَمَا مُلِئْتُ جَوْرًا وَظُلْمًا»؛ (۲)

«امیرالمؤمنین علی علیه السلام امام امت من و جانشین بعد از من بر امت من است، از فرزندان اوست قائم منتظر که خداوند به وسیله او زمین را از عدل و داد پر می کند، همان طور که از ظلم و جور پر شده باشد».

۱۷ - ابن فاطمه

امام زمان علیه السلام فرزند فاطمه زهرا علیها السلام است و همیشه او را با «یابن الزهراء» صدا می کنند؛ چنان که امام باقر علیه السلام فرمود:

ص: ۱۵

۱- ۲۳. بحار الانوار، ج ۵۰، ص ۲۱؛ ج ۵۱، ص ۳۶ و ۱۱۰ و ۱۲۱ و

۲- ۲۴. بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۷۳.

«الْمَهْدِيُّ رَجُلٌ مِنْ وَلَدِ فَاطِمَةَ ... مهدی علیه السلام مردی از نسل فاطمه علیها السلام است.» (۱)

با این عناوین است که گمشته خود را در دعای ندبه مورد خطاب قرار می دهیم و می گوئیم:

«أَيُّ ابْنِ النَّبِيِّ الْمُصْطَفَى وَابْنِ عَلِيٍّ الْمُزْتَضَى وَابْنِ خَدِيجَةَ الْغُرَّاءِ وَابْنِ فَاطِمَةَ الْكُبْرَى» (۲)

«کجاست آن فرزند پیامبر خدا و علی مرتضی و فرزند خدیجه و فاطمه کبری؟»

۱۸- ابوالبراهیم

چنان که صاحب نجم الثاقب نقل کرده از کنیه های امام زمان علیه السلام، ابوالبراهیم است. (۳)

۱۹- ابوالقاسم

یکی دیگر از کنیه های امام زمان علیه السلام، ابوالقاسم است که در احادیث فراوان و معتبر، اهل سنت و شیعه از پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله نقل کرده اند که ایشان فرموده اند: کنیه امام زمان علیه السلام کنیه من است.

قال رسول الله صلى الله عليه وآله: «الْمَهْدِيُّ مِنْ وَلَدِي، إِسْمُهُ إِسْمِي وَكُنْيَتُهُ كُنْيَتِي»؛ (۴)

«مهدی از فرزندان من است، اسم او اسم من است (یعنی محمّد) و کنیه او کنیه من (و کنیه پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله، ابوالقاسم) می باشد».

ص: ۱۶

۱- ۲۵. بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۴۳.

۲- ۲۶. مفاتیح الجنان، دعای ندبه.

۳- ۲۷. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۹۲.

۴- ۲۸. کمال الدین، ص ۲۸۶ / بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۷۲ / نجم الثاقب، ج ۱، ص ۸۹.

۲۰- ابوبکر

در مقاتل الطالبین گفته شده است ابوبکر از کنیه های امام رضا و امام زمان علیهما السلام است. (۱)

۲۱- ابوتراب

از کنیه های امام زمان علیه السلام، ابوتراب است که این کنیه را پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله به امام علی علیه السلام داده بود و مراد از ابوتراب یعنی صاحب خاک و مربی زمین است. (۲)

۲۲- ابوجعفر

از الهدایه الکبری صفحه ۳۲۸ نقل شده است که ابوجعفر از کنیه های امام زمان علیه السلام است. (۳)

۲۳- ابوعبدالله

از کنیه های دیگر امام زمان علیه السلام ابوعبدالله است.

حدیفه می گوید که پیامبر خدا صلی الله علیه وآله فرمود:

«لَوْ لَمْ يَبْقَ مِنَ الدُّنْيَا إِلَّا يَوْمٌ وَاحِدٌ لَبَعَثَ اللَّهُ فِيهِ رَجُلًا إِسْمُهُ إِسْمِي وَخُلُقُهُ خُلُقِي، يَكْنَى أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ»؛ (۴)

«اگر فقط یک روز از عمر دنیا باقی مانده باشد، خداوند در آن روز مردی را مبعوث خواهد کرد که اسم او اسم من است، خُلق او خلق من و کنیه اش ابوعبدالله می باشد».

ص: ۱۷

۱- ۲۹. به نقل از نجم الثاقب، ج ۱، ص ۹۲.

۲- ۳۰. عبقری الحسان، ص ۱۵۱.

۳- ۳۱. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۹۰.

۴- ۳۲. بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۸۱ / نجم الثاقب، ج ۱، ص ۹۰.

این کنیه را نیز هدایه الکبری برای آن جناب نقل کرده است. (۱)

احسان از نام های امام زمان علیه السلام است که به معنای نیکی و نیکی کردن است. (۲)

و پرواضح است که احسان و نیکی آن حضرت تمام عالم و آدم را شامل می شود.

احمد نام آسمانی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله است که آیه شریفه قرآن نیز به آن تصریح کرده است: «وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيِ مِنَ التَّوْرَةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ...» (۳) و اسم مخفی امام زمان علیه السلام نیز احمد است. شاهد آن حدیث پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله است که از شیخ طوسی در «کتاب غیبت» نقل شده که فرمود: میان رکن و مقام با او بیعت می کنند، اسم او احمد و عبدالله و مهدی است. (۴)

و حدیث امیرالمؤمنین علیه السلام که فرمود: مردی از فرزندان من در

ص: ۱۸

۱- ۳۳. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۹۲.

۲- ۳۴. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۹۲ / عبقری الحسان، ص ۲۶۰.

۳- ۳۵. و (به یاد آورید) هنگامی را که عیسی بن مریم گفت: «ای بنی اسرائیل! من فرستاده خدا به سوی شما هستم در حالی که تصدیق کننده کتابی که قبل از من فرستاده شده [= تورات می باشم، و بشارت دهنده به رسولی که بعد از من می آید و نام او احمد است!...]» .

۴- ۳۶. عبقری الحسان، ص ۱۵۰.

آخرالزمان ظهور می کند... برای او دو اسم است، یکی اسم مخفی و یکی اسم ظاهر، اما اسم مخفی او احمد است. (۱)

۲۷- اُذْنِ سامعه

از القاب امام زمان علیه السلام اذن سامعه می باشد. (۲)

در قسمتی از زیارت برای آن حضرت آمده است:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَارْفَعْ عَنْ وَلِيِّكَ وَخَلِيفَتِكَ وَلِسَانِكَ وَالْقَائِمِ بِقِسْطِكَ وَ اُذْنِكَ السَّامِعَةِ وَ شَاهِدِ عِبَادِكَ...» (۳)

خدایا بر محمد و آل گرامی او درود فرست و هرگونه بلا را از ولی و خلیفه خودت رفع فرما، او که زبان گویای تو و قائم به قسط است، آن امامی که گوش شنوای تو و گواه بر بندگان است....

۲۸- اصل

صاحب نجم الثاقب توقیعی را شرح داده و از امام زمان علیه السلام به «اصل» تعبیر نموده؛ اگرچه از سایر امامان نیز به اصل تعبیر می شود، چون ایشان اصل هر علم و خیر و برکت و فیض اند؛ یعنی هیچ حقی به دست کسی نیست مگر آن که به ایشان منتهی می شود و نعمتی به کسی نمی رسد مگر آن که از جانب ایشان است که ایشان مقصود اصلی از خلقت جهانیان هستند. (۴)

۲۹- امام

او دوازدهمین و آخرین امام و جانشین پیامبر خاتم صلی الله علیه و آله است، پس از او دیگر نه پیامبری است نه امامی، او واسطه خلق با خداست.

ص: ۱۹

۱- ۳۷. کمال الدین، ص ۶۵۳.

۲- ۳۸. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۹۲.

۳- ۳۹. بحار الانوار، ج ۹۵، ص ۳۷.

۴- ۴۰. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۸۶.

پس او امام است، امام زمین و زمان، امام علی الاطلاق اوست، پیشوا و رهبر همه اوست.

لذا این گونه به ایشان سلام می دهیم:

«سَلَامُ اللَّهِ الْكَامِلُ التَّامُّ الشَّامِلُ الْعَامُّ، وَصَلَوَاتُهُ الدَّائِمَةُ، وَبَرَكَاتُهُ الْقَائِمَةُ التَّامَّةُ، عَلَى .. الْإِمَامِ الْمُنتَظَرِ».(۱)

سلام کامل و تام و تمام خدای متعال و سلام عام و شامل و رحمت پیوسته و برکات پاینده و کامل او بر حجت خدا و امام منتظر.

۳۰ – امام الانس و الجان

امام زمان علیه السلام چون خلیفه و جانشین خداست، هم امام تمام انسان هاست و هم امام جنّ ها می باشد؛ چنان که طایفه جنّ نیز مثل انسان ها مؤمن و کافر دارند.

۳۱ – امام المنتظر

«او» امامی است که همه در انتظارش می باشند.

لذا در زیارت نامه به پدر بزرگوارش سلام می دهیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَبَا الْإِمَامِ الْمُنتَظَرِ»؛(۲)

«سلام بر تو ای امام عسکری که پدر امام منتظر می باشی».

۳۲ – امام المؤمنین

امام یعنی پیشوا و جلودار و رهبر و راهنما، و «او» پیشوا و رهبر و راهنمای مؤمنان و خداپرستان است.

لذا برایش این گونه دعا می کنیم:

ص: ۲۰

۱- ۴۱. مفاتیح الجنان، دعای استغاثه.

۲- ۴۲. مفاتیح الجنان، زیارت سرّ من رأی.

«وَصَلَّ عَلَى الْخَلْفِ الْهَادِي الْمَهْدِي، إِمَامِ الْمُؤْمِنِينَ»؛^(۱)

«خدایا درود فرست بر آن جانشین امامان، آن هادی و مهدی، که امام همه مؤمنان است».

۳۳- امام نانی عشر

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله از همان آغاز بعثت و در موارد متعدد به مسئله جانشینی خود اشاره و گاه تصریح می کردند؛ می فرمودند که اولین جانشین من چه کسی است، جانشینان من چند نفرند، نام های آنان چیست، از مواردی که معروف و مشهور است و احادیث زیادی در این مورد وارد شده این است که امامان بعد از من دوازده نفرند همچنان که نقبای بنی اسرائیل دوازده نفر بودند،^(۲) و دوازدهمین ایشان مهدی است:

«الْأَيُّمَةُ مَثْنُ بَعْدِي اثْنَا عَشَرَ، أَوْلَاهُمْ أَنْتَ يَا عَلِيُّ وَآخِرُهُمُ الْقَائِمُ الَّذِي يَفْتَحُ اللَّهُ تَعَالَى ذِكْرُهُ عَلَى يَدَيْهِ مَشَارِقَ الْأَرْضِ وَ مَغَارِبَهَا».^(۳)

امامان بعد از من دوازده نفرند، اول آنان تویی ای علی و آخر ایشان همان قائمی است که خداوند متعال به وسیله او سرتاسر عالم از شرق تا غرب را فتح خواهد کرد.

۳۴- امام زمان

معروف ترین و مشهورترین لقب آن حضرت، امام زمان علیه السلام است که بیشتر در بین فارسی زبان ها متداول می باشد؛ یعنی امامی که همیشه و همه جا حاضر و ناظر است، امامی که همه وظیفه داریم او را بشناسیم، امامتش را قبول کرده، در بیعت او باشیم و ولایت او را بپذیریم.

ص: ۲۱

۱- ۴۳. مفاتیح الجنان، اعمال روز جمعه.

۲- ۴۴. بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۲۲۹.

۳- ۴۵. بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۲۲۶؛ اصول کافی، ج ۱، ص ۵۳۴.

۳۵ - امامنا

یعنی «او» امام همه ماست، واسطه بین ما و خداست که در زیارت نامه می خوانیم:

«وَأَتَوَسَّلُ إِلَيْكَ يَا رَبِّ بِإِمَامِنَا»؛^(۱)

«خدایا به تو متوسل می شوم، ای پروردگار من به وسیله امام زمان ما».

۳۶ - امام هادی

او پیشوایی است که مردم را به راه خیر و نیکی هدایت می کند، او امام هادی است نه گمراه کننده؛ او هم خودش هدایت شده و هم هدایت می کند:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْإِمَامُ الْهَادِي الْمَهْدِي»

سلام بر تو ای امامی که هدایت کننده و هدایت شده ای!

۳۷ - امام مهدی

امام زمان علیه السلام به نام «امام مهدی» نیز نامیده شده و معروف است؛ اگرچه همه امامان علیهم السلام مهدی هستند، اما این لقب بیشتر برای آن حضرت استعمال می شود و چنان که ذکر شده در زیارت نامه ایشان می گوئیم:

«أَشْهَدُ أَنَّكَ الْإِمَامُ الْمَهْدِي قَوْلًا وَفِعْلًا...»^(۲)

«من گواهی می دهم که تو امام مهدی هستی (مردم را هدایت می کنی) هم با زبان و هم با عمل....»

۳۸ - امام همه خلائق

او نه تنها امام شیعیان و مسلمانان است، بلکه امام همه انسان ها

ص: ۲۲

۱- ۴۶. مفاتیح الجنان، زیارت ائمه سرّ من رأی.

۲- ۴۷. بحار الانوار، ج ۹۸، ص ۳۷۳.

و همه مخلوقات است. پس به او سلام می دهیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بَنَ الْأَنْبِيَاءِ الْحَبِيبِ الْمُعْصُومِينَ، وَالْإِمَامِ عَلَى الْخَلْقِ أَجْمَعِينَ»؛^(۱)

«سلام بر تو ای فرزند حجت های الهی و امامان معصوم، تویی که امام تمام مخلوقات هستی».

در دعای عدیله چنین وارد شده است:

«وَبِيَمِينِهِ رِزْقَ الْوَرَى وَبُجُودِهِ تَبَتَّتِ الْأَرْضُ وَالسَّمَاءُ»؛^(۲)

«به برکت اوست که همه روزی داده می شوند و به وجود اوست که آسمان و زمین سکون یافته اند».

۳۹ – امام الذی یفوز به المؤمنون

امام زمان علیه السلام مایه رستگاری و نجات مؤمنان است که در زیارت نامه اش می خوانیم:

«أَيُّهَا الْإِمَامُ الَّذِي يُفُوزُ بِهِ الْمُؤْمِنُونَ»؛^(۳)

«امام زمان علیه السلام امامی است که مؤمنان به دست او به فیض می رسند و رستگار می شوند».

۴۰ – امام الذی یهلك على يديه الكافرون

یعنی امام هلاک کننده کافران، چنان که در زیارت نامه اش آمده است:

«أَيُّهَا الْإِمَامُ الَّذِي يُفُوزُ بِهِ الْمُؤْمِنُونَ... وَيَهْلِكُ عَلَى يَدَيْهِ الْكَافِرُونَ الْمُكَذِّبُونَ»؛^(۴)

ص: ۲۳

۱- ۴۸. مفاتیح الجنان، دعای استغاثه.

۲- ۴۹. مفاتیح الجنان، دعای عدیله.

۳- ۵۰. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۲.

۴- ۵۱. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر.

«امام زمان علیه السلام امامی است که مؤمنان به دست او به فیض می رسند و رستگار می شوند و کافران و تکذیب کنندگان به دست او به هلاکت می رسند».

۴۱- امان

امان از القاب امام زمان علیه السلام و به معنای امنیت دادن و پناه دادن به کسی می باشد؛ چنان که کتاب دلائل الامامه نیز آن حضرت را به امان توصیف نموده است. (۱)

خود امام زمان علیه السلام نیز فرموده است:

«وَإِنِّي لَأَمَانٌ لِلْأَرْضِ كَمَا أَنَّ التُّجُومَ أَمَانٌ لِأَهْلِ السَّمَاءِ»؛ (۲)

«همانا من مایه امان و امنیت زمین هستم همان طور که ستارگان مایه امان اهل آسمان هستند».

۴۲- امرالله

به معنای امر و فرمان خداست که از اوصاف امام زمان علیه السلام می باشد.

امام صادق علیه السلام در مورد آیه «أَتَى أَمْرُ اللَّهِ فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ» (۳) فرموده است:

«أَوَّلُ مَنْ يَبَايِعُ الْقَائِمَ جِبْرِئِيلُ ثُمَّ يَنَادِي بِصَوْتٍ طَلِقٍ تَسْمَعُهُ الْخَلَائِقُ: أَتَى أَمْرُ اللَّهِ فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُ» (۴)

«نخستین کسی که با حضرت قائم علیه السلام بیعت می کند، جبرئیل است ... آن گاه با صدای بلند ندا می دهد، به نحوی که همه مردم آن را می شنوند: امر خدا آمد، پس برای آن عجله و شتاب نکنید».

ص: ۲۴

۱- ۵۲. دلائل الامامه، ص ۲۷۱.

۲- ۵۳. بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۹۲.

۳- ۵۴. سوره نحل، آیه ۱.

۴- ۵۵. کمال الدین، ج ۲، ص ۶۷۱.

۴۳- امیر

یعنی فرمانده و فرمان روا، که از اوصاف امام زمان علیه السلام گفته شده است؛ چنان که سایر امامان علیهم السلام نیز امیر بوده اند؛ لذا پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله فرموده اند:

«يَكُونُ بَعْدِي اثْنَا عَشَرَ أَمِيرًا...»؛^(۱)

«بعد از من دوازده امیر خواهد بود...».

۴۴- امیر الامر

به معنای فرمانروای فرمانروایان، لقبی است که امیرالمؤمنین علیه السلام امام زمان علیه السلام را به آن ملقب فرمودند. همچنین حدیثی از پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله نقل شده که فرمودند:

دجال بیرون می آید و در اغوا و اضلال مبالغه می کند، پس امیر امره و قاتل کفره و سلطان مأمول ظاهر می شود که عقول در غیبت او متحیر است، ای حسین او نهم از فرزندان توست. بین رکنین ظاهر می شود و بر ثقلین غلبه می کند.^(۲)

۴۵- امین

* امین^(۳)

به معنای امانتدار است که حضرت را به آن توصیف نموده اند؛ چنان که جدّ بزرگوارش به «محمّد امین» معروف بوده است.

۴۶- اوقیدمو

در کتاب ذخیره الالباب ذکر شده که به موعود آخرالزمان در تورات به لغت ترکوم، «اوقیدمو» گفته می شود.^(۴)

ص: ۲۵

۱- ۵۶. بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۲۳۶.

۲- ۵۷. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۹۲ / بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۳۶ / عبقری الحسان، ص ۱۵۲.

۳- ۵۸. فوز اکبر؛ به نقل از نام نامه مهدی.

۴- ۵۹. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۸۸.

۴۷- ایدی

از القاب امام زمان علیه السلام «ایدی» گفته شده است و احتمال داده اند به معنای نعمت باشد، نعمت ظاهر و باطن، که از آیه شریفه: «وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعَمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً» (۱) اقتباس شده است. (۲)

امام کاظم علیه السلام در مورد این آیه فرمودند: امام ظاهر، نعمت ظاهره و امام غایب، نعمت باطنه است. در بسیاری از مواضع در قرآن، نعمت به امام تفسیر شده است. (۳)

۴۸- ایزدشناس - ایزد نشان

مرحوم شیخ بهایی در کشکول فرموده که منجی عالم بشریت و موعود آخر الزمان را فارسیان، ایزدشناس و ایزد نشان می گویند. (۴)

۴۹- ایستاده

از اسامی موعود آخر الزمان است که کتاب ذخیره الالباب از کتاب شاکمونی نقل کرده که به آن حضرت «ایستاده» می گویند. (۵)

۵۰- باب الله

امام زمان علیه السلام باب الله است، درگاه خداست. (۶) یعنی برای رسیدن به خدا باید از او گذشت؛ لذا در زیارت آل یاسین این گونه سلام می دهیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بَابَ اللَّهِ وَدَيَانَ دِينِهِ»؛ (۷)

«سلام بر تو ای درگاه لطف و رحمت خدا و حاکم و حافظ دین خدا».

ص: ۲۶

۱- ۶۰. سوره لقمان، آیه ۲۰.

۲- ۶۱. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۸۹.

۳- ۶۲. عبقری الحسان، ص ۱۵۲.

۴- ۶۳. به نقل از نجم الثاقب، ج ۱، ص ۸۹.

۵- ۶۴. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۸۸.

۶- ۶۵. بحار الانوار، ج ۱۰۲، ص ۸۵.

۷- ۶۶. مفاتیح الجنان، زیارت آل یاسین.

و در جای دیگر:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بَابَ اللَّهِ الَّذِي لَا يُؤْتَى إِلَّا مِنْهُ»؛^(۱)

«سلام بر تو ای باب خدا که کسی به خدا نمی رسد مگر از آن».

برای رسیدن به قرب الهی هیچ راهی جز از درگاه آن، که امام زمان علیه السلام باشد نیست؛ لذا ناله و ندبه سر می دهیم که آن گمشده کجاست:

«أَيْنَ بَابُ اللَّهِ الَّذِي مِنْهُ يُؤْتَى»؛^(۲)

«کجاست آن باب و درگاه الهی که هر کس بخواهد به خدا برسد باید از آن بگذرد».

۵۱ - بابُ الْمَقَامِ

باب المقام نیز از اوصاف امام زمان علیه السلام گفته شده است؛ چنان که در زیارت نامه به ایشان دعا می کنیم:

«سَلَامُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ وَتَحِيَّاتُهُ وَصَلَوَاتُهُ عَلَى مَوْلَايَ صَاحِبِ الزَّمَانِ... وَبَابُ الْمَقَامِ لِيَوْمِ الْقِيَامِ»؛^(۳)

«سلام و برکات خداوند و درود و تحیات او بر مولای من صاحب الزمان، و او که باب درگاه برای روز قیام است».

۵۲ - باسط

«باسط» به معنای گستراننده، از القاب امام زمان علیه السلام است، به معنای فراخ کننده و گسترنده.^(۴) چون فیض آن حضرت چنان است که مانند آفتاب به همه جا می رسد و هر موجودی را در بر می گیرد. در آن زمان

ص: ۲۷

۱- ۶۷. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر.

۲- ۶۸. مفاتیح الجنان، دعای ندبه.

۳- ۶۹. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۸۳.

۴- ۷۰. عبقری الحسان، ج ۱، ص ۳۲.

عدالت و امنیت چنان فراگیر می شود که گرگ و گوسفند، گاو و شیر، و مار و انسان در امان هستند و با همدیگر زندگی می کنند.^(۱)

۵۳- باطن

* باطن^(۲)

«باطن» به معنای نهان، از القاب امام زمان علیه السلام است که به تقدیر و مصلحت الهی از چشم مردم نهان شده است.

۵۴- بئر معطله

از دیگر القاب مهدی موعود و امام غایب از نظر بئر معطله است.

به امام زمان علیه السلام بئر معطله گفته می شود، چون علی بن ابراهیم می گوید: امام صادق علیه السلام در تفسیر آیه «وَبِئْرِ مُعَظَّلِهِ وَقَصْرِ مَشِيدٍ»^(۳) فرمود: این مثلی است که برای آل محمد علیهم السلام جاری شده. بئر معطله یعنی چاهی که از آن آب کشیده نمی شود، اما منظور امامی است که غایب شده و از علوم او استفاده نمی شود.

«هَذَا مَثَلٌ لِّأَمَلِ مُحَمَّدٍ لِلْإِمَامِ الْقَائِمِ دَلَّ عَلَى غَيْبَتِهِ فَالْبِئْرُ الْمُعْظَلَةُ الْإِمَامُ وَهُوَ مُعْظَلٌ لَا يَقْتَبَسُ مِنْهُ الْعِلْمُ وَأَحْسَنُ مَا قِيلَ فِي هَذَا التَّأْوِيلِ...»^(۴)

۵۵- بئر المقام

به معنای دریای بیکران و بزرگ و کنایه از شخص کریم و بزرگوار و بسیار بخشنده، که از القاب امام زمان علیه السلام دانسته شده است. چنان که سید بن طاووس در زیارت سرداب مقدس آورده است:

ص: ۲۸

۱- ۷۱. بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۶۱ / نجم الثاقب، ج ۱، ص ۹۵.

۲- ۷۲. فوز اکبر، ص ۱۵۲ - ۱۶۲ به نقل از نام نامه مهدی.

۳- ۷۳. سوره حج، آیه ۴۵.

۴- ۷۴. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۹۳ / بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۱۰۱ / تأویل الآیات، ص ۳۴۰ / تفسیر قمی، ج ۲، ص ۸۵.

«سَلَامُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ وَتَحِيَّاتُهُ وَصَلَوَاتُهُ عَلَى مَوْلَايَ صَاحِبِ الزَّمَانِ... وَالْبَحْرِ الْقَمَقَامِ»؛ (۱)

«سلام و برکات خداوند و درود و تحیات او بر مولای من صاحب الزمان، و بر او که دریای بزرگ و بیکران می باشد».

۵۶ - بَدْرُ التَّمَامِ

از القاب امام زمان علیه السلام «بدر التمام» است به معنای ماه شب چهاردهم که به کمال خود می رسد؛ بنابراین این چنین به ایشان سلام می دهیم:

«السَّلَامُ عَلَى شَمْسِ الظَّلَامِ وَبَدْرِ التَّمَامِ»؛ (۲)

«سلام بر آفتاب شام ظلمانی جهان و ماه تمام ایمان که شب و روز عالم به نور جمالش روشن گردد».

۵۷ - بَرَكَةُ اللَّهِ

از اوصاف امام زمان علیه السلام برکه الله می باشد:

«يَا وَقَايَةَ اللَّهِ وَ سِتْرَهُ وَ بَرَكَتَهُ أَغْنِيَنِی أَدْرِكُنِي صَلَواتُكَ وَلَا تَقْطَعْنِي» (۳)

«ای سپر خدا و ای پوشش و برکت او مرا به برکت او بی نیاز کن و به او نزدیک گردان و به حرز و پناه خدا مرا در برگیر و مرا به خود متصل نما و از خود جدانفرما».

ص: ۲۹

۱- ۷۵. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۸۴.

۲- ۷۶. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۸۳، ۱۰۱ و ۱۲۰.

۳- ۷۷. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۹۵.

۵۸ - برهان الله

کتاب تذکره الائمه از کتاب انکلیون نقل کرده که از اسامی امام زمان علیه السلام برهان الله است، بلکه برهان قاطع الهی است. (۱)

۵۹ - بقیه الله

از مشهورترین اسامی امام زمان علیه السلام بقیه الله است.

امام صادق فرمودند: آن گاه که مهدی ظهور کند پشت به دیوار کعبه می دهد و آیه «بَقِیْتُ لِلّٰهِ خَیْرٌ لَّکُمْ» (۲) را می خواند، پس می فرماید:

«أَنَا بَقِیُّهُ اللّٰهُ وَحُجَّهُ اللّٰهُ...»؛ (۳)

«من بقیه الله و حجه الله هستم».

و در دعای ندبه این گونه به دنبال آن یوسف گمشده هستیم که:

«أَیْنَ بَقِیُّهُ اللّٰهُ الَّتِی لَا تَخْلُو مِنَ الْعِزَّةِ الْهَادِیَةِ»؛ (۴)

«کجاست حضرت بقیه الله که عالم خالی از عترت هادی امت نیست».

حال که دستان از دامن او کوتاه است؛ چنان که دستور داده اند از همه جا بر او سلام می کنیم که:

«السَّلَامُ عَلَیْکَ یَا بَقِیَّهِ اللّٰهِ مِنَ الصَّفْوَةِ الْمُتَّجِیْنِ»؛ (۵)

«سلام بر تو ای باقی مانده خدا از برگزیدگان پاک».

ص: ۳۰

۱- ۷۸. تذکره، ص ۱۸۴ / به نقل از نجم الثاقب، ج ۱، ص ۹۵.

۲- ۷۹. سوره هود، آیه ۸۶.

۳- ۸۰. بحارالانوار، ج ۴۲، ص ۷۹ / نجم الثاقب، ج ۱، ص ۹۳ / اصول کافی، ج ۱، ص ۴۱۱ / بحارالانوار، ج ۲۴، ص ۲۱۱.

۴- ۸۱. مفاتیح الجنان، دعای ندبه.

۵- ۸۲. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر.

۶۰ - بقیه الله فی ارضه

این نیز از القاب امام زمان علیه السلام است که امام صادق علیه السلام فرمود: هیچ کسی بر او سلام نمی کند مگر این که می گوید: «السَّلَامُ عَلَیْكَ يَا بَقِيَّةَ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ» (۱).

لذا در زیارت آل یاسین نیز این گونه خطاب می کنیم:

«السَّلَامُ عَلَیْكَ يَا بَقِيَّةَ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ»؛ (۲)

«سلام بر تو ای باقی مانده خدا در زمین او».

۶۱ - بقیه الله فی بلاده

او آخرین و تنها حجت باقی مانده خدا در زمین است؛ لذا در زیارت ایشان می خوانیم:

«السَّلَامُ عَلَى بَقِيَّةِ اللَّهِ فِي بِلَادِهِ وَحُجَّتِهِ عَلَى عِبَادِهِ»؛ (۳)

«سلام بر آن باقی مانده خدا در شهرها و حجت خداوند بر بندگانش».

۶۲ - بقیه الانبياء

یکی از نام های امام زمان علیه السلام بقیه الانبياء است، یعنی باقیمانده و ادامه دهنده راه انبیا.

کتاب مشارق انوار الیقین از حکیمه خاتون عمه امام زمان علیه السلام روایت کرده: آن گاه که امام زمان علیه السلام به دنیا آمد، ایشان را نزد امام حسن عسکری علیه السلام آوردم. برادرم با دست شریف بر روی نور او مسح کرد و فرمود:

ص: ۳۱

۱- ۸۳. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۹۳ / بحارالانوار، ج ۹۱، ص ۲.

۲- ۸۴. مفاتیح الجنان، زیارت آل یاسین.

۳- ۸۵. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۱.

سخن بگو ای حجه الله و بقیه انبیا و نور اصفیا و غوث فقرا و خاتم اوصیا».(۱)

و در بحارالانوار در زیارت صاحب الامر دارد:

«اللَّهُمَّ وَصِّلْ عَلَى .. وَصِيِّ الْأَوْصِيَاءِ وَبَقِيهِ الْأَنْبِيَاءِ الْمُسْتَرِّ عَنْ خَلْقِكَ»؛(۲)

«خدایا درود فرست بر... جانشین اوصیا و باقیمانده انبیا و آن که از خلق تو مخفی و پنهان است».

۶۳ - بقیه الاخیار

یکی دیگر از القاب امام زمان علیه السلام بقیه الاخیار به معنای باقی مانده نیکان است که به ایشان این گونه سلام می دهیم:

«السَّلَامُ عَلَى الْإِمَامِ الْغَائِبِ ... بَقِيهِ الْأَخْيَارِ الْوَارِثِ ذَا الْقَرَارِ»؛(۳)

«سلام بر آن امام غایب... که باقیمانده اخیار است...».

۶۴ - بَلَدُ الْأَمِينِ

یعنی قلعه محکم خداوند که کسی را بر آن تسلطی نیست و این مختص امام زمان علیه السلام است. فاضل متبّع میرزا احمد رضا مدرس در جنات الخلود آن را از القاب امام زمان علیه السلام شمرده است.(۴)

۶۵ - بنده یزدان

از نام های منجی عالم بشریت بنده یزدان است که در کتاب ایستاع، ایشان را به این اسم نامیده اند.(۵)

۶۶ - بَوَارِ الْكَافِرِينَ

«او» نابودکننده کافران و ملحدان است، لذا برایش دعا می کنیم:

ص: ۳۲

۱- ۸۶. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۹۶.

۲- ۸۷. بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۸۱.

۳- ۸۸. بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۹۳.

۴- ۸۹. به نقل از نجم الثاقب، ج ۱، ص ۹۴.

۵- ۹۰. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۹۶.

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ حُجَّتِكَ... وَبَوَارِ الْكَافِرِينَ»؛(۱)

«خدایا درود فرست بر محمد که حجت توست و محو و نابودکننده کافران می باشد».

۶۷ - بَوَارِ اَعْدَائِهِ

«او» ذخیره خداست، برای روزی که بیاید و تمام دشمنان خدا و انسانیت و عدالت را نابود گرداند و جهان پر از عدل و داد گردد.

لذا بر او سلام می فرستیم:

«السَّلَامُ عَلَى الْمُدَّخِرِ لِكِرَامِهِ أَوْلِيَاءِ اللَّهِ وَبَوَارِ اَعْدَائِهِ»؛(۲)

«سلام بر آن کسی که خدا او را برای عزت و بزرگواری دوستانش و نابودی دشمنانش ذخیره کرده است».

۶۸ - بهرام

از کتاب ایستاع و ذخیره الالباب نقل شده است که بهرام از اسامی موعود آخر الزمان می باشد که آن حضرت را به این اسم نامیده اند.(۳)

۶۹ - پرویز (یا برویز)

این اسم نیز از کتاب برزین از فارسیان نقل شده که پرویز از اسامی امام زمان علیه السلام و موعود آخر الزمان است و به معنای پیروز و منصور می باشد.(۴)

۷۰ - پسر انسان

نام منجی عالم بشریت و امام زمان علیه السلام نزد مسیحیان پسر انسان است.

ص: ۳۳

۱- ۹۱. مفاتیح الجنان، دعای بعد از زیارت آل یاسین / بحارالانوار، ج ۵۳، ص ۱۷۱.

۲- ۹۲. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۲.

۳- ۹۳. تذکره الائمه، ص ۱۸۴ / نجم الثاقب، ج ۱، ص ۹۴.

۴- ۹۴. تذکره الائمه، ص ۱۸۴ / نجم الثاقب، ج ۱، ص ۹۴.

کلمه پسر انسان در کتاب مقدس مسیحیان بارها تکرار شده و در آن از نجات دهنده ای می گوید که در آخرالزمان می آید که مسیح نیز همراه او خواهد آمد و این کسی جز مهدی علیه السلام نیست. (۱)

۷۱ - تالی کتاب الله

از نام های امام زمان علیه السلام تالی کتاب خداست که در زیارت آل یاسین می گوئیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا تَالِي كِتَابِ اللَّهِ...» (۲)

«سلام بر تو ای تالی کتاب خدا...».

یعنی «او» تالی قرآن است که برای تالی دو گونه ترجمه و تفسیر شده است:

۱ - به معنای همتای کتاب خدا،

۲ - به معنای تلاوت کننده کتاب خدا،

لکن ظاهراً در اینجا معنای دوم مقصود است و آن از القاب امام زمان علیه السلام است. (۳)

۷۲ - تأیید

از اسامی امام زمان علیه السلام است و به معنای قدرت و نیرو بخشیدن می باشد که از کلام امیرالمؤمنین علیه السلام اقتباس شده است. آن حضرت فرمود:

«... وَضَعَ يَدَهُ عَلَى رُؤُوسِ الْعِبَادِ فَلَا يَبْقَى مُؤْمِنٌ إِلَّا صَارَ قَلْبُهُ أَشَدَّ مِنْ زُبْرِ الْحَدِيدِ وَأَعْطَاهُ اللَّهُ قُوَّةَ أَرْبَعِينَ رَجُلًا...» (۴)

«دست خود را بر سر بندگان خدا می گذارد، پس باقی نمی ماند

ص: ۳۴

۱- ۹۵. به نقل از آخرین امید.

۲- ۹۶. مفاتیح الجنان، زیارت آل یاسین.

۳- ۹۷. بحارالانوار، ج ۵۳، ص ۱۷۱.

۴- ۹۸. بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۳۵ / کمال الدین، ص ۶۵۳.

مؤمنی مگر این که قلب او از آهن گداخته نیز استوارتر می شود، و خداوند قدرت و نیروی چهل مرد را به او عطا می کند».

۷۳- ترجمان کتاب الله

«او» تنها کسی است که اکنون می تواند قرآن کریم را تفسیر و تبیین نماید، چنان که در خود قرآن آمده «... وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ» (۱)

خدا می فرماید: ما قرآن را نازل کردیم تا تو آن را برای مردم تبیین نمایی، و پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: من دو چیز گران بها می گذارم، قرآن و عترت را. و امام زمان علیه السلام آخرین وصی و امام از عترت اوست. لذا می گوئیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا تَالِي كِتَابِ اللَّهِ وَتَرْجُمَانَهُ»؛ (۲)

«سلام ما بر تو که تلاوت کننده و تفسیر و تبیین کننده کتاب خدایی».

۷۴- تقی

به معنای پرهیزگار و باتقواست، تقی از اوصاف امام زمان علیه السلام است.

و در دعا برای آن حضرت می گوئیم:

«... وَأَنَّهُ الْهَادِي الْمُهْتَدِي الطَّاهِرُ، التَّقِيُّ النَّقِيُّ، الرَّضِيُّ الرَّكِيُّ»؛ (۳)

«او امام هدایت کننده و هدایت شونده است، او پاک و باتقوا و پاکیزه و باصفا و مورد پسند است».

ص: ۳۵

۱- ۹۹. سوره نحل، آیه ۴۴.

۲- ۱۰۰. مفاتیح الجنان، زیارت آل یاسین / بحار الانوار، ج ۹۱، ص ۳۶.

۳- ۱۰۱. مفاتیح الجنان، دعا برای امام زمان / بحار الانوار، ج ۹۲، ص ۳۳۲ / تهذیب، ج ۶، ص ۸۶.

۷۵ - تِلَادِ نِعَم

به معنای نعمت بی پایان خداست و از القاب امام زمان علیه السلام می باشد که از بخشی از دعای ندبه اقتباس شده است:

«بِنَفْسِي أَنْتَ مِنْ تِلَادِ نِعَمٍ لَا تُضَاهِي؛ (۱)»

«جانم به قربان تو که از آن نعمت های خاص و عالی خدایی که مثل و مانند ندارد».

۷۶ - تمام

کتاب هدایه الکبری آن را از القاب امام زمان علیه السلام دانسته، چون «او» در صفات پسندیده و کمال و افعال و شرافت نسب و شوکت و سلطنت و قدرت و رأفت، تام و تمام و بی عیب و نقص است.

و شاید تمام به معنای متمم و مکمل باشد، چون خلافت و ریاست الهیه در زمین و آیات باهره و علوم و اسرار انبیا و اوصیا توسط آن حضرت تمام می شود. (۲)

۷۷ - ثَائِر

به معنای خون خواه و انتقام خواه می باشد. شاید به این جهت آن را از القاب امام زمان علیه السلام می دانند که «او» انتقام خون به ناحق ریخته همه مظلومان و جمیع انبیا و اولیا به خصوص جدّ بزرگوارش امام حسین علیه السلام را خواهد گرفت. و لذا فرموده اند:

«... هُوَ الثَّائِرُ مِنْ عَثَرَتِكَ...» (۳)

ص: ۳۶

۱- ۱۰۲. مفاتیح الجنان، دعای ندبه / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۸.

۲- ۱۰۳. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۹۷ / دلائل الامامه، ص ۲۷۱.

۳- ۱۰۴. بحارالانوار، ج ۳۶، ص ۲۱۷.

«او انتقام گیرنده از عترت پیامبر صلی الله علیه و آله است.»

و در دعای ندبه چنین ناله می کنیم:

«أَيْنَ الطَّالِبِ بِذُحُولِ الْأَنْبِيَاءِ وَأَبْنَاءِ الْأَنْبِيَاءِ؟ أَيْنَ الطَّالِبِ بَدَمِ الْمَقْتُولِ بِكَرْبَلَاءِ؟»؛ (۱)

«کجاست آن که طلب کننده خون پیامبران و فرزندان پیامبر است؟ کجاست آن که طالب خون کشته شده در کربلاست؟»

۷۸ - ثَائِرِ بِأَمْرِكَ

یعنی برانگیزاننده خلائق به امر تو که با این کلام امام زمان علیه السلام توصیف شده است؛ لذا به ایشان اشاره می کنیم:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ حُجَّتِكَ فِي أَرْضِكَ، وَخَلِيفَتِكَ فِي بِلَادِكَ، وَالدَّاعِيَ إِلَى سَبِيلِكَ، وَالْقَائِمِ بِقِسْطِكَ، وَالثَّائِرِ بِأَمْرِكَ، وَوَلِيَّ الْمُؤْمِنِينَ»؛ (۲)

«خدایا درود فرست بر محمد که حجت تو در زمین است و خلیفه تو در شهرهاست و دعوت کننده به راه تو و قیام کننده به عدالت است، آن که مردم را به امر تو بر می انگیزد و امام ولی مؤمنان است.»

۷۹ - ثَابِت

از اوصاف امام زمان علیه السلام است و در زیارت نامه مربوط به ایشان می خوانیم:

«أَشْهَدُ أَنَّكَ الْحَقُّ الثَّابِتُ الَّذِي لَا عَيْبَ فِيهِ»؛ (۳)

«گواهی می دهم که تو آن حق ثابت ابدی هستی که از هر عیب و نقصی پاک و منزّه می باشی.»

ص: ۳۷

۱- ۱۰۵. مفاتیح الجنان، دعای ندبه.

۲- ۱۰۶. مفاتیح الجنان، دعای بعد از زیارت آل یاسین / بحارالانوار، ج ۹۱، ص ۴.

۳- ۱۰۷. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۱۶.

و در جای دیگر آمده است:

«... وَالتَّابَتْ فِي الْيَقِينِ مَعْرِفَتُهُ» (۱)

۸۰ - ثار الله

ثار الله نیز از القاب و اوصاف امام زمان علیه السلام است، چنان که در زیارت سرداب می گوئیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ثَارَ اللَّهِ» (۲)

«سلام بر تو ای ثار الله!»

۸۱ - جابر

به معنای درست کننده و ترمیم کننده و شکسته بند است (۳)

این لقب از خصایص حضرت امام زمان علیه السلام است که فرج اعظم و گشایش همه کارها و جبران همه دل های شکسته و خرسندی همه قلوب پژمرده به وجود مقدس «او» است (۴)

۸۲ - جامع الکلم

به معنای جمع کننده تمام کلمات الهی و یا جمع کننده پراکندگی ها، و از القاب امام زمان علیه السلام است که در زیارت نامه آن حضرت می خوانیم:

«السَّلَامُ عَلَى مَهْدِي الْأُمَمِ وَجَامِعِ الْكَلِمِ» (۵)

«سلام بر مهدی و هادی امت ها و خلاق، و جامع تمام کلمات وحی الهی».

ص: ۳۸

۱- ۱۰۸. مفاتیح الجنان، زیارت ائمه سر من رأی / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۶۷.

۲- ۱۰۹. بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۸۶.

۳- ۱۱۰. عبقری الحسان.

۴- ۱۱۱. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۹۹.

۵- ۱۱۲. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۱.

۸۳ - جامعُ الکَلِمه

جامع الکلمه نیز از اسامی آن حضرت است، به معنای آن کسی که کلمه توحید و یگانگی را حاکم می کند، لذا در دعای ندبه می گوئیم:

«أَيْنَ جَامِعِ الْكَلِمَةِ عَلَى التَّقْوَى؛ (۱)»

«کجاست آن که بساط اختلاف و تفرقه را بر می چیند و مردم را بر وحدت کلمه تقوی و دین مجتمع می سازد».

۸۴ - جانب

در کتاب دلائل الامامه، امام زمان علیه السلام به «جانب» توصیف شده است. (۲)

۸۵ - جَحْجَاحِ الْمُجَاهِدِ

به معنای مجاهد بزرگ؛ و او بزرگ ترین مجاهد در راه خداست که در دعا برای آن حضرت می خوانیم:

«اللَّهُمَّ ادْفَعْ عَنَّا وَلِيكَ... الْجَحْجَاحِ الْمُجَاهِدِ...»؛ (۳)

«خدایا هر نوع بلا را از ولی خود دفع کن... از آن بزرگ ترین مجاهد در راه تو».

۸۶ - جعفر

از دیگر نام های امام زمان علیه السلام جعفر است.

شیخ صدوق از حمزه بن الفتح روایت کرده که برای امام حسن عسکری علیه السلام فرزندى به دنیا آمد که امر فرمود آن را کتمان کنند.

ص: ۳۹

۱- ۱۱۳. مفاتیح الجنان، دعای ندبه / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۶.

۲- ۱۱۴. دلائل الامامه، ص ۲۷۱.

۳- ۱۱۵. مفاتیح الجنان، دعا برای حضرت امام زمان / بحارالانوار، ج ۹۲، ص ۳۳۰.

حسن بن منذر از او پرسید: اسم او چیست؟

گفت: محمد اسم او و جعفر کنیه اوست. (۱)

۸۷ - جمعه

جمعه نام آخرین روز هفته و روزی است که تولد موعود آخرالزمان در آن روز؛ یعنی در سحرگاه «جمعه» نیمه شعبان سال ۲۵۵ هجری قمری واقع شده است؛ (۲) همچنان که انتظار می رود ظهور امام زمان علیه السلام نیز در آن روز واقع شود.

و در زیارت امام زمان علیه السلام در روز جمعه آمده:

«هَذَا يَوْمُ الْجُمُعَةِ وَهُوَ يَوْمُكَ الْمُتَوَقَّعُ فِيهِ ظُهُورُكَ». (۳)

«این روز جمعه است و آن روز توست که انتظار می رود ظهور تو در آن واقع شود.»

مرحوم حاج میرزا حسین طبرسی نوری «جمعه» را نیز از اسامی امام زمان علیه السلام بر شمرده است. (۴)

امام علی النقی علیه السلام در شرح حدیث پیامبر صلی الله علیه و آله که فرموده با روزها دشمنی نکنید، فرمود:

روزها ما هستیم و جمعه پسرِ پسرِ من است که اهل حق و صدق به سوی او جمع می شوند. (۵)

۸۸ - جَنبُ اللَّهِ

از هدایه الکبری نقل کرده اند که اخبار زیادی در تفسیر آیه «يَا حَشْرَتِي

ص: ۴۰

۱- ۱۱۶. کمال الدین، ص ۴۳۲ / به نقل از نجم الثاقب، ج ۱، ص ۹۸.

۲- ۱۱۷. بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۱۵.

۳- ۱۱۸. مفاتیح الجنان، اعمال روز جمعه.

۴- ۱۱۹. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۹۹.

۵- ۱۲۰. عبقری الحسان، ص ۱۰۳.

عَلَى مَا قَرَّطْتُ فِي جَنْبِ اللَّهِ؛^(۱) رسیده که امام جنب الله است.^(۲)

و فرموده اند: نَحْنُ جَنْبُ اللَّهِ.^(۳)

و همچنین از القاب امیرالمؤمنین علیه السلام است که طبق فرموده خودشان... اَنَا جَنْبُ اللَّهِ.^(۴)

۸۹- جَوَارِ الْكُنُسِ

به معنای ستارگان متحرک که در زیر شعاع آفتاب پنهان می شوند، این نیز از القاب امام زمان علیه السلام گفته شده است.

امام باقرعلیه السلام در تفسیر آیه «فَلَا أُقْسِمُ بِالْخُنُسِ * الْجَوَارِ الْكُنُسِ»^(۵) فرموده است: مراد امامی است که غایب می شود... پس مانند شهاب درخشان ظاهر می گردد.

آن گاه به راوی فرمود: اگر آن زمان را درک کردی چشم هایت روشن خواهد شد.^(۶)

۹۰- حاشِر

در کتاب تذکره الائمه نقل شده است که در صحف ابراهیم، امام زمان علیه السلام را به اسم حاشر نامیده اند.^(۷)

۹۱- حاصد

به معنای درو کننده، چون «او» شاخه های گمراهی و ضلالت را درو

ص: ۴۱

۱- ۱۲۱. افسوس بر من از کوتاهی هایی که در اطاعت فرمان خدا کردم» سوره زمر، آیه ۵۶.

۲- ۱۲۲. هدایه الکبری، ص ۳۲۸ / به نقل از نجم الثاقب، ج ۱، ص ۹۹.

۳- ۱۲۳. کمال الدین، ج ۱ / بحارالانوار، ج ۲۶.

۴- ۱۲۴. بحارالانوار، ج ۴، ص ۸.

۵- ۱۲۵. سوره تکویر، آیه ۱۵ و ۱۶.

۶- ۱۲۶. کمال الدین، ص ۳۲۵ / غیبت طوسی، ص ۱۵۹ / غیبت نعمانی، ص ۱۵۰.

۷- ۱۲۷. به نقل از نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۰۲.

می کند و در دعای ندبه می خوانیم:

«أَيْنَ حَاصِدُ فُرُوعِ الْغَى وَالشَّقَاقِ»؛^(۱)

«کجاست آن دروکننده شاخه های گمراهی و شقاوت؟»

۹۲ - حاضر

به معنای حاضر و ناظر و موجود، یعنی «او» اگرچه غایب است ولی موجود هست، ظاهر نیست اما حاضر است.^(۲)

۹۳ - حافظ

به معنای نگهبان و نگه دارنده، و «او» نگهبان اسرار خداوند است. لذا او را چنین زیارت می کنیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا حَافِظَ أَسْرَارِ رَبِّ الْعَالَمِينَ»؛^(۳)

«سلام بر تو ای حافظ اسرار پروردگار جهانیان».

۹۴ - حامد

حامد به معنای سپاس گزار و حمد کننده است.

نجم الثاقب از کتاب هدایه الکبری نقل کرده است که حامد نیز از القاب و اوصاف امام زمان علیه السلام شمرده شده است.^(۴)

۹۵ - حجاب الله

حجاب الله نیز از القاب امام زمان علیه السلام گفته شده است.

و در زیارت نامه مربوطه می خوانیم:

ص: ۴۲

۱- ۱۲۸. مفاتیح الجنان، دعای ندبه / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۶.

۲- ۱۲۹. فوز اکبر، ص ۱۵۹.

۳- ۱۳۰. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۱۶.

۴- ۱۳۱. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۰۲.

«السَّلَامُ عَلَى حِجَابِ اللَّهِ الْأَزَلِيِّ الْقَدِيمِ»؛^(۱)

«سلام بر حجاب و واسطه فیض الهی که ازلی و جاودانی است.»

۹۶ - حِجَاب

از اوصاف امام زمان علیه السلام است که در نسخه ای از زیارت ناحیه مقدسه آمده است.^(۲)

۹۷ - حَجَّت

اگرچه تمام امامان معصوم علیهم السلام حجت خدایند، ولی این لفظ از القاب مشهور امام زمان علیه السلام گردیده است، چنانچه اگر بدون قرینه، لفظ «الحجه» به کار رود مراد آن حضرت است.

در احادیثی که از به کار بردن نام اصلی امام زمان علیه السلام منع فرموده اند، سؤال شده است: پس چگونه او را یاد کنیم؟

فرموده اند: بگوئید حجت از آل محمد علیهم السلام.^(۳)

و در دعای توسل می خوانیم:

«يَا وَصِيَّ الْحَسَنِ وَالْخَلَفَ الْحُجَّةَ»؛^(۴)

«ای وصی و جانشین امام حسن عسکری که حجت خداوند هستی.»

این هم قسمتی از زیارت صاحب الامر:

«السَّلَامُ عَلَى بَقِيهِ اللَّهِ فِي بِلَادِهِ وَ حُجَّتِهِ عَلَى عِبَادِهِ ...».^(۵)

«سلام و درود بر بقیه الله در شهرها و بر حجت خدا بر بندگانش.»

ص: ۴۳

۱- ۱۳۲. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۹۸.

۲- ۱۳۳. فوز اکبر، به نقل از نام نامه مهدی.

۳- ۱۳۴. کمال الدین، ص ۳۸۱ / غیبت طوسی، ص ۲۰۲ / به نقل از نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۰۰.

۴- ۱۳۵. مفاتیح الجنان، دعای توسل.

۵- ۱۳۶. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر.

۹۸ - حُجَّه الْغَائِب

به معنای حجت پنهان، لقب آن حضرت است، یعنی حجت پروردگار و امامی که در پس پرده غیبت است و هرگاه خداوند صلاح بداند ظاهر خواهد شد.

در تفسیر غیب از آیه سوم سوره بقره فرموده اند:

«الْمُتَّقُونَ» شَيِّعُهُ عَلِيُّ وَ«الْغَيْبُ» فَهُوَ الْحُجَّةُ الْغَائِبُ؛ متقون شیعیان امیرالمؤمنین علیه السلام هستند و غیب همان حجت و امام غایب است. (۱)

۹۹ - حُجَّه الْقَائِم

حجه القائم نیز از القاب آن حضرت است که به این عنوان تعبیر می شود به معنای حجتی که به امر خداوند قیام خواهد کرد و امور جامعه را اصلاح می کند.

امام باقرعلیه السلام از قول پیامبر خداصلی الله علیه و آله که اسامی امامان را هنگام معراج بر ساق عرش دیده بود، چنین نقل فرمودند:

«... إِنِّي عَشَرْتُ إِسْمًا مِنْهُمْ عَلِيٌّ وَ سِبْطَاهُ وَ عَلِيُّ وَ مُحَمَّدٌ وَ جَعْفَرٌ وَ مُوسَى وَ عَلِيُّ وَ مُحَمَّدٌ وَ عَلِيُّ وَ الْحَسَنُ وَ الْحُجَّةُ الْقَائِمُ فَهَذِهِ الْأَيُّمَةُ...» (۲)

۱۰۰ - حُجَّه الْمَعْبُود

حجت به معنای دلیل و برهان و نشانه است، و «او» حجت خداوند متعال است، لذا این گونه به ایشان سلام می دهیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا حُجَّةَ الْمَعْبُودِ»؛ (۳)

«سلام بر تو ای حجت خدای معبود».

ص: ۴۴

۱- ۱۳۷. کمال الدین، ج ۲، ص ۳۴۰.

۲- ۱۳۸. بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۳۵۷.

۳- ۱۳۹. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۸۵.

و در جای دیگر می‌گوییم:

«السَّلَامُ عَلَى حُجَّهِ الْمَعْبُودِ وَكَلِمَةِ الْمُحْمُودِ».(۱)

«سلام بر آن حجت پروردگار و بر آن کلمه ستایش شده.»

۱۰۱- حُجَّه بِنِ الْحَسَنِ

امام زمان علیه السلام حجت قاطع و برهان واضح خداوند، فرزند امام حسن عسکری علیه السلام است. و از القاب مشهور ایشان است که در موارد متعدد به ایشان سلام می‌دهیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مَوْلَايَ يَا حُجَّهَ بَنِ الْحَسَنِ صَاحِبَ الزَّمَانِ».(۲)

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا حُجَّهَ بَنِ الْحَسَنِ الْهَادِيَ الْمَهْدِي».(۳)

۱۰۲- حجه الله

امام زمان علیه السلام نیز مانند سایر امامان علیهم السلام حجت و خلیفه خداست:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا حُجَّهَ اللَّهِ فِي عِبَادِهِ»؛(۴)

«سلام بر تو ای حجت خداوند در بین بندگانش.»

و فرموده اند که نقش انگشتی آن حضرت چنین است:

«أَنَا حُجَّهُ اللَّهِ وَخَالِصَتُهُ»؛

«من حجت خدا و خالص و برگزیده اویم.»

این عناوین نیز در موارد مختلف آمده است:

«حُجَّتُكَ عَلَى خَلْقِكَ»(۵)

ص: ۴۵

۱- ۱۴۰. بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۶.

۲- ۱۴۱. بحارالانوار، ج ۹۸، ص ۳۷۴.

۳- ۱۴۲. بحارالانوار، ج ۹۷، ص ۳۴۳.

١٤٣-٤. نجم الثاقب، ج ١، ص ١٠١ / بحار الانوار، ج ٩٩، ص ٢٢٧.

١٤٤-٥. مفاتيح الجنان، اعمال روز جمعه.

«حُجَّهَ اللَّهُ فِي أَرْضِهِ» (۱)

«حُجَّهَ اللَّهُ عَلَى خَلْقِهِ» (۲)

«حُجَّهَ اللَّهُ» (۳)

«حُجَّتِكَ فِي أَرْضِكَ» (۴)

«حُجَّهَ اللَّهُ الَّتِي لَا تَخْفَى» (۵)

«حُجَّهَ اللَّهُ عَلَى مَنْ فِي الْأَرْضِ» (۶)

۱۰۳ - حجه الخصام

از دیگر القاب امام زمان علیه السلام حجه الخصام است که به معنای حجت خدا بر دشمنان و مجادله کنندگان می باشد و در زیارت نامه مربوط می گوئیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا حُجَّهَ الْخِصَامِ»؛ (۷)

«سلام بر تو ای آقای که حجت برای دشمنان هستی».

و این نیز قسمتی از زیارت سرداب مقدس:

«سَلَامُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ وَتَحِيَّاتُهُ وَصَلَوَاتُهُ عَلَى مَوْلَايَ صَاحِبِ الزَّمَانِ... وَحُجَّهَ الْخِصَامِ» (۸).

«سلام و برکات خداوند و درود و تحیات او بر مولای من صاحب الزمان، و بر آن که حجت بر دشمنان است».

ص: ۴۶

۱- ۱۴۵. مفاتیح الجنان، زیارت جمعه.

۲- ۱۴۶. مفاتیح الجنان، دعای توسل.

۳- ۱۴۷. مفاتیح الجنان، دعای استغاثه، زیارت آل یاسین.

۴- ۱۴۸. مفاتیح الجنان، دعای یاسین، زیارت صاحب الامر.

۵- ۱۴۹. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر.

۶- ۱۵۰. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر.

۷- ۱۵۱. بحارالانوار، ج ۹۸، ص ۳۵۴.

۸- ۱۵۲. بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۸۳.

یعنی حجت و برهان پروردگار جهانیان که در اعمال و دعای روز جمعه می خوانیم:

«وَصَلِّ عَلَى الْخَلْفِ الْهَادِي الْمَهْدِي، إِمَامِ الْمُؤْمِنِينَ وَوَارِثِ الْمُرْسَلِينَ وَحُجَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ»؛^(۱)

«خدایا درود فرست بر آن جانشین امامان، آن هادی و مهدی که امام مؤمنان و وارث پیامبران و حجت پروردگار جهانیان است».

۱۰۵ - حَقّ

به معنای راستی و حقیقت می باشد و یکی از نام های امام زمان علیه السلام است.

«او» حقّ است چون تمام حالات و صفات و افعال و اقوال و اوامر و نواهی اش حقّ است.

از امام باقر سؤال شد: آیه شریفه «وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ»^(۲) یعنی چه؟ فرمود:

«إِذَا قَامَ الْقَائِمُ ذَهَبَتْ دَوْلَةُ الْبَاطِلِ؛ چون قائم ظهور کند، دولت باطل برود».^(۳)

و در زیارت آن حضرت می گوییم:

«أَشْهَدُ أَنَّكَ الْحَقُّ الثَّابِتُ الَّذِي لَا عَيْبَ فِيهِ»؛^(۴)

«گواهی می دهم که تو آن حقّ ثابت ابدی هستی که از هر عیب و نقصی پاک و منزّه می باشی».

ص: ۴۷

۱- ۱۵۳. مفاتیح الجنان، اعمال روز جمعه.

۲- ۱۵۴. سوره اسراء، آیه ۸۱.

۳- ۱۵۵. اصول کافی، ج ۸، ص ۲۸۷.

۴- ۱۵۶. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۱۶.

و در زیارت دیگر می خوانیم:

«السَّلَامُ عَلَى الْحَقِّ الْجَدِيدِ وَالْعَالِمِ الَّذِي عِلْمُهُ لَا يَبِيدُ»؛^(۱)

«سلام بر امام به حقّ که مجدّد است و دانشمندی که علم و دانش او پایان ناپذیر است».

۱۰۶ - حلیم

به معنای بردبار و صبور است که از القاب امام زمان علیه السلام می باشد، «او» که این غیبت طولانی را باید با صبر و بردباری طی کند، به «حلیم» لقب داده شده است.

چنان که در اعمال نیمه شعبان و دعا برای امام زمان علیه السلام می گوئیم:

«اللَّهُمَّ بِحَقِّ لَيْلَتِنَا وَمَوْلُودِهَا... سَيْفُ اللَّهِ الَّذِي لَا يَنْبُو وَنُورُهُ الَّذِي لَا يَخْبُو وَذُو الْحِلْمِ الَّذِي لَا يَضْبُو...»؛^(۲)

«خدایا به حقّ این شب و مولود آن ... آن شمشیر خدایی که کند نمی شود، آن نور الهی که خاموش نمی گردد و آن بردباری که شکیبایی اش را از دست نمی دهد...».

۱۰۷ - حمد

به معنای سپاس و ستایش، که در کتاب الهدایه الکبری از القاب امام زمان علیه السلام شمرده شده است.^(۳)

۱۰۸ - حی

«أَشْهَدُ أَنَّكَ حَيٌّ لَا تَمُوتُ حَتَّى تُبْطَلَ الْجَبَّتُ وَالطَّاغُوتُ...»؛^(۴)

ص: ۴۸

۱- ۱۵۷. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۱.

۲- ۱۵۸. بلد الامین، ص ۱۸۷.

۳- ۱۵۹. الهدایه الکبری، ص ۳۲۸ / به نقل از نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۰۲.

۴- ۱۶۰. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر.

«من گواهی می دهم که تو حی و زنده ای تا این که جبت و طاغوت را باطل نمایی.»

۱۰۹ - خائف

به معنای ترسنده و نگران، از القاب امام زمان علیه السلام است. چون از جور دشمنان اسلام و خدا، مخفی و غایب شده اند؛ چنان که از امام باقر علیه السلام نقل شده: آن گاه که امام زمان علیه السلام ظهور کند، آیه: «فَفَرَزْتُ مِنْكُمْ لَمَّا خِفْتُكُمْ فَوَهَبَ لِي رَبِّي حُكْمًا وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُؤْسَلِينَ» (۱) را تلاوت خواهد کرد. (۲)

لذا در زیارت آن حضرت می گوئیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْمُهَذَّبُ الْخَائِفُ»؛ (۳)

«سلام بر تو ای پاکیزه جان و از ترس پنهان».

۱۱۰ - خاتم الائمه

از دیگر القاب امام زمان علیه السلام خاتم الائمه است، چون امامت به «او» منتهی می گردد و «او» آخرین امام آخرین پیامبر است. (۴)

و پیامبر اعظم صلی الله علیه وآله در خطبه غدیر فرمود:

«... أَلَا إِنَّ خَاتَمَ الْأَيِّمَةِ مِنَ الْقَائِمِ الْمَهْدِي ...»؛ (۵)

«... همانا آخرین امام از ماست، آن که قائم و مهدی است...».

۱۱۱ - خاتم الاوصياء

این از القاب شایع امام زمان علیه السلام است که وصایت به ایشان ختم می شود.

ص: ۴۹

۱- ۱۶۱. سوره شعرا، آیه ۲۱»

۲- ۱۶۲. کمال الدین، ج ۱، ص ۳۲۸.

۳- ۱۶۳. مفاتیح الجنان، زیارت روز جمعه / دعای استغاثه.

۴- ۱۶۴. جنات الخلود / کمال الدین، ص ۲۲ / روضه الواعظین، ص ۹۷ / نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۰۳.

۵- ۱۶۵. بحار الانوار، ج ۳۷، ص ۲۱۳.

و چنان که خادم امام حسن عسکری علیه السلام می گوید، امام زمان علیه السلام این گونه خود را معرفی فرمود:

«أَنَا خَاتِمُ الْأَوْصِيَاءِ وَبِي يَدْفَعُ اللَّهُ الْبَلَاءَ عَنْ أَهْلِي وَشِيعَتِي...»؛^(۱)

«منم خاتم الاوصیاء، به سبب من خداوند بلا را از اهل من و شیعیان دفع می کند، آنان که دین خدا را بر پا می دارند...».

۱۱۲ - خازن

به معنای خزانه دار و گنجینه دار است که امام زمان علیه السلام را به خازن لقب داده اند و در زیارت نامه اش می گوئیم:

«... وَأَنَّكَ خَازِنُ كُلِّ عِلْمٍ...»؛^(۲)

«همانا تو خزانه دار هر علمی هستی».

۱۱۳ - خالص (یا خالصه الله)

به معنای گزینش شده و برگزیده و پاک و خالص است و از اوصاف امام زمان علیه السلام می باشد؛ چنان که در نقش نگین انگشتی آن حضرت آمده:

«أَنَا حُجَّةُ اللَّهِ وَخَالِصَتُهُ»؛

«من حجت خدا و خالص و برگزیده اویم».

۱۱۴ - خجسته

این نام را نجم الثاقب به نقل از کتاب ذخیره آورده است که در کتاب کندر آل فرنگیان، موعود آخر الزمان را به نام «خجسته» می خوانند.^(۳)

ص: ۵۰

۱- ۱۶۶. کشف الغمه، ج ۲، ص ۴۹۹ / غیت شیخ طوسی، ص ۲۴۹ / بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۳۰ / نجم الثاقب، ص ۱۰۳.

۲- ۱۶۷. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۰۴ / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۱۶.

۳- ۱۶۸. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۰۳.

در تذکره الائمه از کتاب شاکمون نقل شده که نام آن کسی که در آخرالزمان می آید و جهان را صاحب می شود و دین خدا را یکی می کند، خداشناس است. (۱)

به معنای فرمانروا و پادشاه است.

از کتاب ذخیره و تذکره الائمه نقل شده که نام منجی و موعود آخر الزمان نزد نصاری «خسرو» است. (۲)

خلف به معنای جانشین و قائم مقام است. امام زمان علیه السلام جانشین و خلف جمیع انبیا و اوصیای گذشته است و جمیع علوم و صفات و حالات و خصایص آنان را دارد و موارث الهی که از آنان به یکدیگر می رسیده، همه آن ها نزد او جمع است. (۳)

این نام به طور مکرر در احادیث و دعاهاى امامان علیهم السلام آمده است.

در اعمال روز جمعه می خوانیم:

«وَصَلِّ عَلَى الْخَلَفِ الْهَادِي الْمَهْدِي، إِمَامِ الْمُؤْمِنِينَ وَوَارِثِ الْمُرْسَلِينَ وَحُجَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ»؛ (۴)

«خدایا درود فرست بر آن جانشین امامان، آن هادی و مهدی که امام مؤمنان و وارث پیامبران و حجت پروردگار جهانیان است».

ص: ۵۱

۱- ۱۶۹. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۰۴.

۲- ۱۷۰. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۰۴.

۳- ۱۷۱. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۰۵.

۴- ۱۷۲. مفاتیح الجنان، اعمال روز جمعه.

و این هم بخشی از دعای توسل خطاب به امام زمان علیه السلام:

«يَا وَصِيَّ الْحَسَنِ وَالْخَلَفَ الْحُجَّةَ»؛^(۱)

«ای جانشین امام حسن عسکری علیه السلام و ای جانشین شایسته و حجت الهی!»

۱۱۸ - خَلَفَ الْبَاقِي

از اسامی امام زمان علیه السلام خلف الباقي است.

چون او تنها خلیفه و جانشین باقیمانده پیامبر صلی الله علیه و آله می باشد و چنین است قسمتی از زیارت مربوط به ایشان:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَشْهَدُكَ... وَالْحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ وَالْخَلَفَ الْبَاقِي...»؛^(۲)

«خدایا شهادت می دهم... که حسن بن علی عسکری و جانشین باقیمانده او امام من هستند».

۱۱۹ - خَلَفَ الْحَسَنَ

یعنی جانشین امام حسن عسکری علیه السلام که امام یازدهم و جانشین یازدهم پیامبر خدا بوده، پس او امام دوازدهم و دوازدهمین امام خواهد بود..

و این است قسمتی از زیارت سرداب مقدّس:

«مَوْلَايَ صَاحِبِ الزَّمَانِ... وَالْخَلَفَ الْحَسَنَ»؛^(۳)

«ای مولا و آقای من ای صاحب الزمان... و ای جانشین امام حسن عسکری...».

ص: ۵۲

۱- ۱۷۳. مفاتیح الجنان، دعای توسل و دعای افتتاح.

۲- ۱۷۴. مفاتیح الجنان، زیارت ائمه سرّ من رأى / بحار الانوار، ج ۹۸، ص ۲۱۶.

۳- ۱۷۵. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۸۴.

۱۲۰ - خَلَف سَلَف

به معنای جانشین پیشینیان است. چون او جانشین و آخرین جانشین همه انبیا و اوصیای الهی است. (۱)

در زیارت آن حضرت می گوئیم:

«السَّلَامُ عَلَى خَلَفِ السَّلَفِ وَصَاحِبِ الشَّرَفِ»؛ (۲)

«سلام بر جانشین اولیای گذشته که صاحب مجد و شرافت است».

و در زیارت دیگر می گوئیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا خَلَفَ السَّلَفِ»؛

«سلام بر تو ای جانشین گذشتگان!»

۱۲۱ - خلف صالح

از القاب امام زمان علیه السلام خلف صالح است. (۳)

امام صادق علیه السلام فرموده است:

خلف صالح از فرزندان من است، اوست مهدی، اسم او محمد و کنیه اش ابوالقاسم و در آخرالزمان قیام می کند. (۴)

۱۲۲ - خلیفه

خلیفه مطلق در زمان کنونی امام زمان علیه السلام است؛ چنان که در زیارت ائمه سرّ من رأی به پدر امام زمان علیه السلام یعنی امام عسکری علیه السلام خطاب می کنیم:

ص: ۵۳

۱- ۱۷۶. بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۱.

۲- ۱۷۷. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر.

۳- ۱۷۸. بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۲۳.

۴- ۱۷۹. تاریخ موالید ائمه، ص ۴۵ / به نقل از نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۰۵.

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَبَا خَلِيفَةٍ...»؛^(۱)

«سلام بر تو ای آقای که پدر خلیفه هستی».

۱۲۳ - خلیفه الله

مهدی موعود و امام زمان علیه السلام خلیفه خداست، لذا یکی از اصلی ترین عنوان ها و مقامات او «خلیفه الله» است.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

«يُخْرَجُ الْمَهْدِيُّ وَعَلَى رَأْسِهِ غِمَامَةٌ فِيهَا مُنَادٍ ينادي: هَذَا الْمَهْدِيُّ خَلِيفَةُ اللَّهِ فَاتَّبِعُوهُ»؛^(۲)

«مهدی خروج می کند و بر سر او ابری است که از آن ندا می آید: این مهدی خلیفه الله است، پس او را پیروی کنید».

و در جای دیگر نیز آمده است:

«خَلِيفَتُكَ فِي أَرْضِكَ»^(۳)

«خَلِيفَتُكَ فِي بِلَادِكَ»^(۴)

۱۲۴ - خلیفه الاتقیا

از القاب شریف امام زمان علیه السلام خلیفه الاتقیا است؛ یعنی جانشین پرهیزکاران و خداترسان، و شاهدش آنجاست که امام حسن عسکری علیه السلام هنگام تولد ایشان فرمود: سخن بگو ای خلیفه اتقیا و ای نور اصفیا...^(۵)

ص: ۵۴

۱- ۱۸۰. مفاتیح الجنان، زیارت ائمه سرّ من رأى.

۲- ۱۸۱. کشف الغمّه، ج ۳، ص ۴۷۰ / نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۰۷ / بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۸۱.

۳- ۱۸۲. مفاتیح الجنان، اعمال روز جمعه.

۴- ۱۸۳. مفاتیح الجنان، دعای بعد از زیارت آل یاسین و زیارت صاحب الامر.

۵- ۱۸۴. مشارق انوار الیقین، ص ۱۵۷ / به نقل از نجم الثاقب، ج ۱، ص ۹۷.

به معنای دوست است و از القاب مهدی موعود علیه السلام می باشد،^(۱) چون او نیز مانند خدا و رسول خدا صلی الله علیه و آله با بندگان و مؤمنان دوست و مهربان است؛ این آیه شریفه در مورد پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نازل شده است. «لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ»^(۲)

به یقین، رسولی از خود شما به سویتان آمد که رنج های شما بر او سخت است؛ و اصرار بر هدایت شما دارد؛ و نسبت به مؤمنان، رئوف و مهربان است!

۱۲۶ - خُئْس

به معنای سیاره ای که پنهان شده و دوباره بر می گردد.

از امام باقر علیه السلام در مورد آیه «فَلَا أُقْسِمُ بِالْخُنُئْسِ»^(۳) سؤال کردند، فرمود:

«إمام یخنس فی زمانه عند انقطاع من علمه عند الناس سنه ستین ومأتین ثم یبدو کالشهاب الواقد فی ظلمه اللیل فان ادرکت ذلک قرّت عینک»؛^(۴)

«امامی است که پنهان می شود زمانی که مردم از علم او منقطع می شوند در سال ۲۶۰ ه. ق. آن گاه همانند شهاب درخشنده در شب

ص: ۵۵

۱- ۱۸۵. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۰۵.

۲- ۱۸۶. سوره توبه، آیه ۱۲۸.

۳- ۱۸۷. سوره تکویر، آیه ۱۵.

۴- ۱۸۸. کمال الدین و تمام النعمه / غیبت نعمانی، ص ۱۵۰ / غیبت شیخ طوسی / نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۰۶ / اصول کافی، ج ۱، ص ۳۴۱.

تاریک ظاهر می شود. اگر آن هنگام را درک کردی چشمت روشن خواهد شد.»

۱۲۷ - خَوَاضِ الْعَمَرَاتِ

به معنای بسیار خوض کننده و کسی که در آب ها و دریاهاى زیاد خوض و غواصی می کند و در آن فرو می رود.

این عنوان در زیارت سرداب توسط سید بن طاووس نقل شده است:

«السَّلَامُ عَلَى مُفَرِّجِ الْكُرْبَاتِ وَخَوَاضِ الْعَمَرَاتِ»؛^(۱)

«سلام بر آن آقایی که برطرف کننده مشکلات و اندوه ها و غور کننده آب های فراوان است».

۱۲۸ - خَيْرِ

* خیر^(۲)

به معنای فرد بسیار نیکوکار است و چه کسی از او نیکوکارتر؟ که روزی می آید و هرچه شرّ و ظلم و فساد است را بر می کند و آنچه خیر و عدالت است را بر پا می دارد.

۱۲۹ - خَيْرِ مَنْ تَقَمَّصَ وَارْتَدَى

به معنای بهترین فردی که جامه و لباس پوشیده است، از اوصاف امام زمان علیه السلام گفته شده؛ چنان که در قسمتی از زیارت صاحب الامر چنین است:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى حُجَّتِكَ فِي أَرْضِكَ... وَخَيْرِ مَنْ تَقَمَّصَ وَارْتَدَى»^(۳).

«خدایا درود فرست بر ولی عصر و حجت خودت در زمین... و بر بهترین کسی که پیراهن و ردا بر تن کند.»

ص: ۵۶

۱- ۱۸۹. بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۸۵.

۲- ۱۹۰. فوز اکبر، به نقل از نام نامه مهدی.

۳- ۱۹۱. الاحتجاج، ج ۲، ص ۴۹۴.

به معنای برگزیده خدا و بهترین خلق اوست، از القاب و اوصاف امامان؛ از جمله امام زمان علیه السلام می باشد که پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله در این زمینه فرمودند:

«أَنْتَ يَا عَلِيُّ وَ وُلْدُكَ خَيْرُهُ اللَّهُ مِنْ خَلْقِهِ...»؛^(۱)

«ای علی! تو و فرزندان برگزیده خدا در بین بندگان هستید.»

۱۳۱ - دَابَّةُ الْأَرْضِ

اگرچه در اخبار زیادی این لقب برای امیرالمؤمنین علیه السلام بیان شده است،^(۲) لکن از خود امام علی علیه السلام هم نقل شده است:

«إِنَّهَا خُرُوجُ دَابَّةِ الْأَرْضِ مِنْ عِنْدِ الصَّافَا مَعَهَا خَاتَمُ سُلَيْمَانَ وَعَصَا مُوسَى وَطُلُوعُ الشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا»؛^(۳)

«همانا آن خروج دابه الارض است از جانب صفا، که انگشتر سلیمان و عصای موسی همراه اوست و خورشید از مغرب آن طلوع خواهد کرد».

و شاید از این آیه شریفه اقتباس شده باشد:

«وَإِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا لَهُمْ دَابَّةً مِّنَ الْأَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ أَنَّ النَّاسَ كَانُوا بِآيَاتِنَا لَا يُوقِنُونَ»؛^(۴)

و هنگامی که فرمان عذاب آن ها رسد (و در آستانه رستاخیز قرار گیرند)، جنبنده ای را از زمین برای آن ها خارج می کنیم که با آنان تکلم می کند (و می گوید) که مردم به آیات ما ایمان نمی آوردند.

ص: ۵۷

۱- ۱۹۲. بحار الانوار، ج ۲۶، ص ۲۶۹.

۲- ۱۹۳. الهدایه الکبری / به نقل از نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۰۷.

۳- ۱۹۴. بحار الانوار، ج ۱۴، ص ۳۳.

۴- ۱۹۵. سوره نمل، آیه ۸۲.

از القاب امام زمان علیه السلام داعی است، به معنای دعوت کننده و خواننده؛ چنان که در زیارت آل یاسین می خوانیم:

«الْسَّلَامُ عَلَیْكَ يَا دَاعِیَ اللَّهِ وَرَبَّانِیَ آیَاتِهِ»؛ (۱)

«سلام بر تو ای دعوت کننده از جانب خدا و برای خدا...».

و در اعمال روز جمعه می گوئیم:

«اللَّهُمَّ وَصِّلْ عَلَى وَلِيِّكَ الْمُحْيِی سُنَّتَكَ الْقَائِمِ بِأَمْرِكَ، الدَّاعِیَ إِلَيْكَ»؛ (۲)

«خدایا درود فرست بر ولی خود که سنت تو را احیا می کند و به امر تو قیام می نماید و به سوی تو دعوت می کند».

در هر شب ماه رمضان نیز در دعای افتتاح می خوانیم:

«اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ الدَّاعِیَ إِلَى كِتَابِكَ»؛ (۳)

«خدایا او را مقرر فرما تا دعوت کننده به کتاب آسمانی ات باشد».

و در جای دیگر آمده است:

«وَالدَّاعِیَ إِلَى سَبِيلِكَ»؛ (۴)

«او دعوت کننده به راه خداست».

به معنای دفع کننده بلا- و خطرات، از القاب و اوصاف صاحب الزمان علیه السلام است؛ چنان که امام زمان علیه السلام این گونه خود را معرفی فرمود:

ص: ۵۸

۱- ۱۹۶. مفاتیح الجنان، زیارت آل یاسین.

۲- ۱۹۷. مفاتیح الجنان، اعمال روز جمعه / بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۱.

۳- ۱۹۸. مفاتیح الجنان، دعای افتتاح.

۴- ۱۹۹. مفاتیح الجنان، دعای بعد از زیارت آل یاسین.

«أَنَا خَاتِمُ الْأَوْصِيَاءِ وَبِي يَدْفَعُ اللَّهُ الْبَلَاءَ عَنْ أَهْلِي وَشِيعَتِي...»؛^(۱)

«منم خاتم الاوصياء، به سبب من خداوند بلا را از اهل من و شیعیان دفع می کند، ...».

۱۳۴ - دلیل

دلیل به معنای دلالت کننده و راهنما، از القاب امام زمان علیه السلام است، چون «او» راهنمای خلق است به سوی خدا، امام و رهبر جهانیان است.

که در دعای روز جمعه می خوانیم:

«اللَّهُمَّ وَصِّلْ عَلَيَّ وَلِيَّكَ... الدَّلِيلَ عَلَيْكَ»؛^(۲)

«خدایا درود فرست بر ولی خودت که خلق را به راه تو دلالت و راهنمایی می کند».

و در زیارت مخصوص آن حضرت؛ یعنی زیارت آل یاسین می گوئیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا حُجَّجَةَ اللَّهِ وَدَلِيلَ إِرَادَتِهِ»؛^(۳)

«سلام بر تو ای حجت خدا بر خلق عالم و راهنمای بندگان به مقاصد الهی».

۱۳۵ - دیان

به معنای حاکم و رسیدگی کننده امور و نیز به معنای پاداش دهنده است و از القاب امام زمان علیه السلام می باشد.

و این است فرازی از زیارت آل یاسین:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بَابَ اللَّهِ وَدَيَانَ دِينِهِ»؛^(۴)

ص: ۵۹

۱- ۲۰۰. کشف الغمه، ج ۲، ص ۴۹۹ / غیبت طوسی، ص ۲۴۹ / بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۳۰ / نجم الثاقب، ص ۱۰۳.

۲- ۲۰۱. مفاتیح الجنان، اعمال روز جمعه.

۳- ۲۰۲. مفاتیح الجنان، زیارت آل یاسین.

۴- ۲۰۳. مفاتیح الجنان، زیارت آل یاسین / الاحتجاج، ج ۲، ص ۴۹۲ / بحارالانوار، ج ۵۳، ص ۱۷۱.

«سلام بر تو ای درگاه لطف و رحمت خدا و حاکم و حافظ دین خدا».

۱۳۶ - دین المأثور

از دیگر القاب امام زمان علیه السلام است که در زیارت ایشان می گوئیم:

«السَّلَامُ عَلَى الدِّينِ الْمَأْثُورِ وَالْكِتَابِ الْمَسْطُورِ»؛^(۱)

«سلام بر آن دین (یعنی حافظ دین) که از پیامبر رحمت رسیده است و سلام بر آن کتاب رقم شده به قلم حکمت الهی».

همچنین برایش دعا می کنیم:

«سَلَامُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ وَتَحِيَّاتُهُ وَصَلَوَاتُهُ عَلَى مَوْلَايَ صَاحِبِ الزَّمَانِ صَاحِبِ الضِّيَاءِ وَالنُّورِ وَالِدِّينِ الْمَأْثُورِ»؛^(۲)

«سلام و برکات خدا و تحیات و درودهای بی پایان الهی بر مولای ما صاحب الزمان آن که صاحب نور و صاحب دین خداست».

۱۳۷ - ذات انتقام الله

به معنای انتقام گیرنده الهی و از اوصاف امام زمان علیه السلام گفته شده است.^(۳)

۱۳۸ - ذوالبر

به معنای دارنده نیکی ها است و از اوصاف امام زمان علیه السلام که او مجمع تمام صفات عالی و نیکوست؛ لذا در دعای ندبه به دنبال آن عزیز سفر کرده می گردیم که:

«أَيْنَ صَدْرُ الْخَلَائِقِ ذُو الْبِرِّ وَالتَّقْوَى»؛^(۴)

ص: ۶۰

۱- ۲۰۴. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر.

۲- ۲۰۵. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۸۳.

۳- ۲۰۶. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۹۲ / فوز اکبر به نقل نام نامه مهدی.

۴- ۲۰۷. مفاتیح الجنان، دعای ندبه / الاقبال، ص ۲۹۷.

«کجاست صدرنشین عالم که دارای حدّ اعلای تقوا و نیکوکاری است».

۱۳۹ - ذوالتَّقْوَى

به معنای صاحب تقوا و نیکو کاری و خدا ترسی است و از القاب امام زمان علیه السلام می باشد؛ چنان که در دعای ندبه که از زبان معصوم صادر شده است، آن حضرت را این گونه توصیف نموده اند:

«أَيْنَ صَدْرُ الْخَلَائِقِ ذُو الْبِرِّ وَالتَّقْوَى؛ (۱)»

«کجاست صدرنشین عالم که دارای حدّ اعلای تقوا و نیکوکاری است».

۱۴۰ - ذوالْحِلْمِ

یعنی صاحب صبر و شکیبایی، از اوصاف امام زمان علیه السلام است؛ چنان که در اعمال نیمه شعبان و دعا برای امام زمان علیه السلام می گوئیم:

«اللَّهُمَّ بِحَقِّ لَيْلَتِنَا وَمَوْلُودِهَا... سَيْفُ اللَّهِ الَّذِي لَا يَنْبُو نُورُهُ الَّذِي لَا يَخْبُو وَذُو الْحِلْمِ الَّذِي لَا يَضْبُو...»؛ (۲)

«خدایا به حقّ این شب و مولود آن ... آن شمشیر خدایی که کند نمی شود و آن نور الهی که خاموش نمی گردد و آن بردباری که شکیبایی اش را از دست نمی دهد...».

۱۴۱ - ذوالسَّيْفِ

به معنای دارنده و صاحب شمشیر است و از القاب امام زمان گفته شده است. (۳)

ص: ۶۱

۱- ۲۰۸. مفاتیح الجنان، دعای ندبه / الاقبال، ص ۲۹۷.

۲- ۲۰۹. بلد الامین، ص ۱۸۷.

۳- ۲۱۰. فوز اکبر به نقل از نام مهدی.

۱۴۲ - ذوالفقار

به معنای صاحب شمشیر دو دم است.

«السَّلَامُ عَلَى الْإِمَامِ الْعَالِمِ، الْغَائِبِ عَنِ الْأَبْصَارِ، وَالْحَاضِرِ فِي الْأَمْصَارِ، وَالْغَائِبِ عَنِ الْعُيُونِ، وَالْحَاضِرِ فِي الْأَفْكَارِ، بَقِيهِ الْأَخْيَارِ الْوَارِثِ ذُوالْفَقَارِ الَّذِي يَظْهَرُ فِي بَيْتِ اللَّهِ الْحَرَامِ...»؛^(۱)

«سلام بر آن امامی که از دیده ها پنهان است، اما در شهرها حاضر است. از چشم ها غایب است اما در خاطره ها حاضر است، باقی مانده نیکان، همان که وارث ذوالفقار است، و آن را در خانه خدا ظاهر می سازد».

۱۴۳ - راهنما

از کتاب باتنکل که از بزرگان کفر می باشد، نقل شده است: آن کسی که در آخرالزمان به وجود و ظهور او بشارت داده شده، راهنما نام دارد.^(۲)

۱۴۴ - رَبَّانِي

از اوصاف حضرت مهدی علیه السلام، ربّانی است که در زیارت آل یاسین به آن توصیف شده است:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا دَاعِيَ اللَّهِ وَرَبَّانِي آيَاتِهِ»؛^(۳)

«سلام بر تو ای امام زمان که دعوت کننده خلق به سوی خدایی و مظهر آیات الهی و مرآت صفات ربّانی هستی».

۱۴۵ - رَبُّ الْأَرْضِ

به معنای صاحب، مالک و پرورش دهنده زمین است،^(۴) و بر اساس

ص: ۶۲

۱- ۲۱۱. بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۹۱.

۲- ۲۱۲. از کتاب ذخیره و تذکره به نقل از نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۰۸.

۳- ۲۱۳. مفاتیح الجنان، زیارت آل یاسین / احتجاج، ج ۲، ص ۴۹۲ / بحارالانوار، ج ۵۳، ص ۱۷۱.

۴- ۲۱۴. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۰۹.

آیه شریفه «وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا» (۱) اخباری از امامان معصوم علیهم السلام رسیده است که آیه را چنین تفسیر کرده اند.

امام صادق در تفسیر آیه «وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا» فرمود:

«رَبُّ الْأَرْضِ إِمَامُ الْأَرْضِ»؛ (۲) «رب زمین یعنی همان امام زمین است».

لذا فرمود: «إِنَّ قَائِمَنَا إِذَا قَامَ أَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا وَاسْتَعْنَى الْعِبَادُ عَنْ ضَوْءِ الشَّمْسِ وَذَهَبَتِ الظُّلُمَةُ»؛ (۳)

«آن گاه که قائم ما قیام نماید، زمین به نور ربّ و امام خود روشن می شود و بندگان خدا از نور خورشید بی نیاز می گردند و تاریکی پایان می یابد».

۱۴۶ - ربيع الانام

«او» بهار است، بهار خلاق، و لذا به این عنوان توصیف شده و چنین بر او سلام می دهیم:

«السَّلَامُ عَلَى رَبِيعِ الْأَنَامِ وَنَضْرَهُ الْأَيَّامِ»؛ (۴)

«سلام بر آن که بهار پاینده اهل عالم است و صفا و شادی بخش روزگاران است».

۱۴۷ - رَجَاءُ الْأُمَّةِ

۱۴۷ - رَجَاءُ الْأُمَّةِ (۵)

او امید تمام امت است، نه تنها امت اسلام که امید همه مستضعفان و محرومان و جهانیان است، پس شایسته است با این وصف اشاره شود.

ص: ۶۳

۱- ۲۱۵. سوره زمر، آیه ۶۹.

۲- ۲۱۶. بحار الانوار، ج ۷، ص ۳۲۶.

۳- ۲۱۷. بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۳۷.

۴- ۲۱۸. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۱.

۵- ۲۱۹. فوز اکبر به نقل از نام نامه مهدی.

آن گاه که بردن نام امام زمان علیه السلام به خاطر خفقان و ظلم بی حد دستگاه خلافت، جرم بود و مجازات سنگین داشت، از ایشان به «الرجل» تعبیر می کردند، چنان که از سایر امامان نیز گاه به «القائم» تعبیر می نمودند. (۱)

مثلاً در حدیث امام باقر علیه السلام می فرماید:

«لَا تَزَالُونَ تَمِيدُونَ أَعْنَاقَكُمْ إِلَى «الرَّجُلِ» مِنَّا، تَقُولُونَ: هُوَ هَذَا، فَيَذْهَبُ اللَّهُ بِهِ حَتَّى يَبْعَثَ اللَّهُ لِهَذَا الْأَمْرِ مَنْ لَا تَدْرُونَ وَلَدَ أُمِّ لَمْ يُولَدْ، خُلِقَ أَوْ لَمْ يَخْلُقْ»؛ (۲)

«شما پیوسته گردن های خود را به سوی مردی از ما دراز می کنید و منتظر او هستید، می گوید: او این است، پس خدا او را می برد، تا این که خداوند برای این امر کسی را مبعوث خواهد کرد که شما نمی فهمید آیا متولد شده یا نه، خلق شده یا نه».

در ضمن کلمه «رجال» در آیه شریفه «وَبَيْنَهُمَا حِجَابٌ وَعَلَى الْأَعْرَافِ رِجَالٌ يَعْرِفُونَ كُلًّا بِسِيمَاهُمْ وَنَادَوْا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ أَنْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ لَمْ يَدْخُلُوهَا وَهُمْ يَطْمَعُونَ» (۳) نیز به امامان تفسیر شده است؛ چنان که سلمان فارسی می گوید: بیش از ده بار شنیدم که رسول خدا صلی الله علیه و آله به امیر المؤمنین علیه السلام می فرمود:

«يَا عَلِيُّ! إِنَّكَ وَالْأَوْصِيَاءُ مِنْ وَلَدِكَ أَعْرَافُ بَيْنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ...» (۴)

ص: ۶۴

۱- ۲۲۰. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۰۸.

۲- ۲۲۱. بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۱۳۸.

۳- ۲۲۲. سوره اعراف، آیه ۴۶.

۴- ۲۲۳. ينابيع الموده، ص ۱۰۲.

«ای علی! همانا تو و جانشینان از فرزندان در قیامت در اعراف بین بهشت و دوزخ قرار خواهید گرفت.»

همچنین امام باقر علیه السلام فرموده اند:

«الرَّجَالُ هُمُ الْإِئِمَّةُ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ» رجال، همان امامان از اهل بیت پیامبرند. (۱)

۱۴۹- رحمت واسعه

امام زمان علیه السلام مظهر تام و تمام رحمت خداوند است، رحمت گسترده، او سراسر رحمت و برکت است، به همین جهت این گونه به او سلام می دهیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا... الرَّحْمَةُ الْوَاسِعَةُ»؛ (۲)

«سلام بر تو ای رحمت واسع الهی بر تمام عالمیان».

۱۵۰- رشید

به معنای کامل و کمال یافته، از القاب و اوصاف امام زمان علیه السلام گفته شده است؛ چنان که در زیارت مربوط به ایشان عرض می کنیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْإِمَامُ الْوَحِيدُ وَالْقَائِمُ الرَّشِيدُ» (۳)

«سلام بر تو ای امام یگانه و ای قیام کننده و رشید».

۱۵۱- رضی

به معنای پسندیده، از اوصاف مهدی موعود علیه السلام است، چنان که در دعایی برای ایشان می گوییم:

ص: ۶۵

۱- ۲۲۴. بحار الانوار، ج ۸، ص ۳۳۹.

۲- ۲۲۵. مفاتیح الجنان، زیارت آل یاسین / بحار الانوار، ج ۹۱، ص ۲ / احتجاج، ج ۲، ص ۴۹۲.

۳- ۲۲۶. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۸۵.

«اللَّهُمَّ فَإِنَّا نَشْهَدُ... وَأَنَّهُ الْهَادِي الْمُهْتَدِي الطَّاهِرُ، النَّقِيُّ الرَّضِيُّ الزَّكِيُّ»^(۱)

«خدایا شهادت و گواهی می دهیم که... و او هادی خلق، رهبر پاک سیرت باتقوای پاکیزه صفات پسندیده و آراسته به هر کمال...».

۱۵۲- رُكْنُ الْأَنَامِ

رکن رکن و تکیه گاه خلاق، امام زمان علیه السلام است و رکن الانام از اوصاف مهدی موعود علیه السلام می باشد. لذا در زیارت سرداب مقدس می گوئیم:

«سَلَامُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ وَتَحِيَّاتُهُ وَصَلَوَاتُهُ عَلَى مَوْلَايَ صَاحِبِ الزَّمَانِ... وَرُكْنِ الْأَنَامِ»^(۲)

«سلام و برکات خداوند و درود و تحیات او بر مولای من صاحب الزمان،... او که رکن و تکیه گاه مردمان است».

۱۵۳- رُكْنُ الْإِيمَانِ

به معنای اساس، پایه و عمود ایمان و اسلام است که امام زمان علیه السلام را با آن توصیف نموده اند؛ چنان که در زیارت ایشان آمده است:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رُكْنَ الْإِيمَانِ»^(۳)

«سلام بر تو ای رکن اساسی ایمان».

۱۵۴- زَكِي

به معنای آراسته و پاک شده، مانند سایر امامان از اوصاف امام زمان علیه السلام است:

ص: ۶۶

۱- ۲۲۷. مفاتیح الجنان، دعا برای امام زمان / بحار الانوار، ج ۹۲، ص ۳۳۳.

۲- ۲۲۸. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۸۴.

۳- ۲۲۹. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۸۵.

«اللَّهُمَّ فَإِنَّا نَشْهَدُ... أَنَّهُ الْهَادِي الْمُهْتَدِي الطَّاهِرُ، التَّقِيُّ النَّقِيُّ، الرَّضِيُّ الزَّكِيُّ»؛^(۱)

«خدایا شهادت و گواهی می دهیم که او هادی خلق، رهبر پاک سیرت و با تقوای پاکیزه صفت و پسندیده و آراسته به هر کمال است...».

۱۵۵ - زند افریس

کتاب ذخیره الالباب و تذکره الأئمه از کتاب ماریاقین نقل کرده اند که اسم موعود آخر الزمان و امام عصر علیه السلام در آنجا زند افریس است، لکن احتمال داده که زند اسم کتاب باشد که منسوب به زردشت است و افریس نام امام زمان علیه السلام است.^(۲)

به هر حال آن ها هم اعتقاد دارند که روزی یک مصلح کل خواهد آمد و جهان را اصلاح خواهد کرد؛ اگرچه هر کسی او را به نامی صدا می زند.

۱۵۶ - سابق

به معنای سبقت گیرنده می باشد که از اوصاف امام زمان علیه السلام و سایر امامان علیهم السلام گفته شده است. همچنین در تفسیر آیه السابق بالخیرات، فرموده اند: امام همان سابق به خیرات است.^(۳)

۱۵۷ - ساعه

امام رضا علیه السلام می فرماید: از رسول خدا صلی الله علیه وآله سؤال شد:

«مَتَى يَخْرُجُ الْقَائِمُ مِنْ ذُرِّيَّتِكَ؟ فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَثْلُهُ مَثَلُ السَّاعَةِ لَا يَجْلِيهَا لَوْ قَتَبَتْهَا إِلَّا هُوَ ثَقُلَتْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا تَأْتِيكُمْ إِلَّا بِغَتَّةٍ...»^(۴)

ص: ۶۷

۱- ۲۳۰. مفاتیح الجنان، دعا برای امام زمان / بلد الامین، ص ۸۱.

۲- ۲۳۱. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۰۹.

۳- ۲۳۲. بحار الانوار، ج ۱۰۲.

۴- ۲۳۳. سوره اعراف، آیه ۱۸۷.

«قائم از فرزندان شما چه موقع ظهور خواهد کرد؟ پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: زمان ظهور او همانند قیامت است که هیچ کس جز او (نمی تواند) وقت آن را آشکار سازد؛ (اما قیام قیامت، حتی) در آسمان ها و زمین، سنگین (و بسیار پر اهمیت) است؛ و جز به طور ناگهانی، به سراغ شما نمی آید!...»(۱)

در حدیثی از امام صادق علیه السلام نیز نقل شده که مراد از «السَّاعَة» در آیات قرآن به امام زمان علیه السلام تأویل شده است. امام صادق علیه السلام فرمود:

«لَإِنَّهُ هُوَ السَّاعَةُ الَّتِي قَالَ اللَّهُ تَعَالَى «يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ»؛»(۲)

«امام زمان همان «الساعة» است که خداوند فرموده، مردم درباره آن از تو سؤال می کنند».

از جمله آیات در این زمینه «وَعِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ»،(۳) «هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ»،(۴) «يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ»(۵) است.

البته «ساعة» در قرآن بیشتر به معنای قیامت است؛ لکن چون مشابهت های زیادی بین این دو هست، به روز ظهور امام زمان علیه السلام و خود امام زمان علیه السلام نیز ساعه گفته شده است؛ از جمله شباهت ها این است که زمان آن ها را کسی نمی داند، ناگهانی می آیند، خسوف و مسخ روی می دهد، آتشی ظاهر می شود، مؤمن از کافر جدا می شوند، کافر هلاک می گردد و مؤمن نجات می یابد و خداوند آمدن آن ها را به تمام انبیا و اوصیا سفارش کرده است.

ص: ۶۸

۱- ۲۳۴. عیون اخبار الرضا، ج ۲، ص ۲۶۵.

۲- ۲۳۵. بحار الانوار، ج ۵۳ / نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۱۰.

۳- ۲۳۶. سوره زخرف، آیه ۸۵.

۴- ۲۳۷. سوره زخرف، آیه ۶۶.

۵- ۲۳۸. سوره اعراف، آیه ۱۸۷.

در آیه «وَذَكِّرْهُمْ بِأَيَّامِ اللَّهِ» (۱) که به موسی علیه السلام خطاب شده، تأویل و تفسیر شده است که ایام الله سه روز است:

۱ - روز ظهور قائم. ۲ - روز رجعت. ۳ - روز قیامت. (۲)

۱۵۸ - سَبَبُ الْمُتَّصِلِ

به معنای سبب اتصال و ارتباط آسمان و زمین و واسطه فیض از جانب خداوند بر مخلوقات است.

و در دعای ندبه دنبال او می گردیم که:

«أَيْنَ السَّبَبُ الْمُتَّصِلُ بَيْنَ الْأَرْضِ وَالسَّمَاءِ»؛ (۳)

«کجاست آن که وسیله اتصال بین آسمان و زمین است و علوم آسمانی و الهی را به اهل زمین می رساند».

و در زیارت به ایشان سلام می کنیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا السَّبَبُ الْمُتَّصِلُ بَيْنَ الْأَرْضِ وَالسَّمَاءِ»؛ (۴)

«سلام بر تو ای سبب اتصال بین آسمان و زمین».

۱۵۹ - سَبْعُ الْمَثَانِي

از امام صادق علیه السلام در مورد آیه «وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِّنَ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنَ الْعَظِيمَ» (۵) سؤال کردند، فرمود:

«إِنَّ ظَاهِرَهَا الْحَمْدُ وَبَاطِنُهَا وَلَدُ الْوَلَدِ وَ السَّابِعُ مِنْهَا الْقَائِمُ».

«ظاهر این آیه سوره حمد است (که هفت آیه دارد و دوبار نازل

ص: ۶۹

۱- ۲۳۹. سوره ابراهیم، آیه ۵.

۲- ۲۴۰. بحارالانوار / الخصال شیخ صدوق.

۳- ۲۴۱. مفاتیح الجنان، دعای ندبه.

۴- ۲۴۲. بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۸۵.

۵- ۲۴۳. سوره حجر، آیه ۸۷.

شده) و باطن آن فرزندِ فرزند است و هفتمین آنان حضرت قائم علیه السلام است.»

۱۶۰ - سَبِيلَ اللَّهِ

به معنای خط و راه خدا، یعنی هر که بخواهد به خدا برسد باید از ایشان بگذرد، هر راهی غیر از طریق ایشان به ناکجا آباد ختم می شود؛ لذا در زیارت آن جناب عرض می کنیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا سَبِيلَ اللَّهِ الَّذِي مَنْ سَلَكَ غَيْرَهُ هَلَكَ»؛^(۱)

«سلام بر تو ای راه خدا (که راه و روش تو راه خداست) که هر کسی راهی غیر از راه تو را انتخاب و حرکت کند هلاک خواهد شد، چون هر راهی غیر از راه تو، ضلالت و هلاکت است.»

۱۶۱ - سِتْرَ اللَّهِ

به معنای پوشش و پرده خداست.

«يَا وَقَايَةَ اللَّهِ وَ سِتْرَهُ وَ بَرَكَتَهُ أَغْنِيَنِی أَدْرِكُنِي صَلَی بِيكَ وَلَا تَقْطَعْنِي»^(۲)

«ای سپر خدا و ای پوشش و برکت او مرا به برکت او بی نیاز کن و به او نزدیک گردان و به حرز و پناه خدا مرا در برگیر و مرا به خود متصل نما و از خود جدانفرما.»

۱۶۲ - سِدْرَةُ الْمُنْتَهَى

از هدایه الکبری صفحه ۳۲۸ نقل شده است که سدره المنتهی نیز از القاب امام زمان علیه السلام می باشد.^(۳)

ص: ۷۰

۱- ۲۴۴. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۱۰ / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۹۸.

۲- ۲۴۵. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۹۵.

۳- ۲۴۶. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۱۰.

سدره المنتهی نام درختی در آسمان هفتم است که در آیه ۱۴ سوره نجم نیز ذکر شده است، شاید این مطلب نیز از آن آیه اقتباس شده باشد. (۱)

و در زیارت آن حضرت چنین آمده است:

«السَّلَامُ عَلَیْكَ يَا نَاطِرَ شَجَرِهِ طُوبَى وَسِدْرِهِ الْمُنتَهَى؛» (۲)

«سلام بر تو ای نظاره گر درخت طوبی و سدره المنتهی!»

۱۶۳ - سدید

به معنای محکم و استوار است که از القاب امام زمان علیه السلام گفته شده است (۳).

۱۶۴ - سراج الله

به معنای چراغ فروزان الهی است، چنان که در زیارت نامه ها خوانده می شود:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى نُورِكَ وَسِرَاجِكَ، وَوَلِيٍّ وَلِيكَ...»؛ (۴)

«خدایا درود و رحمت فرست بر نور و سراج خودت و ولی ولی تو...».

۱۶۵ - سِرِّ الله

به معنای راز و سرّ خدا می باشد که آن را از اوصاف حضرت مهدی علیه السلام گفته اند، چنان که در زیارت نامه مادر آن حضرت می خوانیم:

«أَشْهَدُ أَنَّكَ أَحْسَنْتَ الْكِفَالَهَ وَأَدَيْتَ الْأَمَانَهَ، وَاجْتَهَدْتَ فِي مَرْضَاتِ اللَّهِ، وَصَبَرْتَ فِي ذَاتِ اللَّهِ، وَحَفِظْتَ سِرَّ اللَّهِ»؛ (۵)

ص: ۷۱

۱- ۲۴۷. وَلَقَدْ رَأَاهُ نَزَلَهُ أُخْرَى عِنْدَ سِدْرِهِ الْمُنتَهَى عِنْدَهَا جَنَّةُ الْمَأْوَى

۲- ۲۴۸. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر.

۳- ۲۴۹. فوز اکبر به نقل از نام نامه مهدی.

۴- ۲۵۰. مفاتیح الجنان، زیارت نامه حضرت معصومه و سایر زیارت نامه ها.

۵- ۲۵۱. مفاتیح الجنان، زیارت والده امام زمان علیهما السلام.

«گواهی می دهم که تو کفالت او را به خوبی انجام دادی و امانت را ادا کردی و در راه رضای خدا کوشش نمودی، و برای خدا صبر کردی و از سرالله محافظت نمودی».

و پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

«إِنَّ هَذَا الْأَمْرَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ وَسِرٌّ مِنْ سِرِّ اللَّهِ»؛^(۱)

«همانا این امری از امور خدا و سِرّی از اسرار خداوند است».

۱۶۶ – سروش ایزد

کتاب شریف نجم الثاقب از تذکره الائمة نقل کرده که سروش ایزد نام موعود آخر الزمان در کتاب زمزم زردشت است، یعنی آن ها هم منتظرند تا آن منجی عالم بیاید و همه را نجات دهد، حال اسمش را هر چه گذاشته اند.^(۲)

سروش ایزد به معنای نوا و ندای الهی و غیبی است.

۱۶۷ – سَفِينَةُ النَّجَاهِ

به معنای کشتی نجات، یکی از اوصافی است که برای همه امامان و اهل بیت علیهم السلام می باشد؛ از جمله امام زمان علیه السلام که در زیارت صاحب الامر می خوانیم:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ حُجَّتِكَ... وَالْوَلِيِّ النَّاصِحِ سَفِينَةِ النَّجَاهِ»؛^(۳)

«خدایا درود فرست بر محمد حجّت خودت (امام زمان علیه السلام)... آن که ولی و ناصح خیرخواه است و کشتی نجات می باشد».

ص: ۷۲

۱- ۲۵۲. بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۷۳.

۲- ۲۵۳. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۰۹.

۳- ۲۵۴. مفاتیح الجنان، زیارت حضرت صاحب الامر.

و در هر روز جمعه نیز این گونه به حضرت سلام می دهیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا سَفِينَةَ النَّجَاهِ»؛^(۱)

«سلام بر تو ای کشتی نجات!»

۱۶۸ – سُلَالَةُ النُّبُوَّة

به معنای فرزند و نواده پاک پیامبر و نبوت است، در استغاثه به امام زمان علیه السلام در روز جمعه و غیر آن می خوانیم:

«سَلَامُ اللَّهِ الْكَامِلُ التَّامُّ الشَّامِلُ الْعَامُّ، وَصِيْلُوَاتُهُ الدَّائِمَةُ، وَبَرَكَاتُهُ الْقَائِمَةُ التَّامَّةُ، عَلَى حُجَّهِ اللَّهِ وَوَلِيهِ فِي أَرْضِهِ وَبِلَادِهِ، وَخَلِيفَتِهِ عَلَى خَلْقِهِ وَعِبَادِهِ، وَسُلَالَةِ النُّبُوَّة»؛^(۲)

«سلام کامل و تام و تمام خدای متعال و سلام عام و شامل و رحمت پیوسته و برکات پاینده و کامل او بر حجت خدا و ولی خدا در زمین و شهرهای آن و خلیفه خدا بر خلق و بندگان خدا و بر فرزند پاک نبوت...».

۱۶۹ – سلطان مأمول

به معنای «فرمانروای آرزو شده» است، این نام را نجم الثاقب از کتاب غیبت فضل بن شاذان نقل کرده است که از اسامی امام زمان علیه السلام سلطان مأمول است.^(۳)

۱۷۰ – سناء

هم به معنای بزرگ و بلند مرتبه است و هم روشنایی و فروغ می باشد و از کتاب هدایه الکبری نقل شده که آن از اسامی امام زمان علیه السلام است.^(۴)

ص: ۷۳

۱- ۲۵۵. مفاتیح الجنان، زیارت روز جمعه / بحارالانوار، ج ۵۳، ص ۱۷۱ و ج ۹۱، ص ۴.

۲- ۲۵۶. مفاتیح الجنان، دعای استغاثه / بحارالانوار، ج ۹۱، ص ۳۱ و ج ۹۹، ص ۹۷ / البلد الامین، ص ۱۵۸.

۳- ۲۵۷. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۹۲.

۴- ۲۵۸. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۱۰.

به معنای بزرگ و سرور می باشد و در اخبار زیادی این نام به امام زمان علیه السلام اشاره شده است؛ از جمله آنجا که امام حسن عسکری علیه السلام فرمود:

«يَا سَيِّدَ أَهْلِ بَيْتِهِ اشْقِنِي الْمَاءَ فَإِنِّي ذَاهِبٌ إِلَى رَبِّي»؛ (۱)

«ای بزرگ و سرور خاندان خود! کمی آب به من بده که من به سوی پروردگارم سفر خواهم کرد».

صاحب عبقری الحسان چند نکته دارد که چرا به این اسم نامیده شده:

(۱) چون هنگام ظهورش او واقعاً بزرگ عالم است و مطاع برای همه.

(۲) چون انواع خیرات و خوبی ها از او برای مردم سرازیر می شود.

(۳) چون حلیم و بردبار و تحمل کننده اذیت هاست.

و این ها از معانی سید است. (۲)

۱۷۲ - سید الأُمّه

۱۷۲ - سید الأُمّه (۳)

او بزرگ و سید و سرور امت اسلامی بلکه تمام امت هاست؛ لذا در دعای مربوطه درخواست می کنیم:

«الْسَّلَامُ عَلَى مَوْلَانَا وَ سَيِّدِنَا الْإِمَامِ الْقَائِمِ بِأَمْرِ اللَّهِ صَاحِبِ الزَّمَانِ وَ رَحْمَةِ اللَّهِ وَ بَرَكَاتِهِ»؛ (۴)

«سلام بر مولای ما و آقای ما، آن امامی که به امر خدا قیام می کند، امامی که صاحب عصر و زمان است، و رحمت و برکات خدا بر او باد».

ص: ۷۴

۱- ۲۵۹. بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۶ / غیبت طوسی، ص ۲۷۳.

۲- ۲۶۰. عبقری الحسان، ص ۱۱۳.

۳- ۲۶۱. فوز اکبر، به نقل از نام نامه مهدی.

۴- ۲۶۲. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۲۰۱.

۱۷۳ - سید الخلق

سید و سرور و بزرگ تمام آفریدگان خداست، که از امام رضا علیه السلام این عنوان وارد شده است. (۱)

۱۷۴ - سیدنا

یعنی امام زمان علیه السلام آقا و سرور همه ماست که در دعای توسل عرض می کنیم:

«يَا سَيِّدَنَا وَمَوْلَانَا، إِنَّا تَوَجَّهْنَا وَاسْتَشْفَعْنَا وَتَوَسَّلْنَا بِكَ إِلَى اللَّهِ»؛ (۲)

«ای آقا و سرور ما و مولای همه خلائق، ما توسط تو به سوی خدا توجّه می کنیم و طلب خیر و توسل می جوییم».

۱۷۵ - سید همام

یعنی آقای بزرگ و دلیر و بخشنده که از اوصاف و القاب امام زمان علیه السلام است. چنان که سید بن طاووس در زیارت سرداب مقدّس آورده:

«سَلَامُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ وَتَحِيَّاتُهُ وَصَلَوَاتُهُ عَلَى مَوْلَايَ صَاحِبِ الزَّمَانِ... وَالسَّيِّدِ الْهُمَامِ»؛ (۳)

سلام و برکات خداوند و درود و تحیات او بر مولای من صاحب الزمان،... و بر آن سید بزرگ باد».

۱۷۶ - سیفُ الشّاهر

به معنای شمشیر آماده و از غلاف درآمده می باشد. این از اوصاف قائم آل محمّد علیهم السلام است؛ یعنی همیشه آماده است تا فرمان الهی فرا رسد

ص: ۷۵

۱- ۲۶۳. بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۸۹.

۲- ۲۶۴. مفاتیح الجنان، دعای توسل.

۳- ۲۶۵. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۸۴.

و از پس پرده غیبت به در آید:

«السَّلامُ عَلَى السَّيْفِ الشَّاهِرِ»؛ (۱)

«سلام بر آن شمشیر آماده و از نیام کشیده شده برای هلاکت کافران و ظالمان».

۱۷۷ - سیف الله

امام زمان علیه السلام شمشیر خداست که خدا به وسیله او کافران، ظالمان و دشمنان را سر جای خود می نشاند:

«وَاللَّهُ نَاصِرُهُ وَمُؤَيِّدُهُ إِذَا آنَ مِيعَادُهُ وَالْمَلَائِكَةُ أَمْدَادُهُ سَيْفُ اللَّهِ الَّذِي لَا يَتَّبِعُهُ نُورُهُ الَّذِي لَا يَخْبُو»؛ (۲)

«آن گاه که روز میعاد او فرا برسد، خداوند او را یاری و تأیید می کند و فرشتگان نیز به امداد او می آیند، او شمشیر خداست که کند نمی شود و نور خداست که خاموش نمی شود».

۱۷۸ - شافع

به معنای شفاعت کننده گناهکاران نزد خداوند متعال؛ همچنان که پیامبر و سایر امامان علیهم السلام نیز شافع هستند.

«وَأَنْتَ الشَّافِعُ الَّذِي لَا تُنَازَعُ»؛ (۳)

«تویی آن شفاعت کننده نزد خداوند که هیچ کسی با تو نزاع نکند».

ص: ۷۶

۱- ۲۶۶. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بلد الامین، ص ۲۸۶ / مصباح کفعمی، ص ۴۹۷ / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۱.

۲- ۲۶۷. الاقبال، ص ۷۰۵.

۳- ۲۶۸. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۱۶ / مصباح المجتهد، ص ۴۹۵.

به معنای گواه و نظاره گر و دیدبان خدا بر مردم است و از القاب امام زمان علیه السلام می باشد، این هم قسمتی از دعای روز جمعه:

«اللَّهُمَّ وَصِّلْ عَلَى وَلِيِّكَ... وَشَاهِدِكَ عَلَى عِبَادِكَ»؛ (۱)

«خدایا درود فرست بر ولی خودت... که شاهد و گواه توست بر بندگان تو».

و در زیارت آن حضرت می خوانیم:

«وَأَتَوَسَّلُ إِلَيْكَ يَا رَبِّ بِإِمَامِنَا... وَالشَّاهِدِ الْمَشْهُودِ»؛ (۲)

«خدایا توسل می جویم به تو ای پروردگارم به امام ما... او شاهد و گواه خلق و مشهود اهل عالم است».

۱۸۰ - شرید

از اسامی آن بزرگوار «شرید» است که در احادیث امامان علیهم السلام مکرر به این لقب اشاره شده است و به معنای «رانده شده» می باشد. (۳)

امام رضا علیه السلام از پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله روایت می کند که فرمودند:

«بَابِي ابْنُ خَيْرِهِ الْأَمَاءِ... وَهُوَ الطَّرِيدُ الشَّرِيدُ الْمُؤْتَوَّرُ بِأَبِيهِ وَجَدَّهِ صَاحِبِ الْغَيْبَةِ يَقَالُ مَاتَ أَوْ هَلَكَ بِأَيِّ وَادٍ سَلَكَ...»؛ (۴)

«فدای آن فرزند بهترین کنیزان... آن تنهای یگانه و رانده شده که انتقام خون پدر و جدش را نگرفته است، آن که صاحب غیبت طولانی است و در موردش گفته می شود: مرده، یا کشته شده، معلوم نیست در کجاست؟...».

ص: ۷۷

۱- ۲۶۹. مفاتیح الجنان، اعمال روز جمعه.

۲- ۲۷۰. مفاتیح الجنان، زیارت ائمه سرّ من رأی / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۶۹.

۳- ۲۷۱. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۱۲.

۴- ۲۷۲. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۲۲.

و امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند:

«... ذَاكَ الْفَقِيدُ الطَّرِيدُ الشَّرِيدُ م ح م د بُنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِي بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ عَلِي بْنِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ عَلِي بْنِ الْحُسَيْنِ
هَذَا وَوَضَعَ يَدَهُ عَلَى رَأْسِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ»؛^(۱)

«او امام از دست رفته و تنها و رانده شده است، م ح م د بن حسن بن علی بن محمد بن علی بن موسی بن جعفر بن محمد بن علی بن الحسین، یعنی این حسین. و دست مبارک را بر سر امام حسین علیه السلام قرار داد».

۱۸۱- شریک القرآن

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله بارها فرمود که قرآن و عترت همسان و شریک و هم‌رتبه یکدیگرند، پس از آن‌ها جدا نشوید.
و اینک امام زمان علیه السلام باقی مانده آن عترت است و شریک قرآن می‌باشد.

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا شَرِيكَ الْقُرْآنِ»؛^(۲)

«سلام بر تو ای آقای که شریک قرآن هستی».

۱۸۲- شکور

یعنی کسی که بسیار شکر و سپاس خداوند را می‌کند و چه کسی از امام زمان علیه السلام شاکرتر و سپاسگزارتر!
و ما نیز شهادت می‌دهیم که:

«فَإِنَّهُ الْهَادِي الْمُهْتَدِي وَالْقَائِمُ الْمُهْتَدِي، وَالطَّاهِرُ التَّقِيُّ الزَّكِيُّ النَّقِيُّ

ص: ۷۸

۱- ۲۷۳. بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۱۱۰.

۲- ۲۷۴. بحارالانوار، ج ۹۸، ص ۳۵۴.

الرَّضَى الْمَرْضَى، الصَّابِرُ الشَّكُورُ الْمُجْتَهِدُ»؛ (۱)

«که او هادی و مهدی است، آن قائم مهدی، و آن که پاک و پاکیزه و خالص و مورد رضایت و پسندیده حق، آن صابر شکرگزار و کوشا».

۱۸۳ - شَمَاطِيل

کتاب ذخیره و تذکره الائمه گفته اند، در کتاب ارماتش، به منجی عالم بشریت و موعود آخرالزمان «شماطیل» گفته شده است. (۲)

۱۸۴ - شَمْسُ الشُّمُوسِ

او خورشید همه خورشیدهاست.

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا شَمْسَ الشُّمُوسِ» (۳)

«سلام بر تو ای خورشید خورشیدها».

۱۸۵ - شَمْسُ الطَّالِعَةِ

خورشیدفروزان؛ مانند سایر امامان که هر کدام خورشیدی بعد از خورشیدی هستند، از دیگر القاب امام زمان علیه السلام است؛ لذا در دعای ندبه می گوئیم:

«أَيْنَ الشُّمُوسُ الطَّالِعَةُ؟»؛ (۴)

«کجایند خورشیدهای فروزان».

۱۸۶ - شَمْسُ الظَّلَامِ

به معنای خورشید تاریکی هاست، او که ظلمت و تاریکی جهان را به نور خدایی خود روشن خواهد کرد، لذا در زیارتش می خوانیم:

ص: ۷۹

۱- ۲۷۵. کتاب شریف کمال الدین، ج ۲، ص ۵۱۳ / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۹۰.

۲- ۲۷۶. به نقل از نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۱۲.

۳- ۲۷۷. بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۸۵.

۴- ۲۷۸. مفاتیح الجنان، دعای ندبه.

«الْسَّلَامُ عَلَى الشَّمْسِ الظَّلَامِ»؛^(۱)

«درود و سلام بر آفتاب شام ظلمانی جهان».

۱۸۷ - شهاب الثاقب

ناگهانی بودن و نیز سرعت ظهور امام زمان علیه السلام به گونه ای است که آن را به شهاب توصیف نموده اند؛ چنان که در احادیث متعددی، از جمله پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرموده اند:

«الْمَهْدِيُّ مِنْ وَلَدِي...يَكُونُ لَهُ غَيْبَةٌ وَ حَيْرَةٌ يَضِلُّ فِيهَا الْأُمَمُ، ثُمَّ يَقْبَلُ كَالشَّهَابِ الثَّاقِبِ...»^(۲)

«مهدی از فرزندان من است... او که دارای غیبتی است که بسیاری در سرگردانی آن گمراه می شوند، آن گاه چون شهاب و ناگهانی ظاهر خواهد شد...».

۱۸۸ - صابر

به معنای صبر کننده و شکیب، از القاب امام زمان علیه السلام است.

شیخ صدوق در ادامه دعای «اللَّهُمَّ عَرِّفْنِي نَفْسَكَ...» که در زمان غیبت امام زمان علیه السلام خوانده می شود، در کتاب کمال الدین می آورد:

«فَإِنَّهُ الْهَادِي الْمَهْدِي وَالْقَائِمُ الْمُهْتَدِي، وَالطَّاهِرُ النَّقِيُّ الرَّكِي النَّقِيُّ الرَّضِيُّ الْمَرْضِيُّ، الصَّابِرُ الشَّ...»^(۳)

«... که او هادی مهدی است، آن قائم مهتدی، و آن که پاک و پاکیزه و خالص و مورد رضایت و پسندیده حق و آن صابر شکر گزار و کوشا».

ص: ۸۰

۱- ۲۷۹. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۸۳.

۲- ۲۸۰. کمال الدین، ج ۱، ص ۲۸۶.

۳- ۲۸۱. کتاب شریف کمال الدین، ج ۲، ص ۵۱۳ / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۹۰.

۱۸۹ - صاحب

از کتاب ذخیره و تذکره الائمه نقل شده است که از القاب معروف و مطلق امام زمان علیه السلام، صاحب می باشد، هم چنین است نام آن حضرت در کتاب صحف ابراهیم علیه السلام. (۱)

۱۹۰ - صاحب الامر

این عنوان نیز از القاب شایع و مشهور امام زمان علیه السلام است و در کتاب های متعددی نیز به آن اشاره شده است. (۲)

در زیارت امیرالمؤمنین علیه السلام می خوانیم:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَتَقَرَّبُ إِلَيْكَ... وَبِالْخَلْفِ الْحُجَّةِ صَاحِبِ الْأَمْرِ مُظْهِرِ الْبَرَاهِينِ...» (۳)

«خدایا به تو تقرب می جویم... به واسطه جانشین تو صاحب الامر که آشکار کننده براهین است...».

از امام صادق علیه السلام نقل شده که فرمود:

«تَخْضَعُ رِقَابُهُمْ يَغْنَى بَنَى أُمِّيهِ وَهِيَ الصَّيْحَةُ مِنَ السَّمَاءِ بِاسْمِ صَاحِبِ الْأَمْرِ عَلَيْهِ السَّلَامُ» (۴)

«همه گردن ها برای او خاضع می شود و آن صیحه آسمانی به نام صاحب الامر صدا خواهد زد».

۱۹۱ - صاحب الدار

برخی علمای رجال تصریح کرده اند که «صاحب الدار» از القاب خاصه

ص: ۸۱

۱- ۲۸۲. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۱۳.

۲- ۲۸۳. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۱۶.

۳- ۲۸۴. بحارالانوار، ج ۹۷، ص ۳۰۴.

۴- ۲۸۵. بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۴۹ و ج ۵۲، ص ۱۷۹.

امام زمان علیه السلام است و صاحب کتاب بحارالانوار مرحوم علامه مجلسی نیز حکایتی از تشرف به محضر آن حضرت نقل کرده که فرمودند:

«أَنَا صَاحِبُ الدَّارِ»؛^(۱)

«من صاحب الدار هستم».

و در توقیعی از نایب خاص امام زمان علیه السلام آمده است:

«فَوَقَّعَ التَّوْقِيعَ بِخَطِّ مَوْلَانَا صَاحِبِ الْأَمْرِ...»^(۲)

«توقیع شریف به خط مولای ما صاحب الامر علیه السلام صادر شد...»

۱۹۲ – صاحب الدولة الزهراء

این عنوان در کتاب هدایه الکبری از القاب امام زمان علیه السلام شمرده شده است.^(۳) یعنی امام زمان علیه السلام خواهد آمد و حکومت واقعی علوی و فاطمی را در سراسر جهان حاکم خواهد کرد. در کتاب دلائل الامامه نیز چنین است.^(۴)

۱۹۳ – صاحب الدهور

به معنای صاحب دهر و دهرها، صاحب روزگار و روزگاران است و از اوصاف امام زمان علیه السلام است.

سید بن طاووس در زیارت سرداب مقدس نقل کرده است:

«سَلَامُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ وَتَحِيَّاتُهُ وَصَلَوَاتُهُ عَلَى مَوْلَايَ صَاحِبِ الزَّمَانِ... صَاحِبِ الدُّهُورِ وَالْعُصُورِ»^(۵)

«سلام و برکات خداوند و درود و تحیات او بر مولای من صاحب الزمان،... و آن که صاحب عصر و روزگاران است باد».

ص: ۸۲

۱- ۲۸۶. بحارالانوار، ج ۵۳، ص ۲۸۲.

۲- ۲۸۷. بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۳۵۰.

۳- ۲۸۸. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۱۵.

۴- ۲۸۹. دلائل الامامه، ص ۲۷۲.

۵- ۲۹۰. بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۸۴.

۱۹۴ - صاحب الدین

امام زمان علیه السلام به اذن خداوند متعال اختیاردار و صاحب دین و دنیاست. پس این نیز از القاب آن جناب است.

و در زیارت آن حضرت می خوانیم:

«السَّلامُ عَلَى صَاحِبِ الدِّينِ الْمَأْثُورِ وَالْكِتَابِ الْمَسْطُورِ» (۱).

«سلام بر آن حافظ دین که از پیامبر رحمت رسیده است و سلام بر آن کتاب رقم شده به قلم حکمت الهی».

۱۹۵ - صاحب الرایات

به معنای صاحب و دارنده پرچم ها و علامات است و از القاب امام زمان علیه السلام می باشد؛ چنان که امام باقرعلیه السلام

در روایتی فرموده است: و هو صاحب الرايات... (۲).

۱۹۶ - صاحب الرجعه

از هدایه الکبری نقل شده است که «صاحب الرجعه» از القاب امام زمان علیه السلام است. (۳) چون رجعت که از معتقدات شیعه است بعد از ظهور امام زمان علیه السلام واقع خواهد شد و در آن زمان، صالح ترین افراد و ظالم ترین افراد که مرده اند، رجعت می کنند.

در کتاب دلائل الامامه می گوید از القاب امام زمان علیه السلام صاحب الرجعه البیضا می باشد. (۴)

ص: ۸۳

۱- ۲۹۱. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۱.

۲- ۲۹۲. بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۳۷.

۳- ۲۹۳. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۱۴.

۴- ۲۹۴. دلائل الامامه، ص ۲۷۱.

«صاحب الزمان» از مشهورترین القاب امام زمان علیه السلام است که به معنای مالک، اختیاردار و فرمانروای زمین و زمان است از جانب خداوند متعال.

امام رضا علیه السلام فرمود:

«الْخَلْفُ الصَّالِحُ مَنْ وُلِدَ أَبِي مُحَمَّدٍ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ وَهُوَ صَاحِبُ الزَّمَانِ وَهُوَ الْمَهْدِي»؛^(۱)

«آن جانشین شایسته فرزند امام حسن عسکری علیه السلام است، همان که صاحب الزمان و مهدی است».

در زیارت مخصوص امام زمان علیه السلام در روز جمعه این گونه به آن جناب خطاب می کنیم:

«يَا مَوْلَايَا صَاحِبَ الزَّمَانِ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْكَ وَعَلَى آلِ بَيْتِكَ»؛^(۲)

«ای آقا و مولای من، ای صاحب عصر و زمان، درود خدا بر تو و بر آل بیت تو باد».

و در دعای توسل دوم نیز می خوانیم:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِحَقِّ وَلِيِّكَ وَحُجَّتِكَ صَاحِبِ الزَّمَانِ عَلَيْهِ السَّلَامُ»؛

«خدایا از تو درخواست می کنم، به حق ولی و حجت خودت صاحب الزمان که سلام بر او باد...».

و یا در استغاثه به آن حضرت:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مَوْلَايَا صَاحِبَ الزَّمَانِ».

و از همه مهم تر این نامی است که پدر بزرگوارش امام حسن عسکری علیه السلام به ایشان فرمود:

ص: ۸۴

۱- ۲۹۵. بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۴۳.

۲- ۲۹۶. مفاتیح الجنان، اعمال روز جمعه.

«أَبَشِّرْ يَا بُنَيَّ فَانْتَ صَاحِبُ الزَّمانِ وَأَنْتَ الْمَهْدِي»؛ (۱)

«بشارت باد بر تو ای فرزندم که تو صاحب الزمان و مهدی هستی».

۱۹۸ – صاحب السَّيف

به معنای دارنده شمشیر، از القاب قطب عالم امکان امام زمان علیه السلام است.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

«كُنَّا قَائِمٌ بِأَمْرِ اللَّهِ وَاحِدٌ بَعْدَ وَاحِدٍ حَتَّى يَجِيءَ صَاحِبُ السَّيْفِ فَإِذَا جَاءَ صَاحِبُ السَّيْفِ جَاءَ بِأَمْرِ غَيْرِ الَّذِي كَانَ»؛ (۲)

«همه ما قائم به امر خداوند هستیم، یکی پس از دیگری، تا زمانی که صاحب شمشیر بیاید، هرگاه صاحب شمشیر آمد امر و دستوری غیر از آنچه بوده می آورد».

۱۹۹ – صاحب الشَّرَف

دارای آبرو و مجد و شرافت؛ آن هم شرافت و عظمت الهی، از القاب امام زمان علیه السلام است؛ چنان که در زیارت آن حضرت می خوانیم:

«السَّلَامُ عَلَى خَلْفِ السَّلَفِ وَصَاحِبِ الشَّرَفِ»؛ (۳)

«سلام بر جانشینان اولیای گذشته که صاحب مجد و شرافت است».

و علامه مجلسی نقل کرده:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا صَاحِبَ الشَّرَفِ»؛ (۴)

«سلام بر تو ای صاحب شرف».

ص: ۸۵

۱- ۲۹۷. بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۶.

۲- ۲۹۸. اصول کافی، ج ۱، ص ۵۳۶.

۳- ۲۹۹. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر.

۴- ۳۰۰. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۸۵.

۲۰۰ - صاحب الصَّمصام

به معنای دارنده شمشیر تیز و برنده است؛ یعنی به قدرت خداوند متعال سلاح او به گونه ای است که هیچ قدرتی تاب مقاومت در برابر آن را ندارد و خدا اراده کرده که با ظهور امام زمان علیه السلام ظالمان را سر جایشان بنشانند.

لذا در زیارت آن حضرت عرض می کنیم:

«السَّلَامُ عَلَى صَاحِبِ الصَّمصَامِ وَفَلَّاقِ الْهَامِ»؛^(۱)

«سلام بر صاحب شمشیر قدرت و شکافنده فرق اهل ظلم و جهالت».

۲۰۱ - صاحب الضِّیاء

به معنای دارنده نور الهی، از اوصاف امام زمان علیه السلام است که در زیارت آن حضرت می گوئیم:

«سَلَامُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ وَتَحِيَّاتُهُ وَصَلَوَاتُهُ عَلَى مَوْلَايَ صَاحِبِ الزَّمَانِ صَاحِبِ الضِّيَاءِ»؛^(۲)

«سلام و برکات و تحیات خدا و درودهای او بر مولای ما صاحب الزمان آن که صاحب نور خدایی است».

۲۰۲ - صاحب العصر

این لقب نیز از القاب مشهور امام زمان علیه السلام است و در کنار صاحب الزمان بسیار استعمال می شود، به معنای صاحب و اختیاردار عصر و زمان.^(۳)

ص: ۸۶

۱- ۳۰۱. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۸۳ / مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر.

۲- ۳۰۲. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۸۳.

۳- ۳۰۳. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۱۵.

«اللَّهُمَّ وَصِّلْ عَلَى .. وَالْحُجَّجِ بْنِ الْحَسَنِ صَاحِبِ الْعَصْرِ وَالزَّمَانِ وَصِي الْأَوْصِيَاءِ»؛^(۱)

«خدایا درود فرست بر حجت خودت، فرزند امام عسکری علیه السلام که صاحب عصر و زمان است و آخرین جانشین جانشینان است».

۲۰۳ - صاحب العصور

او نه تنها صاحب العصر، بلکه صاحب العصور و صاحب تمام روزگاران است.

«سَلَامُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ وَتَحِيَّاتُهُ وَصَلَوَاتُهُ عَلَى مَوْلَايَ صَاحِبِ الزَّمَانِ... صَاحِبِ الدُّهُورِ وَالْعُصُورِ».^(۲)

«سلام و برکات خداوند و درود و تحیات او بر مولای من صاحب الزمان،... آن امامی که صاحب عصرها و روزگاران است باد».

۲۰۴ - صاحب الغیبه

به معنای آن کسی که غیبت خواهد داشت و در پنهانی زندگی خواهد کرد، از القاب معروف امام زمان علیه السلام است.

ریان بن صلت روایت می کند که امام رضا علیه السلام فرمود:

قائم مهدی پسر فرزند من، حسن است که جسمش دیده نمی شود...^(۳)

امام رضا علیه السلام از پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله نقل می کند که فرمودند:

«بَابِي ابْنُ خَيْرِهِ الْإِمَاءِ ... وَهُوَ الطَّرِيدُ الشَّرِيدُ الْمَوْتُورُ بِأَبِيهِ وَجَدِّهِ

ص: ۸۷

۱- ۳۰۴. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۸۱.

۲- ۳۰۵. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۸۴.

۳- ۳۰۶. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۱۴.

صاحبُ الغُیْبِه یقالُ ماتَ أو هَلَکَ بِأی «وادی سَلَکَ...» (۱).

«فدای آن فرزند بهترین کنیزان... آن تنهای یگانه و رانده شده که انتقام خون پدر و جدش را نگرفته است، آن که صاحب غیبت طولانی است و در موردش گفته می شود: مرده، یا کشته شده، معلوم نیست در کجاست؟»

۲۰۵ - صاحب الکتاب المنشور

به معنای دارنده کتاب منشور و از اوصاف امام زمان علیه السلام است.

«سَلَامُ اللَّهِ وَبَرَکَاتُهُ وَتَحِیَّاتُهُ عَلَی مَوْلَی صَاحِبِ الزَّمانِ... صَاحِبِ الضَّیاءِ وَالنُّورِ وَالدِّینِ الْمَأثورِ وَاللَّوْءِ الْمَشْهُورِ وَالْكِتابِ الْمُنْشورِ» (۲).

«سلام و برکات خداوند و درود و تحیات او بر مولای من صاحب الزمان، آن که صاحب روشنایی و نور است و حافظ دین پیامبر و دارنده پرچم مشهور و کتاب منشور است».

۲۰۶ - صاحب الکَرَه البیضاء

از هدایه الکبری نقل شده که از القاب امام زمان علیه السلام صاحب الکره البیضاء است و در مشارق الانوار از حکیمه خاتون روایتی نقل شده که می گوید:

آن جناب را نزد برادرِم حسن بن علی آوردم، حضرت با دست شریف بر روی نور او که نور انوار بود، مسح نمود و فرمود:

سخن بگو ای حجه الله وبقیه الله و نور اصفیا و غوث فقرا و خاتم اوصیا و نور اتقیا و صاحب کره بیضا. (۳)

ص: ۸۸

۱- ۳۰۷. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۲۲.

۲- ۳۰۸. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۸۴.

۳- ۳۰۹. به نقل از نجم الثاقب، ج ۱، ص ۹۶.

۲۰۷ - صاحب اللّواء

از القاب امام زمان عليه السلام اين است که آن حضرت صاحب اللّوا می باشد، آن هم لوائ مشهور، عَلم و پرچمی که برای همه شناخته شده است. چنان که در زیارت سرداب مقدّس آمده:

«سَلَامُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ وَتَحِيَّاتُهُ وَصَلَوَاتُهُ عَلَى مَوْلَايَ صَاحِبِ الزَّمَانِ... صَاحِبِ الضِّيَاءِ وَالتُّورِ وَالَّذِينَ الْمَأْثُورِ وَاللَّوَاءِ الْمَشْهُورِ».(۱)

«سلام و برکات خداوند و درود و تحیات او بر مولای من صاحب الزمان، آن که صاحب روشنائی و نور است و حافظ دین پیامبر و دارنده پرچم مشهور و کتاب منشور است».

۲۰۸ - صاحب النّاحیه

از القاب امام زمان عليه السلام، صاحب الناحیه است.

ناحیه به هر مکانی اطلاق می شده که صاحب الزمان عليه السلام در مدت غیبت صغری در آن محل بوده است.(۲)

در اخبار زیادی این لقب به امام زمان عليه السلام اطلاق شده است؛ اگرچه در برخی موارد به امام علی النقی و امام عسکری علیهما السلام نیز گفته شده است.

در باب توقیعات امام زمان عليه السلام این عبارت فراوان تکرار شده است:

«خَرَجَ تَوْقِيعٌ مِنَ النَّاحِيَةِ الْمُقَدَّسَةِ حَرَسَهَا اللَّهُ تَعَالَى...»(۳)

«توقیع شریف و نامه مبارک امام زمان عليه السلام از ناحیه مقدسه که خداوند آن را حفظ و حراست نماید صادر شد...».

ص: ۸۹

۱- ۳۱۰. بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۸۴.

۲- ۳۱۱. نجم الثاقب به نقل از کفعمی.

۳- ۳۱۲. بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۱۱۷.

۲۰۹ - صاحب النور

از دیگر القاب و اوصاف امام زمان علیه السلام صاحب النور است؛ چون او دارنده نور الهی است.

چنان که در زیارت سرداب مقدس آمده:

«سَلَامُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ وَتَحِيَّاتُهُ وَصَلَوَاتُهُ عَلَى مَوْلَايَ صَاحِبِ الزَّمَانِ... صَاحِبِ الضِّيَاءِ وَالنُّورِ» (۱)

«سلام و برکات خداوند و درود و تحیات او بر مولای من صاحب الزمان، ... امامی که دارنده نور الهی است».

۲۱۰ - صاحب يوم الفتح

روز فتح و پیروزی تمام مستضعفان و مظلومان عالم که در طول تاریخ به آنان ظلم شده است، آن روزی است که منجی عالم بشریت ظهور کند و ظالمان را به هلاکت برساند، پس امام زمان علیه السلام صاحب چنین روزی است، لذا در دعای ندبه چنین ناله می کنیم:

«أَيْنَ صَاحِبِ يَوْمِ الْفَتْحِ وَنَاشِرِ رَايَةِ الْهُدَى» (۲)

«کجاست صاحب روز پیروزی اهل ایمان و اسلام بر اهل ظلم و کفر و آن که برافرازنده پرچم هدایت در جهانیان است».

۲۱۱ - صادق

حضرت سلمان در مورد آیه شریفه «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ» (۳) از رسول خدا صلی الله علیه و آله سؤال کرد، فرمودند:

ص: ۹۰

۱- ۳۱۳. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۸۴.

۲- ۳۱۴. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۶ / مفاتیح الجنان، دعای ندبه.

۳- ۳۱۵. سوره توبه، آیه ۱۱۹.

«وَأَمَّا الصَّادِقُونَ فَخَاصَّةٌ لِأَخِي عَلِيٍّ وَالأَوْصِيَاءِ مِنْ بَعْدِهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ...» (۱)

«مراد از صادقون (که همه به پیروی از ایشان امر شده اند) علی علیه السلام و جانشینان بعد از او می باشند تا روز قیامت...»

و امام زمان علیه السلام نیز یکی از آنان است؛ لذا صادق از القاب ایشان می باشد.

۲۱۲- صالح

به معنای نیکوکار و شایسته، که مقدّس اردبیلی در حدیقه الشیعه آن را از القاب امام زمان علیه السلام بیان کرده است. (۲)

و امام رضا علیه السلام فرمود:

«الْخَلْفُ الصَّالِحُ مَنْ وُلِدَ أَبِي مُحَمَّدٍ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ وَهُوَ صَاحِبُ الزَّمَانِ وَهُوَ الْمَهْدِيُّ»؛ (۳)

«خلف صالح فرزند امام عسکری است و او همان صاحب الزمان است و او همان مهدی است».

همچنین در تفسیر آیه «وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ» (۴) از امام صادق علیه السلام نقل شده که فرمودند:

مراد از آن امام قائم علیه السلام و اصحاب ایشان هستند.

۲۱۳- صبح مُسْفِر

به معنای صبح روشنایی بخش است که هدایه الکبری آن را از القاب خاصه امام زمان علیه السلام شمرده و احتمال دارد از آیه شریفه «وَالصُّبْحُ إِذَا

ص: ۹۱

۱- ۳۱۶. سلیم بن قیس، ص ۱۸۹؛ به نقل از سیمای مهدی در قرآن.

۲- ۳۱۷. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۱۵.

۳- ۳۱۸. بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۴۳.

۴- ۳۱۹. سوره انبیاء، آیه ۱۰۵.

أَسْفَرَ» (۱) اقتباس شده باشد، به این مناسبت که آن حضرت نیز چون صبح صادق، روشن و هویداست. (۲)

۲۱۴ - صَدْرُ الْخَلَائِقِ

به معنای بهترین و برترین خلق خداست و امام زمان علیه السلام نیز چنین جایگاهی دارد.

لذا در دعای ندبه به دنبال آن عزیز سفر کرده می گردیم که:

«أَيْنَ صَدْرُ الْخَلَائِقِ ذُو الْبِرِّ وَالتَّقْوَى؛» (۳)

«کجاست صدرنشین عالم که دارای حُداِعالی تقوا و نیکوکاری است»

۲۱۵ - صَدَقَ

صدق به معنای راستی و درستی است که کتب هدایه الکبری و دلائل الامامه آن را از القاب امام زمان علیه السلام شمرده اند. (۴)

۲۱۶ - صِرَاطَ

راه راست و مستقیم الهی از طریق حجت و امام می گذرد که بر هر امامی قابل اطلاق است؛ یعنی از طریق امام و شناخت او باید به خدا رسید. به همین جهت هدایه الکبری آن را از القاب امام زمان علیه السلام دانسته است. (۵)

۲۱۷ - صَمَّامُ الْكَبَرِ

به معنای بزرگ ترین شمشیر تیز و بَرّان است که دومی ندارد. کتاب

ص: ۹۲

۱- ۳۲۰. و (قسم) به صبح هنگامی که چهره بگشاید. سوره مدثر، آیه ۳۴.

۲- ۳۲۱. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۱۶.

۳- ۳۲۲. مفاتیح الجنان، دعای ندبه / الاقبال، ص ۲۹۷.

۴- ۳۲۳. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۱۶ / دلائل الامامه، ص ۲۷۲.

۵- ۳۲۴. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۱۶.

تذکره الائمہ و ذخیرہ این عنوان را از القاب امام زمان علیہ السلام شمرده اند.

و در کتاب کندرال نیز چنین ذکر شده است. (۱)

۲۱۸ - صَمَصَامِ مُنْتَقِم

یعنی شمشیر انتقام گیرنده و این لقبی است که امام زمان علیہ السلام خود را با آن معرفی می کند.
آن گاه که آن امام غایب از نظر ظهور نماید و تکیه به خانه کعبه دهد و تمام عالمیان را ندا دهد که:

«أَلَا يَا أَهْلَ الْعَالَمِ أَنَا الصَّمَصَامُ الْمُنتَقِمُ»؛

«آگاه باشید ای اهل دنیا و ای جهانیان! من شمشیر انتقام گیرنده ام».

۲۱۹ - ضَحَى

به معنای وسط روز، آن موقعی که روشنایی و تابش خورشید به حدّ اعلای خود می رسد و ضحی از القاب امام زمان علیہ السلام گفته شده است.

در تأویل آیه شریفه «وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا» (۲) روایت شده است که شمس، رسول خداست و ضحای آن قائم است، آن گاه که ظهور کند. (۳)

۲۲۰ - ضَرَّامَه

اشاره

به معنای پهلوان و دلاور است که امام زمان علیہ السلام را به آن نامیده اند. (۴)

ص: ۹۳

۱- ۳۲۵. به نقل از نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۱۶.

۲- ۳۲۶. سوره شمس، آیه ۱.

۳- ۳۲۷. به نقل از نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۱۷.

۴- ۳۲۸. فوز اکبر، به نقل از نام نامه مهدی.

به معنای نور و روشنایی است که در هدایه الکبری آن را از القاب امام زمان علیه السلام دانسته است. (۱)

۲۲۲ - ضیاء الانور

به معنای روشن ترین نور الهی است و از القاب امام زمان علیه السلام می باشد که در زیارت ائمه سر من رأی می خوانیم:

«وَأَتَوَسَّلُ إِلَيْكَ يَا رَبِّ يَا مَامِنَا وَمُحَقِّقِ زَمَانِنَا، الْيَوْمِ الْمَوْعُودِ وَالشَّاهِدِ الْمَشْهُودِ وَالنُّورِ الْأَزْهَرِ وَالضِّيَاءِ الْأَنْوَرِ»؛ (۲)

«و تقرب و توسل می جویم به سوی تو ای پروردگارم به وسیله امام و پیشوای ما که نگهبان حق است در زمان ما تا روز موعود که ظهورش فرا رسد، او که شاهد خلق و مشهود اهل عالم و روشن ترین انوار الهی است...».

۲۲۳ - طالب

به معنای طلب کننده و جوینده است که در اینجا منظور جوینده خون مظلومان؛ به خصوص خون مظلوم کربلا جد بزرگوارش امام حسین علیه السلام است.

او خواهد آمد و انتقام خون همه اولیا و انبیاء علیهم السلام را خواهد گرفت.

و این است ناله عاشقان آن حضرت از زبان معصوم:

«أَيُّنَ الطَّالِبِ بِدُحُولِ الْأَنْبِيَاءِ وَأَبْنَاءِ الْأَنْبِيَاءِ»؛ (۳)

ص: ۹۴

۱- ۳۲۹. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۱۷.

۲- ۳۳۰. مفاتیح الجنان، زیارت سر من رأی.

۳- ۳۳۱. مفاتیح الجنان، دعای ندبه.

«کجاست آن امام منتقمی که از ظلم و ستم بر پیامبران و فرزندان آنان دادخواهی می کند؟»

«أَيْنَ الطَّالِبِ بِدَمِ الْمَقْتُولِ بِكَرْبَلَاءَ»؛^(۱)

«کجاست آن که برای جد بزرگوارش امام حسین علیه السلام، کشته شده کربلا انتقام خواهد کشید؟»

۲۲۴ - طالب التُّراث

در هدایه الکبری این عنوان را از القاب امام زمان علیه السلام شمرده است و طالب التراث به معنای میراث خواه است.^(۲)

۲۲۵ - طامس

به معنای نابود کننده و محو کننده هر گونه بدی است.

و این هم فرازی از دعای ندبه که هر صبح جمعه می خوانیم:

«أَيْنَ طَامِسُ آثَارِ الرِّيحِ وَالْأَهْوَاءِ»؛^(۳)

«کجاست آن که آثار اندیشه های باطل و هواهای نفسانی را محو و نابود می سازد؟»

۲۲۶ - طاووس اهل الجنة

به معنای طاووس بهشتیان، از القاب و اوصاف امام زمان علیه السلام می باشد و این بنابر حدیثی است که از پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله نقل شده است که فرموده اند:

ص: ۹۵

۱- ۳۳۲. مفاتیح الجنان، دعای ندبه / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۶.

۲- ۳۳۳. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۱۷.

۳- ۳۳۴. مفاتیح الجنان، دعای ندبه / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۸۵.

«الْمَهْدِي طَاوُسُ أَهْلِ الْجَنَّةِ»؛^(۱)

«مهدی طاووس اهل بهشت است».

۲۲۷ - طاهر

طاهر به معنای پاک و پاکیزه و از هر عیب و نقصی مبرا می باشد، چون او معصوم است همان طور که خداوند متعال فرموده:

«إِنَّمَا يَرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيراً»؛^(۲)

«خداوند فقط می خواهد پلیدی و گناه را از شما اهل بیت دور کند و کاملاً شما را پاک سازد».

لذا در دعای زمان غیبت آن حضرت «اللَّهُمَّ عَرِّفْنِي نَفْسَكَ» می گوئیم:

«... فَإِنَّهُ الْهَادِي الْمَهْدِي وَالْقَائِمُ الْمُهْتَدِي، وَالطَّاهِرُ النَّقِيُّ الزَّكِيُّ الرَّضِيُّ الْمَرْضِيُّ...»؛^(۳)

«خدایا ما شهادت می دهیم که او امام هدایت است خلق را، او طاهر و پاک و باتقواست، او به صفات پسندیده و کمال آراسته است».

۲۲۸ - طرید

از القاب امام زمان علیه السلام و به معنای رانده شده می باشد و نزدیک به معنای «شرید» است که در اخبار مکرر بیان شده؛^(۴) از جمله در حدیث امام رضا علیه السلام از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله که فرمود:

«بَابِي ابْنُ خَيْرِهِ الْأَمَاءِ ... وَهُوَ الطَّرِيدُ الشَّرِيدُ الْمُؤْتَوَّرُ بِأَبِيهِ وَجَدَهُ صَاحِبَ الْغَيْبَةِ يَقَالُ مَاتَ أَوْ هَلَكَ بِأَيِّ وَادٍ سَلَكَ...»؛^(۵)

ص: ۹۶

۱- ۳۳۵. بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۱۰۳.

۲- ۳۳۶. سوره احزاب، آیه ۳۳.

۳- ۳۳۷. مفاتیح الجنان، دعای برای امام زمان / کمال الدین، ج ۲، ص ۵۱۳.

۴- ۳۳۸. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۱۷.

۵- ۳۳۹. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۲۲.

«فدای آن فرزند بهترین کنیزان... آن تنهای یگانه و رانده شده که انتقام خون پدر و جدش را نگرفته است، آن که صاحب غیبت طولانی است و در موردش گفته می شود: مرده، یا کشته شده، معلوم نیست در کجاست؟...».

۲۲۹ - طَلْعَةُ الرَّشِيدَةِ

از اوصاف امام زمان علیه السلام است که در دعای عهد، رؤیت آن جمال نورانی را از خدا طلب می کنیم:

«اللَّهُمَّ ارِنِي الطَّلْعَةَ الرَّشِيدَةَ، وَالْغُرَّةَ الْحَمِيدَةَ»؛^(۱)

«خدایا آن طلعت زیبای رشید و آن پیشوای ستوده را به من بنمایان».

۲۳۰ - طَيْب

به معنای پاک و پاکیزه است و امام زمان علیه السلام چنین است، مانند سایر امامان معصوم علیهم السلام و فعلاً در روی زمین تنها او می تواند چنین لقبی داشته باشد که امام معصوم فقط اوست.

ظاهر و باطن او، جسم و جان او، و روح و بوی او طیب و طاهر است؛ چنان که کسانی که آن حضرت را مشاهده کرده اند، توصیف نموده اند.^(۲)

۲۳۱ - ظَاهِرُ الْحَجَّةِ

به معنای حجت آشکار است و از اوصاف امام زمان علیه السلام می باشد که در زیارت نامه پدر بزرگوارش امام حسن عسکری علیه السلام می خوانیم:

ص: ۹۷

۱- ۳۴۰. مفاتیح الجنان، دعای عهد / بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۹۵.

۲- ۳۴۱. بحار الانوار، ج ۵۲، صفحات: ۴۲- ۳۲- ۹- ۲.

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَبَا الْإِمَامِ الْمُتَنْتَظِرِ، الظَّاهِرِ لِلْعَاقِلِ حُجَّتُهُ»؛ (۱)

«سلام بر تو ای پدر بزرگوار امام منتظری که حجت و جود او و امامتش بر خردمندان عالم آشکار است».

۲۳۲ - ظفر

۲۳۲ - ظفر (۲)

به معنای فتح و پیروزی است؛ چرا که فتح و پیروزی حق بر باطل، و عدالت بر ظلم و ستم با نام امام زمان علیه السلام عجین گشته است.

۲۳۳ - ظهر

۲۳۳ - ظهر (۳)

به معنای پشتوانه و کمک و پشتیبانی است و از اوصاف امام زمان علیه السلام گفته شده است.

۲۳۴ - عابد

به معنای عبادت کننده و پرستشگر خدا که به طور مطلق از القاب امام زمان علیه السلام است و در دعای آن حضرت می خوانیم: (۴)

«اللَّهُمَّ اذْفَعْ عَنِّي وَلِيكَ... الْعَابِدِ عِنْدَكَ، وَأَعِذْهُ مِنْ شَرِّ جَمِيعِ مَا خَلَقْتَ وَبَرَأْتَ...»؛ (۵)

«خدایا هر نوع بلایی را از ولی خودت، آن عابد نزد تو دفع فرما و او را از شر هر مخلوقی پناه ده».

۲۳۵ - عائد

به معنای پناهنده و در پناه، کسی که خود را به خدا سپرده و در پناه

ص: ۹۸

۱- ۳۴۲. مفاتیح الجنان، زیارت ائمه سر من رأی / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۶۷.

۲- ۳۴۳. به نقل از فوز اکبر.

۳- ۳۴۴. به نقل از فوز اکبر.

۴- ۳۴۵. بلد الامین، ص ۸۱.

۵- ۳۴۶. مفاتیح الجنان، دعا برای امام زمان.

اوست، (۱) و از القاب امام زمان علیه السلام گفته شده است؛ لذا در دعای به آن حضرت می گوئیم:

«اللَّهُمَّ اذْفَعْ عَنْ وَلِيِّكَ... الْجَحْجَاحَ الْمُجَاهِدِ، الْعَائِدَ بِكَ...»؛ (۲)

«خدایا از ولی خودت... آن مجاهد بزرگ و آن که خود را در پناه تو گرفته، هر نوع بلایی را دفع فرما...».

۲۳۶ - عاقبه الدار

آن طور که هدایه الکبری گفته عنوان «عاقبه الدار» از القاب امام زمان علیه السلام است. (۳)

در کتاب دلائل الامامه نیز از القاب آن حضرت شمرده است. (۴)

۲۳۷ - عالم

در زمان ائمه علیهم السلام آن گاه که دوران خفقان و ظلم بر شیعه بود و نمی توانستند اسم امام را بنابر تقیه بر زبان بیاورند، از عنوان «العالم» استفاده می کردند؛ چرا که دانا و آگاه مطلق در بین خلائق تنها حجت خداست که علم او متصل به علم خداست و در روی زمین آآن کسی جز امام زمان علیه السلام نیست؛ لذا کتاب ذخیره آن را از القاب آن حضرت شمرده است. (۵)

و در زیارت آن حضرت می خوانیم:

«السَّلَامُ عَلَى الْحَقِّ الْجَدِيدِ وَالْعَالِمِ الَّذِي عِلْمُهُ لَا يَبِيدُ»؛ (۶)

«سلام بر امام به حق که مجدد است و دانشمندی که علم و دانش او پایان ناپذیر است».

ص: ۹۹

۱- ۳۴۷. مصباح المجتهد، ص ۴۰۹.

۲- ۳۴۸. مفاتیح الجنان، دعا برای امام زمان.

۳- ۳۴۹. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۱۸.

۴- ۳۵۰. دلائل الامامه، ص ۲۷۱.

۵- ۳۵۱. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۱۷.

۶- ۳۵۲. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۱.

به معنای بنده خدا، این عنوان برترین لقب پیامبر خاتم صلی الله علیه و آله می باشد، بنابر تصریح «أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ»؛ یعنی چون بنده مخلص خدا بود، رسول خدا شد و لذا جانشینان آن حضرت، همچنین آخرین وصی ایشان تنها افرادی هستند که زینده این لقب می باشند.

و پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نیز فرموده اند:

اسم مهدی، احمد و عبدالله و مهدی است. (۱)

عدل به معنای دادگری است؛ یعنی «او» که خواهد آمد و جهان پر از ظلم و فساد را با عدل و داد، گلستان می کند، پس او عدل مطلق است و عین عدل است؛ لذا در هدایه از القاب امام زمان علیه السلام شمرده شده است. (۲)

بعد از آن که مردم از ظلم و ستم به ستوه آمده باشند، آن عدالت گستر جهان خواهد آمد، و این است قسمتی از زیارت ایشان:

«السَّلَامُ عَلَى الْقَائِمِ الْمُتَنَظِّرِ وَالْعَدْلِ الْمُشْتَهَرِ»؛ (۳)

«سلام بر آن قائم که همه در انتظار اویند، آن که عدالت او مشهور عالم است».

همه محرومان و مظلومان به انتظار نشسته اند تا آن داد گستر جهان

ص: ۱۰۰

۱- ۳۵۳. غیبت شیخ طوسی، ص ۴۵۴.

۲- ۳۵۴. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۱۸.

۳- ۳۵۵. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۱.

بیاید و عالم را پر از عدل و داد کند. همه منتظرند و او منتظر است؛ لذا در دعای افتتاح شب های ماه رمضان از خدا می خواهیم که:

«اللَّهُمَّ وَصِّلْ عَلَى وَلِيِّ أَمْرِكَ الْقَائِمِ الْمُؤَمَّلِ، وَالْعَدْلِ الْمُنْتَظَرِ، وَخُفِّهِ بِمَلَائِكَتِكَ الْمُقَرَّبِينَ»؛^(۱)

«خدایا درود فرست بر سرپرست امر خودت، آن قیام کننده که همه در آرزوی اویند و در انتظار عدل او نشسته اند، خدایا او را با فرشتگان مقرب خود محفوظ بدار».

۲۴۲ - عذاب اکبر

از امام صادق علیه السلام در مورد آیه «وَلَنَذِقَنَّهُمْ مِنَ الْعَذَابِ الْأَعْزَنِ دُونَ الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ» به آنان از عذاب نزدیک (عذاب این دنیا) پیش از عذاب بزرگ تر می چشانیم، شاید باز گردند!«^(۲) سؤال شد، فرمود: عذاب نزدیک تر، گرانی است و عذاب بزرگ تر خروج حضرت مهدی علیه السلام با شمشیر است.^(۳)

۲۴۳ - عزّ الموحّدين

امام زمان علیه السلام مایه عزت و افتخار خداپرستان و یکتاپرستان است، از تمام ادیان و امت ها؛ لذا این گونه حضرت را توصیف می کند:

«أَشْهَدُ اللَّهَ وَأَشْهَدُ مَلَائِكَتَهُ وَأَشْهَدُكَ يَا مَوْلَايَ... أَنْتَ نِظَامُ الدِّينِ، وَيَعْسُوبُ الْمُتَّقِينَ، وَعِزُّ الْمُؤَحِّدِينَ»؛^(۴)

ص: ۱۰۱

۱- ۳۵۶. مفاتیح الجنان، دعای افتتاح / تهذیب، ج ۳، ص ۱۱۰.

۲- ۳۵۷. سوره سجده، آیه ۲۱.

۳- ۳۵۸. اثبات الهداه، ج ۳، ص ۵۶۴؛ به نقل از سیمای مهدی در قرآن.

۴- ۳۵۹. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۹۸.

«خدا را گواه می گیرم و فرشتگان الهی و خودت را گواه می گیرم ای مولای من که... تویی نظام دین و پیشوای پرهیزکاران و عزت بخش یکتاپرستان».

۲۴۴ - عزّت (و عزیز)

به معنای آبرو و شرف است که در هدایه الکبری از القاب امام زمان علیه السلام نام برده شده است.

«او» عزیز است و عزت دارد، چرا که خلیفه خداست و خدا نیز دارنده تمام عزت است:

«...فَإِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعاً»؛^(۱)

«...با این که همه عزّت ها از آن خداست!»

۲۴۵ - عصر

به معنای دوران و زمان است که در کتاب ذخیره از القاب امام زمان علیه السلام شمرده شده است و در قرآن به آن قسم یاد نموده است:^(۲)

«وَالْعَصْرِ * إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ»؛

«قسم به عصر و زمان، همانا انسان در خسران و زیان است».

۲۴۶ - عِصْمَةُ الدِّينِ

یعنی حافظ و نگهبان دین و آیین خداوند که آن را از آسیب ها و لغزش ها و انحرافات نگه می دارد.

عصمه الدین نیز از القاب امام زمان علیه السلام است؛ لذا در زیارتش می گوئیم:

ص: ۱۰۲

۱- ۳۶۰. سوره نساء، آیه ۱۳۹.

۲- ۳۶۱. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۱۸.

«الْسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا عِصْمَةَ الدِّينِ»؛ [\(۱\)](#)

«سلام بر تو ای نگهبان و حافظ دین خدا».

۲۴۷ - عِصْمَةُ الْعِبَاد

۲۴۷ - عِصْمَةُ الْعِبَاد [\(۲\)](#)

به معنای حافظ و نگهبان بندگان خدا که دچار لغزش و انحراف نشوند و این از لطف خداوند به بندگان می باشد که دائماً مراقب آنان است، شاید که هدایت شوند و رستگار گردند.

۲۴۸ - عَقِيدُ الْعِزِّ

آن که وابسته و همراه دائمی عزت است، «او» عزیز است، چون خلیفه خدای عزیز است. «إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ» [\(۳\)](#)؛ بلکه تمام عزت مال خداست: «فَإِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعاً» [\(۴\)](#)

و در دعای ندبه می گوئیم:

«بِنَفْسِي أَنْتَ مِنْ عَقِيدِ عِزٍّ لَا يَسَامِي» [\(۵\)](#)

«به جانم قسم که تو از سرشت عزتی هستی که هیچ کس بر شما برتری نخواهد داشت».

۲۴۹ - عَلَامَت

به معنای آیه و نشانه می باشد و از اوصاف و القاب امام زمان و سایر امامان علیهم السلام است؛ چنان که امام صادق علیه السلام در مورد آیه «وَعَلَامَاتٍ وَبِالنَّجْمِ هُمْ يَهْتَدُونَ» [\(۶\)](#) فرموده است:

ص: ۱۰۳

۱- ۳۶۲. بحارالانوار، ج ۹۱، ص ۳۱.

۲- ۳۶۳. فوز اکبر، به نقل از نام نامه مهدی.

۳- ۳۶۴. سوره لقمان، آیه ۲۷.

۴- ۳۶۵. سوره نساء، آیه ۱۳۹.

۵- ۳۶۶. مفاتیح الجنان، دعای ندبه / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۸.

۶- ۳۶۷. سوره نحل، آیه ۱۶.

«نَحْنُ الْعَلَمَاتُ وَالنَّجْمُ رَسُولُ اللَّهِ؛ (۱) علامات ما هستیم و نجم نیز رسول الله صلی الله علیه و آله است.»

۲۵۰ - عِلْمُ الْمَصْبُوبِ

دانش خلیفه، امام و حجت خداوند بر روی زمین متصل به علم نامتناهی پروردگار است، لذا بر هر چیزی که خدا بخواهد آگاه است. و امام زمان علیه السلام اکنون تنها خلیفه خدا در زمین است، بنابراین علم الهی از او سرازیر است.

در زیارت آل یاسین به ایشان سلام می کنیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْعَلَمُ الْمَنْصُوبُ وَالْعِلْمُ الْمَصْبُوبُ»؛ (۲)

«سلام بر تو ای پرچم برافراشته و دانش و علم ریزان».

۲۵۱ - عِلْمُ الْمَنْصُوبِ

به معنای «پرچم برافراشته شده» می باشد و از القاب امام زمان علیه السلام شمرده شده است، چراکه او تنها امام و حجت خدا و راهنمای خلافت به سوی خداوند است. به وسیله اوست که مردم از ظلمت ها و گمراهی ها نجات می یابند. پس همه باید گرداگرد پرچم او جمع شوند. و لذا این گونه به ایشان سلام می دهیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْعَلَمُ الْمَنْصُوبُ»؛ (۳)

«سلام بر تو ای پرچم برافراشته».

۲۵۲ - عِلْمُ النُّورِ

به معنای پرچم نور و روشنایی است، او علم برافراشته ای از نور است

ص: ۱۰۴

۱- ۳۶۸. مجمع البیان ذیل آیه، به نقل از سیمای مهدی در قرآن.

۲- ۳۶۹. مفاتیح الجنان، زیارت آل یاسین / احتجاج، ج ۲، ص ۴۹۲.

۳- ۳۷۰. مفاتیح الجنان، زیارت آل یاسین / بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۱۷۱.

که در تاریکی های جهان نصب شده، تا مردم به وسیله او راهنمایی و هدایت شوند، به همین جهت است که او سفینه النجاه هم هست.

در اعمال ماه شعبان وارد شده است:

«... وَالْعَلَمُ النُّورِ فِي طَحْيَاءِ الدِّيُجُورِ الْغَائِبِ الْمَشْتُورِ...» (۱)

«او پرچم نور است در شام تاریک و ظلمانی دنیا، آن که خود غایب و پنهان است.»

۲۵۳ - عَلَمُ الْهُدَى

امام زمان علیه السلام علامت، نشانه و پرچم هدایت خلق به سوی خداوند است، هر که می خواهد از چنگ ظلمت و گمراهی نجات یابد، باید به این پرچم متمسک شود.

و در دعای بعد از زیارت آل یاسین برای او دعا می کنیم:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ حُجَّتِكَ فِي أَرْضِكَ... وَعَلَمِ الْهُدَى؛» (۲)

«خدایا درود فرست بر محمد که حجت تو در روی زمین است... آن که پرچم هدایت خلق به سوی خداست.»

۲۵۴ - عِمَاد

به معنای ستون و پایه و تکیه گاه و اساس هر چیزی است، و اکنون «او» ستون و عماد خیمه دین است.

امام زمان علیه السلام عماد است، چون جانشین و خلیفه آن عمادی است که:

ص: ۱۰۵

۱- ۳۷۱. بلد الامین، ص ۱۸۷.

۲- ۳۷۲. مفاتیح الجنان، دعای بعد از زیارت آل یاسین / بحارالانوار، ج ۵۳، ص ۱۷۱.

«يَا عِمَادَ مَنْ لَا عِمَادَ لَهُ»؛^(۱)

«ای تکیه گاه هر آن که تکیه گاهی ندارد!»

۲۵۵ - عِمَادُ الْإِسْلَام

از القاب امام زمان علیه السلام عِمَادُ الْإِسْلَام است، چون او اکنون پایه و اساس و ستون خیمه اسلام است.

چنان که در زیارت سرداب مقدّس که سید بن طاووس روایت کرده می گوئیم:

«سَلَامُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ وَتَحِيَّاتُهُ وَصَلَوَاتُهُ عَلَى مَوْلَايَ صَاحِبِ الزَّمَانِ... وَعِمَادِ الْإِسْلَامِ».^(۲)

«سلام و برکات خداوند و درود و تحیات او بر مولای من صاحب الزمان،... او که اساس خیمه اسلام است».

۲۵۶ - عَيْبِهِ اللَّهُ

به معنای صندوق و ذخیره اسرار الهی است و امام زمان علیه السلام چنین مقامی دارد.

در زیارت حضرت صاحب الامر علیه السلام وارد شده است که:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى حُجَّتِكَ... وَعَيْنِكَ وَعَيْنِكَ فِي أَرْضِكَ، الْمُتَرَقِّبِ الْخَائِفِ»؛^(۳)

«خدایا درود فرست بر حجت خودت... او که صندوق اسرار و علوم

ص: ۱۰۶

۱- ۳۷۳. مفاتیح الجنان، دعای جوشن کبیر.

۲- ۳۷۴. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۸۴.

۳- ۳۷۵. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۱.

تو، و چشم بینای تو در زمین است. همان که از جور و ستم دشمنان، دائم مراقب و نگران است».

۲۵۷ - عین

عین به معنای چشم بیدار و دیده آگاه است.

اگرچه تمام امامان معصوم علیهم السلام چشم خدا هستند؛ ولی آن که اکنون حاضر و ناظر ماست، امام زمان علیه السلام است؛ چنان که در پیش گفته شد:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى حُجَّتِكَ... وَعَيْنِكَ وَعَيْنِكَ فِي أَرْضِكَ، الْمُتَرَقِّبِ الْخَائِفِ»؛^(۱)

۲۵۸ - عین الله

به معنای چشم بینای خدا در بین خلق و آفریدگان او و از القاب امام زمان علیه السلام است. که در زیارت آن حضرت در روز جمعه می گوئیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا عَيْنَ اللَّهِ فِي خَلْقِهِ»؛^(۲)

«سلام بر تو ای چشم و دیده خدا در خلق او».

۲۵۹ - عین الله الناظره

«او» ناظر بر تمام اعمال بندگان خداست، و این کار نیز به اذن خداوند می باشد که طبق آیه «وَقُلْ اَعْمَلُوا فَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ»؛^(۳) هم خدا و هم پیامبر خداصلی الله علیه وآله و مؤمنان اعمال بندگان را می بینند؛ و مؤمن واقعی، امام معصوم است که اینک امام زمان علیه السلام مصداق تام آن می باشد.

ص: ۱۰۷

۱- ۳۷۶. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۱.

۲- ۳۷۷. مفاتیح الجنان، اعمال روز جمعه / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۲۱۵.

۳- ۳۷۸. و بگو: «عمل کنید! خداوند و فرستاده او و مؤمنان، اعمال شما را می بینند! و به زودی، به سوی دانای نهان و آشکار، بازگردانده می شوید؛ و شما را به آنچه عمل می کردید، خبر می دهد!» سوره توبه، آیه ۱۰۵.

«... وَعَيْنُكَ النَّظَرُ بِإِذْنِكَ»؛^(۱)

«... او که به امر و اذن تو بر بندگانت نظاره گر است».

۲۶۰ - عَيْنُ الْحَيَاةِ

به معنای چشمه حیات زندگی است و از اوصاف امام زمان علیه السلام می باشد، چون هر که به او متصل شد و از جام معرفت او نوشید، حیات ابدی می یابد.

لذا در زیارت آن حضرت در روز جمعه به ایشان سلام می دهیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا عَيْنَ الْحَيَاةِ»؛^(۲)

«سلام بر تو ای سرچشمه آب زندگانی».

۲۶۱ - غَائِبُ

به معنای پنهان و مخفی است که از القاب مختصه و شایع امام زمان علیه السلام است و اخباری در این مورد رسیده است.

امام کاظم علیه السلام فرمود:

«هُوَ الطَّرِيدُ الْوَحِيدُ الْغَرِيبُ الْغَائِبُ عَنْ أَهْلِهِ الْمُؤْتَوَّرُ بِأَبِيهِ»؛^(۳)

«امام زمان آن رانده شده تنها و غریب که از اهل خودش غایب است و هنوز انتقام خون پدرش را نگرفته است».

لذا در زیارت آن حضرت می خوانیم:

«السَّلَامُ عَلَى الْإِمَامِ الْعَالِمِ، الْغَائِبِ عَنِ الْأَبْصَارِ، وَالْحَاضِرِ فِي الْأَمْصَارِ، وَالْغَائِبِ عَنِ الْعُيُونِ وَالْحَاضِرِ فِي الْأَفْكَارِ...»؛^(۴)

ص: ۱۰۸

۱- ۳۷۹. مفاتیح الجنان، دعا برای امام زمان / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۱۲.

۲- ۳۸۰. مفاتیح الجنان، اعمال روز جمعه / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۲۱۵.

۳- ۳۸۱. بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۱۵۱.

۴- ۳۸۲. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۹۱.

«سلام بر آن امام عالم و آگاه که از دیده ها پنهان است، اما در شهرها حاضر است و از چشم ها غایب است اما در خاطره ها حاضر است...».

و در جای دیگر می گوئیم:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَيْتِهِ وَصَلِّ عَلَى وَلِيِّ الْحَسَنِ وَوَارِثِهِ الْقَائِمِ بِأَمْرِكَ وَالْغَائِبِ فِي خَلْقِكَ...»؛^(۱)

«خدایا درود فرست بر محمد و اهل بیت ایشان، و درود فرست بر جانشین امام عسکری علیه السلام و وارث او که به امر تو قیام خواهد کرد، او که در بین خلق پنهان و غایب است».

۲۶۲ - غاشیه

امام صادق علیه السلام در مورد آیه «هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ»^(۲) آن را به امام زمان علیه السلام تأویل نموده و فرموده است:

«يَغْشَاهُمُ الْقَائِمُ بِالسَّيْفِ...»^(۳)

۲۶۳ - غایه الطالبین

این عنوان را هدیه الکبری و دلائل الامامه از اوصاف و القاب امام زمان علیه السلام می دانند.^(۴)

۲۶۴ - غایه القصوى

به معنای آخرین مرحله و نهایت دوردست می باشد که هدیه الکبری و دلائل الامامه این عنوان را نیز از القاب امام زمان علیه السلام شمرده اند.^(۵)

ص: ۱۰۹

۱- ۳۸۳. مفاتیح الجنان، صلوات برای حضرت / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۱.

۲- ۳۸۴. سوره غاشیه، آیه ۱.

۳- ۳۸۵. بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۵۰.

۴- ۳۸۶. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۲۰ / دلائل الامامه، ص ۲۷۱.

۵- ۳۸۷. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۲۰ / دلائل الامامه، ص ۲۷۱.

۲۶۵ - غَايَةُ النُّورِ

یعنی نهایت نور که از اوصاف امام زمان علیه السلام است و امام علی علیه السلام آن حضرت را توصیف فرموده اند:

«مِنَّا خَاتِمُ الْأَيِّمَةِ وَمُنْقِذُ الْأَمَّةِ وَغَايَةُ النُّورِ وَمَصْدَرُ الْأُمُورِ»؛^(۱)

«آخرین امام که ائمت را نجات خواهد داد از ماست او که در نهایت نورانیت است و همه امور به ایشان بر می گردد».

۲۶۶ - غُرَّةُ الْحَمِيدَةِ

این عنوان نیز از القاب امام زمان علیه السلام است، آنجا که در دعای عهد از خدا می خواهیم که رؤیت جمال دل آرای آن حضرت را نصیب ما بفرماید:

«اللَّهُمَّ أَرِنِي الطَّلْعَةَ الرَّشِيدَةَ، وَالْغُرَّةَ الْحَمِيدَةَ»؛^(۲)

«خدایا آن طلعت زیبای کمال یافته و آن پیشوای ستوده را به من بنمایان».

۲۶۷ - غَرِيب

«او» ناشناس است، غریب است، همان طور که اجداد طاهرینش غریب بودند، اما غربت او از همه بیشتر است، چون سایر ائمه علیهم السلام را مردم می دیدند و می شناختند، اما «او» را می بینند و نمی شناسند و او همه را می بیند و می شناسد.^(۳)

ص: ۱۱۰

۱- ۳۸۸. بحار الانوار، ج ۵۴، ص ۲۱۲.

۲- ۳۸۹. مفاتیح الجنان، دعای عهد / بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۹۵.

۳- ۳۹۰. امام صادق علیه السلام فرمودند: للقائم غیبتان، یشهد فی احدهما المواسم یری الناس و لایرونه؛ برای امام قائم دو غیبت است که در یکی از آن ها (یعنی در غیبت کبرا) در موسم حج شرکت می کند و مردم را می بیند اما آنان امام را نمی بینند. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۳۷. و نایب خاص آن حضرت فرموده است: به خدا قسم که صاحب این امر (امام زمان علیه السلام) هر سال در موسم حج حاضر می شود، مردم را می بیند و می شناسد؛ اما آنان حضرت را می بینند و نمی شناسند. بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۵۱.

امام کاظم علیه السلام فرمود:

«هُوَ الطَّرِيدُ الْوَحِيدُ الْغَرِيبُ الْغَائِبُ عَنْ أَهْلِهِ الْمُتَوَتِّرُ بِأَيِّهِ»^(۱)

«امام زمان آن رانده شده تنها و غریب که از اهل خودش غایب است و هنوز انتقام خون پدرش را نگرفته است».

۲۶۸ - غریم

علمای رجال می گویند این عنوان از القاب خاصه امام زمان علیه السلام است و اخبار زیادی نیز در این مورد آمده است.

غریم در لغت به معنای طلبکار و بدهکار است، اما اینجا به معنای طلبکار است، یعنی طالب حق.

در آن زمان که شیعه در تقیه بود و امام در غیبت صغری و می خواستند وجوهاتی نزد حضرت بفرستند، از ایشان به غریم تعبیر می کردند.^(۲)

مثلاً در جایی چنین آمده است:

«... كَتَبْتُ إِلَى الْغَرِيمِ بِذَلِكَ وَسَأَلْتُهُ الدُّعَاءَ فَخَرَجَ الْجَوَابُ ...»^(۳)

«برای «غریم» نامه ای نوشتم و درخواست دعا کردم که چنین جواب آمد...».

۲۶۹ - غلام

غلام به معنای جوان و نوجوان است که در اخبار زیادی برای امام زمان علیه السلام به کار رفته است،^(۴) خصوصاً آن هنگامی که هنوز امام عسکری علیه السلام زنده بودند.

ص: ۱۱۱

۱- ۳۹۱. بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۱۵۱.

۲- ۳۹۲. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۱۹.

۳- ۳۹۳. بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۲۹۴.

۴- ۳۹۴. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۱۹.

احمد بن اسحاق می گوید: خدمت امام عسکری علیه السلام مشرف شدم تا از جانشین ایشان پرسش کنم... «فَنَطَقَ الْغُلَامُ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ فَصِيحٍ فَقَالَ أَنَا بَقِيَّةُ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ وَالْمُتَّقِمُ مِنْ أَعْدَائِهِ...»؛^(۱)

«آن نوجوان به زبان عربی فصیح شروع به سخن کرد و فرمود: من بقیه الله در زمین هستم، همان که از دشمنان خدا انتقام خواهد گرفت».

۲۷۰ - غَلِيل

در ذخیره الالباب از القاب امام زمان علیه السلام شمرده است و به معنای شدت تشنگی (برای دوستان) می باشد.^(۲)

در دعای ندبه می خوانیم:

«وَبَرِّدْ غَلِيلَهُ يَا مَنْ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى»؛^(۳)

«و عطش و تشنگی او را فرو نشان ای کسی که بر عرش علم و عدل و رحمت استقرار داری».

۲۷۱ - غَوْث

این عنوان نیز از القاب خاصه امام زمان علیه السلام است و به معنای فریادرس و پناهگاه می باشد، فریادرس بیچارگان و درماندگان، چون تنها اوست که قدرت و توانایی چنین کاری را به اذن خداوند دارد.^(۴)

در زیارت آل یاسین می گوئیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْعَلَمُ الْمَنْصُوبُ وَالْعِلْمُ الْمَضْبُوبُ وَالْغَوْثُ وَالرَّحْمَةُ الْوَاسِعَةُ»؛^(۵)

ص: ۱۱۲

۱- ۳۹۵. بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۲۳.

۲- ۳۹۶. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۲۰.

۳- ۳۹۷. مفاتیح الجنان، دعای ندبه / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۸.

۴- ۳۹۸. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۲۰.

۵- ۳۹۹. مفاتیح الجنان، زیارت آل یاسین / بحارالانوار، ج ۵۳، ص ۱۷۱.

«سلام بر تو ای پرچم برافراشته و علم ریزان الهی و پناه خلق و رحمت واسعه خدا».

۲۷۲- غُوثُ الْفُقَرَاءِ

به معنای فریادرس بینوایان و مستمندان، براساس حدیث امام عسکری علیه السلام که به فرزندش فرمود:

سخن بگو ای حجه الله و بقیه انبیا و نور اصفیا و غوث فقرا و خاتم اوصیا».(۱)

۲۷۳- غیب

به معنای نهان و غیر آشکار، در مقابل شهود و آشکار است.

«او» امام غایب است که از دیده ها پنهان است.

در کتاب ذخیره آن را از نام های امام زمان علیه السلام شمرده که در قرآن نیز ذکر شده و در کمال الدین شیخ صدوق روایتی است که امام صادق علیه السلام فرموده است:

«الم * ذَلِكِ الْكِتَابُ لَمَّا رِيبَ فِيهِ هُدًى لِلْمُتَّقِينَ * الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ» (۲) فَقَالَ: «الْمُتَّقُونَ» شَيْعَةُ عَلِيٍّ وَ«الْغَيْبُ» فَهُوَ الْحُجَّةُ الْغَائِبُ؛ متقون شیعیان امیرالمؤمنین علیه السلام هستند و غیب همان حجت و امام غایب است.(۳)

همچنین در مورد آیه «...فَقُلْ إِنَّمَا الْغَيْبُ لِلَّهِ فَانْتَظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنتَظِرِينَ» (۴) فرموده است:

«الْغَيْبُ فِي هَذِهِ الْآيَةِ هُوَ الْحُجَّةُ الْقَائِمُ».(۵) مراد از غیب در این آیه، همانا حجت قائم علیه السلام است.

ص: ۱۱۳

۱- ۴۰۰. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۹۶.

۲- ۴۰۱. سوره بقره، آیه ۱ - ۳.

۳- ۴۰۲. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۱۹ / کمال الدین، ج ۲، ص ۳۴۰.

۴- ۴۰۳. سوره یونس آیه ۲۰.

۵- ۴۰۴. ینابیع الموده، ص ۵۰۸.

به معنای پیروز و ناجح است که امام زمان علیه السلام نیز مانند سایر امامان علیهم السلام این گونه توصیف شده است:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى حُجَّتِكَ... وَالْفَائِزِ بِأَمْرِكَ»؛^(۱)

«خدایا درود فرست بر حجت خودت... و آن که به فرمان تو پیروز و ناجح است».

همچنان که همه امامان فائز می باشند؛ لذا در زیارت جامعه کبیره می خوانیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا أَهْلَ بَيْتِ النَّبِيِّ... الْفَائِزُونَ بِكَرَامَتِهِ».^(۲)

یعنی پیروز و فتح کننده جهان، از اوصاف امام زمان علیه السلام است. «او» که روزی خواهد آمد و سرتاسر جهان از شرق تا غرب عالم را فتح خواهد کرد و بر کره زمین، بلکه بر زمین و زمان حکومت خواهد نمود. و این لقب، تنها زینده اوست.

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله فرمودند:

«الْأَيُّمَةُ مِنْ بَعْدِي اثْنَا عَشَرَ، أَوَّلُهُمْ أَنْتَ يَا عَلِيُّ وَآخِرُهُمُ الْقَائِمُ الَّذِي يَفْتَحُ اللَّهُ تَعَالَى ذِكْرُهُ عَلَى يَدَيْهِ مَشَارِقَ الْأَرْضِ وَ مَغَارِبَهَا».^(۳)

امامان بعد از من دوازده نفرند، اول آنان تویی ای علی و آخر ایشان همان قائمی است که خداوند متعال به وسیله او سر تا سر عالم از شرق تا غرب را فتح خواهد کرد.

ص: ۱۱۴

۱- ۴۰۵. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۱.

۲- ۴۰۶. مفاتیح الجنان، زیارت جامعه کبیره.

۳- ۴۰۷. بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۲۲۶.

به معنای کسی که کارها را رسیدگی می کند، و به رتق و فتق امور می پردازد، گره ها و مشکلات را حل می کند و به عبارت دیگر گشایشگر و گشاینده امور است.

از القاب امام زمان علیه السلام گفته شده است.

و در زیارت حضرت صاحب الامر می خوانیم:

«وَأَنْتَ خَازِنُ كُلِّ عِلْمٍ، وَفَاتِقُ كُلِّ رَتْقٍ»؛^(۱)

«گواهی می دهم که تو گنجینه هر دانشی هستی و گشاینده هر بسته ای».

صاحب فضیلت و دانشمند، و از القاب امام زمان علیه السلام است.^(۲)

به معنای فتح و پیروزی و گشایش در کارها که از القاب امام زمان علیه السلام است چنان که از کتاب هدایه الکبری نقل شده است.^(۳)

و مراد از فتح در آیه شریفه «إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ»^(۴) را به فتح قائم تعبیر کرده اند؛ یعنی آن گاه که پیروزی همراه با ظهور قائم علیه السلام محقق شود.^(۵)

فجر یعنی سپیده صبح و طلوع صبح؛ در کتاب تأویل الآیات شیخ

ص: ۱۱۵

۱- ۴۰۸. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۱۶.

۲- ۴۰۹. به نقل از کتاب فوز اکبر.

۳- ۴۱۰. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۲۲.

۴- ۴۱۱. هنگامی که یاری خدا و پیروزی فرارسد، سوره نصر، آیه ۱.

۵- ۴۱۲. آیه ۱۳ سوره صف نیز به آن حضرت تأویل شده است. بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۴۹.

شرف الدین نجفی از امام صادق علیه السلام روایت شده است که حضرت در تفسیر آیه «وَالْفَجْرِ» (۱) فرموده اند: مراد از فجر، قائم علیه السلام است.

و نیز در مورد آیه «سَلَامٌ هِيَ حَتَّىٰ مَطْلَعِ الْفَجْرِ» (۲) فرموده: یعنی تا آن گاه که قائم برخیزد و ظاهر شود. (۳)

صاحب عبقری الحسان چند وجه برای تسمیه آن حضرت به فجر ذکر کرده است از جمله این که:

(۱) ظهور آن حضرت مثل خورشید، تاریکی ها را می زداید.

(۲) شرافت این دو زمان بسیار است.

(۳) ظهور او را مثل طلوع فجر، فقط تعدادی از خاصان به انتظار نشسته اند.

(۴) مثل طلوع فجر صادق که فجر کاذب هم دارد، مدعیان دروغین مهدویت نیز هستند.

(۵) زمان ظهور را مانند طلوع فجر، منادیان الهی ندا می دهند.

(۶) تا قبل از آفتاب، ستارگان می درخشند، قبل از ظهور نیز علما مانند ستاره می درخشند؛ اما او که ظهور کرد همه تحت الشعاع قرار می گیرند. (۴)

۲۸۰- فرج

علی بن مهزیار می گوید: به ابوالحسن علیه السلام نامه نوشتم و از «فرج»

ص: ۱۱۶

۱- ۴۱۳. سوره فجر، آیه ۱.

۲- ۴۱۴. سوره قدر، آیه ۵.

۳- ۴۱۵. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۲۰ / تأویل الآیات، ص ۷۶۶ و ۷۹۱.

۴- ۴۱۶. تلخیص از عبقری الحسان، ص ۱۳۰.

سؤال کردم، مرقوم فرمود:

«إِذَا غَابَ صَاحِبُكُمْ عَنْ دَارِ الظَّالِمِينَ فَتَوَقَّعُوا الْفَرَجَ»؛^(۱)

«آن گاه که صاحب شما از دیار ظالمان غایب شد، پس منتظر فرج باشید».

۲۸۱- فرج آل محمد

به وسیله اوست که برای آل محمد علیهم السلام فرج و گشایش حاصل می شود.

امام باقر علیه السلام فرموده است:

«إِذَا رَأَيْتُمْ نَارًا مِنْ قِبَلِ الْمَشْرِقِ شَبَّهَ الْهَرْدَى الْعَظِيمِ تَطْلُعُ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ أَوْ سَبْعَةَ فَتَوَقَّعُوا فَرَجَ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ»؛^(۲)

«آن گاه که آتشی از جانب مشرق دیدید شبیه گل سرخ بزرگ، سه یا هفت روز طلوع می کند پس منتظر فرج آل محمد باشید ان شاء الله».

۲۸۲- فرج اعظم

به معنای گشایش و فرج بزرگ و برتر که در کتاب هدایه الکبری آن را از القاب امام زمان علیه السلام شمرده است.

امام رضا علیه السلام فرموده اند: هرگاه عالم شما از میان شما غایب شد، پس منتظر فرج اعظم باشید.^(۳)

۲۸۳- فرج مؤمنان

«او» سبب گشایش کار ایمان آورندگان است.

ص: ۱۱۷

۱- ۴۱۷. بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۱۵۹.

۲- ۴۱۸. غیبت نعمانی، ص ۲۵۳.

۳- ۴۱۹. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۲۱.

لذا در کتاب هدایه الکبری و دلائل الامامه گفته اند، فرج مؤمنان از القاب و اوصاف امام زمان علیه السلام است. (۱)

و در زیارت آن حضرت در روز جمعه می گوئیم:

«وَيَفْرَجُ بِهِ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ»؛ (۲)

«به وسیله او برای اهل ایمان فرج و گشایش حاصل می گردد».

۲۸۴ - فرخنده

کتاب های ذخیره‌الالباب و تذکره الاثمه گفته اند: در کتاب شعیای پیامبر، موعود آخر الزمان به «فرخنده» نامیده شده است. (۳)

۲۸۵ - فرد

به معنای تنها و از القاب امام زمان علیه السلام می باشد؛ چنان که امام باقر علیه السلام در روایتی فرموده است: وَهُوَ الْفَرْدُ مِنْ أَهْلِهِ ... (۴)

۲۸۶ - فردوسی اکبر

تذکره الاثمه از کتاب قبروس رومیان نقل کرده است که این اسم امام زمان علیه السلام و موعود آخر الزمان است. (۵)

۲۸۷ - فرید

به معنای بی همتا، چون «او» تنها و آخرین وصی آخرین پیامبر خداست.

اصبغ بن نباته از امیرالمؤمنین علیه السلام روایت کرده که فرمود:

ص: ۱۱۸

۱- ۴۲۰. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۲۱ / دلائل الامامه، ص ۲۷۱.

۲- ۴۲۱. مفاتیح الجنان، اعمال روز جمعه.

۳- ۴۲۲. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۲۱.

۴- ۴۲۳. بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۳۷.

۵- ۴۲۴. به نقل از نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۲۱.

«صاحب هذا الأمر الشَّريد الطَّريد الفَرِيد الوَحِيد»؛(۱)

«صاحب این امر همان تنهای رانده شده و بی همتای یگانه است».

از امام صادق و امام باقرعلیهما السلام نیز چنین نقل شده است.(۲)

و در قسمتی از زیارت سرداب آمده است:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْإِمَامُ الْفَرِيدُ».(۳)

«سلام بر تو ای آقای بی همتایی که امام تنها و بی همتایی!»

۲۸۸ - فِطْرَةُ الْإِنَام

۲۸۸ - فِطْرَةُ الْإِنَام(۴)

به معنای آمیخته با فطرت و سرشت خلاق و بندگان خدا می باشد که با آن امام زمان توصیف شده است؛ چنان که در نسخه ای به جای نظره الایام، فطره الانام آمده است.

۲۸۹ - فِقْد

به معنای از دست رفته، چون امام زمان علیه السلام از دسترس خلق به دور است، «او» غایب است تا روزی که جهان آماده پذیرش آن حضرت گردد و خداوند مصلحت بداند و ظهور کند.

امام علی علیه السلام فرموده است:

«... ذَاكَ الْفَقِيدُ الطَّارِئُ وَالشَّرِيدُ م ح م د بَيْنَ الْحَسَنِ بَيْنَ عَلِيٍّ بَيْنَ مُحَمَّدٍ بَيْنَ عَلِيٍّ بَيْنَ مُوسَى بَيْنَ جَعْفَرٍ بَيْنَ مُحَمَّدٍ بَيْنَ عَلِيٍّ بَيْنَ الْحُسَيْنِ هَذَا وَوَضَعَ يَدَهُ عَلَى رَأْسِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَام»؛(۵)

ص: ۱۱۹

۱- ۴۲۵. کمال الدین، ج ۱، ص ۳۰۳.

۲- ۴۲۶. بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۱۲۰ / غیبت نعمانی، ص ۱۷۸.

۳- ۴۲۷. بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۸۶.

۴- ۴۲۸. فوز اکبر به نقل از نام نامه مهدی.

۵- ۴۲۹. بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۱۱۰.

«او امام از دست رفته و تنها و رانده شده است، م ح م د بن حسن بن علی بن محمد بن علی بن موسی بن جعفر بن محمد بن علی بن الحسین، یعنی این حسین. و دست مبارک را بر سر امام حسین علیه السلام قرار داد».

۲۹۰ - فقیه

به معنای عالم و اسلام شناس است.

در توقیعات امام زمان علیه السلام، و سؤالاتی که نواب خاص و اصحاب امام زمان علیه السلام از آن حضرت داشته اند، تعبیر به فقیه شده است. که یقیناً مراد از فقیه، امام زمان علیه السلام می باشد. (۱)

از جمله در تهذیب الاحکام شیخ طوسی روایتی از محمد بن عبدالله حمیری نقل شده که به فقیه نامه نوشتم و چنین سؤال کردم و جواب آمد. (۲)

۲۹۱ - فَلَاقِ الْهَامِ

به معنای شکافنده فرق سر می باشد که با این عنوان امام زمان علیه السلام توصیف شده است؛ از جمله در زیارت نامه مربوط به ایشان آمده است:

«السَّلَامُ عَلَى صَاحِبِ الصَّمْصَامِ وَفَلَاقِ الْهَامِ»؛ (۳)

«سلام بر صاحب شمشیر قدرت و شکافنده فرق اهل ظلم و جهالت».

۲۹۲ - فِیْذَمُوا

«فیذموا» نام موعود آخر الزمان است که در کتاب مسیحیان آمده است و به عقیده ما همان امام دوازدهم شیعیان است؛ چنان که کعب

ص: ۱۲۰

۱- ۴۳۰. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۲۲.

۲- ۴۳۱. تهذیب الاحکام، ج ۱، ص ۱۳۱.

۳- ۴۳۲. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۸۳.

الاحبار، اسامی دوازده امام را که به عدد نقبای بنی اسرائیل است از کتاب تورات چنین نامیده است:

(۱) نقریب (۲) قیدوا (۳) دبیرا (۴) مسفورا (۵) مسموعاه (۶) دمویه (۷) میثو (۸) هذار (۹) یشموا (۱۰) بطور (۱۱) نوقس (۱۲) فیذموا. (۱)

کتاب المناقب نیز از انجیل نقل کرده است که اسم امام زمان علیه السلام «فیذموا» است. (۲)

۲۹۳- فیروز

به معنای شخص پیروز که کتاب های ذخیره الالباب و تذکره الاثمه گفته اند: اسم موعود آخر الزمان، نزد «آمان» به لغت ماچار، «فیروز» است. (۳)

۲۹۴- قائم

به معنای ایستاده و قیام کننده می باشد که از مشهورترین القاب امام زمان علیه السلام است.

«او» قائم است؛ یعنی به فرمان خداوند قیام و ظهور می کند و جهان را از عدل و داد پر می کند.

در اخبار، روایات، دعاها و زیارت نامه ها مکرر از امام زمان علیه السلام با این نام یاد شده است. (۴)

اگرچه همه امامان قائم به امر امامت و هدایت بوده اند، اما آن که در آخر الزمان قیام خواهد کرد و جهان را پر از عدل و داد می کند، او مهدی موعود، حجه بن الحسن العسکری علیه السلام است.

ص: ۱۲۱

۱- ۴۳۳. به نقل از نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۲۴.

۲- ۴۳۴. المناقب، ج ۱، ص ۳۰۱.

۳- ۴۳۵. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۲۱.

۴- ۴۳۶. بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۷۳.

از امام کاظم علیه السلام سؤال شد:

أَنْتَ الْقَائِمُ بِالْحَقِّ؟ آیا شما قائم به حق هستید؟

فرمود: «أَنَا الْقَائِمُ بِالْحَقِّ وَ لَكِنَّ الْقَائِمَ الَّذِي يَطْهَرُ الْأَرْضَ مِنْ أَعْدَاءِ اللَّهِ وَ يَمْلَأُهَا عَدْلًا كَمَا مَلَأَتْ جَوْرًا هُوَ الْخَامِسُ مِنْ وُلْدِي...» (۱) «من قائم به حق هستم ولی آن قائمی که زمین را از لوث وجود دشمنان خدا پاک می کند و آن را از قسط و عدل پر می کند؛ همان طور که از جور و ستم پر شده باشد، او پنجمین فرزند من است...»

گفته شده در زبور سیزدهم و در کتاب بر لبوموا هم اسم آن جناب «قائم» ذکر شده است. (۲)

لذا خوب است هر جا هستیم به یاد او باشیم و بر او چنین سلام دهیم:

«السَّلَامُ عَلَى الْقَائِمِ الْمُتَنَتِّظِ وَالْعَدْلِ الْمُشْتَهَرِ»؛ (۳)

«سلام بر آن قائم به انتظار نشسته و آن که عدلش همه جا مشهور گشته».

۲۹۵ - قائم آل محمد

همه امامان معصوم علیهم السلام طبق فرمایش امام صادق علیه السلام قائم هستند، قیام به امر امامت و فرمان خدا می کنند، اما قائم آل محمد معروف، لقب امام زمان علیه السلام شده است؛ از جمله امام باقر علیه السلام در تفسیر آیه وَ يَحِقُّ الْحَقُّ بِكَلِمَاتِهِ فرمود:

يَعْنِي بِالْإِئْمَةِ وَالْقَائِمِ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ...» (۴).

ص: ۱۲۲

۱- ۴۳۷. بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۱۵۱.

۲- ۴۳۸. به نقل از نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۲۷.

۳- ۴۳۹. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۱.

۴- ۴۴۰. بحار الانوار، ج ۳۴، ص ۱۷۶.

همچنین از خود امام زمان علیه السلام نقل شده که در یکی از تشرّفات فرموده اند: أَنَا الْقَائِمُ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ... (۱)

۲۹۶ - قائم الزمان

این عنوان از اوصاف و القاب امام زمان است؛ چنان که در کتاب کمال الدین و تمام النعمه حکایتی نقل شده است که شخصی در مسجد الحرام خدمت آن حضرت مشرف شد و حضرت سنگی را برای او طلا کرد.

آقا از او پرسید: مرا می شناسی؟

عرض کرد: نه.

فرمود: من مهدی ام، من قائم الزمان هستم. (۲)

۲۹۷ - قائم به امر الله

امام زمان علیه السلام قائم است و قیامش نیز به فرمان خدا و برای خداوند است.

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى وَلِيِّكَ الْمُحْيِي سُنَّتَكَ، الْقَائِمِ بِأَمْرِكَ» (۳)

«خدایا درود فرست بر ولی خودت آن که سنت تو را احیا می کند و به فرمان تو قیام می نماید».

و در دعای عهد با آن حضرت می گوئیم:

«اللَّهُمَّ بَلِّغْ مَوْلَانَا الْإِمَامَ الْهَادِيَ الْمُهْدِي، الْقَائِمَ بِأَمْرِكَ، صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ... مِنَ الصَّلَوَاتِ زِنَهُ عَرْشِ اللَّهِ» (۴)

ص: ۱۲۳

۱- ۴۴۱. بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۴۰.

۲- ۴۴۲. کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص ۴۴۴ / غیبت شیخ طوسی، ص ۲۵۲.

۳- ۴۴۳. بحار الانوار، ج ۵، ص ۲۱.

۴- ۴۴۴. مفاتیح الجنان، دعای عهد / بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۹۵ / بلد الامین، ص ۸۲.

«خدایا درودهای بی پایان و به وزن عرش خودت را به مولای ما برسان آن که امام هادی و مهدی است، او که به فرمان تو قیام خواهد کرد».

۲۹۸ - قائم به قسط

او قائم است و به فرمان خداوند قیام می کند تا قسط و عدل را به پا کند و جهان را از عدالت پر نماید.

و چنین است قسمتی از زیارت آن حضرت:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ حُجَّتِكَ فِي أَرْضِكَ، وَخَلِيفَتِكَ فِي بِلَادِكَ، وَالِدَّاعِي إِلَى سَبِيلِكَ، وَالْقَائِمِ بِقِسْطِكَ»؛^(۱)

«خدایا درود فرست بر ولی عصر که حجت تو در زمین و جانشین در تمام شهرهاست، او که به راه تو دعوت می کند و برای قسط و عدل تو قیام می نماید».

۲۹۹ - قائم مقام

قائم مقام و جانشین، از القاب و اوصاف امام زمان علیه السلام است چون او قائم مقام و جانشین امامان قبل از خود و ایشان نیز قائم مقام رسول خداصلی الله علیه و آله می باشند.

چنان که در زیارت سرداب مقدس که سید بن طاووس نقل کرده، آمده است:

«السَّلَامُ عَلَى... حُجَّةِ اللَّهِ وَابْنِ رَسُولِهِ وَالْقَائِمِ مَقَامَهُ»؛^(۲)

ص: ۱۲۴

۱- ۴۴۵. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحارالانوار، ج ۵۳، ص ۱۷۱.

۲- ۴۴۶. بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۸۴.

«سلام بر حجت خدا و فرزند رسول خدا که قائم مقام او می باشد».

۳۰۰ - قابض

در کتاب مناقب و هدایه الکبری از القاب امام زمان علیه السلام شمرده شده است. (۱)

در لغت به معنای گیرنده و درآورنده و گاه بیرون کشنده و نیز به معنای میراننده هم هست.

۳۰۱ - قاتلُ الْکَفَرَةِ

از اوصاف امام زمان علیه السلام به معنای کشنده کافران است، آنان که با وجود دیدن حَقانیت امام زمان علیه السلام و بعد از این که اسلام را به آنان عرضه می کنند، از پذیرش آن سر باز می زنند.

همچنین حدیثی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل شده که فرمودند:

دجال بیرون می آید و در اغوا و اضلال مبالغه می کند، پس امیر امره و قاتل کفره و سلطان مأمول ظاهر می شود که عقول در غیبت او متحیر است، ای حسین او نهم از فرزندان توست. بین رکنین ظاهر می شود و بر ثقلین غلبه می کند. (۲)

۳۰۲ - قاصم

به معنای شکننده و درهم کوبنده است و از القاب صاحب الزمان علیه السلام می باشد.

«او» است که می آید و ستمکاران و ظالمان و معاندان و غاصبان را در

ص: ۱۲۵

۱- ۴۴۷. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۲۹.

۲- ۴۴۸. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۹۲ / بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۲۳۶ / عبقری الحسان، ص ۱۵۲.

هم می گوید. لذا در دعای ندبه دنبال چنین شخصی می گردیم:

«أَيْنَ قَاصِمٍ شَوْكِهِ الْمُعْتَدِينَ»؛^(۱)

«کجاست آن که شوکت و قدرت ستمکاران و متعدیان را در هم می شکند».

و در زیارت به ایشان سلام می دهیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا قَاصِمَ شَوْكِهِ الْمُعْتَدِينَ»؛^(۲)

«سلام بر تو ای در هم کوبنده شوکت و قدرت ستمکاران».

۳۰۳ - قاطع

به معنای قطع کننده و بران است.

از کتاب ذخیره و تذکره الائمه نقل شده که اسم آن حضرت در کتاب قنطره، «قاطع» می باشد.^(۳)

و در دعای ندبه آمده است:

«أَيْنَ قَاطِعِ حَبَائِلِ الْكُذْبِ وَالْإِفْتِرَاءِ»؛^(۴)

«کجاست آن که دسیسه های دروغ و افتراء و خدعه های اهل بدعت و ضلالت را از ریشه قطع خواهد کرد؟»

لذا به آن حضرت چنین سلام می دهیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا طَامِسَ آثَارِ الزَّيْغِ وَالْأَهْوَاءِ وَقَاطِعِ حَبَائِلِ الْكُذْبِ وَالْإِفْتِرَاءِ...».^(۵)

ص: ۱۲۶

۱- ۴۴۹. مفاتیح الجنان، دعای ندبه / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۶.

۲- ۴۵۰. بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۸۵.

۳- ۴۵۱. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۳۱.

۴- ۴۵۲. مفاتیح الجنان، دعای ندبه / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۶.

۵- ۴۵۳. بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۸۵.

«سلام بر تو ای آقایی که آثار اندیشه های باطل و هواهای نفسانی را محو و نابود می گردانی و جعل و دسیسه های دروغ و افترا را از ریشه قطع خواهی کرد.»

۳۰۴ - قسط

به معنای عدالت و دادگری است و از القاب صاحب الزمان علیه السلام می باشد. و چون امام زمان علیه السلام برپا کننده عدل و داد در سراسر جهان است پس چنین لقبی زبینه آن حضرت است.

از هدایه الکبری نقل شده که قسط لقب امام زمان علیه السلام است. (۱)

۳۰۵ - قصر مَشید

یعنی قصر و کاخ برافراشته، منظور امام است آن گاه که ظاهر شود و قیام نماید.

علی بن ابراهیم در مورد آیه شریفه «وَبُئِرَ مُعْطَلُهُ وَقَصْرٌ مَشِيدٌ» (۲) می گوید:

«هَذَا مَثَلُ لَالِ مُحَمَّدٍ لِلْإِمَامِ الْقَائِمِ دَلَّ عَلَى غَيْبَتِهِ فَالْبُئْرُ الْمُعْطَلُ الْإِمَامُ وَهُوَ مُعْطَلٌ لَا يَقْتَبَسُ مِنْهُ الْعِلْمُ...» (۳)

«این مثلی است برای آل محمد، برای امام قائم که بر غیبت او دلالت دارد؛ پس چاه معطل، آن امامی است که معطل مانده و از علم او استفاده نمی شود...».

ص: ۱۲۷

۱- ۴۵۴. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۲۹.

۲- ۴۵۵. سوره حج، آیه ۴۵.

۳- ۴۵۶. تأویل الآیات، ص ۳۴۰ / تفسیر قمی، ج ۲، ص ۸۵.

۳۰۶ - قُطْب

قطب به معنای محور است، چون وجود مقدس امام زمان علیه السلام محور و قطب وجود سایر موجودات است که «بِیَمْنِهِ رُزْقَ الْوَرَى وَبُجُودِهِ ثَبَّتَ الْأَرْضُ وَالسَّمَاءُ».(۱)

این لقب نزد طایفه عرفا و صوفیه بیشتر شایع است.

شیخ کفعمی در حاشیه جنه الواقیه در دعای امّ داوود، آنجا که فرموده اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى الْإِبْدَالِ وَالْأَوْتَادِ... گفته:

دنیا خالی نیست از قطب و چهار اوتاد و چهل ابدال و هفتاد نجیب و ۳۶۰ صالح؛ پس قطب مهدی است.(۲)

و علامه مجلسی از آن حضرت چنین تجلیل و تمجید می کند:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى ... خُصُوصًا عَلَى عَنَقَاءِ قَافِ الْقَدَمِ الْقَائِمِ، فَوْقَ مِرْقَاهِ الْهِمَمِ، الْإِسْمِ الْأَعْظَمِ الْإِلَهِيِّ، الْحَاوِي لِلْعِلْمِ الْغَيْرِ الْمُتَنَاهِي، قُطْبِ رَحَى الْوُجُودِ وَمَرْكَزِ دَائِرَةِ الشُّهُودِ...».(۳)

۳۰۷ - قَمَرُ الزَّاهِرِ

به معنای ماه تابان و درخشان و روشنی بخش می باشد که از اوصاف امام زمان علیه السلام گفته شده است؛ چنان که در زیارت آن حضرت می خوانیم:

«السَّلَامُ عَلَى السَّيْفِ الشَّاهِرِ وَالْقَمَرِ الزَّاهِرِ وَالنُّورِ الْبَاهِرِ»؛(۴)

«سلام بر آن صاحب شمشیر از نیام کشیده برای دشمنان حق، سلام بر آن ماه تابان و نور درخشان در تاریکی های دنیا».

ص: ۱۲۸

۱- ۴۵۷. مفاتیح الجنان، دعای عدیله.

۲- ۴۵۸. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۳۰.

۳- ۴۵۹. بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۲۰۰.

۴- ۴۶۰. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۱.

به معنای استحکام و استواری است و از القاب و اوصاف امام زمان علیه السلام می باشد؛ چنان که در دعای ندبه می خوانیم:

«اللَّهُمَّ وَنَحْنُ عَبِيدُكَ التَّائِقُونَ إِلَى وَلِيِّكَ الْمَذْكُورِ بِكَ وَبَنِيِّكَ خَلَقْتَهُ لَنَا عِصْمَةً وَ مَلَاذًا وَ أَقَمْتَهُ لَنَا قِوَامًا وَ مَعَاذًا»؛ (۱)

«خدایا ما همه بندگان تو مشتاق ظهور ولی تو هستیم، او که یادآور تو و رسول توست تو او را برای عصمت و نگه داری و پناه دین و ایمان ما آفریدی و او را برانگیخته ای تا قوام و حافظ و پناه خلق باشد».

به معنای توان و نیرو است که در هدایه الکبری از القاب امام زمان علیه السلام دانسته شده است. (۲)

امام صادق علیه السلام در تفسیر آیه شریفه «لَوْ أَنَّ لِي بِكُمْ قُوَّةً...» (۳) که حضرت لوط از خدا تقاضا کرد، فرمود: منظور امام زمان علیه السلام است. (۴)

امام باقر علیه السلام فرموده است:

«لَا بُدَّ لِصَاحِبِ هَذَا الْأَمْرِ مِنْ عُزْلَةٍ وَلَا بُدَّ فِي عُزْلَتِهِ مِنْ قُوَّةٍ وَمَا بِثَلَاثِينَ مِنْ وَحْشَةٍ...»؛ (۵)

«حتماً برای صاحب این امر عزلتی خواهد بود و در این عزلت قدرتی است و با نیروی چهل نفر این چنین هیچ نگرانی نیست...».

ص: ۱۲۹

۱- ۴۶۱. مفاتیح الجنان، دعای ندبه / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۸.

۲- ۴۶۲. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۳۰.

۳- ۴۶۳. ای کاش در برابر شما قدرتی داشتم... . سوره هود، آیه ۸۰.

۴- ۴۶۴. بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۳۲۷.

۵- ۴۶۵. بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۱۵۳.

و امام سجاد علیه السلام فرمود:

برای هر کدام از یاران آن حضرت قوه و نیروی ۴۰ مرد است. (۱)

۳۱۰ - قیامت

از امامان معصوم علیهم السلام روایت شده که «الساعة والقيامة» را به امام زمان علیه السلام تأویل نموده اند و از هدایه الکبری نقل شده که «قیامت» لقب آن حضرت است. (۲)

۳۱۱ - قِیم الزَّمان

«او» سرپرست زمان است، «او» امیر زمان و صاحب زمان است، چنان که در دعای عدیله می خوانیم:

«وَيُؤَيِّمُنِي رِزْقَ الْوَرَى وَبُجُودِهِ ثَبَّتِ الْأَرْضُ وَالسَّمَاءُ»؛ (۳)

«به برکت وجود اوست که همه روزی می خورند و آسمان و زمین استقرار دارند».

قیم الزمان از القاب امام زمان علیه السلام است. (۴)

۳۱۲ - کاز

به معنای رجوع کننده و بازگردیده و بازگرداننده است که در کتاب ذخیره از القاب امام زمان علیه السلام شمرده شده، چون آن حضرت از عالم غیب و استتار و مجانبیت مساکن اشرار بر می گردد. (۵)

و جمعی از مردگان را نیز بر می گردانند، یعنی برخی از بدترین

ص: ۱۳۰

۱- ۴۶۶. بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۲۴۲.

۲- ۴۶۷. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۲۹.

۳- ۴۶۸. مفاتیح الجنان، دعای عدیله.

۴- ۴۶۹. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۳۱ / بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۳۰۷.

۵- ۴۷۰. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۳۲.

دشمنان خدا و بعضی از بهترین دوستان خدا رجعت می کنند.

بحث رجعت از اعتقادات مسلم شیعه است که باید در جای خود مورد بحث و مطالعه قرار گیرد.

۳۱۳ - کاشفُ البُلوی

به معنای بر طرف کننده هم و غم می باشد و از القاب امام زمان علیه السلام است چنان که در قسمتی از زیارت آن حضرت آمده است:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ حُجَّتِكَ فِي أَرْضِكَ... وَكَاشِفِ الْبُلْوَى صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَعَلَى آبَائِهِ»؛^(۱)

«خدایا! درود فرست بر محمد که حجت تو در زمین است... او که برطرف کننده هم و غم و بلیات خلق است...».

۳۱۴ - کاشفُ النِّطاء

به معنای برطرف کننده پرده ها و حجاب ها و پوشش هاست. که در کتاب هدایه الکبری آن را از القاب امام زمان علیه السلام دانسته است.^(۲)

۳۱۵ - کتاب مستور

۳۱۵ - کتاب مستور^(۳)

به معنای کتاب نوشته شده پوشیده، از اوصاف امام زمان علیه السلام گفته شده است.

۳۱۶ - کتاب مسطور

از القاب و اوصاف امام زمان علیه السلام، کتاب مسطور است، این هم قسمتی از دعا برای صاحب الامر:

ص: ۱۳۱

۱- ۴۷۱. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۱.

۲- ۴۷۲. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۳۱ / دلائل الامامه، ص ۲۷۱.

۳- ۴۷۳. فوز اکبر به نقل از نامه مهدی.

«السَّلَامُ عَلَى الدِّينِ الْمَأْثُورِ وَالْكِتَابِ الْمَسْطُورِ»؛ (۱)

«سلام بر آن دینی (یعنی حافظ دین) که از پیامبر رحمت رسیده است و سلام بر آن کتاب رقم شده به قلم حکمت الهی».

۳۱۷ - کَرَار

«کَرَار غیر فَرَار» یعنی رزمنده و مجاهدی که همه اش در حال حمله است و هیچ گاه فرار نمی کند، این عنوان اگرچه از القاب امیرالمؤمنین علیه السلام است، لکن امام زمان علیه السلام نیز فرزند و وارث آن حضرت است و او نیز به کرار توصیف می شود لذا در کتاب دلائل الامامه، کَرَار را از القاب امام زمان علیه السلام شمرده و آن حضرت را به این عنوان توصیف نموده است. (۲)

۳۱۸ - کَرِیم

به معنای بخشنده و اهل جود و بخشش است، امام زمان علیه السلام مانند اجداد طاهرين خود سرآمد همه کریمان و از القاب ایشان است.

در زیارت آن حضرت در روز جمعه می خوانیم:

«وَأَنْتَ يَا مَوْلَايَ كَرِيمٌ مِنْ أَوْلَادِ الْكَرَامِ»؛ (۳)

«ای مولا و آقای من، تو هم خود کریم هستی و هم از فرزندان اهل کرم می باشی».

۳۱۹ - کَلِمَةُ اللَّهِ

«او» کلمه الله، بلکه کلمه تاقه الهی است که در زیارتشان می خوانیم:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى حُجَّتِكَ فِي أَرْضِكَ... وَكَلِمَتِكَ وَعَيْنِكَ فِي

ص: ۱۳۲

۱- ۴۷۴. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۱.

۲- ۴۷۵. دلائل الامامه، ص ۲۷۱.

۳- ۴۷۶. مفاتیح الجنان، اعمال روز جمعه / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۲۱۵.

أَرْضِكَ، الْمُتَرَقِّبِ الْخَائِفِ»؛^(۱)

«خدایا درود فرست بر محمد که حجت تو در روی زمین است... و بر او که کلمه تام و روح اعظم الهی است در خلق زمین و آسمان، همان که مراقب و نگران است».

لذا از خداوند می خواهیم که:

«وَأَظْهَرُ كَلِمَتِكَ التَّامَّةَ، وَمُغَيِّبِكَ فِي أَرْضِكَ الْخَائِفِ الْمُتَرَقِّبِ»؛^(۲)

«خدایا آن کلمه تامه و حجت بالغه خودت را در روی زمین که از بیم رقیبان در پرده غیب پنهان داشتی را ظاهر نما».

۳۲۰ - کلمه الحق

کتاب ذخیره الالباب و تذکره الائمة نقل کرده اند که نام امام زمان علیه السلام در صحیفه، کلمه الحق است.^(۳)

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نام امامان علیهم السلام را یک به یک بیان می کرد تا رسید به امام عسکری علیه السلام که فرمود:

«يَخْرُجُ مِنْ صُلْبِهِ كَلِمَةُ الْحَقِّ وَلِسَانُ الصِّدْقِ وَمُظْهِرُ الْحَقِّ، حُجَّةُ اللَّهِ عَلَى بَرِيَّتِهِ، لَهُ غَيْبُهُ طَوِيلَةٌ، يَظْهَرُ اللَّهُ تَعَالَى بِهِ الْإِسْلَامَ وَأَهْلَهُ وَيُخَسِّفُ بِهِ الْكُفْرَ وَأَهْلَهُ»؛^(۴)

«کلمه حق و لسان صدق و اظهار کننده حق از امام عسکری علیه السلام به دنیا خواهد آمد، او که حجت خداوند بر خلائق است و غیبتی طولانی

ص: ۱۳۳

۱- ۴۷۷. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۱۷۱.

۲- ۴۷۸. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر.

۳- ۴۷۹. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۳۱.

۴- ۴۸۰. بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۳۴۸.

خواهد داشت. خداوند متعال به وسیله او اسلام و مسلمانان را ظاهر و غالب می کند و کفر و کافران را نابود خواهد کرد».

و این نیز قسمتی از زیارت امین الله است که از خداوند می خواهیم:

«وَأُظْهِرْ كَلِمَةَ الْحَقِّ وَاجْعَلْهَا الْعُلْيَا»؛^(۱)

«خدایا کلمه حق را ظاهر نما و آن را برتر و والا قرار ده».

۳۲۱ - کلمه المحمود

امام زمان علیه السلام به کلمه المحمود نیز توصیف شده است، چنان که در زیارت ایشان می خوانیم:

«السَّلَامُ عَلَى حُجَّهِ الْمَعْبُودِ وَكَلِمَةِ الْمَحْمُودِ»؛^(۲)

«سلام بر حجت خداوند معبود و بر کلمه محمود».

و در جای دیگر این گونه سلام می دهیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا كَلِمَةُ الْمَحْمُودِ»؛^(۳)

«سلام بر تو ای آقایی که کلمه خدای محمود هستی».

۳۲۲ - کلمه باقیه

امام سجاد علیه السلام در مورد آیه «وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ»^(۴) فرمود: این آیه در مورد ما نازل شده است و امامت تا روز قیامت در نسل حسین بن علی بن ابی طالب علیهم السلام می باشد و برای قائم ما دو غیبت است که یکی از دیگری طولانی تر است...^(۵)

ص: ۱۳۴

۱- ۴۸۱. مفاتیح الجنان، زیارت امین الله؛ بحارالانوار، ج ۹۷، ص ۲۶۴.

۲- ۴۸۲. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر.

۳- ۴۸۳. بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۸۵.

۴- ۴۸۴. سوره زخرف: ۲۸.

۵- ۴۸۵. کمال الدین، ج ۱، ص ۳۲۳.

از هدایه الکبری نقل شده است که کمال از القاب امام زمان علیه السلام است؛^(۱) چنان که فرموده اند:

«عَلَيْهِ كَمَالٌ مُوسَى»؛^(۲)

«امام زمان علیه السلام کمال موسی را دارد».

علامه مجلسی نیز در تجلیل از امام زمان علیه السلام می گوید:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى .. قُطْبِ رَحَى الْوُجُودِ وَمَرْكَزِ دَائِرَةِ الشُّهُودِ، كَمَالُ النَّشْأَةِ وَمَنْشَأُ الْكَمَالِ، جَمَالُ الْجَمْعِ وَمَجْمَعُ الْجَمَالِ»؛^(۳)

طبق نقل کتاب ذخیره الالباب، نام امام زمان علیه السلام در کتاب نجتا، کوکما می باشد،^(۴) و آنان موعود آخرالزمان را به این نام می خوانند.

به معنای پناه و پناهگاه می باشد و نام سوره ای از قرآن است و امام زمان علیه السلام پناهگاه همه دردمندان و بیچارگان است؛ اگرچه پیامبر صلی الله علیه وآله و تمام امامان علیهم السلام پناهگاه هستند، کُهِف هستند، و کُهِف الحصین نیز می باشند:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، الْكَهْفِ الْحَصِينِ، وَغِيَاثِ الْمُضْطَرِّ الْمُسْتَكِينِ».^(۵)

و چنین است قسمتی از زیارت سرداب مقدس:

ص: ۱۳۵

۱- ۴۸۶. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۳۱.

۲- ۴۸۷. بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۱۴۳.

۳- ۴۸۸. بحارالانوار، ج ۵۳، ص ۲۰۰.

۴- ۴۸۹. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۳۲.

۵- ۴۹۰. مفاتیح الجنان، صلوات شعبانیه.

«سَيَلَامُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ وَتَحِيَّاتُهُ وَصَلَوَاتُهُ عَلَى مَوْلَايَ صَاحِبِ الزَّمَانِ... وَالْخَلْفِ الْحَسَنِ الْإِمَامِ الْمُؤْتَمَنِ وَالْقَائِمِ الْمُعْتَمِدِ وَالْمَنْصُورِ الْمُؤَيَّدِ وَالْكَهْفِ...» (۱)

«سلام و برکات خداوند و درود و تحیات او بر مولای من صاحب الزمان،... و آن جانشین امام حسن عسکری علیه السلام آن امام امین و آن امام قائم که تکیه گاه خلق است و به تأیید الهی پیروز و پناه همگان است».

۳۲۶ - کِیْقَبَادِ دَوْم

از کتاب های ذخیره و تذکره الاثمه نقل شده است که مجوس و گبران عجم به موعود آخر الزمان نام «کیقباد دوم» نهاده اند. کِیْقَبَادِ دَوْم به معنای عادل بر حق می باشد. (۲)

۳۲۷ - لَا شَبِیْهَ لَهُ

یعنی کسی که خداوند هیچ شبیه و نظیری برای او قرار نداده است.

«او» بی نظیر، بی بدیل و بی شبیه است و دومی ندارد؛ اگرچه بسیاری از خصوصیات و ویژگی ها و اوصاف انبیا و اولیای گذشته را داراست.

کتاب مناقب قدیمه و هدایه الکبری آن را از القاب امام زمان علیه السلام دانسته اند. (۳)

۳۲۸ - لِسَانُ الصِّدْقِ

به معنای زبان راستی و حقیقت گو می باشد.

اسم امام زمان علیه السلام در صحیفه، لسان الصدق است، چنان که در ذخیره و تذکره الاثمه گفته شده است. (۴)

ص: ۱۳۶

۱- ۴۹۱. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۸۴.

۲- ۴۹۲. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۳۱.

۳- ۴۹۳. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۶۲ / دلائل الامامه، ص ۲۷۱.

۴- ۴۹۴. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۳۳.

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله امامان علیهم السلام را نام می برد تا به امام عسکری علیه السلام رسید که فرمود:

«يُخْرَجُ مِنْ صُلْبِهِ كَلِمَةُ الْحَقِّ وَلِسَانُ الصِّدْقِ وَمُظْهَرُ الْحَقِّ» حُجَّهَ اللَّهِ عَلَى بَرِيَّتِهِ، لَهُ غَيْبَةٌ طَوِيلَةٌ، يَظْهَرُ اللَّهُ تَعَالَى بِهِ الْإِسْلَامُ وَأَهْلُهُ وَيُخَسِفُ بِهِ الْكُفْرَ وَأَهْلَهُ؛^(۱)

«کلمه الحق و لسان صدق و اظهار کننده حق از امام عسکری به دنیا خواهد آمد، او که حجت خداوند بر خلائق است و غیبتی طولانی خواهد داشت. خداوند متعال به وسیله او اسلام و مسلمانان را ظاهر و غالب می کند و کفر و کافران را نابود خواهد کرد».

۳۲۹ - لسان الله

به معنای زبان گویای خداست که از القاب امام زمان علیه السلام می باشد؛ اگرچه امامان علیهم السلام فرموده اند:

«نَحْنُ لِسَانُ اللَّهِ؛ همه ما زبان گویای خداییم»^(۲)

در زیارت آن حضرت می خوانیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا لِسَانَ اللَّهِ الْمُعَبَّرَ عَنْهُ»^(۳)

«سلام بر تو ای زبان گویای خداوند که از جانب او سخن می گویی».

و برایش دعا می کنیم:

«اللَّهُمَّ ادْفَعْ عَنَّا وَلِيكَ وَخَلِيفَتِكَ وَحُجَّتِكَ عَلَى خَلْقِكَ وَلِسَانِكَ الْمُعَبَّرِ عَنْكَ»^(۴)

ص: ۱۳۷

۱- ۴۹۵. بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۳۴۸.

۲- ۴۹۶. بحار الانوار، ج ۲۶، ص ۲۴۶.

۳- ۴۹۷. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۹۸.

۴- ۴۹۸. مفاتیح الجنان، دعا برای حضرت امام زمان.

«خدایا هر بلایی را از ولی خود، و خلیفه خویش و حجت بر خلق عالم دفع کن، همان که زبان توسست و از جانب تو سخن می گوید».

۳۳۰ - لنديطارا

این عنوان را در کتاب ذخیره و تذکره الائمه ذکر کرده اند که اسم موعود آخر الزمان در کتاب هزار نامه هند، لنديطارا است. (۱)

۳۳۱ - لوای اعظم

به معنای پرچم و علم بزرگ و شکوهمند است که هدایه الکبری گفته از القاب امام زمان علیه السلام است. (۲)

یعنی پرچمی بالا-تر از پرچم او نیست و بر همه پرچم ها پیروز خواهد شد، چون پرچم او پرچم اسلام است و طبق حدیث شریف نبوی صلی الله علیه و آله:

«الْإِسْلَامُ يَغْلُو وَلَا يَغْلَى عَلَيْهِ»؛

«اسلام پیروز و سرافراز است و چیزی بر آن چیره نمی شود».

۳۳۲ - ماءِ معین

به معنای آب ظاهر و جاری روی زمین است که در دسترس همگان می باشد.

ماء معین از القاب امام زمان علیه السلام است که از آیه قرآن کریم اقتباس و تأویل شده است.

امام باقر علیه السلام در تفسیر آیه شریفه «قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ يَأْتِيكُمْ بِمَاءٍ مَعِينٍ»؛ (۳) فرمود:

ص: ۱۳۸

۱- ۴۹۹. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۳۲.

۲- ۵۰۰. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۳۲.

۳- ۵۰۱. بگو: «به من خبر دهید اگر آب های (سرزمین) شما در زمین فرو رود، چه کسی می تواند آب جاری و گوارا در دسترس شما قرار دهد؟!» سوره ملک، آیه ۳۰.

این آیه درباره قائم نازل شده است. (۱)

۳۳۳ - ماشع

از کتاب ذخیره الالباب نقل شده که گفته است:

در تورات عبری نام موعود آخرالزمان ماشع است. (۲)

تذکره الائمہ نیز گفته است در توراتی که نزول آن آسمانی است. (۳)

۳۳۴ - مالک

از اوصاف امام زمان علیه السلام مالک است؛ چنان که امام باقر علیه السلام در تأویل آیه «الَّذِينَ إِن مَّكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَآمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَلِلَّهِ عِقَبُ الْأُمُورِ» (۴) فرموده است:

«هَذِهِ لآلِ مُحَمَّدٍ، الْمَهْدِيِّ وَ أَصْحَابِهِ يَمْلِكُهُمُ اللَّهُ مَشَارِقَ الْأَرْضِ وَ مَغَارِبِهَا...» (۵)؛ «این آیه مربوط به آل محمد است، مهدی علیه السلام و یاران او که خداوند ایشان را مالک و فرمان فرمای سرتاسر زمین می گرداند.»

۳۳۵ - مأمور

به معنای کسی که به او امر و فرمان داده شده است.

امام زمان علیه السلام مأمور ویژه الهی است و فقط از خداوند فرمان می گیرد، نه از هیچ قدرتی، نه از هوی و هوس و غیره... .

در مناقب قدیمه ذکر شده که مأمور از القاب امام زمان علیه السلام است. (۶)

ص: ۱۳۹

۱- ۵۰۲. کمال الدین، ج ۲، ص ۳۷۰ / غیبت طوسی، ص ۱۵۸.

۲- ۵۰۳. عبقری الحسان.

۳- ۵۰۴. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۳۳.

۴- ۵۰۵. حج: ۴۱

۵- ۵۰۶. تأویل الآیات، ج ۱، ص ۳۴۳؛ به نقل از سیمای مهدی در قرآن.

۶- ۵۰۷. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۵۹.

از جمله در دعای روز جمعه می خوانیم:

«وَمَا مُورٌ بِالضِّيَافَةِ وَالْإِجَارَةِ»؛^(۱)

«تو مأمور به مهمان نوازی و پناه دادن به خلق هستی».

۳۳۶ – مأمول

لقب دیگر امام زمان علیه السلام است، به معنای هر چیزی و هر شخصی که مورد آرزو می باشد.

و «او» کسی است که همه مکاتب و مذاهب در همه زمان ها و مکان ها آرزویش را دارند. لذا امام صادق علیه السلام در مورد آن حضرت فرموده است:

«ثُمَّ يَقُومُ الْقَائِمُ الْمَأْمُولُ وَالْإِمَامُ الْمَجْهُولُ»؛^(۲)

«پس آن گاه امام قائم مأمول قیام می کند آن امامی که مجهول است».

و در زیارت آن حضرت وارد شده است:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْمُقَدَّمُ الْمَأْمُولُ».^(۳)

«سلام بر تو ای امام که مقدم بر همه عالم و آرزوی تمام خلایق هستی».

۳۳۷ – مأمون

یعنی کسی که در حفظ و امان است. و امام زمان علیه السلام در حفظ و امان خدا و ذخیره خداست؛ لذا آن حضرت را با این عنوان در زیارت آل یاسین زیارت می کنیم:

ص: ۱۴۰

۱- ۵۰۸. مفاتیح الجنان، اعمال روز جمعه / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۲۱۱ و ۲۱۵.

۲- ۵۰۹. غیبت نعمانی، ص ۲۷۴.

۳- ۵۱۰. مفاتیح الجنان، زیارت آل یاسین؛ بحارالانوار، ج ۵۳، ص ۱۷۱ و ج ۹۹، ص ۹۴.

«السلام عَلَيْكَ أَيُّهَا الْإِمَامُ الْمَأْمُونُ»؛^(۱)

«سلام بر تو ای آقای که امام در حفظ خدایی».

۳۳۸ - مَبَانِي الْآيَات

کتاب دلائل الامامه با این عنوان امام زمان علیه السلام را توصیف نموده است.^(۲)

۳۳۹ - مُبْدِئُ الْآيَات

به معنای سرآغاز آیات و نشانه ها و ظاهر کننده آیات خداوند و یا محل بروز و ظهور آیات الهیه است که در هدایه الکبری از القاب امام زمان علیه السلام شمرده شده است.^(۳)

چون در روز ظهور آن حضرت، تمام آیات و معجزات الهی که به دست پیامبران گذشته ظاهر شده بود، توسط آن جناب ظاهر می شود.

۳۴۰ - مُبْطِل

به معنای باطل کننده و محو و نابود کننده می باشد و امام زمان علیه السلام نابود کننده هر باطلی است.

امام باقر علیه السلام در مورد آیه «لِيَحِقَّ الْحَقُّ وَيَبْطُلَ الْبَاطِلُ وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ»^(۴) فرموده است:

«... وَ أَمَّا قَوْلُهُ وَ يَبْطُلُ الْبَاطِلُ يَغْنَى الْقَائِمَ فَإِذَا قَامَ أَبْطَلَ بَاطِلَ بَنِي أُمِّيهِ»^(۵)

«... و امّا فرمایش خدا که باطل را براندازد، مراد این است که چون حضرت قائم علیه السلام قیام کند، باطل بنی امیه را براندازد.»

ص: ۱۴۱

۱- ۵۱۱. مفاتح الجنان، زیارت آل یاسین؛ بحارالانوار، ج ۵۳، ص ۱۷۱.

۲- ۵۱۲. دلائل الامامه، ص ۲۷۱.

۳- ۵۱۳. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۵۴.

۴- ۵۱۴. تا حق را تثبیت کند، و باطل را از میان بردارد، هر چند مجرمان کراحت داشته باشند. سوره انفال، آیه ۸.

۵- ۵۱۵. اثبات الهداه، ج ۳، ص ۵۵۰؛ به نقل از سیمای مهدی در قرآن.

این هم قسمتی از زیارت آن حضرت:

«أَشْهَدُ أَنَّكَ... وَمُحَقِّقُ كُلِّ حَقٍّ، وَمُبْطِلُ كُلِّ بَاطِلٍ»؛^(۱)

«شهادت می دهم ای آقای من که تو هر حقی را اثبات و هر باطلی را نابود خواهی کرد».

۳۴۱- مُبْلَى السَّرَائِر

یعنی کسی که اسرار و آنچه را که افراد در سینه خود یا هر جای دیگر پنهان کرده باشند، آشکار می نماید.

این عنوان در کتاب هدایه الکبری و دلائل الامامه از القاب امام زمان علیه السلام دانسته شده است.^(۲)

۳۴۲- مُبِيد

به معنای نابود کننده و از القاب امام زمان علیه السلام است، که در دعای ندبه از زبان امام معصوم علیه السلام می گوئیم:

«أَيْنَ مُبِيدُ أَهْلِ الْفُسُوقِ وَالْعِصْيَانِ وَالطُّغْيَانِ»؛^(۳)

«کجاست آن که اهل فسق و گناه و طغیان و ظلم را هلاک و نابود می کند».

۳۴۳- مُبِيرُ الْكَافِرِينَ

در طول تاریخ، اهل کفر و شرک، ظلم های فراوانی بر انسان ها؛ خصوصاً اهل ایمان انجام داده اند که طبق عدالت خدا و قانون طبیعت و مکافات عمل در همین دنیا، باید روزی تاوان اعمال زشت خود را پس

ص: ۱۴۲

۱- ۵۱۶. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۹۸ / بلدالامین، ص ۲۸۴.

۲- ۵۱۷. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۵۳ / دلائل الامامه، ص ۲۷۱.

۳- ۵۱۸. مفاتیح الجنان، دعای ندبه / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۶.

بدهند؛ اگرچه مجازات اصلی آنان در آتش جهنم خواهد بود، و آن که به وعده خدا می آید و ظالمان و کافران را نابود می کند، مهدی موعود و امام زمان علیه السلام است؛ لذا در زیارت مربوط به ایشان می گوییم:

«السَّلَامُ عَلَى مُحْيِي الْمُؤْمِنِينَ وَمُبِيرِ الْكَافِرِينَ»؛^(۱)

«سلام بر آن آقایی که احیاکننده مؤمنان و هلاک کننده کافران است».

۳۴۴ - مُتَرَقَّب

به معنای مراقب و منتظر است که از اوصاف امام زمان علیه السلام می باشد. و در زیارت آن حضرت می خوانیم:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَظْهِرْ كَلِمَتَكَ التَّائِمَةَ، وَمُعْيَبِكَ فِي أَرْضِكَ الْخَائِفِ الْمُتَرَقِّبِ»؛^(۲)

«خدایا بر محمد و آل او درود فرست و آن کلمه تامة را که از ترس و بیم دشمنان در پرده غیبت قرار دادی ظاهر نما».

۳۴۵ - مُجَاب

به معنای کسی که دعایش مستجاب است می باشد و از القاب امام زمان علیه السلام است؛ چنان که آیه شریفه «أَمَّنْ يَجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ»^(۳) نیز به آن جناب تفسیر شده است.

لذا به ایشان سلام می دهیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْمُنتَظَرُ الْمُجَابُ إِذَا دُعِيَ»؛^(۴)

ص: ۱۴۳

۱- ۵۱۹. مفاتیح الجنان، زیارت سرداب / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۱.

۲- ۵۲۰. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر.

۳- ۵۲۱. سوره نمل، آیه ۶۲.

۴- ۵۲۲. بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۸۵.

«سلام بر تو ای آقای منتظری که هرگاه دعا کند به اجابت می رسد».

در کتاب دلائل الامامه نیز امام زمان علیه السلام به مجاب توصیف شده است. (۱)

۳۴۶ - مجازی بالأعمال

هدایه الکبری گفته است این عنوان را از القاب امام زمان علیه السلام شمرده اند، (۲) به معنای کسی که جزای نیک و بد اعمال هر کسی را می دهد و به علم خود و باطن افراد حکم می کند. در کتاب دلائل الامامه نیز آمده است. (۳)

۳۴۷ - مجاهد

به معنای تلاشگر از القاب امام زمان علیه السلام گفته شده است و در دعا برای امام زمان علیه السلام می گوئیم:

«اللَّهُمَّ اذْفَعْ عَنْ وَلِيِّكَ... الْجَحْجَاحَ الْمُجَاهِدِ...»؛ (۴)

«خدایا هر نوع بلا را از ولی خود دفع فرما... آن که بزرگ ترین مجاهد در راه تو است».

۳۴۸ - مجتهد

به معنای تلاشگر و کوشا، از اوصاف امام زمان علیه السلام گفته شده است که در دعای مخصوص آمده است:

«وَسَاهِدِكَ عَلَى عِبَادِكَ، الْجَحْجَاحَ الْمُجَاهِدِ، الْمُجْتَهِدِ عَبْدُكَ الْعَائِدُ بِكَ»؛ (۵)

ص: ۱۴۴

۱- ۵۲۳. دلائل الامامه، ص ۲۷۱.

۲- ۵۲۴. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۵۲.

۳- ۵۲۵. دلائل الامامه، ص ۲۷۱.

۴- ۵۲۶. مفاتیح الجنان، دعا برای امام زمان / بحارالانوار، ج ۹۲، ص ۱۱۲.

۵- ۵۲۷. مفاتیح الجنان، دعای امام زمان / بحارالانوار، ج ۹۲، ص ۳۲۲..

«آن امامی که شاهد و گواه تو بر بندگان می باشد، آن مجاهد بزرگ و مجتهد که عبد تو و در پناه تو است».

و در جای دیگر چنین است:

«فَإِنَّهُ الْهَادِي الْمَهْدِي وَالْقَائِمُ الْمُهْتَدِي، وَالطَّاهِرُ النَّقِيُّ الزَّكِيُّ الرَّضِيُّ الْمَرْضِيُّ، الصَّابِرُ الشَّكُورُ الْمُجْتَهِدُ»؛^(۱)

«که او هادی و مهدی است، آن قائم مهتدی، و آن که پاک و پاکیزه و خالص و مورد رضایت و پسندیده است، آن صابر شکرگزار و کوشا».

۳۴۹ - مُجَدِّد

او مجدد مذهب و شریعت پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله است؛ چنان که در کتاب شریف غیبت نعمانی آمده است:

«... إِنَّ اللَّهَ قَدْ أَبْعَدَ مِنْ هَذِهِ حَالِهِ عَنْ أَنْ يَكُونَ الْقَائِمُ لِلَّهِ بِحَقِّهِ وَالنَّاصِرَ لِدِينِهِ وَالْخَلِيفَةَ فِي أَرْضِهِ وَالْمُجَدِّدَ شَرِيعَةَ نَبِيِّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ».^(۲)

۳۵۰ - مُجَلِّي الظُّلْمَةِ

به معنای روشنی بخش تاریکی ها و ظلمت هاست، و از القاب مهدی موعود علیه السلام می باشد.

چنان که در دعای بعد از زیارت آل یاسین می گوئیم:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ حُبَّتِكَ فِي أَرْضِكَ... وَمُجَلِّي الظُّلْمَةِ»؛^(۳)

«خدایا درود فرست بر حجت خودت در زمین... همان که روشنی بخش ظلمت عالم است».

ص: ۱۴۵

۱- ۵۲۸. کتاب شریف کمال الدین، ج ۲، ص ۵۱۳ / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۹۰.

۲- ۵۲۹. غیبت نعمانی، ص ۲۴۶.

۳- ۵۳۰. مفاتیح الجنان، دعای بعد از زیارت آل یاسین / بحارالانوار، ج ۵۳، ص ۱۷۱ و ج ۹۹، ص ۸۱.

۳۵۱ - مُجَلَّى الْعَمَى

آن که کور و نابینا را بینا می کند؛ یعنی امام زمان علیه السلام و «او» می آید و تمام کسانی که چشم بر حقایق بسته اند و کفر و جهل و نفاق آنان را کور کرده است، بینا می کند.

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ حُبَّتِكَ فِي أَرْضِكَ... وَمُجَلَّى الْعَمَى»؛ (۱)

«خدایا درود فرست بر حجت خودت در زمین، همان که بینا کننده نابینایان جهل و کفر است».

۳۵۲ - مَجْهُول

یعنی ناشناس و ناشناخته شده، از القاب امام زمان علیه السلام، امامی که در بین مردم است اما کسی او را نمی شناسد.

امام صادق علیه السلام در مورد آن حضرت فرموده است:

«... ثُمَّ يَقُومُ الْقَائِمُ الْمَأْمُولُ وَالْإِمَامُ الْمَجْهُولُ»؛ (۲)

«آن گاه آن قیام کننده آرزو شده قیام می کند، و آن امام ناشناس!»

۳۵۳ - مُحْتَجَب

به معنای مستور و در حجاب رفته می باشد که از القاب مهدی موعود علیه السلام گفته شده است.

«او» باید مستور باشد تا محفوظ باشد و در روزی که خداوند اراده فرماید ظهور نماید.

و این است قسمتی از زیارت پدر آن جناب:

ص: ۱۴۶

۱- ۵۳۱. مفاتیح الجنان، زیارت سرداب / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۸۲.

۲- ۵۳۲. غیبت نعمانی، ص ۲۷۴.

«... الْمُحْتَجِبِ عَنْ أَعْيُنِ الظَّالِمِينَ»؛ (۱)

به امام عسکری علیه السلام سلام می کنیم و عرض می کنیم:

شما پدر آن بزرگوار می هستید که خداوند او را از چشم ظالمان مخفی کرده است.

۳۵۴ - محسن

محسن از اسمای حسناى الهی است و امام زمان علیه السلام نیز که مظهر اسم اعظم خداست ملقب به محسن گردیده است، چنان که از کتاب هدایه الکبری نقل شده است. (۲)

۳۵۵ - محفوظ

اشاره

امام صادق علیه السلام فرموده است:

«إِنَّ صَاحِبَ هَذَا الْأَمْرِ مَحْفُوظٌ لَهُ لَوْ ذَهَبَ النَّاسُ جَمِيعاً أَتَى اللَّهُ لَهُ بِأَصْحَابِهِ وَهُمْ الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ: «فَإِنْ يَكْفُرْ بِهَا هَؤُلَاءِ فَقَدْ وَكَلْنَا بِهَا قَوْماً لَّيْسُوا بِهَا بِكَافِرِينَ»»؛ (۳)

«همانا صاحب این امر را خداوند حفظ می فرماید، اگر همه مردم هم بروند خداوند او را به همراه اصحابش می آورد و آنان همان کسانی اند که خداوند در حق ایشان فرموده است: و اگر نسبت به آن کفر ورزند، (آیین حق زمین نمی ماند؛ زیرا) کسان دیگری را نگاهبان آن می سازیم که نسبت به آن، کافر نیستند». (۴)

و در قسمتی از زیارت مربوطه آمده است:

ص: ۱۴۷

۱- ۵۳۳. مفاتیح الجنان، زیارت سرّ من رأى / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۶۷.

۲- ۵۳۴. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۵۵.

۳- ۵۳۵. بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۷۰.

۴- ۵۳۶. سوره انعام، آیه ۸۹.

«السلام عَلَيْكَ يَا مَحْفُوظًا بِاللَّهِ» (۱)

«سلام بر تو ای آقای که محفوظ به حفظ الهی هستی.»

۳۵۶ - محقق

یعنی احقاق کننده و زنده کننده و اثبات کننده حق و از القاب امام زمان علیه السلام که برایش چنین شهادت می دهیم:

«أَشْهَدُ أَنَّكَ... وَمُحَقِّقُ كُلِّ حَقٍّ»؛ (۲)

«شهادت می دهم ای آقای من که اثبات کننده حقوق تو هستی.»

و این نیز قسمتی از زیارت سرّ من رأی است:

«وَأَتَوَسَّلُ إِلَيْكَ يَا رَبِّ بِإِمَامِنَا وَمُحَقِّقِ زَمَانِنَا، الْيَوْمَ الْمَوْعُودِ»؛ (۳)

«ای پروردگار من! به سوی تو تقرب می جویم به وسیله امام و پیشوای ما که نگهبان حقّ است در زمان ما تا روز موعود که ظهورش فرا رسد،...».

۳۵۷ - محمد

به معنای بسیار ستوده و پسندیده، اصلی ترین نام امام زمان علیه السلام است.

اخبار و روایات از طریق شیعه و سنی نقل شده است که پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله فرموده اند: «إِسْمُهُ إِسْمِي»؛ مهدی همانم من است.

در خبر لوح که جابر بن عبدالله انصاری آن را نزد صدیقه طاهره علیها السلام دید که خداوند برای رسول خدا صلی الله علیه وآله هدیه آورده بود، نام امام زمان علیه السلام این گونه ثبت شده بود:

ص: ۱۴۸

۱- ۵۳۷. بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۹۲.

۲- ۵۳۸. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۹۸.

۳- ۵۳۹. مفاتیح الجنان، زیارت سرّ من رأی.

«أَبُو الْقَاسِمِ مُحَمَّدُ بْنُ حَسَنٍ، هُوَ حُجَّهُ اللَّهِ الْقَائِمُ...» (۱)

در دعای عهد نیز می خوانیم: «الْمُسَمَّى بِاسْمِ رَسُولِكَ...»؛

«همان که به اسم رسول تو نامیده شده است...».

و امام صادق علیه السلام فرموده است:

خلف صالح از فرزندان من است، اوست مهدی، اسم او محمد و کنیه اش ابوالقاسم و در آخرالزمان قیام می کند. (۲)

در مورد حرمت یا جواز ذکر اسم اصلی امام زمان علیه السلام، اخبار و اقوال متعددی وجود دارد که جهت اطلاع از آن ها و استدلال بر هر کدام می توانید به کتب مفصل مراجعه نمایید؛ از جمله: مکیال المکارم، نجم الثاقب که به فارسی می باشد و کتب حدیثی معتبر دیگر.

۳۵۸ - محیط

پیامبر اعظم صلی الله علیه وآله در خطبه غدیر خود آنجا که به توصیف امام زمان علیه السلام و آخرین وصی خویش می پردازد، می فرماید:

«أَلَا إِنَّهُ وَارِثُ كُلِّ عِلْمٍ وَالْمُحِيطُ بِهِ»؛ (۳)

«آگاه باشید که تمام علوم به او ارث می رسد و او بر همه آن احاطه دارد».

۳۵۹ - مُحِیی

یعنی احیاگر و زندگی بخش، از القاب امام زمان علیه السلام است، «او» که

ص: ۱۴۹

۱- ۵۴۰. بحارالانوار، ج ۳۶، ص ۱۹۳ / کمال الدین، ج ۱، ص ۳۰۵ / عیون الاخبار، ج ۱، ص ۴۰ / وسائل الشیعه، ج ۱۶، ص ۲۴۳.

۲- ۵۴۱. تاریخ موالید ائمه، ص ۴۵ / به نقل از نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۰۵.

۳- ۵۴۲. بحارالانوار، ج ۳۷، ص ۲۱۳.

وارث تمام انبیاست، تمام خوبی ها و معجزات پیامبران و امامان را نیز داراست. اگر حضرت عیسی علیه السلام به اذن خداوند مرده را زنده می کرد، «او» هم هر مرده ای را به اذن خداوند زنده می کند، مردگان جسمانی، مردگان روحی. افراد مرده را زنده می کند، دین مرده را زنده می کند، سنت های مرده را زنده می کند،

امام باقرعلیه السلام در مورد آیه شریفه «اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ»^(۱) فرموده است:

«يَحْيِيهَا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بِالْقَائِمِ بَعْدَ مَوْتِهَا يَغْنِي بِمَوْتِهَا كُفْرَ أَهْلِهَا وَ الْكَافِرُ مَيِّتٌ.»^(۲)؛ «خداوند متعال زمین را بعد از مرگش به وسیله قائم علیه السلام زنده خواهد کرد و مقصود از موت زمین کفر اهل زمین است و کافر نیز حکم میت را دارد.»

لذا باید هر لحظه منتظر او باشیم و از خدا بخواهیم تا زودتر ظهور نماید:

«أَيْنَ مُحْيِي مَعَالِمِ الدِّينِ وَأَهْلِهِ»^(۳)

«کجاست آن که با قدرت الهی، پرچم دین و اهل ایمان را زنده می کند.»

بعد در روز جمعه دعا می کنیم که هر کجا هست:

«اللَّهُمَّ وَصِّلْ عَلَى وَلِيِّكَ الْمُحْيِي سُنَّتَكَ الْقَائِمِ بِأَمْرِكَ»^(۴)

«خدایا درود فرست بر ولی خودت آن که سنت تو را احیاء خواهد نمود و به فرمان تو قیام خواهد کرد.»

ص: ۱۵۰

۱- ۵۴۳. سوره حدید، آیه ۱۷.

۲- ۵۴۴. اثبات الهداه، ج ۳، باب ۳۲.

۳- ۵۴۵. مفاتیح الجنان، دعای ندبه / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۶.

۴- ۵۴۶. مفاتیح الجنان، اعمال روز جمعه.

این هم سلام ما به آن احیاگر عالم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مُحْيِي مَعَالِمِ الدِّينِ وَآهْلِهِ»؛^(۱)

«سلام بر تو ای احیاگر پرچم و نشانه های دین و اهل آن».

۳۶۰ - مُحْيِي الْمُؤْمِنِينَ

مهدی موعود و منجی عالم بشریت روزی می آید و اهل ایمان را که به ناحق به استضعاف و ذلت و مظلومیت گرفتار کرده اند، نجات خواهد داد و آن را حیاتی دوباره می دهد. پس «او» زنده کننده ایمان و اهل ایمان است. لذا در زیارت ایشان می گوئیم:

«السَّلَامُ عَلَى مُحْيِي الْمُؤْمِنِينَ وَمُبِيرِ الْكَافِرِينَ»؛^(۲)

«سلام بر آن آقایی که احیاکننده مؤمنان و هلاک کننده کافران است».

۳۶۱ - مُخْبِر

از کتاب مناقب و هدایه الکبری، همچنین دلائل الامامه نقل شده که مخبر از القاب امام زمان علیه السلام است.^(۳)

۳۶۲ - مَخْرُون

به معنای گنجینه و ذخیره و پنهان شده می باشد که با آن امام زمان علیه السلام را توصیف می کنند؛ چنان که این عبارت وارد شده است:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مَخْرُونًا فِي قُدْرَةِ اللَّهِ نُورٌ سَمِعَهُ وَبَصَرَهُ...»^(۴)

ص: ۱۵۱

۱- ۵۴۷. بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۸۵.

۲- ۵۴۸. مفاتیح الجنان، زیارت سرداب / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۱.

۳- ۵۴۹. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۵۲ / دلائل الامامه، ص ۲۷۱.

۴- ۵۵۰. بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۹۲.

به معنای محور و مدار روزگار و عالم است و از القاب امام زمان علیه السلام که در اعمال نیمه شعبان و دعا برای امام زمان علیه السلام می‌گوییم:

«اللَّهُمَّ بِحَقِّ لَيْلَتِنَا وَمَوْلُودِهَا... سَيِّفُ اللَّهِ الَّذِي لَا يَنْبُو وَنُورُهُ الَّذِي لَا يَخْبُو وَذُو الْجَلَمِ الَّذِي لَا يَضِيءُ بُوَ مِدَارُ الدَّهْرِ وَنَوَامِيْسُ الْعَصْرِ»؛ (۱)

«خدایا به حقّ این شب ما و مولود آن ... آن شمشیر خدایی که کند نمی‌شود و آن نور الهی که خاموش نمی‌گردد، و آن بردباری که شکیبایی اش را از دست نمی‌دهد و آن صبوری که بردباری اش را از دست نمی‌دهد او که محور روزگار و ناموس عصر و زمان است.».

یعنی ذخیره شده، از اوصاف امام زمان علیه السلام است، چون خدا «او» را ذخیره کرده و پنهان داشته است تا روزی که اراده فرماید ظاهرش نماید و احکام کامل الهی را جاری کند.

و در زیارت آن حضرت می‌خوانیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْمُدَّخِرُ لِتَجْدِيدِ الْفَرَائِضِ وَالسُّنَنِ»؛ (۲)

«سلام بر تو ای آن که برای زنده کردن فرایض و سنت‌ها ذخیره شده‌ای».

ص: ۱۵۲

۱- ۵۵۱. بلد الامین، ص ۱۸۷.

۲- ۵۵۳. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۸۵.

و در جای دیگر:

«السَّلَامُ عَلَى الْمُدَّخَرِ لِكِرَامِهِ أَوْلِيَاءِ اللَّهِ وَبَوَارِ أَعْدَائِهِ»؛^(۱)

«سلام بر آن آقایی که خداوند او را برای عزت و بزرگواری دوستانش و ذلیل و خوار کردن دشمنانش ذخیره کرده است.»

این هم فرازی از دعای ندبه:

«أَيْنَ الْمُدَّخَرُ لِتَجْدِيدِ الْفَرَائِضِ وَالسُّنَنِ»؛^(۲)

«کجاست آن بزرگواری که ذخیره شده است تا بیاید و فرایض و سنت های فراموش شده اسلام را تجدید کند.»

۳۶۴ - مدبر

به معنای تدبیر کننده امور است و از کتاب مناقب نقل شده که از القاب امام زمان علیه السلام می باشد.^(۳)

۳۶۶ - مدیل

در کتاب دلائل الامامه، امام زمان علیه السلام را با المدیل توصیف نموده است.^(۴)

۳۶۷ - مذکر

به معنای تذکر دهنده و یادآوری کننده است، چنان که در زیارت امام غایب علیه السلام و در دعای ندبه می خوانیم:

«اللَّهُمَّ وَنَحْنُ عِبِيدُكَ التَّائِقُونَ إِلَيْكَ وَلِيكَ الْمَذْكُرُ بِكَ وَبَنِيِّكَ»؛^(۵)

«خدایا ما همه بندگان تو مشتاق ظهور ولی تو هستیم، او که یادآور تو و رسول توست.»

۳۶۸ - مُذَلّ

به معنای خوارکننده و ذلیل کننده می باشد و از نام های امام

ص: ۱۵۳

۱- ۵۵۴. مفاتیح الجنان، زیارت سرداب / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۲.

۲- ۵۵۵. مفاتیح الجنان، دعای ندبه / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۶.

۳- ۵۵۲. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۵۹.

۴- ۵۵۶. دلائل الامامه، ص ۲۷۲.

زمان علیه السلام است، «او» خوارکننده ستمگران و ظالمان طول تاریخ است، «او» خواهد آمد و معاندان و گردنکشان را سر جایشان خواهد نشاند، به همین علت از ابتدایی که نام مهدی موعود علیه السلام به زبان ها آمد و خبر آمدنش منتشر گشت، مخالفان همواره منتظر بودند که نگذارند متولد شود، بعد که متولد شد می خواستند او را از سر راه بردارند، اما نتوانستند و اینک نیز هر روز به نحوی مشغول توطئه و شبهه افکنی و مخالفت با آن وجود نازنین هستند، امّا «يُرِيدُونَ لِيُطْفَؤْا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ»؛ (۱) «آنان می خواهند نور خدا را با دهان خود خاموش سازند؛ ولی خدا نور خود را کامل می کند هر چند کافران خوش نداشته باشند!»

و ما امید داریم که روزی می آید و همه آنان را خوار و ذلیل می کند پس بر او سلام می دهیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مُدِلَّ الْكَافِرِينَ الْمُتَكَبِّرِينَ الظَّالِمِينَ»؛ (۲)

«سلام بر تو ای آقایی که کافران و متکبران و ظالمان را خوار خواهی کرد».

و هر صبح جمعه نیز ندبه می کنیم و به دنبالش می گردیم:

«أَيُّنَ مُعَزُّ الْأَوْلِيَاءِ وَمُدِلُّ الْأَعْدَاءِ»؛ (۳)

«کجاست آن که دوستان را عزیز و دشمنان را خوار و ذلیل می کند؟»

ص: ۱۵۴

۱- ۵۵۸. سوره صف، آیه ۸.

۲- ۵۵۹. مفاتیح الجنان، دعای استغاثه / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۸۵.

۳- ۵۶۰. مفاتیح الجنان، دعای ندبه / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۶.

به معنای مرزبان و نگهبان می باشد و از اوصاف امام زمان علیه السلام است چرا که او از مرزهای عقیدتی مکتب و از مرزهای دین اسلام و کشورهای اسلامی محافظت می کند.

۳۷۰ - مُرْتَجِی

به معنای کسی که امید و آرزوها به اوست، و این کسی جز امام زمان علیه السلام نیست؛ چنان که در دعای ندبه آمده است:

«أَيْنَ الْمُرْتَجَى لِإِزَالَةِ الْجَوْرِ وَالْعُدْوَانِ»؛ ^(۱)

«کجاست آن منتقمی که امیدواریم بیاید و اساس ظلم و عدوان را از عالم براندازد و بساط عدل و احسان را بگستراند».

پس سلام بر چنین امامی باد:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْإِمَامُ الْمُرْتَجَى لِإِزَالَةِ الْجَوْرِ وَالْعُدْوَانِ»؛ ^(۲)

«سلام بر تو ای آقا و امامی که همه آرزو دارند که ظلم و جور و ستم را براندازی».

۳۷۱ - مُرْتَقِب

یعنی مراقب و منتظر، از القاب امام زمان علیه السلام است، چون همواره مراقب و منتظر فرمان الهی است.

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ حُبَّتِكَ فِي أَرْضِكَ... الْمُرْتَقِبِ الْخَائِفِ»؛ ^(۳)

ص: ۱۵۵

۱- ۵۶۱. مفاتیح الجنان، دعای ندبه / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۶.

۲- ۵۶۲. بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۸۵.

۳- ۵۶۳. مفاتیح الجنان، دعای بعد از زیارت آل یاسین / بحارالانوار، ج ۵۳، ص ۱۷۱.

«خدایا درود فرست به حجت خودت در زمین، همان که از جور دشمنان دائماً نگران مراقب و منتظر فرمان توست».

و ما عاجزانه از خدا می خواهیم که ظهور او را نزدیک فرماید:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَظْهِرْ كَلِمَتَكَ التَّائِمَةَ، وَمُعْيَبِكَ فِي أَرْضِكَ الْخَائِفِ الْمَتَرِّقِ»؛^(۱)

«خدایا بر محمد و آل او درود فرست و آن کلمه تامة را که از ترس و بیم دشمنان در پرده غیبت قرار دادی ظاهر نما».

۳۷۲ - مرشد

به معنای رهبر و راهنما از اوصاف امام زمان علیه السلام است، چون «او» راهنما و مرشد همه خلایق است، از همه مکاتب و مذاهب، و از همه بلاد و سرزمین ها.

و ما به چنین رهبر و مرشدی که با تأیید الهی خلق را به خدا راهنمایی می کند راضی هستیم:

«رَضِيتُكَ يَا مَوْلَايَ إِمَاماً وَهَادِياً، وَوَلِياً وَمُرْشِداً، لَا أَبْتَغِي بِكَ بَدَلاً...»؛^(۲)

«ای مولا و آقای من! من به امامت و هدایت تو راضی ام، که تو ولی و رهبر و امام و راهنمای من باشی، و به جای تو احدی را انتخاب نخواهم کرد».

۳۷۳ - مَرَضِي

به معنای پسندیده و خوشنود و برگزیده خدا که از نام های امام

ص: ۱۵۶

۱- ۵۶۴. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر.

۲- ۵۶۵. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۱۶.

زمان علیه السلام است، و در دعای استغاثه به آن حضرت می‌گوییم:

«...وَالْحُجَّةِ الْقَائِمِ الْمَهْدِيِّ، الْإِمَامِ الْمُنتَظَرِ الْمَرْضِيِّ...»؛^(۱)

«... آن حجت خدا که به فرمان او قیام نموده، مردم را هدایت خواهد کرد، همان امامی که همه منتظر اویند و مورد رضایت و گزینش خداست».

۳۷۴ - مُزِيلُ الْهَمِّ

به معنای برطرف کننده و محو کننده هم و غم است که از القاب امام زمان علیه السلام می باشد، «او» که آرام بخش دل داغدیدگان است.

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ حُجَّتِكَ فِي أَرْضِكَ ... وَمُفْرِجِ الْكَرْبِ وَمُزِيلِ الْهَمِّ»؛^(۲)

«خدایا درود فرست بر حجت خودت در زمین...، آن آقای که گشایش بخش دل‌ها و برطرف کننده هم و غم است».

۳۷۵ - مُسْتَأْصِلُ

یعنی کسی که چیزی را از اصل و ریشه قطع می‌کند، این از القاب امام زمان علیه السلام است چون ریشه هر گونه گمراهی و کفر و شرک را قطع خواهد کرد و چنین است قسمتی از دعای ندبه:

«أَيْنَ مُسْتَأْصِلُ أَهْلِ الْعِنَادِ وَالتَّضْلِيلِ وَالْإِلْحَادِ؟»؛

«کجاست آن آقای که ریشه اهل عناد و گمراهی و الحاد را از بیخ و بن قطع خواهد کرد».^(۳)

ص: ۱۵۷

۱- ۵۶۶. مفاتیح الجنان، دعای استغاثه / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۹۷.

۲- ۵۶۷. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۱.

۳- ۵۶۸. بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۶ / مفاتیح الجنان، دعای ندبه.

این عنوان نیز از القاب امام زمان علیه السلام می باشد؛ چنان که امام صادق علیه السلام در تفسیر آیه شریفه «فَإِذَا نُقِرَ فِي النَّاقُورِ»^(۱) فرموده است:

امام صادق علیه السلام در تفسیر آیه شریفه «فَإِذَا نُقِرَ فِي النَّاقُورِ»^(۲) فرمود:

«إِنَّ مِنَّا إِمَامًا مُّظَفَّرًا مُّسْتَتِرًا فَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ عَزَّ ذِكْرُهُ إِظْهَارَ أَمْرِهِ نَكَتَ فِي قَلْبِهِ نُكْتَةً فَظَهَرَ فَقَامَ بِأَمْرِ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى؛»^(۳)

«همانا از ماست امام مظفّری که مستتر است، پس آن گاه که خداوند عزیز ظهور امرش را اراده کند، در قلب او خپور می کند، پس ظاهر می شود و به فرمان خداوند متعال قیام می نماید.»

امام صادق علیه السلام همچنین در مورد فضیلت انتظار و عبادت در زمانی که امام حضور ندارد فرمود:

«... وَكَذَلِكَ عِبَادَتُكُمْ فِي السِّرِّ مَعَ إِمَامِكُمُ الْمُسْتَتِرِ فِي دَوْلَةِ الْبَاطِلِ أَفْضَلُ لِحَوْفِكُمْ مِنْ عَدُوِّكُمْ.»^(۴)

و در یکی از زیارات جامعه نیز خوانده می شود:

«... وَالْحُجَّهُ بْنُ الْحَسَنِ صَاحِبِ الْعَصِيرِ وَالزَّمَانِ وَصِيَّ الْأَوْصِيَاءِ وَبَقِيَةِ الْأَنْبِيَاءِ الْمُسْتَتِرِ عَنْ خَلْقِكَ وَالْمُؤَمِّلِ لِإِظْهَارِ حَقِّكَ الْمَهْدِي الْمُتَنْتَظِرُ؛»^(۵)

«... و حجت خدا فرزند امام عسکری علیه السلام، صاحب عصر و زمان، جانشین اوصیا و باقی مانده انبیا، او که از خلق پنهان است و همه آرزو دارند و منتظرند که برای اظهار حق بیاید، او مهدی منتظر است.»

ص: ۱۵۸

۱- ۵۶۹. سوره مدثر، آیه ۸.

۲- ۵۷۰. سوره مدثر، آیه ۸.

۳- ۵۷۱. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۴۳ و اثبات الهداه، ج ۳، باب ۳۲.

۴- ۵۷۲. بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۱۲۷.

۵- ۵۷۳. بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۸۰.

به معنای انتقام خواه و انتقام گیرنده است که بر اساس روایات، از القاب و اوصاف امام زمان علیه السلام می باشد.

در حدیثی امام باقر علیه السلام در مورد آیه «وَلَمَنِ انْتَصَرَ بَعْدَ ظُلْمِهِ فَأُولَئِكَ مَا عَلَيْهِمْ مِّنْ سَبِيلٍ» (۱) فرمود: مراد از این آیه قائم علیه السلام و یاران او هستند؛ آن گاه که آن حضرت قیام کند، با یارانش از بنی امیه و تکذیب کنندگان و دشمنان انتقام می گیرد. (۲)

۳۷۸ - مُسْتَوْدِعُ الْحَكْمَةِ

یعنی کسی که حکمت در نزد او به ودیعت و امانت گذاشته شده، از اوصاف امام زمان علیه السلام گفته شده و در دعا و زیارت مربوط به ایشان آمده است:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَارِثَ عِلْمِ النَّبِيِّينَ وَ مُسْتَوْدِعَ حِكْمِ الْوَصِيِّينَ»؛ (۳)

«سلام بر تو ای وارث علم پیامبران و نگه دارنده حکمت های جانشینان!»

۳۷۹ - مُسْتَوْر

به معنای پنهان و مخفی شده و از نام های امام زمان علیه السلام است.

از امام صادق علیه السلام سؤال شد:

«كَفَيْفَ يَنْتَفِعُ النَّاسُ بِالْحُجَّهِ الْغَائِبِ الْمَسْتَوْر؟ قَالَ: كَمَا يَنْتَفِعُونَ بِالشَّمْسِ إِذَا سَتَرَهَا السَّحَابُ»؛ (۴)

ص: ۱۵۹

۱- ۵۷۴. سوره شوری: ۴۱»

۲- ۵۷۵. اثبات الهداه، ج ۳، ص ۵۵۳؛ به نقل از سیمای مهدی در قرآن.

۳- ۵۷۶. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۹۷.

۴- ۵۷۷. بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۹۹.

«چگونه مردم از امامی که غایب و مخفی است، استفاده می برند؟

فرمود: همان طور که از خورشید استفاده می کنند، آن گاه که ابر او را پوشانده باشد».

این فرمایش از خود امام زمان علیه السلام نیز نقل شده است.

۳۸۰ - مَسِيحُ الزَّمان

از کتاب ذخیره و تذکره الائمه نقل شده که در کتاب فرنگیان، به امام زمان علیه السلام نام مسیح الزمان داده اند. (۱)

۳۸۱ - مُشْتَهَر

به معنای شهرت یافته و مشهور شده است، و چه کسی از او مشهورتر و چه کسی آوازه اش از او جهانی تر، نام «او» جهانی ترین نام است؛ اگرچه هر ملتی و هر مذهبی او را به نامی صدا می زنند، ولی همه در هدف متحدند، به این که همه منتظر عدل اویند؛ عدل او مشهور تمام انسان هاست؛ چنان که در زیارت صاحب الامر سلام می دهیم:

«السَّلَامُ عَلَى الْقَائِمِ الْمُتَنْظِرِ وَالْعَدْلِ الْمُشْتَهَرِ»؛ (۲)

«سلام بر آن امامی که همه خلق منتظر اویند و سلام بر آن سلطان عادل که مشهور همه عالمیان است».

و در زیارت دیگر می گوئیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْإِمَامُ الْمُتَنْظِرُ وَالْحَقُّ الْمُشْتَهَرُ»؛ (۳)

«سلام بر تو ای آقای که امام منتظر و حق مشهور هستی».

ص: ۱۶۰

۱- ۵۷۸. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۳۳.

۲- ۵۷۹. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۱.

۳- ۵۸۰. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۸۵.

یکی دیگر از القاب و اوصاف امام زمان علیه السلام مشهود است، چنان که در این دعا آمده است:

«وَأَتَوَسَّلُ إِلَيْكَ يَا رَبِّ بِإِمَامِنَا وَمُحَقِّقِ زَمَانِنَا، الْيَوْمَ الْمَوْعُودِ وَالشَّاهِدِ الْمَشْهُودِ...»؛^(۱)

«خدایا به تو متوسل می شوم به وسیله امام و پیشوای ما که نگهبان حق است در زمان ما تا روز موعود که ظهورش فرا رسد، او که شاهد خلق و مشهود اهل عالم است...».

به معنای محکم، استوار شده و استوار کننده است.

یعنی چراغ فروزان و روشنی بخش تاریکی، از اوصاف مشترک امامان معصوم علیهم السلام است.

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله از شب معراج می فرماید امامان و جانشینان من را چنین معرفی کردند:

«... يَا مُحَمَّدُ فَهَؤُلَاءِ الْأَئِمَّةُ مِنْ بَعْدِكَ أَعْلَامُ الْهُدَى وَمِصْبَاحُ الدُّجَى؛^(۲)

«... ای محمد! اینان امامان بعد از تو هستند، که پرچم های هدایت و چراغ های نورانی می باشند و یکی از آنان که اینک زنده است امام زمان علیه السلام است.».

ص: ۱۶۱

۱- ۵۸۱. بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۶۹.

۲- ۵۸۲. دلائل الامامه، ص ۲۵۴.

چراغی که روشنایی و نور زیادی دارد، از دیگر القاب امام زمان علیه السلام است.

روایتی در کتاب مشارق انوار الیقین است که نجم الثاقب نقل کرده:

آن گاه که قائم علیه السلام به دنیا آمد، امام عسکری علیه السلام به وی فرمود:

سخن بگو ای حجه الله و بقیه انبیا و خاتم اوصیا و صاحب کره بیضا و مصباح از دریای عمیق شدید الضیاء... (۱).

۳۸۶ - مَصْدَرُ الْأُمُور

سرچشمه و سررشته دار امور، و این لقبی است که امیرالمؤمنین علیه السلام آن را به امام زمان علیه السلام عطا فرموده، آنجا که امام علی علیه السلام فرمود:

«... مِنَّا خَاتِمُ الْأَيْمَةِ وَمُنْقِذُ الْأَمَّةِ وَغَايَةُ النُّورِ وَمَصْدَرُ الْأُمُورِ»؛ (۲)

«آخرین امام از ماست، نجات دهنده امت از ماست، نور آخرین از ماست، و آن که همه امور به او بر می گردد از ماست».

۳۸۷ - مُضْطَر

از امام صادق علیه السلام در تفسیر علی بن ابراهیم روایت شده است که در تفسیر آیه شریفه «أَمَّنْ يَجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ» (۳) فرموده اند: آیه در شأن قائم نازل شده و قسم به خدا که او مضطر است. (۴)

ص: ۱۶۲

۱- ۵۸۳. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۹۷.

۲- ۵۸۴. بحارالانوار، ج ۵۴، ص ۲۱۳.

۳- ۵۸۵. یا کسی که دعای مضطر را اجابت می کند و گرفتاری را برطرف می سازد، و شما را خلفای زمین قرار می دهد؛ ...
سوره نمل، آیه ۶۲.

۴- ۵۸۶. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۶۱ / بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۴۸.

لذا در دعای ندبه می گوئیم:

«أَيْنَ الْمُضْطَرُّ الَّذِي يَجَابُ إِذَا دَعَى»؛ (۱)

«کجاست آن مضطری که هرگاه دعا کند به اجابت می رسد».

۳۸۸ - مُطَاع

به معنای اطاعت شونده که همه مطیع او هستند از القاب امام زمان علیه السلام است. آن گاه که «او» ظهور کند، همه تحت فرمانش در خواهند آمد، آنچه در آسمان و زمین است، مگر کافران معاند که آنان را به سزای اعمال خود می رساند.

امام رضا علیه السلام فرموده است:

«... وَبَعْدَ الْحَسَنِ ابْنِهِ الْحُجَّةُ الْقَائِمُ، الْمُتَنَظَّرُ فِي غَيْبَتِهِ، الْمُطَاعُ فِي ظُهُورِهِ»؛ (۲)

«بعد از امام عسکری علیه السلام فرزند او حجت قائم امام است، او که در هنگام غیبتش همه در انتظار اویند و آن گاه که ظهور کن همه مطیع او می شوند».

۳۸۹ - مُطَهَّر

به معنای پاکیزه و پاک شده می باشد. «او» از هر گونه گناه و غفلت و خطا، از هر گونه آلودگی ظاهری و باطنی، پاک و خالص است.

امام صادق علیه السلام فرمود:

«... فَإِذَا كَانَ ذَلِكَ فَالْزُمُوا أَخْلَاسَ بُيُوتِكُمْ حَتَّى يَظْهَرَ الطَّاهِرُ بْنُ الطَّاهِرِ

ص: ۱۶۳

۱- ۵۸۷. مفاتیح الجنان، دعای ندبه / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۶.

۲- ۵۸۸. بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۲۴۰.

الْمُطَهَّرُ ذُو الْغَيْبَةِ الشَّرِيدِ الطَّرِيدِ»؛^(۱)

«پس هر گاه چنین شد، در خانه هایتان آماده باشید تا این که آن طاهر فرزند طاهر و او که مطهر است و دارای غیبت، آن تنهای رانده شده ظاهر شود».

۳۹۰ - مُطَهَّرِ الْأَرْضِ

«او» هم خود پاک و طاهر است و هم سرتاسر زمین را تطهیر خواهد کرد، از هر چه کفر و ظلم و ستم و شرک و بی عدالتی پاک خواهد نمود و جهان سراسر عدل و داد خواهد شد.

و چنین است قسمتی از دعای استغاثه:

«سَلَامُ اللَّهِ الْكَامِلُ،... عَلَى حُجَّهِ اللَّهِ وَوَلِيِّهِ... وَ مُطَهَّرِ الْأَرْضِ»؛^(۲)

«سلام و درود کامل و تمام خداوند متعال بر حجت و ولی خودش که زمین را از هر گونه ظلم و طغیان پاک می کند».

۳۹۱ - مُظَفَّرٌ

امام صادق علیه السلام در تفسیر آیه شریفه «فَإِذَا نُقِرَ فِي النَّاقُورِ»^(۳) فرمود:

«إِنَّ مِنَّا إِمَامًا مُظَفَّرًا مُسْتَتِرًا فَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ عَزَّ ذِكْرُهُ إِظْهَارَ أَمْرِهِ نَكَتَ فِي قَلْبِهِ نُكْتَةً فَظَهَرَ فَقَامَ بِأَمْرِ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى»؛^(۴)

«همانا از ماست امام مظفّری که مستتر است، پس آن گاه که خداوند عزیز ظهور امرش را اراده کند، در قلب او خطور می کند، پس ظاهر می شود و به فرمان خداوند متعال قیام می نماید».

ص: ۱۶۴

۱- ۵۸۹. بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۲۶.

۲- ۵۹۰. مفاتیح الجنان، دعای استغاثه / بحار الانوار، ج ۹۱، ص ۳۱.

۳- ۵۹۱. سوره مدثر، آیه ۸.

۴- ۵۹۲. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۴۳.

این از توصیفات است که در زیارت سرّ من رأی برای امام زمان علیه السلام گفته شده است:

«وَأَتَوَسَّلُ إِلَيْكَ يَا رَبِّ يَا مَامِنًا... وَالْمُظَفَّرُ بِالسَّعَادَةِ»؛^(۱)

«خدایا برای تقرب به تو به امام زمان توسل می جویم... او که پیروز و مظفر به سعادت مطلق است».

۳۹۳ - مَظْلُومٌ

مظلوم از القاب امام زمان علیه السلام است؛ چنان که امام باقر علیه السلام در تأویل آیه شریفه «أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقَتِّلُونَ بِأَنَّهُمْ ظَلَمُوا وَإِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ»^(۲) فرموده اند: «فِي الْقَائِمِ وَأَصْحَابِهِ؛ این آیه در مورد حضرت قائم علیه السلام و یاران وی نازل شده است.»

۳۹۴ - مُظْهِرُ الْإِيمَانِ

از القاب امام زمان علیه السلام و به معنای کسی که ایمان و دیانت و خداپرستی را که فراموش و مخدوش شده است، اظهار و ابراز می نماید، چنان که در دعای استغاثه فرموده اند بگوییم:

«سَيَإِلَامُ اللَّهِ الْكَامِلُ التَّامُّ الشَّامِلُ الْعَامُّ، وَصِيْلَوَاتُهُ الدَّائِمَةُ، وَبَرَكَاتُهُ الْقَائِمَةُ التَّامَّةُ، عَلَى حُجَّهِ اللَّهِ وَوَلِيهِ ... صَاحِبِ الزَّمَانِ، وَمُظْهِرِ الْإِيمَانِ»؛^(۳)

«سلام و درود کامل و تمام خداوند متعال و برکات پیوسته و همیشگی او بر حجت و ولی خودش صاحب زمان که ایمان را آشکار خواهد کرد».

ص: ۱۶۵

۱- ۵۹۳. مفاتیح الجنان، زیارت سرّ من رأی / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۶۹.

۲- ۵۹۴. حج: ۳۹.

۳- ۵۹۵. مفاتیح الجنان، دعای استغاثه / بحارالانوار، ج ۹۸، ص ۳۷۳.

۳۹۵ - مُظْهَرُ الْحَقِّ

به معنای ابراز و اظهار کننده حق و حقیقت است که از اوصاف امام زمان علیه السلام گفته شده است:

«يُخْرِجُ مِنْ صُلْبِهِ كَلِمَةَ الْحَقِّ وَلِسَانُ الصِّدْقِ وَمُظْهَرُ الْحَقِّ» حُجَّهَ اللَّهِ عَلَى بَرِيَّتِهِ، لَهُ غَيْبَةٌ طَوِيلَةٌ، يَظْهَرُ اللَّهُ تَعَالَى بِهِ الْأَسْلَامَ وَأَهْلَهُ وَيُخَسِّفُ بِهِ الْكُفْرَ وَأَهْلَهُ»؛^(۱)

«کلمه حق و لسان صدق و اظهار کننده حق از امام عسکری علیه السلام به دنیا خواهد آمد، او که حجت خداوند بر خلائق است و غیبتی طولانی خواهد داشت. خداوند متعال به وسیله او اسلام و مسلمانان را ظاهر و غالب می کند و کفر و کافران را نابود خواهد کرد».

۳۹۶ - مُظْهَرُ الْفَضَائِحِ

یعنی کسی که خلاف ها و رذالت ها و گناهکاران را افشا می کند و آنان را به سزای اعمالشان می رساند.

از کتاب مناقب و هدایه الکبری و دلائل الامامه نقل شده است که مظهر الفضایح از القاب امام زمان علیه السلام شمرده شده است.^(۲)

۳۹۷ - مَعَاذُ

به معنای پناه دهنده و پناهگاه است و از اوصاف امام زمان علیه السلام می باشد، چون «او» پناه دوستان و شیعیان خود و هر کسی است که به ایشان پناهنده شود.

و در دعای ندبه می خوانیم:

ص: ۱۶۶

۱- ۵۹۶. بحارالانوار، ج ۳۶، ص ۳۴۸.

۲- ۵۹۷. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۵۳ / دلائل الامامه، ص ۲۷۱.

«اللَّهُمَّ وَنَحْنُ عَبِيدُكَ التَّائِقُونَ إِلَى وَلِيِّكَ الْمَذْكُورِ بِكَ وَبِنَبِيِّكَ خَلَقْتَهُ لَنَا عِصْمَةً وَ مَلَاذَأً وَ أَقَمْتَهُ لَنَا قِوَاماً وَ مَعَاذاً»؛ (۱)

«خدایا ما همه بندگان تو مشتاق ظهور ولی تو هستیم، او که یادآور تو و رسول توست تو او را برای عصمت و نگه داری و پناه دین و ایمان ما آفریدی و او را برانگیخته ای تا قوام و حافظ و پناه خلق باشد».

۳۹۸ - مُعَبِّر

در دعای مربوط به آن حضرت چنین آمده است:

«اللَّهُمَّ اذْفَعْ عَنِّي وَلِيِّكَ وَخَلِيفَتَكَ وَحُجَّتَكَ عَلَى خَلْقِكَ وَلِسَانِكَ الْمُعَبِّرِ عَنْكَ»؛ (۲)

«خدایا هر بلایی را از ولی خودت و حجت بر خلقت و زبان گویای از جانب خودت دفع کن».

۳۹۹ - مُعْتَصِم

در کتاب دلائل الامامه، امام زمان علیه السلام به معتصم توصیف شده است. (۳)

۴۰۰ - مُعَدِّ

به معنای مهیا و آماده شده، از القاب امام زمان علیه السلام است.

چنان که در دعای ندبه می خوانیم:

«أَيُّنَ الْمُعَدِّ لِقَطْعِ دَائِرِ الظُّلْمَةِ»؛ (۴)

«کجاست آن بزرگواری که برای ریشه کنی ظالمان و ستمگران عالم به امر خداوند، آماده و مهیا شده است».

ص: ۱۶۷

۱- ۵۹۸. مفاتیح الجنان، دعای ندبه / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۸.

۲- ۵۹۹. بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۱۲.

۳- ۶۰۰. دلائل الامامه، ص ۲۷۱.

۴- ۶۰۱. بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۶ / مفاتیح الجنان، دعای ندبه.

۴۰۱ - معدن العلوم

یعنی گنجینه علوم و کسی که علم تمام اشیاء نزد او حاضر است، چون او وارث تمام امامان و تمام انبیاء و رسولان الهی است، و آنان نیز چیزی جز علم و حکمت به ارث نگذاشته اند: «نحن معاشر الانبياء لا نورث ذهباً ولا فضة ولا داراً ولا عقاراً و انما نورث الكتب والحكمة والعلم والنبوة» (۱)

لذا به آن حضرت سلام می دهیم:

«السَّلامُ عَلَيْكَ يَا مَعْدِنَ الْعُلُومِ التَّوْبِيهِ»؛ (۲)

«سلام بر تو ای معدن علوم وحی و نبوت».

۴۰۲ - مُعِزٌّ

به معنای عزیز کننده است و از القاب امام زمان علیه السلام، چرا که او خواهد آمد و مؤمنان و خداپرستان و مستضعفان را عزیز خواهد کرد.

«او» دوستان خدا را عزیز و دشمنانش را ذلیل خواهد کرد، لذا همیشه به دنبال او می گردیم و صدایش می کنیم:

«أَيْنَ مُعِزُّ الْأَوْلِيَاءِ»؛ (۳)

«کجاست آن که دوستان خدا را عزیز خواهد کرد».

و بر او سلام می دهیم:

«السَّلامُ عَلَيْكَ يَا مُعِزَّ الْمُؤْمِنِينَ الْمُسْتَضْعَفِينَ»؛ (۴)

ص: ۱۶۸

۱- ۶۰۲. بحار الانوار، ج ۲۹.

۲- ۶۰۳. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۱۶ / مصباح کفعمی، ص ۴۹۵.

۳- ۶۰۴. مفاتیح الجنان، دعای ندبه / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۶.

۴- ۶۰۵. مفاتیح الجنان، دعای استغاثه / بلد الامین، ص ۱۵۸.

«سلام بر تو ای عزت بخش اهل ایمان که در طول دوران ضعیف و ناتوان شدند».

۴۰۳ - معصوم

«او» یکی از اهل بیت عصمت و طهارت است و بنا به تصریح قرآن کریم که «إِنَّمَا يَرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا» (۱) از هر گناه و خطا و سهو و نسیانی پاک و مبرا و در یک کلمه معصوم است. این نیز قسمتی از دعای استغاثه:

«وَالْحُجَّةِ الْقَائِمِ الْمُهْدِيِّ، الْإِمَامِ الْمُتَنْتَظِرِ الْمَرْضِيِّ وَابْنِ الْأَئِمَّةِ الطَّاهِرِينَ، الْوَصِيِّ ابْنِ الْأَوْصِيَاءِ الْمَرْضِيِّينَ، الْهَادِيَ الْمَعْصُومِ ابْنِ الْأَئِمَّةِ الْهُدَاهِ الْمَعْصُومِينَ»؛ (۲)

«او که حجت خدا و قیام کننده به امر خداست، امام منتظر و پسندیده، فرزند امامان پاک، او که جانشین و فرزند جانشینان پیامبر است، آن امام هادی، معصوم فرزند امامان معصوم».

۴۰۴ - مُعَلِّن

از اوصاف امام زمان علیه السلام است که در قسمتی از زیارت و دعای مربوط به ایشان چنین آمده است:

«سَلَامُ اللَّهِ الْكَامِلِ الْتَّيَّامُ الشَّامِلُ الْعَامُّ، وَصِيَّ لِمَوَاتِهِ الدَّائِمَةُ، وَبَرَكَاتُهُ الْقَائِمَةُ الْتَّيَّامَةُ، عَلَى حُجَّةِ اللَّهِ وَوَلِيِّهِ...، وَ مُعَلِّنِ أَحْكَامِ الْقُرْآنِ»؛ (۳)

ص: ۱۶۹

۱- ۶۰۶. خداوند فقط می خواهد پلیدی و گناه را از شما اهل بیت دور کند و کاملاً شما را پاک سازد». سوره احزاب، آیه ۳۳.

۲- ۶۰۷. مفاتیح الجنان، دعای استغاثه / بحار الانوار، ج ۹۱، ص ۳۱.

۳- ۶۰۸. مفاتیح الجنان، دعای استغاثه / بحار الانوار، ج ۹۸، ص ۳۷۳.

«سلام و درود کامل و تمام خداوند متعال و برکات پیوسته و همیشگی او بر حجت و ولی خودش صاحب زمان که احکام قرآن را اعلان و آشکار خواهد کرد».

۴۰۵ - مُعِيدُ الْإِسْلَام

نام کسی است که به قدرت خداوند، اسلام را که متروک و فراموش شده است، زنده و از نو بر می گرداند، در قسمتی از زیارت سرّ من رأی آمده است:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَبَا الْإِمَامِ الْمُتَنْتَظِرِ... وَالْمُعِيدِ رَبُّنَا بِهِ الْإِسْلَامُ جَدِيداً بَعْدَ الْإِنْطِمَاسِ».(۱)

«سلام بر تو ای پدر امام منتظر... امامی که خداوند متعال به وسیله او اسلام را بعد از آن که مندرس شده باشد، تجدید می کند.»

۴۰۶ - مُغِيب

به معنای پنهان داشته شده، از القاب امام زمان علیه السلام است چون خداوند متعال «او» را پنهان و مخفی نگه داشته تا دست ظالمان و دشمنان به او نرسد.

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَبَا الْإِمَامِ الْمُتَنْتَظِرِ... وَالْمُغِيبِ عَنْ دَوْلِهَا الْفَاسِقِينَ».(۲)

خداوند متعال کاری کرده که دست دولت فاسق و غاصب زمان از دستگیری «او» کوتاه شود و به معجزه خداوند، چنان عمر طولانی کند تا همه فاسقان را مجازات نماید.(۳)

ص: ۱۷۰

۱- ۶۰۹. مفاتیح الجنان، زیارت سرّ من رأی / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۶۷.

۲- ۶۱۰. مفاتیح الجنان، زیارت سرّ من رأی.

۳- ۶۱۱. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۶۷.

۴۰۷ - مِفْتَاحُ الْكَلَامِ

به معنای سرآغاز و کلید و گشاینده سخن است و از اوصاف امام زمان علیه السلام دانسته شده، چنان که در زیارت سرداب مقدس وارد شده:

«سَلَامُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ وَنَحْيَاتُهُ وَصَلَوَاتُهُ عَلَى مَوْلَايَ صَاحِبِ الزَّمَانِ... وَمِفْتَاحِ الْكَلَامِ»^(۱).

«سلام و برکات خداوند و درود و تحیات او بر مولای من صاحب الزمان، او که کلید و آغازگر کلام است».

۴۰۸ - مُفَرَّجُ اعْظَمِ

کتاب هدایه الکبری و مناقب قدیمه، مفرج اعظم را از القاب امام زمان علیه السلام دانسته اند.^(۲)

امام رضا علیه السلام فرموده اند:

هرگاه عالم شما ازین شما غایب شد، پس منتظر باشید فرج اعظم را.^(۳)

۴۰۹ - مُفَرَّجُ الْكَرْبِ

به معنای گشایش دهنده داغ و درد دل ها، گشایش بخش داغ دوران ها، و این کسی جز «او» نیست و «او» امام زمان علیه السلام است که خواهد آمد.

امام صادق علیه السلام در توصیف امام زمان علیه السلام فرموده است:

«... هُوَ الْمُفَرِّجُ لِلْكَرْبِ عَنْ شِيعَتِهِ بَعْدَ فَنَكِّ شَدِيدٍ وَبَلَاءٍ طَوِيلٍ...»^(۴)

«امام زمان علیه السلام داغ و درد و مشکلات را از شیعیانش برطرف می کند».

ص: ۱۷۱

۱- ۶۱۲. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۸۴.

۲- ۶۱۳. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۶۰.

۳- ۶۱۴. اثبات الوصیه، ص ۲۶۷.

۴- ۶۱۵. بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۲۹ / کمال الدین، ج ۲، ص ۶۴۷.

این هم قسمتی از زیارت ایشان:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ حُجَّتِكَ فِي أَرْضِكَ... وَمُفَرِّجِ الْكَرْبِ وَمُزِيلِ الْهَمِّ»؛^(۱)

«خدایا درود فرست بر حجت خودت در زمین، آن آقایی که گشایش بخش دل ها و برطرف کننده هم و غم است».

و در روز جمعه سلام می دهیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا نُورَ اللَّهِ الَّذِي يَهْتَدِي بِهِ الْمُهْتَدُونَ وَيَفْرُجُ بِهِ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ»؛^(۲)

«سلام بر تو ای نور خدایی که هدایت یافتگان به وسیله نور تو هدایت می شوند و فرج مؤمنان به وسیله تو حاصل خواهد شد».

۴۱۰ - مُفَرِّجُ الْكُرْبَات

به معنای گشاینده و برطرف کننده اندوه و مشکلات و سختی های مردم، از اوصاف امام زمان علیه السلام است.

چنان که سید بن طاووس در زیارت سرداب مقدّس آورده است:

«سَلَامُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ وَتَحِيَّاتُهُ وَصَلَوَاتُهُ عَلَى مَوْلَايَ صَاحِبِ الزَّمَانِ... وَالسَّلَامُ عَلَى مُفَرِّجِ الْكُرْبَات»؛^(۳)

«سلام و برکات خداوند و درود و تحیات او بر مولای من صاحب الزمان،... و سلام بر امامی که گرفتاری های خلق را برطرف می کند».

ص: ۱۷۲

۱- ۶۱۶. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۱.

۲- ۶۱۷. مفاتیح الجنان، زیارت روز جمعه.

۳- ۶۱۸. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۸۴.

۴۱۱ - مَفْزَع

امامان علیهم السلام پناه و پناهگاه همه خلق هستند و غیر از ایشان پناهی نیست؛ چنان که در عبارت آمده است:

«وَلَا مَفْزَعَ إِلَّا أَنْتُمْ...» (۱)

«غیر از شما پناهی نیست.»

۴۱۲ - مُفْضِل

یعنی کسی که بخشنده و دارای فضل است و در هدایه الکبری به عنوان لقب امام زمان علیه السلام یاد شده است. (۲)

۴۱۳ - مُقْتَصِر

به معنای قانع و کسی که به برخی از امور اکتفا می کند، مناقب آن را از القاب حضرت صاحب الزمان علیه السلام شمرده است.

شاید وجه تسمیه آن باشد که چون تمام انبیا و اوصیای گذشته مجبور بودند که مثل بقیه مردم زندگی کنند، با آنان معاشرت و مؤانست و مصاحبت و ازدواج و همراهی با منافقان و فاسقان داشته باشند، اما امام زمان علیه السلام فقط به اعوان و انصار و مؤمنان و مخلصان و صالحان اکتفا خواهد کرد. (۳)

۴۱۴ - مَقْدَرَه

به معنای توانایی است و چنان که در هدایه الکبری ذکر شده از القاب امام زمان علیه السلام است. وجه تسمیه آن نیز این است که از کثرت بروز

ص: ۱۷۳

۱- ۶۱۹. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۹۲.

۲- ۶۲۰. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۵۵.

۳- ۶۲۱. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۶۲.

و ظهور عجایب و قدرت الهی از آن حضرت، به حدی رسیده که گویا عین قدرت و توانایی است. (۱)

۴۱۵ - مُقَدِّم

به معنای تقدیم داشته شده و جلو افتاده، از القاب امام زمان علیه السلام است، چون او بر همه خلق فضیلت و برتری دارد و از همه خلایق سابق و مقدم است، چنان که در زیارت آل یاسین می خوانیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْمُقَدَّمُ الْمَأْمُولُ»؛ (۲)

«سلام بر تو ای آقایی که بر همه عالم مقدمی و همه خلایق آرزوی تو را دارند».

۴۱۶ - مَلَاذ

به معنای پناه و حافظ است و اوصاف و القاب امام زمان علیه السلام می باشد؛ چنان که در دعای ندبه می خوانیم:

«اللَّهُمَّ وَنَحْنُ عَبِيدُكَ التَّائِقُونَ إِلَى وَلِيِّكَ الْمُذَكَّرِ بِكَ وَبَنِيِّكَ خَلَقْتَهُ لَنَا عِصْمَةً وَ مَلَاذًا وَ أَقَمْتَهُ لَنَا قِوَامًا وَ مَعَاذًا»؛ (۳)

«خدایا ما همه بندگان تو مشتاق ظهور ولی تو هستیم، او که یادآور تو و رسول توست تو او را برای عصمت و نگه داری و پناه دین و ایمان ما آفریدی و او را برانگیخته ای تا قوام و حافظ و پناه خلق باشد».

۴۱۷ - مُلَقِّن احکام

به معنای تلقین کننده و تعلیم دهنده احکام است و غیر از حجه بن

ص: ۱۷۴

۱- ۶۲۲. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۵۹.

۲- ۶۲۳. مفاتیح الجنان، زیارت آل یاسین / بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۱۷۱ / احتجاج، ج ۲، ص ۴۹۲.

۳- ۶۲۴. مفاتیح الجنان، دعای ندبه / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۸.

الحسن علیه السلام چه کسی می تواند احکام خدا و اسلام و قرآن را بعد از پیامبر و امامان علیهم السلام به مردم آموزش دهد. به همین خاطر برای او دعا می کنیم:

«سَلَامُ اللَّهِ الْكَامِلُ التَّامُّ... عَلَى حُجَّهِ اللَّهِ... وَمُلَقَّنِ أَحْكَامَ الْقُرْآنِ»؛^(۱)

«سلام تمام و کامل خداوند بر حجت او که تلقین کننده و تعلیم دهنده احکام قرآن است».

۴۱۸ - ملک

در کتاب دلائل الامامه، امام زمان علیه السلام به ملک توصیف شده است.^(۲)

۴۱۹ - مَنان

از اسمای حسناى خداست، لکن چون امام زمان علیه السلام مظهر اسمای الهی است و خدا امور را از طریق آن حضرت جاری می کند، به ایشان نیز منان گفته می شود.

از هدایه نقل شده است: در حدیث قدسی است که به وسیله امام، زمین را آباد می کنم و به بندگان روزی می دهم.^(۳)

لذا در دعای عدیله فرمودند:

«يَمْنِهِ رُزْقُ الْوَرَى وَبُجُودِهِ ثَبَتِ الْأَرْضُ وَالسَّمَاءُ»؛^(۴)

«به برکت اوست که همه خلایق روزی داده می شوند و به وجود اوست که آسمان و زمین استقرار و ثبات دارند».

۴۲۰ - مِنْ اولاد الکرام

«او» هم خود کریم و بخشنده است و هم فرزند امامان کریم است،

ص: ۱۷۵

۱- ۶۲۵. مفاتیح الجنان، دعای استغاثه.

۲- ۶۲۶. دلائل الامامه، ص ۲۷۱.

۳- ۶۲۷. امالی شیخ صدوق، ص ۳۰۰.

۴- ۶۲۸. مفاتیح الجنان، دعای عدیله.

اهل بیت علیهم السلام سراسر جود و کرم و سخاوت اند، «سَجِّتُكُمْ الْكَرَمَ» (۱).

لذا در روز جمعه خطاب به ایشان می گوئیم:

«وَأَنْتَ يَا مَوْلَايَ كَرِيمٌ مِنْ أَوْلَادِ الْكَرَامِ» (۲).

«ای مولا و آقای من، تو کریم و از خاندان کرم و بزرگواری هستی».

۴۲۱ - مُنْتَصِر

یعنی یاری کننده، یاری کننده دین خدا؛ از القاب امام زمان علیه السلام گفته شده است.

امام محمد تقی علیه السلام فرمود:

«... وَاجْعَلْهُ الْقَائِمَ بِأَمْرِكَ وَالْمُنْتَصِرَ لِدِينِكَ...» (۳).

«... و خدایا او را قائم به امر خود و یاری دهنده دین خودت قرار بده».

۴۲۲ - مُنْتَظَر

از نام های امام زمان علیه السلام منتظر است؛ یعنی کسی که دیگران در انتظار اویند.

از امام محمد تقی علیه السلام سؤال شد:

«لِمَ سُمِّيَ الْمُنْتَظَرُ؟ قَالَ: لِأَنِّي لَهُ غَيْبُهُ يَكْرَهُ أَيَامُهَا وَيَطُولُ أَمَدُهَا فَيَنْظُرُ خُرُوجَهُ الْمُخْلِصُونَ وَتُنَكِرُهُ الْمُزْتَابُونَ...» (۴).

«چرا امام زمان را منتظر نامیده اند؟ فرمود: چون برای او غیبتی سخت و طولانی است، مؤمنان خالص در انتظار خروج اویند و شک کنندگان آن را انکار می کنند».

ص: ۱۷۶

۱- ۶۲۹. مفاتیح الجنان، زیارت جامعه کبیره / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۳۱.

۲- ۶۳۰. مفاتیح الجنان، اعمال روز جمعه / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۲۱۵.

۳- ۶۳۱. بحارالانوار، ج ۸۳، ص ۴۳.

۴- ۶۳۲. کمال الدین، ص ۳۷۸.

این نیز قسمتی از زیارت صاحب الامر:

«السَّلَامُ عَلَى الْقَائِمِ الْمُتَنَظِّرِ وَالْعَدْلِ الْمُشْتَهَرِ»؛^(۱)

«سلام بر آن آقا و امام قائمی که همه خلق در انتظار اویند، و سلام بر آن سلطان عادل که مشهور همه عالمیان است».

۴۲۳ - منتظر

همه امت ها و همه ملت ها، همه مکتب ها و مذهب ها و همه جهان منتظر اویند که بیاید. و او نیز خود منتظر است، منتظر فرمان خدا که اذن ظهور را صادر نماید.

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ بَيْتِهِ وَصَلِّ عَلَى وَلِيِّ الْحَسَنِ وَوَارِثِهِ الْقَائِمِ بِأَمْرِكَ وَالْغَائِبِ فِي خَلْقِكَ وَالْمُتَنَظِّرِ لِأَذْنِكَ»؛^(۲)

«خدایا درود فرست بر محمد و اهل بیت ایشان، و درود فرست بر جانشین امام عسکری علیه السلام و وارث او که به امر تو قیام خواهد کرد، او که در بین خلق پنهان و غایب است و در انتظار که فرمان خدا صادر شود».

۴۲۴ - منتقم

به معنای انتقام گیرنده، یکی از القاب و اسامی امام زمان علیه السلام است. چون «او» می آید و انتقام تمام مظلومان و مستضعفان تاریخ، خصوصاً انبیا و اولیای الهی و به ویژه جدّ بزرگوارش امام حسین علیه السلام را می گیرد.

از پیامبر اعظم صلی الله علیه وآله نقل شده که خداوند فرموده است:

«وَهَذَا الْمُنتَقِمُ مِنْ أَعْدَائِي يَعْنِي الْمَهْدِي»؛^(۳)

ص: ۱۷۷

۱- ۶۳۳. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۱.

۲- ۶۳۴. مفاتیح الجنان، صلوات برای حضرت / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۱.

۳- ۶۳۵. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۴۷ / بحار الانوار، ج ۳۸، ص ۴۴.

«این است انتقام گیرنده از دشمنان من، یعنی مهدی».

و خود امام زمان علیه السلام نیز فرموده است:

«أَنَا بَقِيَّةُ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ وَالْمُنْتَقِمُ مِنْ أَعْدَائِهِ»؛^(۱)

«من بقیه الله در زمین هستم و آن کسی که از دشمنان خدا انتقام خواهم گرفت».

۴۲۵ - منصور

امام باقر علیه السلام در تفسیر آیه شریفه «وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيهِ سُلْطَانًا»^(۲) آن کشته مظلوم را امام حسین علیه السلام معرفی نموده و منصور در آیه «إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا» به امام زمان علیه السلام تأویل شده است.

و به وسیله او به خدا توسل می جویم:

«وَأَتَوَسَّلُ إِلَيْكَ يَا رَبِّ يَا مَإْمِنًا... وَالضِّيَاءِ النَّوْرِ، الْمَنْصُورِ بِالرُّعْبِ»؛^(۳)

«خدایا به تو تقرب می جویم به وسیله امام ما، آن که روشن ترین نور الهی و کسی است که با ترس در دل دشمنان پیروز و یاری خواهد شد».

این نیز قسمتی از دعای ندبه:

«أَيُّنَ الْمَنْصُورُ عَلَى مَنْ اعْتَدَى عَلَيْهِ وَافْتَرَى»؛^(۴)

«کجاست آن یاری شده ای که بر هر کسی علیه او تعدی کند و افترا ببندد پیروز است».

و از کتاب ذخیره و تذکره نیز نقل شده است که در کتاب دید براهمه

ص: ۱۷۸

۱- ۶۳۶. کمال الدین، ص ۳۸۴ / بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۳.

۲- ۶۳۷. و کسی را که خداوند خورش را حرام شمرده، نکشید، جز بحق! و آن کس که مظلوم کشته شده، برای ویش سلطه (و حق قصاص) قرار دادیم؛... سوره اسراء، آیه ۳۳.

۳- ۶۳۸. مفاتیح الجنان، زیارت ائمه سر من رأی.

۴- ۶۳۹. مفاتیح الجنان، دعای ندبه.

که می گویند کتاب آسمانی است، اسم موعود آخر الزمان منصور است (۱) که به معنای یاری شده و پیروز می باشد.

۴۲۶ - مُنْعِم

این عنوان از اسمای حسنی الهی است و امام زمان علیه السلام که مظهر اسم اعظم است ملقب به چنین لقبی می شود، چنان که از دلائل الامامه و هدایه الکبری نقل شده است. (۲)

۴۲۸ - مُنْقِذُ الْأُمَّةِ

اشاره

به معنای نجات دهنده امت می باشد و این لقب شایسته امام زمان علیه السلام است.

چنان که امام علی علیه السلام در توصیف ایشان فرمود:

«... وَبِمَهْدِنَا تَنْقَطِعُ الْحُجَجُ فَهُوَ خَاتِمُ الْأَيِّمَةِ وَمُنْقِذُ الْأُمَّةِ» (۳)

«به وسیله مهدی ماست که حجت های الهی منقطع و پایان می پذیرد، پس او آخرین امام است و نجات دهنده این امت می باشد».

ص: ۱۷۹

۱- ۶۴۰. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۳۴.

۲- ۶۴۱. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۵۵ / دلائل الامامه، ص ۲۷۱.

۳- ۶۴۳. بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۳۰۰.

به معنای برطرف کننده غم و اندوه و حسرت ها می باشد که از اوصاف امام زمان علیه السلام شمرده شده است.

و در زیارت سرداب مقدّس که سید بن طاووس نقل کرده آمده است:

«وَالسَّلَامُ عَلَى مُفَرِّجِ الْكُرْبَاتِ وَخَوَّاضِ الْغَمَرَاتِ وَمُنْفَسِ الْحَسَرَاتِ» (۱)

«سلام بر آن آقایی که گشاینده گرفتاری ها و برطرف کننده مشکلات و غم و اندوه هاست.»

۴۲۹ - مُنِيرِ الْحَقِّ

یعنی کسی که روشن کننده و آشکار کننده حقّ و احکام و اوامر آن است و این کسی جز امام زمان علیه السلام نیست، همان که در دعای بعد از زیارت آل یاسین می گوئیم و برایش دعا می کنیم:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ حُجَّتِكَ فِي أَرْضِكَ... وَمُنِيرِ الْحَقِّ»؛ (۲)

«خدایا درود فرست بر حجت خودت در زمین همان که احکام و اوامر حقّ را روشن و آشکار می کند.»

۴۳۰ - مُنِيهِ الصَّابِرِينَ

به معنای آرزوی صابران و بردباران می باشد که از القاب امام زمان علیه السلام است، چنان که در کتاب هدایه الکبری نقل شده است. (۳)

۴۳۱ - مَوْتُور

به معنای کسی که به خون خواهی کشته مظلوم خواهد آمد، آنان که خون خواهی نشده اند.

در چند حدیث شریف از مواتور به عنوان لقب امام زمان علیه السلام یاد شده است، اما این که خون خواهی چه کسی را خواهد کرد، یا پدرش امام حسن عسکری علیه السلام است یا امام حسین علیه السلام یا تمام امامان مظلوم که امام زمان علیه السلام وارث تمام آنان است.

امام رضا علیه السلام در توصیف ایشان فرموده است:

ص: ۱۸۰

۱- ۶۴۲. بحارالانوار، ج ۹۹، ص.

۲- ۶۴۴. مفاتیح الجنان، زیارت آل یاسین / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۸۱.

«... وَهُوَ الطَّرِيدُ الشَّرِيدُ الْمُؤْتَوَرُ بِأَبِيهِ وَجَدِّهِ صَاحِبُ الْغَيْبِ يَقَالُ مَاتَ أَوْ هَلَكَ...»؛^(۱)

«و او آن یگانه تنها و خون خواه پدر و جدش می باشد، او که دارای غیبت است و در موردش می گویند: مرده یا از بین رفته است...».

۴۳۲ - موجود

برخلاف نظر برخی که به امام زمان علیه السلام اعتقاد دارند ولی می گویند هنوز به دنیا نیامده است، شیعه معتقد است که او متولد شده و موجود است. ایشان در نیمه شعبان سال ۲۵۵ ه.ق به دنیا آمده و اینک در پس پرده غیبت، زنده و موجود است.

۴۳۳ - موعود

به معنای وعده داده شده از القاب امام زمان علیه السلام است که همه ادیان و ملل منتظر اویند و آمدنش را به یکدیگر وعده می دهند، و اولین وعده دهنده خود خداست و آن موعود کسی جز مهدی نیست.

دعای ماه شعبان، ماه تولد آن حضرت چنین آمده است:

«السَّلَامُ عَلَى الْمَهْدِيِّ الَّذِي وَعَدَ اللَّهُ بِهِ الْأُمَمَ أَنْ يَجْمَعَ بِهِ الْكَلِمَ»؛^(۲)

«سلام بر آن مهدی که خداوند وعده اش را به تمام امت ها داده است تا بیاید و پراکندگی ها را جمع نماید».

۴۳۴ - موفق

امام زمان علیه السلام مورد عنایت ویژه خداوند و موفق به توفیق الهی است

ص: ۱۸۱

۱- ۶۴۶. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۵۸ / اصول کافی، ج ۱، ص ۳۲۱.

۲- ۶۴۷. بلد الامین، ص ۲۸۶؛ همچنین در ذیل آیه ۷۵ سوره مریم، در اصول کافی روایاتی آمده که موعود، مهدی صاحب الزمان علیه السلام است.

و آنچه دارد همه از آن قادر متعال است.

۴۳۵ - مولا

به معنای آقا و سرور، از القاب امام زمان علیه السلام است، چون او آقای همه عالمیان است.

و این است دعای همیشگی ما:

«اللَّهُمَّ بَلِّغْ مُؤَلَانَا الْإِمَامَ الْهَادِيَ الْمُهْدِي، الْقَائِمَ بِأَمْرِكَ، صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ...»؛^(۱)

«خدایا سلام ما را به مولایمان ابلاغ فرما، او که امام هادی و مهدی است همان که به فرمان تو قیام خواهد کرد، درود خدا نیز بر او باد».

و در جای دیگر آمده:

«السَّلَامُ عَلَى مُؤَلَانَا وَ سَيِّدِنَا الْإِمَامِ الْقَائِمِ بِأَمْرِ اللَّهِ صَاحِبِ الزَّمَانِ وَ رَحْمَةِ اللَّهِ وَ بَرَكَاتِهِ»؛^(۲)

«سلام بر مولای ما و آقای ما، آن امامی که به امر خدا قیام می کند، امامی که صاحب عصر و زمان است، و رحمت و برکات خدا بر او باد».

۴۳۶ - مُهْتَدِي

به معنای هدایت یافته از القاب امام زمان علیه السلام است که در حدیثی در فضیلت پیامبر و امامان علیهم السلام آمده که «وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ»^(۳) ایشان هستند.^(۴)

«اللَّهُمَّ فَإِنَّا نَشْهَدُ... وَأَنَّهُ الْهَادِيَ الْمُهْتَدِي الطَّاهِرُ، التَّقِيُّ النَّقِيُّ، الرَّضِيُّ الزَّكِيُّ»؛^(۵)

ص: ۱۸۲

۱- ۶۴۸. مفاتیح الجنان، زیارت امام زمان / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۱۱.

۲- ۶۴۹. بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۲۰۱.

۳- ۶۵۰. سوره بقره، آیه ۱۵۷.

۴- ۶۵۱. بحارالانوار، ج ۳۶، ص ۲۱۷.

۵- ۶۵۲. مفاتیح الجنان، دعا برای امام زمان.

«خدایا پس ما شهادت می دهیم که او هادی هدایت یافته و پاک و باتقوا و پاکیزه و باصفا و مورد پسند است».

۴۳۷ - مهدی

از مشهورترین و معروف ترین نام های امام زمان علیه السلام «مهدی» است، چه در شیعه و چه سایر فرقه های اسلامی.

از جهت لغت «مهدی» اسم مفعول است و به معنای هدایت یافته می باشد، اما شیخ طوسی در کتاب الغیبه از ابوسعید خراسانی نقل می کند که از امام صادق علیه السلام پرسیدم: به چه جهت امام زمان علیه السلام، مهدی نامیده شده است؟

امام فرمود: چون مردم را به هر امر مخفی هدایت می کند. (۱)

اما این که چرا این مفهوم را که برای هادی است در مهدی معنا می کنند، با توجه به آیه قرآن «قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَنْ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ قُلِ اللَّهُ يَهْدِي لِلْحَقِّ أَفَمِنْ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ أَحَقُّ أَنْ يَتَّبِعَ أَمَّنْ لَا يَهْدِي إِلَّا أَنْ يَهْدِيَ فَمَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ؟» (۲) کسی می تواند هادی باشد که خودش هدایت شده (مهدی) باشد و کسی که خودش هدایت نیافته، نمی تواند هادی و امام باشد.

و این نیز دعای ما در هر روز جمعه:

ص: ۱۸۳

۱- ۶۵۳. الغیبه شیخ طوسی، ص ۴۷۱.

۲- ۶۵۴. بگو: «آیا هیچ یک از معبودهای شما، به سوی حق هدایت می کنند؟! بگو: تنها خدا به حق هدایت می کند! آیا کسی که هدایت به سوی حق می کند برای پیروی شایسته تر است، یا آن کس که خود هدایت نمی شود مگر هدایتش کنند؟ شما را چه می شود، چگونه داوری می کنید؟!» سوره یونس، آیه ۳۵.

«وَصَلَّ عَلَى الْخَلْفِ الْهَادِي الْمَهْدِي إِمَامِ الْمُؤْمِنِينَ»؛ (۱)

«و خدایا درود فرست بر آن جانشین شایسته که هم هادی است و هم مهدی، او که امام مؤمنان است».

۴۳۸ - مهدی الأُمَم

مطابق همان معنایی که در عنوان قبلی گفته شد، «او» نه تنها مهدی مؤمنان و مسلمانان است، بلکه برای همه اُمّت ها و ملت ها، برای همه مکتب ها و مذهب ها، برای همه عصرها و شهرها و ... مهدی است، او مهدی همه است، مهدی امم است، لذا همه در انتظارش می باشند اگرچه هر کدام به نامی او را می خوانند.

و این است سلام ما به آن حضرت:

«السَّلَامُ عَلَى مَهْدِي الْأُمَمِ وَجَامِعِ الْكَلِمِ»؛ (۲)

«سلام بر آن آقایی که هدایت کننده و مهدی همه اُمّت هاست، و او که جمع کننده همه کلمات وحی خدایی است».

۴۳۹ - مَهْدَب

به معنای تهذیب شده و پاکیزه جان، از القاب امام زمان علیه السلام است چون «او» و سایر امامان علیهم السلام به نصّ قرآن کریم همه پاک و معصوم اند. (۳)

و فرموده اند هر روز جمعه این گونه به ایشان سلام دهیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْمَهْدَبُ الْخَائِفُ»؛ (۴)

«سلام بر تو ای پاکیزه جان و از ترس پنهان».

ص: ۱۸۴

۱- ۶۵۵. مفاتیح الجنان، اعمال روز جمعه.

۲- ۶۵۶. مفاتیح الجنان، زیارت سرداب / بلد الامین، ص ۲۸۶ / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۱.

۳- ۶۵۷. إِنَّمَا يَرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيراً؛ سوره احزاب، آیه ۳۳.

۴- ۶۵۸. مفاتیح الجنان، زیارت روز جمعه / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۲۱۵.

۴۴۰ - مَهْمِيدُ الْآخِر

از تذکره الائمه و ذخیره نقل شده که به موعود آخر الزمان در انجیل «مهمید الآخر» نام نهاده اند. (۱)

۴۴۱ - مِيثَاقُ اللَّهِ

«او» میثاق و عهد و پیمان خداست، همان عهدی که از همه خلق گرفته است، چنان که در زیارت آل یاسین آمده است:

«الْسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مِيثَاقَ اللَّهِ الَّذِي أَخَذَهُ وَوَكَّدَهُ»؛ (۲)

«سلام بر تو ای عهد و میثاق خدا (امامت و ولایت و خلافت غیب و ظهور) که خداوند آن عهد را از خلق گرفت و آن را محکم و مؤکد گردانید».

۴۴۲ - مِيزَانُ الْحَقِّ

به معنای ترازوی سنجش حق از باطل است و از کتاب های ذخیره و تذکره الائمه نقل شده که نام موعود آخر الزمان در کتاب آثری پیغمبر «میزان الحق» است. (۳)

۴۴۳ - مُؤْتَمَن

یعنی کسی که مورد اعتماد و اطمینان و امین دیگران است.

و امام زمان علیه السلام امین همه چیز و همه کس است، بالاتر از همه «او» امین رازها و اسرار الهی است.

چنان که در زیارت آن حضرت می خوانیم:

ص: ۱۸۵

۱- ۶۵۹. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۳۳.

۲- ۶۶۰. مفاتیح الجنان، زیارت آل یاسین / بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۱۷۱.

۳- ۶۶۱. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۳۳.

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بَقِيَّةَ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ... الْمُؤْتَمَنِ عَلَى السِّرِّ وَالْوَلِيِّ لِلْأَمْرِ»؛ (۱)

«سلام بر بقیه الله در زمین، آن که امین بر سر حق و ولی امر است».

۴۴۴ - مُؤَلَّفُ الشَّمْلِ

یعنی کسی که پریشانی‌ها و نگرانی‌های خلق را به خیر و صلاح تبدیل می‌کند و این ندا و ندبه همیشگی بیچارگان است:

«أَيْنَ مُؤَلَّفُ شَمْلِ الصَّلَاحِ وَالرِّضَا»؛ (۲)

«کجاست آن مصلح امور عالم که پریشانی‌های خلق را اصلاح و دل‌ها را خشنود می‌سازد».

پس بر او سلام می‌کنیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مُؤَلَّفَ شَمْلِ الصَّلَاحِ وَالرِّضَا»؛ (۳)

«سلام بر تو ای کسی که نگرانی‌ها و پریشانی‌ها را به خیر و صلاح و خشنودی تبدیل می‌کنی».

۴۴۵ - مُؤَمَّل

به معنای مورد امید و آرزو شده می‌باشد. از القاب امام زمان علیه السلام است؛ چنان که از امام حسن عسکری علیه السلام روایت شده است، آن گاه که حضرت حجت به دنیا آمد، فرمود:

«زَعَمَ الظَّالِمَةُ أَنَّهُمْ يَقْتُلُونَنِي لِيَقْطَعُوا هَذَا النَّسْلَ كَيْفَ رَأَوْا قُدْرَةَ اللَّهِ

ص: ۱۸۶

۱- ۶۶۲. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۱.

۲- ۶۶۳. مفاتیح الجنان، دعای ندبه / الاقبال، ص ۲۹۷ / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۶.

۳- ۶۶۴. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۸۵.

«ظالمان گمان کردند که مرا خواهند کشت تا این نسل را قطع نمایند! قدرت خدا را چگونه دیده اید؟ و آن گاه او را مؤمل نامید.»

این هم قسمتی از دعای ندبه برای امام زمان علیه السلام:

«أَيُّنَ الْمُؤْمَلُ لِإِحْيَاءِ الْكِتَابِ وَخُدُودِهِ»؛(۲)

«کجاست آن که همه در آرزوی اویند تا بیاید و کتاب آسمانی قرآن و حدود آن را احیا کند؟»

و هر شب ماه رمضان در دعای افتتاح برایش دعا می کنیم:

«اللَّهُمَّ وَصِّلْ عَلَى وَلِيِّ أَمْرِكَ الْقَائِمِ الْمُؤْمَلِ، وَالْعَدْلِ الْمُنتَظَرِ»؛(۳)

«خدایا درود فرست بر ولی خودت، آن که همه آرزو دارند به فرمان تو قیام کند و او که عدالت محض است و همه در انتظارش می باشند...».

۴۴۶ - مؤید

یعنی کسی که مورد تأیید و توفیق خداوند است، از القاب و اوصاف امام زمان علیه السلام می باشد؛ چنان که آن حضرت را این گونه توصیف نموده اند:

«سَلَامُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ وَتَحِيَّاتُهُ وَصَلَوَاتُهُ عَلَى مَوْلَايَ صَاحِبِ الزَّمَانِ... الْقَائِمِ الْمُعْتَمَدِ وَالْمَنْصُورِ الْمُؤَيَّدِ»؛(۴)

«سلام و درود و رحمت و برکات خداوند بر مولای ما صاحب الزمان، آن قائم مورد اعتماد، و آن منصور مؤید».

ص: ۱۸۷

۱- ۶۶۵. غیبت شیخ طوسی، ص ۲۲۳ / بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۳۱۴.

۲- ۶۶۶. مفاتیح الجنان، دعای ندبه / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۶.

۳- ۶۶۷. مفاتیح الجنان، دعای افتتاح / تهذیب، ج ۳، ص ۱۱۰.

۴- ۶۶۸. بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۸۳.

۴۴۷ - ناحیه مقدسه

از جنات الخلود نقل شده است که در ایامی که شیعیان از ترس حکومت ظلم و جور در تقيه بودند، از آن حضرت به ناحیه تعبیر می کردند و در توقیعات فراوان است که:

«خَرَجَ تَوْقِيعٌ مِنَ النَّاحِيَةِ الْمُقَدَّسَةِ حَرَسَهَا اللَّهُ تَعَالَى...»؛^(۱)

«توقیع و نامه مبارک امام زمان از ناحیه مقدسه که خداوند آن را حفظ و حراست نماید صادر شد...».

۴۴۸ - نازح

به معنای دور از وطن و دور افتاده از دوستان می باشد، از اوصاف امام زمان علیه السلام است.

و در دعای ندبه قربان صدقه آن حضرت می شویم:

«بِنَفْسِي أَنْتَ مِنْ نَازِحٍ مَا نَزَحَ عَنَّا»؛^(۲)

«جانم به قربان تو ای آقای دور افتاده ای که از ما دور نیست».

۴۴۹ - ناشر العدل

از القاب و اسامی امام زمان علیه السلام، ناشر است.

«او» خواهد آمد و احکام و معارف الهی را نشر خواهد داد.

«او» می آید و عدل و داد را در سراسر عالم گسترش می دهد.

لذا این گونه به ایشان سلام می دهیم و دعا می کنیم:

ص: ۱۸۸

۱- ۶۶۹. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۶۷ / بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۱۷.

۲- ۶۷۰. مفاتیح الجنان، دعای ندبه / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۸.

«سَلَامُ اللَّهِ الْكَامِلُ التَّامُّ... عَلَى حُجَّهِ اللَّهِ... وَنَاشِرِ الْعَدْلِ فِي الطَّوْلِ وَالْعَرْضِ»؛(۱)

«سلام و درود کامل و تمام خداوندی بر حجت او که بنیان عدل و داد را در سراسر طول و عرض جهان نشر خواهد داد».

۴۵۰ - ناشر رایه الهدی

آن گاه که امام زمان علیه السلام بیاید، پرچم هدایت را بلند می کند و سرتاسر عالم را به زیر آن می آورد:

«أَيْنَ صَاحِبِ يَوْمِ الْفَتْحِ وَنَاشِرِ رَايَةِ الْهُدَى»؛(۲)

«کجاست آن آقای که فرمانده و صاحب روز پیروزی است، آن که پرچم هدایت را در سراسر عالم گسترش خواهد داد».

سپس به آن حضرت سلام می کنیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا صَاحِبَ الْفَتْحِ وَنَاشِرِ رَايَةِ الْهُدَى»؛(۳)

«سلام بر تو ای صاحب پیروزی و نشر دهنده پرچم هدایت!»

۴۵۱ - ناصح

یعنی خیرخواه و مشفق، و لقبی است برای «او» که خیرخواه تمام خلق است، فریادرس همه است، از هر دین و ملت و آیینی.

و چنین است زیارت آن حضرت:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ حُجَّتِكَ فِي أَرْضِكَ... الْمُزْتَقِبِ الْخَائِفِ وَالْوَلِيِّ النَّاصِحِ»؛(۴)

ص: ۱۸۹

۱- ۶۷۱. مفاتیح الجنان، دعای استغاثه / بلد الامین، ص ۱۵۸ / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۲۴۵.

۲- ۶۷۲. مفاتیح الجنان، دعای ندبه / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۶.

۳- ۶۷۳. بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۸۵.

۴- ۶۷۴. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۱.

«خدایا درود فرست بر حجت خودت در زمین، آن آقایی که از جور و آسیب دشمنان دائماً مراقب و نگران است، ولی برای اَمّت، سرپرست و خیرخواه است».

و در جای دیگر:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْوَلِيُّ النَّاصِحُ»؛ (۱)

«سلام بر تو ای آقایی که ولی ناصح هستی».

۴۵۲ - ناصر

به معنای یار و یاور دین خدا، یاری کننده حقّ خدا، و از نام های مهدی موعود علیه السلام است، که در زیارت آل یاسین می گوئیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا خَلِيفَةَ اللَّهِ وَنَاصِرَ حَقِّهِ»؛ (۲)

«سلام بر تو ای جانشین خدا در زمین، و ای نصرت بخش و یاری دهنده دین و حقّ خدا».

۴۵۳ - ناطق

یعنی گویا و سخن گو که برابر آنچه مناقب و هدایه الکبری نقل کرده اند، ناطق نیز از القاب امام زمان علیه السلام است. (۳)

در روایتی طولانی پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله نام های امامان علیهم السلام را به سلمان ذکر نمود تا این که فرمود:

«... ثُمَّ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الصَّامِتِ الْأَمِينِ الْعَسْكَرِيِّ ثُمَّ ابْنُهُ حُجَّهٌ بْنُ الْحَسَنِ الْمَهْدِيِّ النَّاطِقِ الْقَائِمِ بِأَمْرِ اللَّهِ...»؛ (۴)

ص: ۱۹۰

۱- ۶۷۵. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۲۱۵.

۲- ۶۷۶. مفاتیح الجنان، زیارت آل یاسین / بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۱۷۱.

۳- ۶۷۷. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۶۴.

۴- ۶۷۸. بحار الانوار، ج ۲۵، ص ۶ / منتخب الاثر، ص ۷.

«... سپس حسن بن علی، صامت امین عسکری، پس پسر او حجت بن الحسن المهدی آن امام ناطق که به امر خداوند قیام می کند».

لذا در دعای بعد از زیارت آل یاسین می گوئیم:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ حُجَّتِكَ فِي أَرْضِكَ... وَالنَّاطِقِ بِالْحُكْمِ وَالصِّدِّقِ»؛^(۱)

«خدایا درود فرست بر حجت خودت در زمین، همان که به حقایق حکمت و صدق گویاست».

همچنین در زیارت عاشورا می خوانیم:

مَعَ إِمَامٍ مَهْدِيٍّ ظَاهِرٍ نَاطِقٍ بِالْحَقِّ مِنْكُمْ».

وجه تسمیه آن حضرت نیز معلوم است، چون امامان گذشته مهر خاموشی بر لب زده، هم تقیه داشتند و هم کسی را نمی یافتند که با او در میان بگذارند.

۴۵۴ - ناظر

به معنای بینا و بیننده، از القاب امام زمان علیه السلام است. و «او» که ناظر همه چیز و همه جا و همه کس می باشد، به قدرت الهی بر همه جا احاطه دارد، حتی هم اکنون نیز بهشت و جهنم را و بالاتر از آن را نظاره می کند.

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا نَاطِرَ شَجَرَةِ طُوبَى وَسِدْرَةِ الْمُنتَهَى»؛^(۲)

«سلام بر تو ای آقایی که درخت طوبی و سدره المنتهای بهشت را به چشم مشاهده می کنی».

ص: ۱۹۱

۱- ۶۷۹. مفاتیح الجنان، زیارت آل یاسین.

۲- ۶۸۰. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۱۶.

ناقور به معنای صور است، مانند شاخ و مثل آن که در او می دمند.

امام صادق علیه السلام در تفسیر آیه شریفه «فَإِذَا نُقِرَ فِي النَّاقُورِ» هرگاه در صور دمیده شد، فرمود:

«إِنَّ مِنَّا إِمَامًا مُّظَفَّرًا مُّسْتَتِرًا فَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ عَزَّ ذِكْرُهُ إِظْهَارَ أَمْرِهِ نَكَّتْ فِي قَلْبِهِ نُكْتَةً فَظَهَرَ فَقَامَ بِأَمْرِ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى؛ (۱)

«برای ما امامی است مستتر، که هرگاه خداوند اراده کند وی را اظهار نماید، در دلش می اندازد، پس به امر خداوند متعال خروج می کند...».

همچنین از امام صادق روایت شده که در تفسیر این آیه فرمود:

در گوش قائم دمیده می شود و برای خروج به وی اذن می دهد. (۲)

۴۵۶ - ناموس العصر

در اعمال نیمه شعبان و دعا برای امام زمان علیه السلام می گوئیم:

«اللَّهُمَّ بِحَقِّ لَيْلَتِنَا وَمَوْلُودِهَا... سَيِّفُ اللَّهِ الَّذِي لَا يَنْبُو وَنُورُهُ الَّذِي لَا يَخْبُو وَذُو الْجَلَمِ الَّذِي لَا يَضِيءُ بُو مِدَارِ الدَّهْرِ وَنَوَامِيسُ الْعَصْرِ؛ (۳)

«خدایا به حقّ این شب و مولود آن... آن شمشیر خدایی که کند نمی شود و آن نور الهی که خاموش نمی گردد، و آن بردباری که شکیبایی اش را از دست نمی دهد، او که محور روزگار و ناموس عصر و زمان است».

ص: ۱۹۲

۱- ۶۸۱. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۶۳ / غیبت نعمانی، ص ۱۸۷ / اصول کافی، ج ۱، ص ۳۴۳.

۲- ۶۸۲. تفسیر سیاری، المعجم.

۳- ۶۸۳. بلد الامین، ص ۱۸۷.

به معنای ستاره درخشان است و چنان که از کتاب های ذخیره و نجم الثاقب نقل شده، از القاب امام زمان علیه السلام است. (۱)

و در قرآن نیز ذکر شده است.

اگرچه امامان همه ستارگان آسمان ولایت هستند.

امام باقر علیه السلام فرمود:

«إِنَّمَا نَحْنُ كُنُجُومُ السَّمَاءِ كُلَّمَا غَابَ نَجْمٌ طَلَعَ نَجْمٌ حَتَّى إِذَا أَشْرُتُمْ بِأَصَابِعِكُمْ وَمِلْتُمُ بِأَعْنَاقِكُمْ غَيَّبَ اللَّهُ عَنْكُمْ نَجْمَكُمْ فَاشْتَوَتْ بَنُو عَبْدِ الْمُطَّلِبِ فَلَمْ يَعْرِفْ أَيْ مِنْ أَيْ - فَإِذَا طَلَعَ نَجْمُكُمْ فَاحْمِدُوا رَبَّكُمْ». (۲)

«همانا ما چون ستارگان آسمانیم که هر زمان اختری غروب کند اختری دیگر طلوع می نماید، تا آن گاه که با انگشت خود امام را نشان دادید و به سوی او گردن کشیدید، خدا ستاره هدایت شما را نهان سازد، پس فرزندان عبدالمطلب که خاندان امامت باشند در نظر مردم برابر گردند و معلوم نشود که کدام امام است. پس آن گاه که ستاره شما طلوع کرد پروردگار خود را سپاس گزارید.»

در کتاب دلائل الامامه، امام زمان علیه السلام به نصر توصیف شده است. (۳)

«او» موجب شادی و خرمی عالم و آدم است، خلقت و طبیعت

ص: ۱۹۳

۱- ۶۸۴. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۶۷.

۲- ۶۸۵. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۳۸.

۳- ۶۸۶. دلائل الامامه، ص ۲۷۱.

و روزگاران به وجود او مسرورند، چرا که بیمنه رزق الوری وبوجوده ثبتت الارض والسماء.

پس نضره الایام نیز از اوصاف امام زمان علیه السلام است، چنان که در زیارت ایشان می گوئیم:

«السَّلَامُ عَلَى رَبِّيعِ الْأَنَامِ وَنَضْرِهِ الْأَيَّامِ»؛^(۱)

«سلام بر آن آقایی که بهار پاینده اهل عالم است و سلام بر آن مولایی که موجب شادی و خرمی روزگاران است».

۴۶۰ - نظام الدین

امام زمان علیه السلام محور عالم و آدم است، «او» محور خلقت و طبیعت است، «او» محور دین و دیانت است، همه چیز به دور شمع وجود او می چرخد و همه امور به واسطه او سامان می یابند، از جمله دین که «او» سامان دهنده و نظام بخش آن می باشد. پس همان طور که از معصومین رسیده، به جاست که ایشان را این گونه توصیف کنیم:

«أَنْتَ نِظَامُ الدِّينِ، وَيَعْسُوبُ الْمُتَّقِينَ»؛^(۲)

«تو نظام بخش دین هستی و پیشوای پرهیزکاران».

۴۶۱ - نِعْمَةُ الْبَاطِنَةِ

از امام کاظم علیه السلام در مورد تفسیر آیه شریفه «... وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعْمَهُ ظَهْرَهُ وَبَاطِنَهُ....»^(۳) سؤال شد، فرمودند:

ص: ۱۹۴

۱- ۶۸۷. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۸۳ / بلد الامین، ص ۲۸۶.

۲- ۶۸۸. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۱۶.

۳- ۶۸۹. و نعمت های آشکار و پنهان خود را به طور فراوان بر شما ارزانی داشته است؟! سوره لقمان، آیه ۲۰.

«الْنَّعْمَةُ الظَّاهِرَةُ الْإِمَامُ الظَّاهِرُ وَ الْبَاطِنَةُ الْإِمَامُ الْغَائِبُ ... وَ هُوَ الثَّانِي عَشَرَ مِنْ» (۱)

«نعمت آشکار امام ظاهر است و نعمت باطن، امام غایب می باشد... و او دوازدهمین نفر از ما امامان است.»

۴۶۲ - نفس

نفس نیز از القاب امام زمان علیه السلام است، چنان که در هدایه الکبری نقل کرده است. (۲)

۴۶۳ - نقی

به معنای پاک و خالص است و از نام های مهدی موعود علیه السلام می باشد، چنان که در زیارتش می خوانیم:

«... وَأَنَّهُ الْهَادِي الْمُهْتَدِي الظَّاهِرُ، التَّقِي النَّقِي، الرَّضِي الزَّكِي»؛ (۳)

«او امام هدایت کننده و هدایت شونده است، او پاک و باتقوا و پاکیزه و باصفا و مورد پسند است.»

و در جای دیگر می فرمایند:

«و نَقِيَّتُهُ مِنَ الدَّنَسِ...» (۴)

«خدایا تو او را از هر نوع آلودگی پاک کردی.»

۴۶۴ - نقیب

نقیب به معنای سرپرست و امام می باشد که بر تمام امامان علیهم السلام اطلاق می شود و دوازدهمین نقیب امام زمان علیه السلام است؛ همان طور که

ص: ۱۹۵

۱- ۶۹۰. کمال الدین، ج ۲، ص ۶۳۸.

۲- ۶۹۱. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۶۶.

۳- ۶۹۲. مفاتیح الجنان، دعا برای امام زمان / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۱۴.

۴- ۶۹۳. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۹۱.

طبق آیه شریفه، در بنی اسرائیل نیز چنین بوده است:

«وَلَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَبَعَثْنَا مِنْهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ نَقِيبًا...» (۱)

در این زمینه حدیث مفصلی ابن عباس و جابر بن عبد الله از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل کرده اند که مراجعه شود. (۲)

۴۶۵ - نور

«او» نور است، روشنایی است و از درخشش نور الهی است، نور او از مرکز نور الهی است و نور الهی خاموش شدنی نیست.

«السَّلامُ عَلَى النَّورِ الَّذِي أَرَادَ أَهْلُ الْكُفْرِ إطفَاءَهُ، فَأَبَى اللَّهُ إِلَّا أَنْ يَتِمَّ نُورُهُ بِكُرْهِهِمْ»؛ (۳)

«سلام بر آن نوری که اهل کفر و شرک و نفاق خواستند آن را خاموش نمایند اما خدا امتناع فرمود مگر این که خدا خواست تا نورش را تام و کامل نماید هرچند کافران با آن مخالف باشند». (۴)

۴۶۶ - نور آل محمد علیهم السلام

پیامبر صلی الله علیه و آله و امامان علیهم السلام همه نورند، نور واحدند، و «او» نور همه آنان است، چون او نور الانوار است؛ چنان که در توصیف آن حضرت گفته شده است:

«الْإِمَامُ الثَّانِي عَشَرَ وَ الْهَادِي الْمُتَنَزِّهِ وَ الْمَهْدِي الْمُظَفَّرُ وَ نُورُ الْأَنْوَارِ

ص: ۱۹۶

۱- ۶۹۴. خدا از بنی اسرائیل پیمان گرفت. و از آن ها، دوازده نقیب [= سرپرست برانگیختیم... سوره مائده، آیه ۱۲.

۲- ۶۹۵. بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۲۶۳.

۳- ۶۹۶. مفاتیح الجنان، زیارت سرداب / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۲.

۴- ۶۹۷. با اقتباس از آیه شریفه: «يُرِيدُونَ أَنْ يُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَيَأْبَى اللَّهُ إِلَّا أَنْ يَتِمَّ نُورُهُ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ»؛ سوره توبه، آیه ۳۲.

«آن امام دوازدهم، آن هادی منتظر و آن مهدی مظفر، نور همه نورها و حجت خدای متعال...»

۴۶۷ – نُور أَبْصَارِ الْوَرَى

به معنای نور دیده بندگان و خلاق است و امام زمان علیه السلام چشم روشنی و نور دیده همه عالمیان است.

لذا در زیارت آل یاسین می گوئیم:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ حُجَّتِكَ فِي أَرْضِكَ... وَعَلِمِ الْهُدَى وَنُورِ أَبْصَارِ الْوَرَى؛ (۲)

«خدایا درود فرست بر حجت خودت در زمین، همان که پرچم هدایت و روشنی بخش دیده بندگان است.»

۴۶۸ – نُورِ الْاِتْقَاءِ

در مشارق انوار الیقین از حکیمه خاتون نقل شده است:

آن گاه که امام زمان متولد شد، ایشان را نزد برادر امام عسکری علیه السلام آوردم، حضرت با دست شریف او را مسح کرد و فرمود:

سخن بگو ای حجه الله و بقیه انبیا و نور اصفیا و غوث فقرا و خاتم اوصیا و نور اتقیا و صاحب کره بیضا. (۳)

۴۶۹ – نُورِ الْأَرْضِ

یعنی نور و روشنایی زمین؛ بنا بر حدیثی که آیه شریفه «وَأَشْرَقَتِ

ص: ۱۹۷

۱- ۶۹۸. بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۱.

۲- ۶۹۹. مفاتیح الجنان، زیارت آل یاسین / بحارالانوار، ج ۵۳، ص ۱۷۱.

۳- ۷۰۰. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۹۶.

الْأَرْضُ يُنَوِّرُ رَبِّهَا» (۱) را به امام زمان علیه السلام تفسیر کرده اند.

۴۷۰ - نُورِ الْأَصْفَاءِ

از القاب آن حضرت گفته شده است. (۲)

و روایتی نیز در این زمینه از حکیمه خاتون هست که در «نور اتقیا» گذشت.

۴۷۱ - نُورِ الْأَنْوَارِ

امام زمان نور است و نور همه نورها؛ چنان که گفته شده:

«نُورُ الْأَنْوَارِ الَّذِي تَشْرُقُ بِهِ الْأَرْضُ عَمَّا قَلِيلٌ» (۳)

«امام زمان نور همه نورهاست، آن نوری که به زودی زمین به نور وجود جمالش روشن خواهد شد.»

اگرچه همه امامان نیز نورند:

«أَنْتُمْ نُورُ الْأَنْوَارِ وَهَدَاهُ الْأَبْرَارِ وَائِمَّةُ الْأَخْيَارِ»؛ (۴)

«شما نور همه نورهایید، شما هادیان و امامان نیکان و ابرار هستید.»

و از جمله آنان، امام زمان علیه السلام است.

۴۷۲ - نُورِ الْبَاهِرِ

به معنای نور و روشنی خیره کننده که از القاب امام زمان علیه السلام است.

چنان که در زیارت آن حضرت آمده است:

«السَّلَامُ عَلَى السَّيْفِ الشَّاهِرِ وَالْقَمَرِ الزَّاهِرِ وَالنُّورِ الْبَاهِرِ»؛ (۵)

«سلام بر آن صاحب شمشیر از نیام کشیده برای دشمنان حق، سلام بر ماه تابان و سلام بر آن نور درخشان بر ظلمت کده عالم.»

ص: ۱۹۸

۱- ۷۰۱. سوره زمر، آیه ۶۹.

۲- ۷۰۲. نجم الثاقب، ص ۹۶.

٣-٧٠٣. نجم الثاقب.

٤-٧٠٤. بحار الانوار، ج ٩٩، ص ١٥٤.

٥-٧٠٥. مفاتيح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحار الانوار، ج ٩٩، ص ١٠١.

از القاب امام زمان علیه السلام، «نور الله» است، چون «او» نور خدا در زمین است، «او» پرچم و نشانه خداست.

لذا این گونه به ایشان سلام می دهیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا نُورَ اللَّهِ الَّذِي يَهْتَدِي بِهِ الْمُهْتَدُونَ وَيَفْرَجُ بِهِ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ»؛ (۱)

«سلام بر تو ای نور خدا در زمین، همان که به وسیله این نور آنان که اهل هدایت باشند به سوی حق راهنمایی می شوند و برای مؤمنان فرج حاصل می شود».

و نور خدا هیچ گاه خاموش نمی شود:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا نُورَ اللَّهِ الَّذِي لَا يَطْفِئُ»؛ (۲)

«سلام بر تو ای آقایی که نور خدا هستی و نور خدا خاموش شدنی نیست».

لذا وقتی از امام می پرسند: «وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ» (۳) منظور چیست؟

فرمود: «وَلَايَةُ الْقَائِمِ». (۴)

دلائل الامامه ذکر کرده است که نور الهدی نیز از القاب امام زمان علیه السلام است. (۵)

ص: ۱۹۹

۱- ۷۰۶. مفاتیح الجنان، زیارت روز جمعه / جمال الاسبوع، ص ۳۷.

۲- ۷۰۷. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر.

۳- ۷۰۸. يَرْيَدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ؛ «آنان می خواهند نور خدا را با دهان خود خاموش سازند؛ ولی خدا نور خود را کامل می کند هر چند کافران خوش نداشته باشند!» سوره صف، آیه ۸.

۴- ۷۰۹. اصول کافی، ج ۱، ص ۴۳۲.

۵- ۷۱۰. دلائل الامامه، ص ۱۸۳.

نهار از القاب و اوصاف امام زمان علیه السلام است که امام علی و امام حسین علیهما السلام، آن حضرت را نام نهاده اند.

نجم الثاقب از تفسیر فرات کوفی نقل می کند که امام باقر علیه السلام فرموده است: حارث اعور به امام حسین علیه السلام عرض کرد: یا بن رسول الله! فدایتان شوم «وَالشَّمْسُ وَضُحَيْهَا» یعنی چه؟

فرمود: آن محمّد رسول خداست.

گفتم: فدایتان شوم، «وَالْقَمَرُ إِذَا تَلَيَاها» یعنی چه؟

فرمود: آن امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب است که در پی پیامبر آمده.

عرض کردم: «وَالنَّهَارُ إِذَا جَلَّيَاها» یعنی چه؟

فرمود: آن قائم از آل محمّد است که زمین را از عدل و داد پر می کند. (۱)

امام علی علیه السلام نیز فرموده است:

«وَالنَّهَارُ إِذَا تَجَلَّى قَالَ النَّهَارُ هُوَ الْقَائِمُ مِنَّا أَهْلُ الْبَيْتِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ إِذَا قَامَ غَلَبَ دَوْلَةُ الْبَاطِلِ...»؛ (۲)

«منظور از نهار در آیه شریفه، قائم از ما اهل بیت است، آن گاه که قیام کند بر تمام دولت های باطل غلبه خواهد کرد. (همان طور که روز بر شب غالب می شود)».

به معنای جانشین و ارث برنده است.

ص: ۲۰۰

۱- ۷۱۱. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۶۵.

۲- ۷۱۲. بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۴۹.

امام باقر علیه السلام فرموده است: ما در کتاب حضرت علی علیه السلام یافتیم که در باره آیه شریفه «... إِنَّ الْأَرْضَ لِلَّهِ يُورِثُهَا مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ» (۱) فرمودند:

«أَنَا وَ أَهْلُ بَيْتِي الَّذِينَ أَوْزَنَّا اللَّهُ الْأَرْضَ وَ نَحْنُ الْمُتَّقُونَ...» (۲)

«من و خاندانم همان کسانی هستیم که خدا زمین را به ما واگذار کرده و ما هستیم پرهیزگاران...»

اگرچه هر امامی وارث امام قبل از خود بوده است، اما امام زمان علیه السلام وارث تمام آنان است که دیگر بعد از وی امامی نخواهد بود.

«او» آخرین وارث و آخرین وصی است. این که آن حضرت وارث امامان است نه این که فقط وارث مال و ملک ایشان باشد بلکه وارث تمام فضایل و کمالات آنان است، علاوه بر این که خصایصی را هم خداوند به شخص ایشان خواهد داد، لذا پیامبر صلی الله علیه و آله در خطبه غدیر فرمود:

«أَلَا إِنَّهُ وَارِثُ كُلِّ عِلْمٍ وَ الْمُحِيطُ بِهِ»؛ (۳)

«آگاه باشید که تمام علوم به ارث او می رسد و او بر همه آن احاطه دارد».

۴۷۷ – وارث الانبیاء

به معنای جانشین و وارث تمام پیامبران و جانشینان آنان است.

«او» خلاصه و امید و وارث تمام آن خوب هاست.

در حدیثی طولانی مفضل از امام صادق علیه السلام نقل می کند که امام

ص: ۲۰۱

۱- ۷۱۳. سوره اعراف، آیه ۱۲۸. در باره آیه ۵ سوره قصص نیز روایاتی در این زمینه وارد شده است.

۲- ۷۱۴. اصول کافی، ج ۱، ص ۴۰۷؛ به نقل از سیمای مهدی در قرآن.

۳- ۷۱۵. بحار الانوار، ج ۳۷، ص ۲۱۳.

زمان علیه السلام هنگام روبه رو شدن با لشکر حسنی، چیزی به نام سَیْفُط حَاضِر می کند که نشانه تمام انبیای گذشته در آن است؛ از جمله، انگشتر و عصا و زره پیامبر، قرآن و عمامه و اسب آن حضرت؛ همچنین عصای آدم، وسیله نجاری نوح، میراث هود، صالح، ابراهیم، یوسف، انگشتر سلیمان، عصا و تابوت آل موسی،... (۱).

لذا به ایشان سلام می دهیم:

«السَّلَامُ عَلَى وَاِثِ الْأَنْبِيَاءِ وَخَاتَمِ الْأَوْصِيَاءِ»؛ (۲)

«سلام بر وارث پیامبران و آخرین وصی پیامبر خاتم».

۴۷۸ - وارث المرسلین

امام زمان علیه السلام وارث همه رسولان و امید همه پیامبران الهی می باشد که خداوند خبر و وعده اش را به آنان داده است.

«اللَّهُمَّ وَصِّلْ عَلَى الْخَلَفِ الْهَادِي الْمَهْدِي، إِمَامِ الْمُؤْمِنِينَ وَوَاِثِ الْمُرْسَلِينَ وَحُجَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ»؛ (۳)

«خدایا درود فرست بر آن جانشین پیامبر، آن هدایت گر و هدایت شده که امام مؤمنان، وارث رسولان الهی و حجت پروردگار جهانیان است».

۴۷۹ - وارث ذوالفقار

وارث شمشیر دو دم و برنده؛ شمشیری که طعم شکست را نمی چشد، و کسی در مقابل او سالم نمی ماند، هر که به وسیله او کشته

ص: ۲۰۲

۱- ۷۱۶. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۶۹.

۲- ۷۱۷. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۱.

۳- ۷۱۸. مفاتیح الجنان، اعمال روز جمعه / بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۱.

شود، مستقیم به جهنم می رود. او وارث و دارنده چنین شمشیری است. این هم قسمتی از زیارت مربوط به آن امام:

«السَّلَامُ عَلَى الْإِمَامِ الْغَائِبِ عَنِ الْأَبْصَارِ وَالْحَاضِرِ فِي الْأَمْصَارِ وَالْغَائِبِ عَنِ الْعُيُونِ وَالْحَاضِرِ فِي الْأَفْكَارِ بَقِيهِ الْأَخْيَارِ الْوَارِثِ ذَا الْفَقَارِ الَّذِي يَظْهَرُ فِي بَيْتِ اللَّهِ الْحَرَامِ»؛^(۱)

«سلام بر آن امامی که از دیده ها پنهان است اما در شهرها حاضر است، از چشم ها غایب است اما در خاطره ها حاضر است، باقی مانده نیکان همان که وارث ذوالفقار است، و آن را در خانه خدا ظاهر می سازد».

۴۸۰ - واقیذ

در کتاب جنات الخلود گفته نام موعود آخرالزمان در کتب آسمانی «واقیذ» است؛ یعنی کسی که مدت طولانی غیبت می نماید.^(۲)

۴۸۱ - وَتَر

به معنای فرد و تنها از اسامی امام زمان علیه السلام است؛ چنان که امام باقر علیه السلام در تأویل آیات «وَالْفَجْرِ وَلَيَالٍ عَشْرٍ وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ»^(۳) فرموده است:

«وَالْفَجْرُ جَدَى وَلَيَالٍ عَشْرٍ، عَشْرَةُ الْإِثْمَةِ وَالشَّفْعُ، أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْوَتْرُ اسْمُ الْقَائِمِ»؛

«فجر، جدم رسول خداست و شب های دهگانه، امامان هستند و شفع (زوج) امیر المؤمنین علیه السلام است و وتر اسم قائم علیه السلام می باشد».

ص: ۲۰۳

۱- ۷۱۹. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۹۱.

۲- ۷۲۰. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۶۸.

۳- ۷۲۱. سوره فجر، آیات ۱ تا ۳.

در مناقب و هدایه الکبری از القاب امام زمان علیه السلام شمرده شده؛^(۱) چنان که در زیارت سرداب نیز آمده است:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ حُجَّتِكَ فِي أَرْضِكَ... وَالْوَثَرِ الْمُؤْتَرِ»؛^(۲)

«خدایا درود فرست بر حجت خودت در زمین... آن امامی که مورد ستم واقع شده و هنوز انتقام خود را نگرفته است.»

به معنای آئینه خدا، چون هر کسی را بخواهند ببینند و بشناسند باید به صورت او نگاه کنند و خدا که منزّه از جسم و صورت ظاهری است پس باید برای شناخت خداوند به «او» نگاه کرد.

از امیرالمؤمنین علیه السلام رسیده است در مورد آیه شریفه «فَإِنَّمَا تُؤَلُّوا فَنَّمَّ وَجْهَ اللَّهِ»^(۳) فرمودند:

«هُمْ بَقِيَةُ اللَّهِ يَغْنَى الْمَهْدَى يَأْتِي عِنْدَ انْقِضَاءِ هَذِهِ النَّظَرَةِ...»؛^(۴)

«آنان ذخیره و باقی مانده خدایند یعنی مهدی که در پایان این مدت می آید.»

«او» را که دیدیم و شناختیم، خدا را شناخته ایم؛ لذا می گوییم:

«أَيْنَ وَجْهَ اللَّهِ الَّذِي إِلَيْهِ يَتَوَجَّهُ الْأَوَّلِيَاءُ»؛^(۵)

ص: ۲۰۴

۱- ۷۲۲. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۶۸.

۲- ۷۲۳. مفاتیح الجنان، زیارت سرداب / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۱.

۳- ۷۲۴. و به هر سو رو کنید، خدا آنجاست!... سوره بقره، آیه ۱۱۵.

۴- ۷۲۵. احتجاج طبرسی، ج ۱، ص ۲۴۰؛ بحارالانوار، ج ۹۳، ص ۱۱۸.

۵- ۷۲۶. مفاتیح الجنان، دعای ندبه / اقبال، ص ۲۹۷.

«کجاست آن وجه الهی که دوستان خدا به سوی او روی می آورند».

و این گونه به آن حضرت سلام می دهیم:

«السَّلَامُ عَلَى وَجْهِ اللَّهِ الْمُتَقَلِّبِ بَيْنَ أَظْهَرِ عِبَادِهِ»؛ (۱)

۴۸۴ - وَجِیه

به معنای آبرومند و از القاب امام زمان علیه السلام است. «او» آبرومند نزد خداست، لذا از او درخواست می کنیم که واسطه بین ما و خدا باشد:

«يَا وَجِيهًا عِنْدَ اللَّهِ، إِشْفَعْ لَنَا عِنْدَ اللَّهِ»؛ (۲)

«ای آبرومند نزد خدا، شفاعت کن برای ما نزد خدا».

۴۸۵ - وَحِيد

به معنای تنها و بی همتاست و لذا امام کاظم علیه السلام فرمود:

«هُوَ الطَّرِيدُ الْوَحِيدُ الْغَرِيبُ الْغَائِبُ عَنْ أَهْلِهِ الْمُؤْتَوَّرُ بِأَبِيهِ»؛ (۳)

«آن رانده شده تنها و غریب که از اهل خودش غایب است...».

و در زیارت سرداب می گوئیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْإِمَامُ الْوَحِيدُ»؛ (۴)

«سلام بر تو ای امام تنها و یگانه!»

۴۸۶ - وَصِي

«او» جانشین است، یکی از جانشینان پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله است، اگرچه «وصی» هرگاه به طور مطلق استعمال شود بیشتر امام علی علیه السلام منظور است؛ لکن اکنون کسی جز امام زمان علیه السلام جانشین پیامبر اعظم صلی الله علیه وآله نیست.

ص: ۲۰۵

۲- ۷۲۸. مفاتیح الجنان، دعای توسل / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۲۴۷.

۳- ۷۲۹. بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۱۵۱.

۴- ۷۳۰. بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۸۵.

۴۸۷ - وَصِي الْأَوْصِيَاء

از القاب امام زمان عليه السلام است؛ یعنی جانشین جانشینان، جانشین امامان عليهم السلام و آخرین آنان که این کسی جز امام زمان عليه السلام نیست.

چنان که در زیارت آن حضرت می خوانیم:

«الْسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَصِي الْأَوْصِيَاءِ الْمَاضِينَ»؛ (۱)

«سلام بر تو ای وصی و جانشین امامان گذشته».

۴۸۸ - وَصِي الْحَسَنِ

«او» جانشین یازدهمین امام عليه السلام و آخرین جانشین پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله است. امام علی علیه السلام فرموده اند:

«... وَصِي الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ الْقَائِمِ بِالْقِسْطِ الْمُتَنَزِّهِ الَّذِي يَمْلَأُهَا قِسْطًا وَعَدْلًا كَمَا مُلِئَتْ ظُلْمًا وَجَوْرًا...»؛ (۲)

«جانشین امام حسن عسکری علیه السلام همان قیام کننده به قسط و عدل است، آن امام منتظری که زمین را از عدل و داد پر می کند. همان طور که از ظلم و ستم پر شده باشد».

۴۸۹ - وَصِي بْنِ الْأَوْصِيَاء

از اوصاف امام زمان عليه السلام است، چون «او» جانشین پیامبر، جانشین و فرزند جانشینان آن حضرت و فرزند آنان می باشد. از نسل آن حضرت و از اصلاّب شامخه و ارحام مطهره است؛ چنان که در دعای استغاثه آمده است:

ص: ۲۰۶

۱- ۷۳۱. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۱۶.

۲- ۷۳۲. بحار الانوار، ج ۵۸، ص ۳۹.

«سَلَامُ اللَّهِ الْكَامِلُ الْتَّامُّ الشَّامِلُ الْعَامُّ، وَصِي لَمَوَاتِهِ الدَّائِمَةُ، وَبَرَكَاتُهُ الْقَائِمَةُ الْتَّامَّةُ، عَلَى حُجَّهِ اللَّهِ... الْوَصِي ابْنِ الْأَوْصِيَاءِ الْمَرْضِيِّينَ»؛ (۱)

«سلام کامل و تمام خداوند متعال و سلام عام و شامل و رحمت پیوسته و برکات پاینده و کامل بر حجت خدا... آن وصی فرزندان اوصیای پیامبر که همه مورد رضایت و پسندیده اند».

۴۹۰ - وَعْدَ اللَّهِ

به معنای وعده خدا و از القاب امام زمان علیه السلام چون از ابتدای خلقت به تمام انبیایش و به تمام اوصیا و تمام خوبان وعده داده که روزی او را ظاهر خواهد کرد.

در مورد آیه شریفه «وَعِدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ»؛ (۲) از امامان علیهم السلام نقل شده که برای حضرت مهدی علیه السلام نازل شده است. (۳)

و سلام ما بر او باد:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَعْدَ اللَّهِ الَّذِي ضَمِنَهُ»؛ (۴)

«سلام بر تو ای وعده خدا که خود نیز آن را ضمانت کرده است».

وعده داده است تا او را به سلطنت الهی بر تمام عالم برساند و زمین را از ظلم و جور پاک کرده، از عدل و داد پر کند. (۵)

ص: ۲۰۷

۱- ۷۳۳. مفاتیح الجنان، دعای استغاثه به امام زمان علیه السلام.

۲- ۷۳۴. سوره نور، آیه ۵۵.

۳- ۷۳۵. اثبات الهداه، باب ۳۲؛ به نقل از سیمای مهدی در قرآن.

۴- ۷۳۶. مفاتیح الجنان، زیارت آل یاسین.

۵- ۷۳۷. بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۱۷۱.

۴۹۱- وقایه الله

از دیگر اوصاف امام زمان علیه السلام وقایه الله می باشد طبق بیان:

«یا وقایه الله وَ سِتْرُهُ وَ بَرَکَتُهُ أَغْنِیْ اَدْنِیْ اُذْرِکُنِی صِلْنِی بِکَ وَ لَا تَقْطَعْ عَنِّی» (۱)

«ای سپر خدا و ای پوشش و برکت او مرا به برکت او بی نیاز کن و به او نزدیک گردان و به حرز و پناه خدا مرا در برگیر و مرا به خود متصل نما و از خود جدانفرما.»

۴۹۲- ولی

یعنی سرپرست و اختیاردار، از القاب امام زمان علیه السلام است، «او» اختیاردار ماست، و ما به آن رضایت داریم:

«رَضِیْتُکَ یا مَوْلایِ اِمَاماً وَ هَادِیاً، وَ وَلِیاً وَ مُرْشِداً» (۲)

«ای مولای من! به امامت و هدایت تو رضایت دارم، به ولایت تو راضی ام که ولی من و مرشد و رهبرم باشی.»

«او» ولی مطلق است، ولی بر هر کسی و هر چیزی، و این مقام خدایی است.

«أَنْتَ... الْوَلِیُّ - الَّذِی لَا تُدَافَعُ» (۳)

«تویی آن ولی و پیشوایی که هیچ قدرتی تاب مقاومت در برابرت را ندارد.»

۴۹۳- ولی الاحکام

یعنی کسی که عهده دار بیان احکام الهی است، خداوند تمام احکام

ص: ۲۰۸

۱- ۷۳۸. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۹۵.

۲- ۷۳۹. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر

۳- ۷۴۰. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۱۶.

خود را بر پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله نازل فرموده است و ایشان نیز تمام آن را به امامان و جانشینان پس از خود سپرده و اینک امام زمان علیه السلام است که «ولی الاحکام» می باشد.

و این نیز قسمتی از زیارت سرداب مقدّس:

«سَلَامُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ وَتَحِيَّاتُهُ وَصَلَوَاتُهُ عَلَى مَوْلَايَ صَاحِبِ الزَّمَانِ... وَوَلِيِّ الْأَحْكَامِ».(۱)

«سلام و برکات خداوند و درود و تحیات او بر مولای من صاحب الزمان،... است».

۴۹۴- ولی الله

یعنی سرپرست و اختیاردار همه امور از جانب خداوند متعال.

در اخبار و روایات زیادی این لقب برای امام زمان علیه السلام استعمال شده، اگرچه بر سایر امامان علیهم السلام نیز اطلاق می شود.

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله به امام علی علیه السلام فرموده اند:

«يَا عَلِيُّ إِنَّ قَائِمَنَا إِذَا خَرَجَ يَجْتَمِعُ إِلَيْهِ ثَلَاثُمِائَةٍ وَثَلَاثَةٌ عَشَرَ رَجُلًا عِدَدَ رِجَالِ بَدْرٍ فَإِذَا حَانَ وَقْتُ خُرُوجِهِ يَكُونُ لَهُ سَيْفٌ مَعْمُودٌ نَادَاهُ السَّيْفُ قُمْ يَا وَلِيَّ اللَّهِ فَاقْتُلْ أَعْدَاءَ اللَّهِ»؛

«ای علی! آن گاه که قائم ما خروج کند، ۳۱۳ مرد به عدد مجاهدان بدر به گرد او جمع می شوند، هرگاه وقت خروج و ظهور آن حضرت برسد، برای او شمشیری است غلاف کرده که وی را ندا کند: ای ولی الله برخیز و دشمنان خدا را بکش».

ص: ۲۰۹

پس بر او سلام می کنیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَلِيَّ اللَّهِ»؛ (۱)

«سلام بر تو ای ولی خدا».

۴۹۵ - ولی المؤمنین

به معنای سرپرست و امام ایمان آورندگان و خداپرستان، از اوصاف امام زمان علیه السلام است؛ پس درود بر او باد:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ حُجَّتِكَ فِي أَرْضِكَ، وَخَلِيفَتِكَ فِي بِلَادِكَ، وَالدَّاعِي إِلَى سَبِيلِكَ، وَالْقَائِمَ بِقَشِطِكَ، وَالتَّائِبَ بِأَمْرِكَ،
وَلِيَّ الْمُؤْمِنِينَ»؛ (۲)

«خدایا! درود فرست بر حجت خودت در زمین و جانشینت در شهرها، آن که به راه تو دعوت می کند، برای قسط و عدالت قیام می نماید و آن که به فرمان تو انتقام خواهد کشید، او که ولی و سرپرست مؤمنان است.»

۴۹۶ - ولی الناصح

امام زمان علیه السلام ولی ناصح و مهربان و مشفق مؤمنان و عموم مردمان است.

در دعای بعد از زیارت آل یاسین می خوانیم:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى ... كَلِمَتِكَ التَّامَّةِ فِي أَرْضِكَ، الْمُؤْتَقِبِ الْخَائِفِ وَالْوَلِيِّ النَّاصِحِ»؛ (۳)

«خدایا درود فرست بر آن امامی که کلمه تامه توسست در روی زمین، آن که نگران و مراقب و از ترس پنهان است، و آن ولی ناصح».

ص: ۲۱۰

۱- ۷۴۲. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر.

۲- ۷۴۳. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحارالانوار، ج ۵۳، ص ۱۷۱.

۳- ۷۴۴. مفاتیح الجنان، زیارت آل یاسین / بحارالانوار، ج ۹۱، ص ۴.

۴۹۷ - ولی امر

به معنای سرپرست و زمامدار امور؛ از القاب ویژه امام زمان علیه السلام است.

و سلام بر چنین امامی:

«السَّلَامُ عَلَى بَقِيهِ اللَّهِ فِي بِلَادِهِ ... الْمُؤْتَمَنِ عَلَى السِّرِّ وَالْوَلِيِّ لِلْأَمْرِ»؛ (۱)

«سلام بر بقیه الله آن که حجت باقیه الهی است در روی زمین، آن که امین بر سر حق و ولی امر است».

«اللَّهُمَّ وَصِّلْ عَلَى وَلِيِّ أَمْرِكَ الْقَائِمِ الْمُؤَمَّلِ، وَالْعَدْلِ الْمُنتَظَرِ»؛ (۲)

«خدایا درود فرست بر ولی امر خودت، آن امام قائمی که آرزوی همگان است، او که عدل مجسم است که همه در انتظارش می باشند».

۴۹۸ - ولی عصر

ولی عصر نیز از عناوینی است که بسیار برای امام زمان علیه السلام استفاده می شود و آن حضرت را با آن توصیف و مورد خطاب قرار می دهند و بسیار نیز متداول می باشد.

۴۹۹ - وهول

اسم امام زمان علیه السلام در تورات به عنوان وهول آمده است. اسامی سایر ائمه علیهم السلام نیز چنین است:

۱ - شموعل ۲ - شماعیحا ۳ - وهی هر ۴ - حی ابثوا ۵ - بمادثیم ۶ - عوشود ۷ - بسنم ۸ - بولید ۹ - بشیرالعوی ۱۰ - فوم لوم کودود ۱۱ - عان لاندبود ۱۲ - وهول. (۳)

ص: ۲۱۱

۱- ۷۴۵. مفاتیح الجنان، زیارت سرداب / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۱.

۲- ۷۴۶. مفاتیح الجنان، دعای افتتاح.

۳- ۷۴۷. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۷۴.

به معنای ویران کننده و بنیان کن، «او» ویران کننده بنیان هر چه ظلم و خلاف و شرک و کفر و نفاق است.

لذا در دعای ندبه می گوئیم:

«أَيْنَ هَادِمِ أَبْنَيْهِ الشُّرُوكِ وَالنِّفَاقِ؟»^(۱)

«کجاست آن که سازمان و بنای شرک و نفاق را ویران می کند؟»

۵۰۱ - هَادِي

هادی به معنای هدایتگر و راهنماست.

امام باقر علیه السلام در مورد آیه «... إِنَّمَا أَنْتَ مُنْذِرٌ وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ»^(۲) فرموده است:

«رَسُولُ اللَّهِ الْمُنْذِرُ وَ لِكُلِّ زَمَانٍ مِّنَّا هَادٍ يَهْدِيهِمْ إِلَى مَا جَاءَ بِهِ نَبِيُّ اللَّهِ»^(۳)

«رسول الله صلی الله علیه وآله منذر و بیم دهنده است و برای هر زمانی یک هادی و امام از ماست که مردم را به آنچه رسول خدا صلی الله علیه وآله آورده هدایت خواهد نمود.»

در احادیث امامان علیهم السلام و دعاهاى وارده از ایشان و در مفاتیح الجنان و غیره مکرر بیان شده و به آن تصریح شده که از القاب امام زمان علیه السلام «هادی» است.

«وَصَلِّ عَلَى الْخَلَفِ الْهَادِي الْمَهْدِي، إِمَامِ الْمُؤْمِنِينَ وَوَارِثِ الْمُرْسَلِينَ

ص: ۲۱۲

۱- ۷۴۸. مفاتیح الجنان، دعای ندبه / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۶.

۲- ۷۴۹. سوره رعد، آیه ۷.

۳- ۷۵۰. اصول کافی، ج ۱، ص ۱۹۳.

«خدایا درود فرست بر آن جانشین شایسته و آن امام هادی و مهدی، آن که امام مؤمنان و وارث پیامبران و حجت پروردگار جهانیان است».

مرحوم حاج میرزا حسین نوری، از تاریخ جهضمی و غیره نیز نقل کرده است. (۲)

۵۰۲ - هادی معصوم

از القاب امام زمان علیه السلام و به معنای هدایت کننده و رهبری که هیچ گونه خطا و غفلت و اشتباه و سهو و نسیانی ندارد؛ به عبارت دیگر معصوم است.

چنین شخصی، لیاقت امامت و خلافت الهی را دارد. و «او» چنین است اگرچه سایر امامان نیز بنابر نصّ آیه شریفه «إِنَّمَا يَرِيْدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيراً» (۳) معصوم می باشند.

پس بر او درود و سلام می فرستیم، با سلام و درود همه جانبه الهی:

«سَلَامُ اللَّهِ الْكَامِلُ الشَّامِلُ الْعَامُّ، وَصَلَوَاتُهُ الدَّائِمَةُ، وَبَرَكَاتُهُ الْقَائِمَةُ التَّامَّةُ، عَلَى حُجَّهِ اللَّهِ... الْهَادِي الْمَعْصُومِ ابْنِ الْأَئِمَّةِ الْهُدَاهِ الْمَعْصُومِينَ»؛ (۴)

«سلام کامل و تمام خداوند متعال، سلام عام و شامل مراتب کمال و رحمتی پیوسته و برکاتی پاینده و کامل بر حجت خدا،... آن هدایت گر معصوم فرزند امامان هدایت گر و معصوم است».

ص: ۲۱۳

۱- ۷۵۱. مفاتیح الجنان، اعمال روز جمعه.

۲- ۷۵۲. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۷۱.

۳- ۷۵۳. خداوند فقط می خواهد پلیدی و گناه را از شما اهل بیت دور کند و کاملاً شما را پاک سازد. سوره احزاب، آیه ۳۳.

۴- ۷۵۴. مفاتیح الجنان، دعای استغاثه به حُجَّه‌علیه السلام / بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۲۴۵.

۵۰۳ - يَدْ الْبَاسِطَه

در کتاب دلائل الامامه و هدايه اين عنوان را از القاب خاصه حضرت صاحب الزمان عليه السلام دانسته اند.

يدالباسطه به معنای دست قدرت و نعمت خداوندی است که رحمت و لطف خود را بر تمام بندگان می گستراند و بلاها را از ایشان دفع می کند. (۱)

۵۰۴ - يَعْسُوبُ الدِّينِ

از ديگر القاب امام زمان عليه السلام يعسوب الدين است، به معنای پيشوا و جلودار دين می باشد. و روايت از امام اميرالمؤمنين عليه السلام است که فرموده اند:

مردم پيوسته در نقصان اند تا آن که حتی نام الله هم گفته نمی شود. هرگاه چنين شد ثابت می ماند يعسوب الدين با اتباعش. پس خداوند گروهی را از اطراف زمين مبعوث می فرمايد که مانند ابرهای تُنگک پاييز می آیند. (۲)

سيد رضی نیز در نهج البلاغه اين قسمت را نقل کرده:

«فَإِذَا كَانَ ذَلِكَ ضَرَبَ يَعْسُوبُ الدِّينِ بِذَنْبِهِ فَيَجْتَمِعُونَ إِلَيْهِ كَمَا يَجْتَمِعُ قَرْعُ الْخَرِيفِ»؛ (۳)

«پس هرگاه چنين شد، يعسوب الدين (پيشوای دين) ياران خود را ندا می دهد، آنان نیز همانند ابر بهاری دور او حلقه می زنند».

۵۰۵ - يَعْسُوبُ الْمُتَّقِينَ

از القاب امام زمان عليه السلام و به معنای امام و رهبر و پيشوای پرهيزكاران است، چنان که در دعا برای ایشان می گوييم:

ص: ۲۱۴

۱- ۷۵۵. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۷۳ / دلائل الامامه، ص ۲۷۱.

۲- ۷۵۶. غيبت شيخ طوسي، ص ۴۷۷.

۳- ۷۵۷. نهج البلاغه، فصل غرائب كلامه / بحار الانوار ج ۵۱، ص ۱۱۳.

«أَنْتَ نِظَامُ الدِّينِ، وَيَعْسُوبُ الْمُتَّقِينَ»؛^(۱)

«تو نظام بخش و سامان دهنده دین و پیشوای متقین هستی».

۵۰۶ - یمین

به معنای قسم، و سوگند است که در هدایه الکبری از القاب امام زمان علیه السلام شمرده شده است.^(۲)

۵۰۷ - یوسف زهرا

این لقب در بسیاری از کلمات و شعرها و مدیحه سرایی ها به کار می رود؛ چون او فرزند فاطمه زهراست؛ طبق حدیث پیامبر صلی الله علیه و آله به حضرت زهرا علیها السلام:

«وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا بُدَّ لِهَذِهِ الْأُمَّةِ مِنْ مَهْدِيٍّ وَهُوَ وَاللَّهِ مِنْ وَلَدِكِ»؛^(۳)

«سوگند به آن که جانم در دست اوست! حتماً برای این امت «مهدی» خواهد بود، به خدا قسم که او از فرزندان تو می باشد.»

۵۰۸ - یوم الدین

امام باقر علیه السلام در مورد آیه «وَالَّذِينَ يَصْدَقُونَ بِيَوْمِ الدِّينِ»^(۴) فرمود: مقصود روز ظهور قائم علیه السلام است.

۵۰۹ - یوم الموعود

یکی دیگر از القاب و اوصاف امام زمان علیه السلام یوم موعود است، چنان که در این زیارت آمده است:

«وَأَتَوَسَّلُ إِلَيْكَ يَا رَبِّ بِإِمَامِنَا وَمُحَقِّقِ زَمَانِنَا، الْيَوْمِ الْمَوْعُودِ ...»؛^(۵)

«خدایا تقرب و توسل می جویم به سوی تو ای پروردگارم به وسیله

ص: ۲۱۵

۱- ۷۵۸. مفاتیح الجنان، زیارت صاحب الامر / بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۱۶.

۲- ۷۵۹. نجم الثاقب، ج ۱، ص ۱۷۴.

۳- ۷۶۰. امالی شیخ طوسی، ص ۱۵۵.

۴- ۷۶۱. سوره معارج، آیه ۲۶.

۵- ۷۶۲. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۶۹؛ مفاتیح الجنان، زیارت ائمه سرمن رأی.

امام و پیشوای ما که نگهبان حق است در زمان ما تا روز موعود که ظهورش فرا رسد...».

۵۱۰ -؟!

امام زمان علیه السلام خوب خوب ها و فرزند بهترین انسان ها است هرچه از او بگوییم کم گفته ایم، اوصاف آن حضرت به ۵۱۰ رسیده است اما یقیناً هنوز هیچ نگفته ایم به قول شاعر:

مجلس تمام گشت و به آخر رسید عمر

ما همچنان در اول وصف تو مانده ایم

با این حال چند عنوان دیگر از اوصاف آن حضرت را که در دعای ندبه آمده با هم زمزمه نموده و قربان صدقه ایشان می رویم:

يَا بِي أَنْتَ وَأُمِّي وَنَفْسِي لِمَكَ الْوَقَاءُ وَالْحِمَى يَا بَنَ السَّيَادَةِ الْمُقَرَّبِينَ، يَا بَنَ النُّجَبَاءِ الْأَكْرَمِينَ، يَا بَنَ الْهُدَاهِ الْمَهْدِيِّينَ، يَا بَنَ الْخَيْرِ الْمُهَيَّذِينَ، يَا بَنَ الْغَطَارِفِ الْمُنَجِّينَ، يَا بَنَ الْأَطَائِبِ الْمُطَهَّرِينَ، يَا بَنَ الْخَضَارِمِ الْمُتَجَبِّينَ، يَا بَنَ الْقِمَاقِمِ الْأَكْرَمِينَ، يَا بَنَ الْبُدُورِ الْمُنِيرِ، يَا بَنَ السُّرُجِ الْمُضِيئِ، يَا بَنَ الشُّهْبِ الثَّاقِبِ، يَا بَنَ الْمَنَاجِمِ الزَّاهِرِ، يَا بَنَ السُّبُلِ الْوَاضِحِ، يَا بَنَ الْأَعْلَامِ اللَّائِحِ، يَا بَنَ الْعُلُومِ الْكَامِلِ، يَا بَنَ السُّنَنِ الْمَشْهُورِ، يَا بَنَ الْمَعَالِمِ الْمَأْثُورِ، يَا بَنَ الْمُعْجَزَاتِ الْمَوْجُودِ، يَا بَنَ الدَّلَائِلِ الْمَشْهُودِ، يَا بَنَ الصَّرَاطِ الْمُسْتَقِيمِ، يَا بَنَ النَّبِيَّ الْعَظِيمِ، يَا بَنَ مَنْ هُوَ فِي أَمِّ الْكِتَابِ لِمَدَى اللَّهِ عَلَى حَكِيمٍ، يَا بَنَ الْآيَاتِ وَالْبَيِّنَاتِ، يَا بَنَ الدَّلَائِلِ الظَّاهِرَاتِ، يَا بَنَ الْبُرَاهِينِ الْوَاضِحَاتِ الْبَاهِرَاتِ، يَا بَنَ الْحُجَجِ الْبَالِغَاتِ، يَا بَنَ النَّعَمِ السَّابِغَاتِ، يَا بَنَ طَهٍ وَالْمُحْكَمَاتِ، يَا بَنَ يَسٍ وَالذَّارِيَّاتِ، يَا بَنَ الطُّورِ وَالْعَادِيَّاتِ، يَا بَنَ مَنْ دَنَى فَتَدَلَّى فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَى دُنُوًّا وَاقْتِرَابًا مِنَ الْعَلِيِّ الْأَعْلَى .. (۱).

ص: ۲۱۶

تصویر

□

ص: ۲۱۹

تصویر

□

ص: ۲۲۰

تصویر

□

ص: ۲۲۲

تصویر

□

ص: ۲۲۳

تصویر

□

ص: ۲۲۴

تصویر

□

ص: ۲۲۵

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ. ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفاً علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب «مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱. بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البيت عليهم السلام)
۲. تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
۳. جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...
۴. سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
۵. گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
۶. زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱. عمل بر مبنای مجوز های قانونی
۲. ارتباط با مراکز هم سو
۳. پرهیز از موازی کاری

۴. صرفاً ارائه محتوای علمی

۵. ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱. چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲. برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳. تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴. تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵. ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶. تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷. راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸. طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹. برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰. برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱. JAVA

۲. ANDROID

۳. EPUB

۴. CHM

۵. PDF

۶. HTML

۷. CHM

۸. GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱. ANDROID

۲. IOS

۳. WINDOWS PHONE

۴. WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

در پایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتاهای خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک ۱۲۹/۳۴ - طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱ - ۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

